

FLYKTNINGREGNSKAPET 2008

FLYKTNING 2008 REGNSKAPET

ALT OM MENNESKER PÅ FLUKT OVER HELE VERDEN

PRIS KR. 150

ISBN 978-82-7411-183-4

9 788274 111837 >

FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

**DETTE ER FLYKTNINGREGNSKAPET, EN OVERSIKT
OVER FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE
VERDEN OVER, UTGITT AV FLYKTNINGHJELPEN.
I DAG ER RUNDT 42 MILLIONER MENNESKER PÅ
FLUKT. VI HAR IKKE PYNTET PÅ NOE, OG HELLER
IKKE GJORT DET NOE VERRE ENN DET ER.**

INNHold

ANSVARLIG REDAKTØR: Elisabeth Rasmusson

REDAKTØR: Tonje M. Viken

REDAKSJON: Sosan Asgari Mollestad, Anny Brenne Svendsen, Eirik Christophersen, Aso Karim, Patrik Eklöf, Toril Skjetne og Richard Skretteberg

BIDRAGSYTERE: Lars Akerhaug, Lene Dalen, Rune Ellingsen, Øivind Fjeldstad, Hedda Flatø, Mikal Hem, Cecilie Hirsch, Merete Lindstad, Yngvil Mortensen, Sandra Petersen, Henrik Pryser Libell, Erlend Paasche, Henrik Steen, Henrik Staalhane Hiim og Maren Sæbø

STATISTIKK: Øivind Fjeldstad

REDIGERING: Kari Weider Lothe, Ingrid Sande Larsen, Merete Lindstad og Silje Berggrav

PRODUKSJON: Cox, Oslo (design), Gamlebyen Grafiske AS, Oslo (trykk)

UTGIVER: Flyktninghjelpen
Postboks 6758 St. Olavs plass
0130 Oslo
Tel: 23 10 98 00
Faks: 23 10 98 01
Epost: nrc@nrc.no
Internett: www.flyktninghjelpen.no

ISSN 1504-0216
ISBN 978-82-7411-183-4

FORSIDEBILDE: Skolegutter imiterer fotografen i en provisorisk leir for internt fordrevne i Dili i Øst-Timor.
Foto: UNHCR / N. Ng

© Flyktninghjelpen 2008

Opplag: 3000
Redaksjonen avsluttet: Juni 2008

MED TAKK TIL: Ratan Gazmere, Rachel Dolores, Frederik Kok og Arild Birkenes ved Internal Displacement Monitoring Centre og Tarek Abou Chabake og Khassoum Diallo ved UNHCR, samt alle ansatte i Flyktninghjelpen som har bidratt til produksjonen av årets rapport.

Utgitt med støtte fra NORAD og Utenriksdepartementet.

FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

Forord av Ratan Gazmere	5
Innledning av Elisabeth Rasmusson	7
Fakta om Flyktninghjelpen	9
Nøkkeltall	13
Det globale flyktningbildet	14

TEMA 22

Ti ignorerte flyktnings situasjoner	22
«En flyktning krysser vår definisjon»	28
Tatt av flommen	32
Kvinner uten beskyttelse	36
Den vanskelige retten til jorda	40

LAND 46

Afrika	47
Amerika	76
Asia og Oseania	92
Europa	120

TALL 144

Det globale flyktningbildet	146
Verdens flyktninger og internt fordrevne	151
Asylsøkere	159
Bistand	164

FAKTA 166

Konvensjoner	167
Begreper	170

FORORD

Jeg kommer fra et land som de fleste ser på som et paradys på jord – et Shangri-La. Men Bhutan, et buddhistisk kongedømme i Himalaya, er ikke et paradys for alle. En femtedel av befolkningen har måttet flykte til nabolandene Nepal og India. I tillegg har mange blitt internt fordrevet. Sammen med over 100 000 andre bhutanske flyktninger, har jeg levd i eksil i Nepal de siste 17 årene. Som flyktning deler jeg skjebne med 42 millioner mennesker verden over, som enten har flyktet til et annet land eller er flyktning i eget land.

Situasjonen til de bhutanske flyktningene er en av mange neglisjerte flyktningkatastrofer i verden. Likegyldighet fra verdenssamfunnet er en alvorlig trussel og fører til at flere vil måtte møte en skjebne som flyktning. Både nasjonale og internasjonale aktører mangler vilje til nødvendig handling. Forutsetningen for å bedre situasjonen for de millioner som er på flukt, er imidlertid kunnskap om hva som foregår. Derfor er rapporten du nå holder i hendene et viktig bidrag fra Flyktninghjelpen til å sette fokus på overgrep på flyktninger og internt fordrevne i ulike deler av verden.

Lhotsampaene er en hinduistisk, nepalskspråklig minoritet i Bhutan som har blitt diskriminert av myndighetene i årtier. De blir behandlet som annenrangs innbyggere. Tusenvis er fratatt selv de mest grunnleggende rettigheter, som rett til utdanning og helse-tjenester. Lhotsampaene blir nektet å bruke sitt eget språk og praktisere sin egen kultur. På begynnelsen av 1990-tallet ble forholdene for lhotsampaene så vanskelige at mer enn 130 000 ikke så noen annen utvei enn å rømme landet. De fleste endte opp i FN-leirer i Nepal, men mange tusen flyktet også til India.

På grunn av min motstand mot de bhutanske myndighetenes politikk, ble jeg arrestert, torturert og dømt til døden i 1989. Heldigvis finnes det mennesker rundt om i hele verden som bryr seg – mennesker som ikke aksepterer urett, selv om den begås i et politisk og økonomisk ubetydelig land langt borte. Takket være organisasjoner som Amnesty International ble min dødsdom gjort om til livsvarig fengsel, og i 1991 førte det samme presset til at jeg igjen var en fri mann.

Etter løslatelsen har jeg bodd i Nepal og fortsatt kampen for bhutanske flyktnings rettigheter. En viktig del av dette arbeidet består i å appellere om støtte fra det internasjonale samfunnet. Utenlandsk press har også ført til at Bhutan omsider har gått med på å innføre visse demokratiske reformer. Etter at all makt har ligget hos kongen i 100 år, ble det nylig gjennomført offentlige valg for første gang, men uten at flyktningene fikk mulighet til å delta. Den hyllesten myndighetene i Bhutan mottar for sine famlende skritt

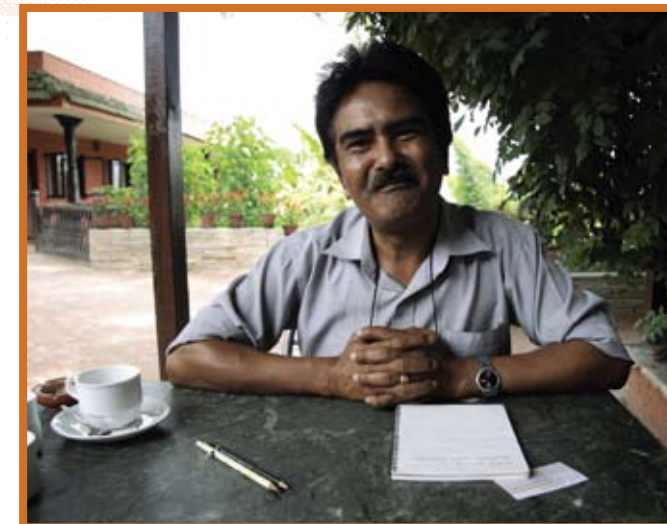

Foto: Bistandsaktuelt/Gunmar Zachrisen

mot demokrati, blir stilt i et underlig lys når de samtidig ikke viser noen vilje til å løse flyktningproblemene i landet.

De siste månedene har enkelte vestlige land, deriblant Norge, engasjert seg for å få en løsning på det bhutanske flyktningproblemet. Land som Australia, Canada, Danmark, Nederland, New Zealand, USA og Norge har tilbudt Nepal å ta imot mange av de bhutanske flyktningene som befinner seg i landet. I øyeblikket virker håpet om å vende hjem til Bhutan svært lite. Derfor vil mange trolig takke ja til dette tilbudet, selv om de fleste flyktningene helst vil tilbake til hjemlandet.

Jeg kan aldri akseptere at mennesker blir fratatt retten til å vende tilbake, og heller ikke at de blir nektet kompensasjon for hus og eiendom de var nødt til å forlate. En studie som har blitt gjennomført med støtte fra Det norske menneskerettighetsfond, viser at 99 prosent av de bhutanske flyktningene ikke har fått kompensasjon for eiendom og verdier de fortsatt er rettmessig eiere av i Bhutan.

Jeg er dypt takknemmelig for at enkeltmennesker og organisasjoner deler mitt engasjement for flyktnings rettigheter. Gjennom å fokusere på neglisjerte konflikter, som den i Bhutan, bidrar Flyktninghjelpen og andre organisasjoner til å åpne øynene til myndigheter og andre internasjonale aktører med makt til å gjøre en endring. Kun sterkt internasjonalt press kan overbevise myndighetene i Bhutan om at det må bli en slutt på undertrykkelse og diskriminering.

Norge, og andre land som yter bistand til Bhutan, har et spesielt ansvar for å bruke dialogen med myndighetene til å bedre menneskerettighetssituasjonen i landet og flyktnings rettigheter i særdeleshet. Norge har tatt et viktig skritt i arbeidet for flyktningenes sak gjennom initiativet for å finne en varig løsning for bhutanske flyktninger. Forslaget om å tilby gjenbosetting i tredjeland kan løse deler av problemene, men er ikke tilstrekkelig. Det bekymringsfulle er at dette fjerner mye av presset på myndighetene i Bhutan til å la flyktningene flytte hjem, og at de på den måten blir belønnet for å ha bedrevet etnisk rensning. Dette sender et farlig signal til andre undertrykkende regimer om at etnisk rensning er noe verdenssamfunnet stilltiende aksepterer, noe som i sin tur vil kunne føre til flere menneskerettighetsbrudd og flere flyktninger og internt fordrevne.

Den beste løsningen for flyktninger og internt fordrevne er å vende tilbake til hjemlandet eller hjemstedet i trygghet og verdighet. Denne rettigheten må det aldri kompromises med! ■

Ratan Gazmere er hovedkoordinator i menneskerettighetsorganisasjonen AHURA.

VELKOMMEN TIL FLYKTNINGREGNSKAPET 2008

Flyktningregnskapet handler om mer enn 42 millioner barn, eldre, kvinner og menn. Av disse er 26 millioner internt fordrevne som har søkt sikkerhet i andre deler av sitt eget land. De aller fleste av dem er jaget på flukt som følge av borgerkriger eller andre konflikter i hjemlandet. Noen flykter fordi kamper mellom ulike væpnede grupper gjør hjemstedet utrygt, men stadig flere må flykte fordi myndighetene eller opprørere går til direkte angrep på sivile.

Det er mange grunner til at et menneske må forlate hus og hjem. Selv mennesker som kommer i samme båt eller i samme gruppe kan ha vidt forskjellig bakgrunn, behov og årsaker til at de flykter. Det er også forskjellige grader av påkjenninger og trakassering i hjemlandene og ulike krefter som påskynder en flukt. Både den internasjonale og nasjonale utviklingen knyttet til migrasjon har gjort fagfeltet svært komplisert og fullt av dilemmaer.

I rapporten «Future floods of refugees» som Flyktninghjelpen ga ut i vår, konstateres det at klimaendringene kan være en bakenforliggende årsak. Men begrepet «klimaflyktning» kan være misvisende. Det er umulig å isolere klimaendringer som årsak til tvungen migrasjon. Politikk og økonomi er ofte uatskillelige fra klima- og miljøfaktoren og må også tas i betraktning når vi forklarer hvorfor mennesker flykter. I tiden fremover vil vi sannsynligvis se at klimaendringer fører til flere og større naturkatastrofer som tørke, stormer og oversvømmelser. Avlinger vil bli ødelagt, tilgangen på rent drikkevann vil bli redusert, og sykdommer vil spre seg. Dette kan igjen utløse folkeforflytninger, men formen og omfanget på migrasjonen vil kunne påvirkes av forebyggende tiltak som utslippsreduksjon eller klimatilpasning slik som bygging av flominfrastruktur.

Nødhjelpsarbeid handler ofte om å få så mye humanitær hjelp på plass så raskt som mulig. Da er det lett å glemme at forskjellige mennesker har forskjellige behov. Kvinner og menn, barn og eldre mennesker rammes ulikt av katastrofen. Derfor må også nødhjelpen tilpasses de forskjellige behovene.

Kvinner og barn er generelt mer sårbare enn menn når katastrofen rammer, og trenger ekstra beskyttelse. I alle konflikter øker seksualisert vold. Ofte er det små grep som skal til for å redusere denne faren. I flyktningleirer vil for eksempel mangel på atskilte latriner eller lang vei for å sanke ved øke eksponering for overgrep.

Kvinnene utgjør en stor ressurs i lokalbefolkningen. De sitter ofte inne med sentral kunnskap om forhold i et lokalsamfunn, de kjenner lokale strukturer og vet derfor ofte hvor behovene er størst. Men når store internasjonale operasjoner kommer, blir disse lokale nettverkene ofte oversett. Ved å ta kvinnene med på råd kan vi tilpasse nødhjelpen bedre til lokale behov og dermed sikre bedre kvalitet på hjelpearbeidet.

Mennesker tvunget til å forlate sine hjem har et sterkt ønske om å vende tilbake. Internasjonale lover beskytter både denne retten og retten til å få tilbake privat eiendom og bruksrett til jord og bolig. Det er likevel ingen garanti. Advokathjelp er kostbart, og flyktninger vet heller ikke hvor de kan få hjelp. Tilbakeføring av jord til internt fordrevne etter konflikter er spesielt komplisert i land der lite av jorda er formelt registrert. Mange av de fem millioner afghanerne som har vendt tilbake siden 2001 har blitt stående uten hjem og arbeid fordi andre har tatt over gård og grunn mens de har levd i flyktningleirer. Uten hjelp til å få tilbakeført hjemmene sine, er det svært liten mulighet for at de flytter tilbake til sine hjemsteder. Flyktninghjelpen har greid å løse mange slike konflikter om jordrettigheter.

I fjor var det 31 kriger eller alvorlige konflikter i verden, mens det i 2006 var 35. Men selv om tallet på alvorlige konflikter er redusert, har antallet mennesker på flukt økt. Verst har det gått ut over internt fordrevne. Etter flere års bedring er antallet nå nesten like høyt som for 15 år siden.

Vi håper Flyktningregnskapet 2008 kan bidra til økt kunnskap og et høyere debattnivå omkring disse spørsmålene. Å øke støtten til verdens flyktninger og internt fordrevne er en forutsetning for varig fred og gjenoppbygging. ■

God lesning!

*Elisabeth Rasmussen,
Generalsekretær i Flyktninghjelpen*

Flyktinghjelpens mandat er å fremme og beskytte rettighetene til mennesker på flukt i eller utenfor eget land, uten hensyn til rase, religion, nasjonalitet og politisk oppfatning. Dette gjøres gjennom uavhengig og uredd talsmannsarbeid nasjonalt og internasjonalt, gjennom å yte humanitær hjelp i nødsituasjoner, og gjennom å styrke FN-organisasjonenes kapasitet til å gi og koordinere internasjonal hjelp og beskyttelse. Gode og varige løsninger er Flyktinghjelpens mål og perspektiv både for talsmannsarbeidet og for nødhjelpsinnsetningen.

Flyktinghjelpen er en av verdens fremste organisasjoner i arbeidet med flykninger og internt fordrevne. Med egne kontorer og nødhjelpsprosjekter i omlag 20 land på fire kontinenter, kan Flyktinghjelpen gi millioner av mennesker på flukt beskyttelse og bistand. Over 60 års erfaring har gitt oss verdifull kunnskap om de fordrevnes situasjon, og hvilke problemstillinger de møter i de ulike fasene av flukten. Dette har gjort at vi har kunnet utvikle aktiviteter som dekker de områdene vi vet er viktigst for mennesker på flukt:

- Distribusjon av mat og nødhjelp
- Bygging av hjem og skoler
- Utdanning av elever og lærere
- Informasjon, rådgiving og juridisk assistanse
- Drift av flyktingleirer

I tillegg til å gi beskyttelse og nødhjelp, jobber Flyktinghjelpen aktivt for å oppnå varige løsninger for mennesker på flukt. Flyktinghjelpen mener en lokal forankring av de ulike aktivitetene er viktig. Av nær 2000 ansatte, kommer omtrent 90 prosent fra landene vi jobber i. Mange av dem har vært på flukt selv. Deres kunnskap og erfaring gjør at vi kan tilpasse aktivitetene til situasjonen, målgruppene og behovene.

Flyktinghjelpen har ledende ekspertise i forhold til internt fordrevne. Det Geneve-baserte Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC, www.internal-displacement.org), som overvåker situasjonen for internt fordrevne over hele verden, ble startet av Flyktinghjelpen i 1998. IDMCs database over internt fordrevne er verdens fremste faktabase på dette feltet, og brukes av FN-organisasjoner, regjeringer, nødhjelpsorganisasjoner, forskningsinstitusjoner og media.

Flyktinghjelpen driver også en av verdens største beredskapsstyrker, med 850 kvalifiserte hjelpearbeidere, som i løpet av 72 timer kan rykke ut dit krisen rammer. I dag har Flyktinghjelpen avtaler med ti FN-organisasjoner som låner personell fra Flyktinghjelpens beredskapsstyrker. I 2006 inngikk Flyktinghjelpen strategisk partnerskap med FNs høykommissær for flykninger (UNHCR), der samarbeidet mellom organisasjonene ble styrket ytterligere.

Foto: Flyktinghjelpen/Astrid Sehl

FLYKTNINGHJELPEN UTE I VERDEN

Programland
(land hvor Flyktninghjelpen har egne prosjekter)

Land med personell fra Flyktninghjelpens beredskapsstyrker

Både programland og personell fra Flyktninghjelpens beredskapsstyrker

SVEITS (GENEVE)

Siden 1994 har Flyktninghjelpens liaisonkontor i Geneve deltatt aktivt i prosessene som former det internasjonale samfunns humanitære politikk. På oppdrag fra FN etablerte Flyktninghjelpen Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) i Geneve for å overvåke situasjonen for verdens internt fordrevne (www.internal-displacement.org). I dag er vi ledende på området, med en kontinuerlig oppdatert database med informasjon og analyse av situasjonen for internt fordrevne i over 50 land. IDMC driver også beskyttelsesopplæring for FN, nasjonale myndigheter og andre humanitære aktører som arbeider med internt fordrevne i felt.

BELGIA (BRUSSEL)

Flyktninghjelpens kontor i Brussel ble etablert i 2006 for å komme nærmere Den europeiske union. EU er en dominerende aktør innen humanitær hjelp. EU og unionens medlemsstater bidrar med mer enn halvparten av humanitær assistanse i verden, og EU er involvert i de politiske prosessene knyttet til mange av verdens humanitære kriser. Flyktninghjelpen ønsker å styrke båndet til EU og EUs partnere som en stor humanitær aktør, også når det gjelder beskyttelse og talsmannsarbeid i felt for flyktninger og internt fordrevne.

COLOMBIA

Tilbyr juridisk og psykososial hjelp til internt fordrevne i samarbeid med tre universiteter. Jobber for å påvirke myndighetenes politikk overfor de internt fordrevne. Gir utdanning til barn og unge som har falt ut av utdanningssystemet. Driver programmer for colombianske flyktninger som har tatt seg over grensene til Panama, Ecuador og Venezuela, med fokus på beskyttelse, kapasitetsbygging og utdanning.

LIBERIA

Gir grunnleggende utdanning til barn og unge i 125 landsbyer der fordrevne familier har vendt tilbake, alfabetiseringskurs for voksne, og et årskurs, «Youth Education Pack», med alfabetisering, samfunnsfag og yrkesopplæring for ungdom i seks sentre. Kurser lærere i mer barnevennlige undervisningsmetoder og gir regelmessig støtte til de uerfarne. Tilbyr skolematornning i mer enn 700 skoler. Bygger hus til de mest sårbare blant hjemvendte flyktninger og internt fordrevne. Bygger skoler, graver brønner og latriner. Overvåker returprosessen og kartlegger beskyttelsesbehovet for de returnerte samt behovene for infrastruktur og sosiale tjenester.

ELFENBENKYSTEN

Arbeider på begge sider av konfliktlinjen som deler landet. Gir grunnutdanning til ungdom som har falt ute av skolesystemet og tilbyr yrkesrettet opplæring. Bygger og rehabiliterer skoler. Tilbyr informasjon, rådgivning og juridisk hjelp, med hovedfokus på problemer knyttet til landrettigheter ved retur og å hjelpe mennesker til å få identitetspapirer. Tilbyr rådgivning til internt fordrevne med tanke på retur.

SUDAN

Tilbyr informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til internt fordrevne som bor i leirer rundt hovedstaden Khartoum. Driver et utdanningsprosjekt og bygger skoler i delstaten Kordofan. Har prosjekter i Aweil, Rumbek, Juba og Yei i Sør-Sudan, med fokus på informasjon, rådgivning og juridisk hjelp. Gir komprimert grunnutdanning til ungdom som har mangelfull skolegang på grunn av krig, kombinert med yrkesopplæring.

DR KONGO

Driver fem flyktningleirer med mer enn 54 000 internt flyktninger i Nord-Kivu i samarbeid med UNHCR. Kurser internt fordrevne lærere og tilbyr intensivkurs til barn mellom 10 og 13 år som har returnert etter å ha vært på flukt så de kan komme inn i den vanlige skolen. Har opprettet «Youth Education Pack», et årskurs for ungdom og unge voksne som ikke har hatt mulighet til å gå på skole på grunn av krigen. Bygger og utruker skoler. Overvåker flukt- og returprosessen og bistår med informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til internt fordrevne. Informerer lokale myndigheter og militært personell om internt fordrevnes rettigheter. Samarbeider med UNICEF om å bedre den lokale infrastrukturen i Nord-Kivu. Deler ut nødhjelpsartikler til lokalbefolkningen og informerer om retten til utdanning. Samarbeider med FNs «Education Cluster» for å gi tilbud om skolegang til så mange barn som mulig i leirene.

BURUNDI

Driver to flyktningleirer og et midlertidig senter for flyktninger i samarbeid med UNHCR for 18 000 flyktninger fra DR Kongo. Er ansvarlig for barneskoler, vannforsyning, bygging og reparasjon av hus og distribusjon av mat og andre nødhjelpsartikler i leirene og senteret. Kurser lærere og gir ett års intensivt opplæringstilbud så barn over 9 år kan komme inn i den vanlige skolen. Ungdomsprogrammet «Youth Education Pack» drives både i hovedstaden og i returområder i landdistriktene. Tilbyr informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til flyktninger fra andre land, internt fordrevne og flyktninger som har returnert til Burundi.

UGANDA

Deler ut mat til nærmere 800 000 internt fordrevne i mer enn 130 leirer og returområder. Deler også ut til nødhjelpsartikler. Gir opplæring til lærere i samarbeid med lærerskoler, og driver syv «Youth Education Pack»-sentre med alfabetisering, samfunnskunnskap og yrkesopplæring for ungdom og unge voksne som er i en særlig sårbar situasjon. 20 prosent av ungdommene har vært medlemmer av væpnede grupper. Rehabiliterer og bygger klasserom. Driver program for å bedre matvaresikkerheten for over 8000 familier. Tilbyr informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til internt fordrevne og flyktninger med spesielt fokus på returprosjekt. Bistår 160 000 mennesker gjennom drift av flyktningleirer og tilrettelegging for retur.

NORGE

Tilbyr informasjon og rådgivning om retur og frivillig tilbakevending til asylsøkere, flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag. Tilbyr kurs om verdens flyktningssituasjon, flyktnings mestringsstrategier, tilbakevending og flyktningrett til dem som arbeider med flyktninger i Norge. Gir informasjon om verdens flyktningssituasjon til lokalmiljø, deriblant skoler, organisasjoner og bedrifter. Er talsmann for asylsøkere, flyktninger og internt fordrevne og premissleverandør i forhold til norsk asyl- og flyktningpolitikk.

GEORGIA

Gir informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til internt fordrevne og returnerte flyktninger, med fokus på eiendomsrett, pensjon, rett til offentlige tjenester og identitetspapirer. Bygger hus for internt fordrevne i Sør-Ossetia samt selve Georgia. Rehabiliterer hus ødelagt av krigen i Abkhasia. Rehabiliterer skoler. Driver opplæring av lærere i bruk av nye undervisningsmetoder. Gir HIV/AIDS-informasjon.

LIBANON

Reparerer hus i Sør-Libanon ødelagt under krigen i 2006. Gir undervisning, pedagogisk oppfølging og veiledning til irakiske flyktningbarn i Beirut med sikte på å integrere dem i det libanesiske skoleverket. Dette prosjektet utvides i 2008 til å inkludere data og engelskkurs, veiledning og stipender til yrkesopplæring for unge irakere (14-21 år). Driver rehabiliteringsprosjekt for palestinske flyktninger. Gjenoppbygger ødelagte hus i området rundt Nahr al-Bared leiren. I samarbeid med UNRWA skal Flyktninghjelpen også bygge en bro i utkanten av leiren.

DE PALESTINSKE OMRÅDENE

Ferdigstilte i 2007 et arbeidsintensivt sysselsettingstiltak i Gaza. Vurderer i øyeblikket videre strategi for De palestinske områdene.

AFGHANISTAN

Gir informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til returnerte flyktninger og internt fordrevne blant annet knyttet til eiendomsrett og tilgang til identitetsdokumenter. Driver opplæringsprogram for lærere, med spesielt fokus på konfliktløsning og fred. Bygger og rehabiliterer skoler. Tilbyr husly for særlig sårbare familier blant de returnerte flyktningene.

PAKISTAN

Gir informasjon og rettshjelp til afghanske flyktninger i returspørsmål, med spesielt fokus på eiendomsrett, økonomisk spørsmål og familierett. Gir også hjelp til ofre etter jordskjelvkatastrofen i 2005.

NEPAL

Gir informasjon, rådgivning og juridisk hjelp i 15 distrikter i områdene rundt Kathmandu, Nepalgunj og Biratnagar. Målgruppen er internt fordrevne som oppholder seg både i områder de har flyktet til og de som har returnert til hjemområdene. Programmet omfatter også flere talsmannstiltak, også i samarbeid med UNHCR og OCHA som retter seg mot myndighetene for at de skal godkjenne nye retningslinjer for støtte til internt fordrevne.

SOMALIA

Gir utdanning og skolemat til barn mellom 10 og 14 år i Somaliland og Puntland. Bygger og rehabiliterer skoler. Gir midlertidig husly, bedrer sanitærforhold og distribuerer nødhjelpsartikler til internt fordrevne i urbane strøk. Samarbeider med UNHCR om å gi beskyttelse til internt fordrevne og styrke lokale organisasjoner.

SRI LANKA

Hovedvekten av virksomheten foregår øst i landet, samt i Vavunya, som ligger rett syd for frontlinjen, og i Puttalam. Bygger hus og skoler og driver opplæring i drift av flyktningleirer. Organiserer team som overvåker situasjonen for internt fordrevne som oppholder seg i leirlignende forhold eller som har returnert. Gir informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til internt fordrevne, med hovedvekt på personlig dokumentasjon, land og eiendoms-spørsmål, familieproblematikk og overgrep i forhold til fordrivelsen.

DEN SENTRALAFRIKANSKE REP.

Etablerte landkontor i Den sentralafrikanske republikk sommeren 2007. Har bygget 36 skoler nord i landet hvor det gis utdanning til barn mellom 6 og 13 år. Driver opplæring i menneskerettigheter med særlig vekt på flyktnings og internt fordrevnes rettigheter for politi, det militære, lærerorganisasjoner og andre.

KENYA

Sørger for husly til somaliske flyktninger i flyktningleirene i Dadaab. Bygger hus, klasserom og latriner. Startet to sentre med «Youth Education Pack»-opplæring for ungdom, noen som tidligere ikke har gått på skole og andre med barneskole, som får yrkesopplæring.

ØST-TIMOR

Bygger midlertidige boliger for internt fordrevne. Bistår myndighetene med gjenoppbygging av ødelagte boliger. Driver leirer for internt fordrevne.

Foto: UNHCR

TOTALT 42 MILLIONER MENNESKER PÅ FLUKT

338 350 ASYL-SØKERE TIL INDUSTRILAND

De største gruppene kom fra: Irak (45 247), Russland (18 781), Kina (17 141), Serbia (15 366), Pakistan (14 262)

Foto: UNHCR

16 millioner flyktninger i eksil

26 MILLIONER

flyktninger i eget land (internt fordrevne). Land med flest internt fordrevne: Sudan (6 millioner), Colombia (4 millioner), Irak (2,8 millioner), DR Kongo (1,4 millioner), Tyrkia (1,2 millioner)

Flest har flyktet fra: Palestina (4,9 millioner), Afghanistan (3,1 millioner), Irak (2,3 millioner), Colombia (552 000), Sudan (523 000)

Foto: UNHCR

6 527 ASYLSØKERE TIL NORGE

De største gruppene kom fra: Irak (1 227), Russland (863), Eritrea (793), Serbia (585), Etiopia (241)

STØRSTE FLYKTNINGMOTTAKERE:

Jordan (2,4 millioner), Pakistan (2 millioner), Syria (2 millioner), Palestina (1,8 millioner), Iran (1 million)

I forhold til folketall: Palestina (1:2), Jordan (1:2), Libanon (1:9), Syria (1:10), Tsjad (1:46)

Foto: UNHCR

Størst tilbakevending til: Afghanistan, Sudan, DR Kongo, Irak, Liberia

Verdensdel med flest flyktninger i eksil: Asia: 10,9 millioner

Verdensdel med flest internt fordrevne: Afrika: 12,7 millioner

DR Kongo er blant de landene der flest vendte tilbake i 2007. Samtidig ble en halv million mennesker drevet på flukt.

DET GLOBALE FLYKTNINGBILDET

Ved inngangen til 2008 levde 42 millioner mennesker som flyktninger i ulike deler av verden. Av disse var 26 millioner på flukt i eget land. Til tross for at tallet på alvorlige konflikter gikk ned i 2007, økte antallet mennesker på flukt.

Skjærtorsdag 20. mars 2008 var det fem år siden president George W. Bush ga amerikanske styrker ordre om å gå til angrep på Irak. Den amerikanskledete invasjonen i 2003 førte raskt til Saddam Husseins fall, men ble samtidig opptakten til en av de største flyktningkrisene i nyere tid.

Fem år etter invasjonen var om lag fem millioner irakere på flukt, ifølge internasjonale beregninger som ble lagt fram i påsken 2008. Tallet på internt fordrevne var da kommet opp i nesten 2,8 millioner. FN anslår at det var 1,9 millioner irakiske flyktninger i nabolandene Syria og Jordan. I tillegg befant flere hundre tusen flyktninger fra Irak seg i andre land i Midtøsten eller i Vesten.

FÅ FLYKTER TIL VESTLIGE LAND Irakerne som er drevet på flukt, fordelers seg etter et mønster som vi gjenfinner i det globale flyktningbildet: De fleste som blir drevet på flukt, ender opp som flyktninger i eget land. Og blant dem som flykter ut av hjemlandet, søker det store flertallet beskyttelse i naboland. Bare et lite mindretall av flyktningene – både fra Irak og fra andre land – finner veien til Vesten.

Konflikten i Irak setter likevel sitt preg på statistikken for asylsøkere til industrilandene. Mer enn 45 000 irakere søkte om asyl i industriland i 2007, dobbelt så mange som året før. Det gjorde Irak til det klart største opprinnelseslandet for asylsøkere, etterfulgt av Russland og Kina.

FLERE ASYLSØKERE Økningen i tallet på asylsøkere fra Irak var hovedårsaken til at det samlede antallet asylsøkere til industrilandene steg med ti prosent i 2007. Dermed snudde en flerårig trend med nedgang i asyltallene, som hadde resultert i at tallet på asylsøkere i 2006 var det laveste på 20 år.

Alt i alt søkte 338 350 mennesker om asyl i 51 industriland i løpet av 2007, viser tall fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Det var 32 000 flere enn året før, men likevel bare halvparten så mange som i 2001, da 655 000 mennesker søkte om asyl i industrilandene.

Halvparten av alle som søkte om asyl i 2007, kom fra Asia, inkludert Midtøsten. Drøyt 20 prosent av asylsøkerne kom fra Afrika, 15 prosent fra Europa og 12 prosent kom fra Latin-Amerika og Karibia.

UJEVN FORDELING Blant industrilandene har det i mange år vært diskusjoner om å samordne asylpolitikken for å få en jevnere fordeling av hvor mange asylsøkere som kommer til de ulike landene. Praksis har likevel vært at hvert land har ført sin egen politikk, og mange har strammet inn politikken for å få ned asyltallene. Når asylkomstene øker, som i 2007, viser det seg at tilstrømmingen øker mye mer i enkelte land enn i andre.

Utviklingen i Norden er et godt eksempel på de store forskjellene fra land til land. I Sverige økte tallet på asylsøkere med 49 prosent fra 2006 til 2007, fra 24 320 til 36 210. I Danmark var økningen på 16 prosent, fra 1920 til 2230. Økningen i Norge var på 23 prosent, fra 5320 til 6530.

Den kraftige økningen i tallet på asylsøkere i Sverige, fra et nivå som allerede var høyt, førte til at Sverige tok imot flere asylsøkere enn noe annet europeisk land i 2007. Mens Tyskland på store deler av 1980- og 1990-tallet toppet den europeiske asylsøkerstatistikken, tok landet i 2007 imot bare litt over halvparten så mange asylsøkere som Sverige. Antall asylsøkere i Tyskland gikk ned med ni prosent fra 2006 til 2007, til det laveste nivået på 30 år.

Blant industrilandene var det bare USA som tok imot flere asylsøkere enn Sverige i 2007.

FLERE INTERNT FORDREVNE I flere vestlige land var det bekymring over økningen i asyløkertallet i 2007. Men økningen på 32 000 for industrilandene som helhet var svært beskjeden sammenlignet med den kraftige økningen i tallet på mennesker som ble drevet på flukt i eget land. I løpet av 2007 økte antallet internt fordrevne med 1,5 millioner, viser tall fra Flyktninghjelpens dokumentasjonssenter for internt fordrevne, Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Alt i alt var 26 millioner mennesker på flukt i eget land ved siste årsskifte, ifølge anslag fra IDMC. Det var en økning på seks prosent i forhold til året før, og tallet på internt fordrevne er nå det høyeste siden begynnelsen av 1990-tallet.

Øverst på listen over land med flest internt fordrevne finner vi tre land på ulike kontinenter: Sudan, Colombia og Irak. Men av verdensdelene er det Afrika som har det klart største antallet internt fordrevne. Ved utgangen av 2007 var nesten halvparten av alle internt

«De fleste som blir drevet på flukt, ender opp som flyktninger i eget land.»

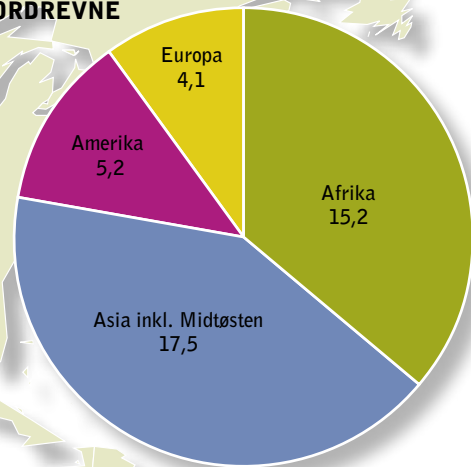

Forklaring
 ■ Flyktninger
 ■ Internt fordrevne

Kartet viser internt fordrevne og antall personer som har flyktet fra landet: utvalgte land per 31.12.2007.

>> VERDENS FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE

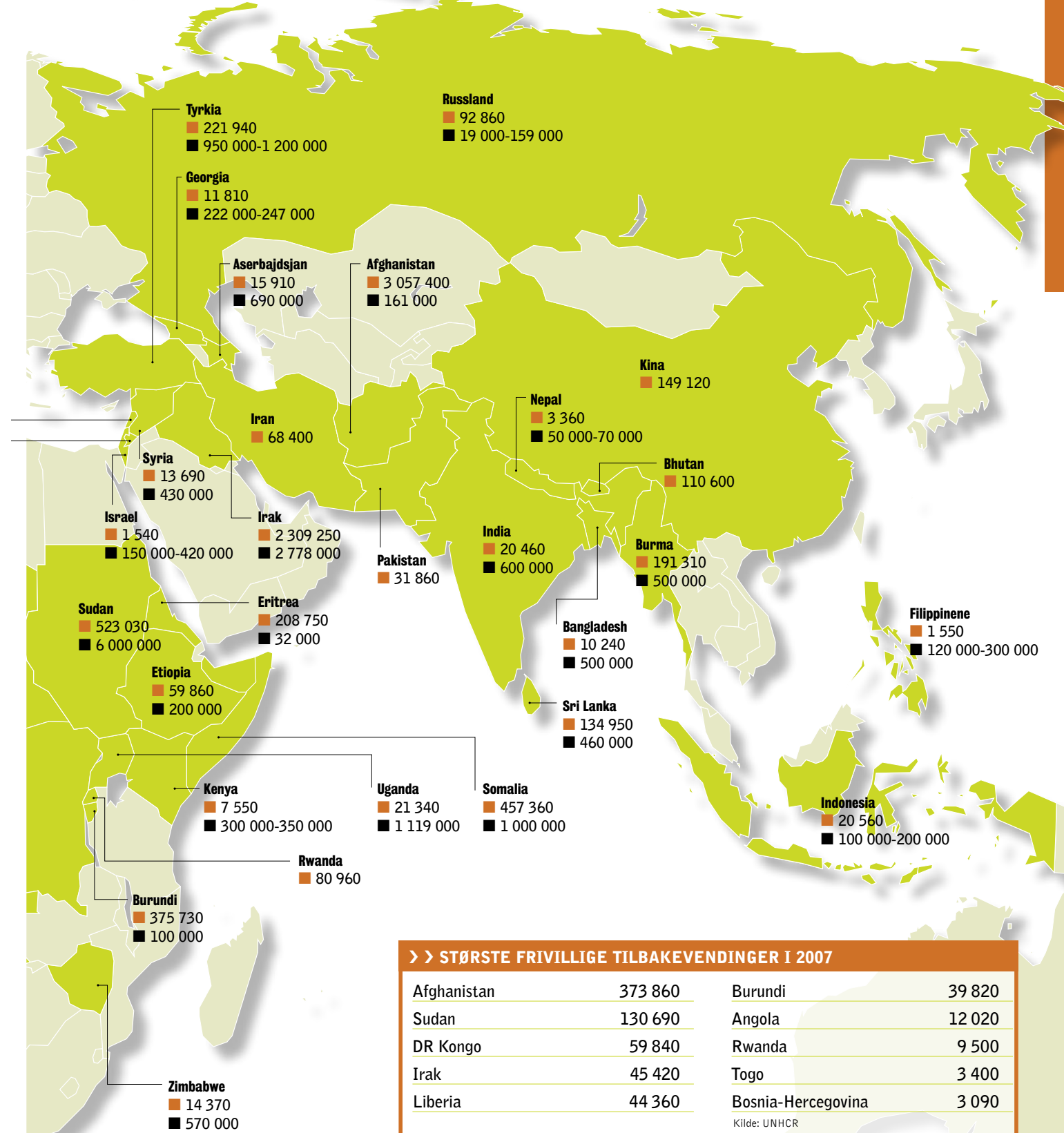
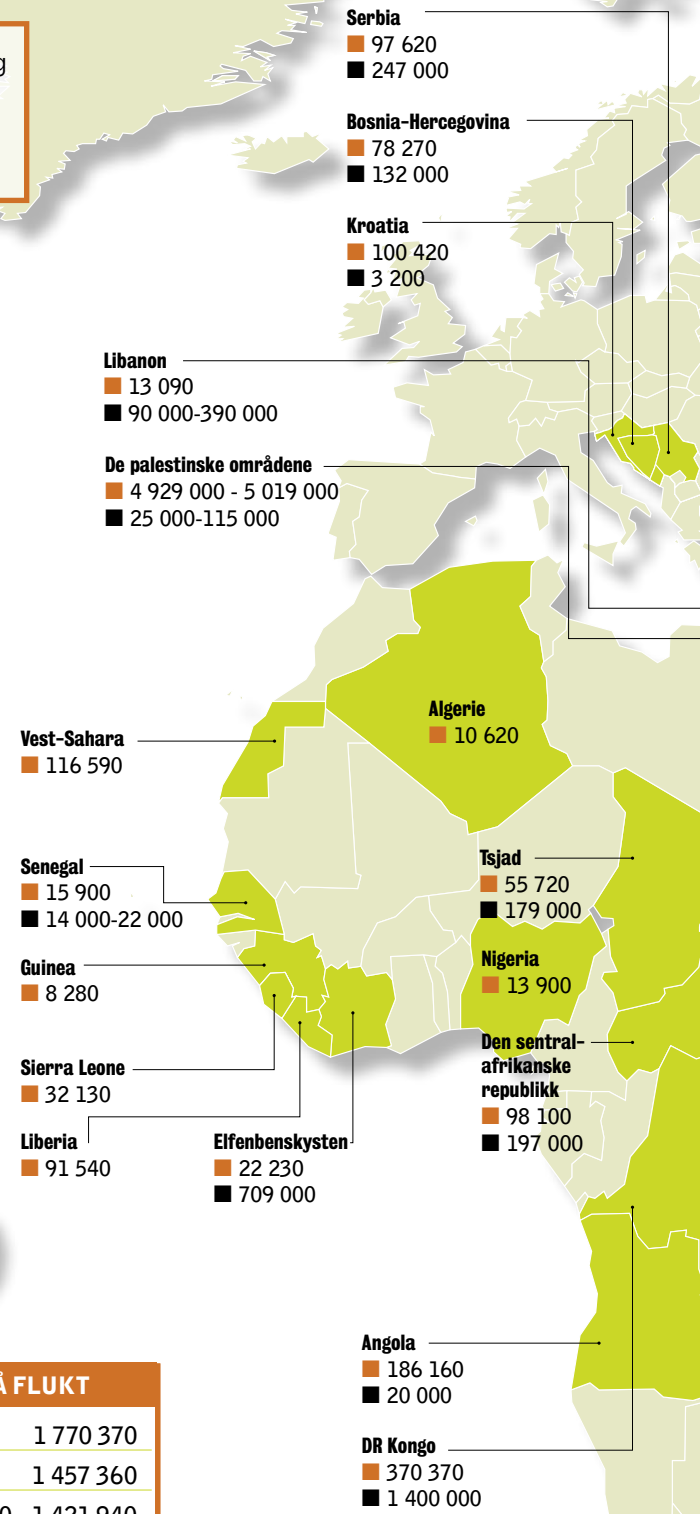
tall i millioner

>> VERDENS 10 STØRSTE PRODUSENTER AV MENNESKER PÅ FLUKT

Sudan	6 523 030	DR Kongo	1 770 370
Irak	5 087 250	Somalia	1 457 360
Palestina	4 929 000 - 5 019 000	Tyrkia	1 171 940 - 1 421 940
Colombia	2 941 740 - 4 551 740	Uganda	1 140 340
Afghanistan	3 218 400	Elfenbenskysten	731 230

Kilde: UNHCR, UNRWA og IDMC

>> STØRSTE FRIVILLIGE TILBAKEVENDINGER I 2007

Afghanistan	373 860	Burundi	39 820
Sudan	130 690	Angola	12 020
DR Kongo	59 840	Rwanda	9 500
Irak	45 420	Togo	3 400
Liberia	44 360	Bosnia-Hercegovina	3 090

Kilde: UNHCR

DET GLOBALE FLYKTNINGBILDET

Foto: UNHCR / H. Canax

Mange må flykte på grunn av krigshandlinger, men stadig flere sivile er direkte ofre for overgrep fra myndighetene.

fordrevne, 12,7 millioner mennesker, i Afrika. I løpet av året ble nesten 1,6 millioner afrikanere drevet på flukt i eget land, de fleste i Somalia og DR Kongo.

FORFØLGES AV MYNDIGHETENE De aller fleste internt fordrevne er jaget på flukt som følge av borgerkriger eller andre interne konflikter i hjemlandet. Noen flykter fordi kamper mellom ulike væpnede grupper gjør hjemstedet utrygt, men stadig flere må flykte fordi myndighetene eller opprørere går til direkte angrep på sivile.

I en rekke land, blant annet i Irak, Sudan og Kenya, er sivile blitt angrepet og fordrevet som ledd i en strategi for å rydde visse områder for alle med en bestemt etnisk, politisk eller religiøs tilhørighet. I land som Colombia og Den sentralafrikanske republikk er sivile angrepet som en kollektiv avstraffelse for antatt støtte til opprørere. I et land som Burma bruker myndighetene terrorisering og tvangs-flytting av sivile som ledd i kampen mot opprørere. Og i flere land, deriblant Colombia, er sivile blitt fordrevet av væpnede grupper som vil sikre seg kontroll over jord de kan bruke til narkotikaproduksjon eller annen økonomisk virksomhet.

Et lands myndigheter har ansvar for å beskytte sine innbyggere mot forfølgelse og overgrep. Likevel står statlige myndigheter selv bak overgrep i de fleste landene der mennesker drives på flukt, viser IDMCs årlige rapport om situasjonen for internt fordrevne. I 2007 ble det nye internt fordrevne i 28 land, og i 21 av disse landene var

myndighetene ansvarlige for å drive folk på flukt. I 18 land ble folk drevet på flukt av ulike opprørsgrupper.

FÆRRE ALVORLIGE KONFLIKTER Det økende antallet internt fordrevne skyldes ikke en dramatisk forverring i det internasjonale konfliktbildet. Tvert imot: I 2007 var det en nedgang i tallet på alvorlige, voldelige konflikter, ifølge det årlige konfliktbarometeret fra Institutt for internasjonal konfliktforskning i Heidelberg. I alt var det 31 kriger eller alvorlige konflikter i verden i 2007, mens det var 35 slike konflikter året før.

Sammenliknet med situasjonen på begynnelsen av 1990-tallet, da Sovjetunionen og Jugoslavia gikk i oppløsning, er nedgangen i alvorlige, voldelige konflikter enda mer markert. Tallet på slike konflikter nådde en topp i 1992, da det i alt var 49 konflikter som ble utkjempet med omfattende bruk av vold. Men selv om tallet på alvorlige konflikter er vesentlig redusert, er tallet på internt fordrevne i ferd med å nærme seg samme nivå som for 15 år siden.

FLERE FLYKTNINGER I EKSIL Også tallet på flyktninger i eksil økte i 2007. UNHCR oppgir at det var 11,4 millioner flyktninger i eksil ved siste årsskifte, mot 9,9 millioner året før. I tillegg kommer 4,6 millioner palestinske flyktninger som hører inn under ansvarsområdet til UNRWA, FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger.

En del av økningen i flykntingstallet fra UNHCR skyldes at orga-

Foto: Vivienne Dalles

Foto: UNHCR / K. Brooks

Antallet alvorlige konflikter synker, men det blir likevel flere internt fordrevne. I India er 600 000 personer drevet på intern flukt.

nisasjonens flyktningsstatistikk fra og med i år inkluderer personer som befinner seg i en flyktningslignende situasjon, selv om deres formelle status som flyktninger ikke er avklart. Men også når tallene justeres for denne endringen, økte tallet på flyktninger. Trolig var det i realiteten om lag 600 000 flere flyktninger i eksil ved inngangen til 2008 enn ett år tidligere.

MILLIONER VENDER HJEM I alt levde 42 millioner mennesker som flyktninger ved inngangen til 2008, når vi regner med både internt fordrevne og flyktninger i eksil. Men samtidig som stadig flere mennesker drives på flukt, er det også en rekke positive utviklingstrekk i det globale flyktningsbildet. De senere årene har millioner flyktninger og internt fordrevne vendt hjem etter at borgerkriger og konflikter er avsluttet eller blitt mindre brutale.

Bare i 2007 kunne 2,7 millioner internt fordrevne vende tilbake til sine hjemsteder, ifølge anslag fra IDMC. Mange av dem hadde bare vært fordrevet i en kort periode, som følge av en oppblussing av interne konflikter i land som Pakistan og Filippinene. Men blant de hjemvendte var det også et stort antall mennesker som hadde levd på flukt i mange år.

I enkelte tilfeller vender flyktninger og internt fordrevne tilbake i noen områder av et land, samtidig som mennesker drives på flukt i andre områder.

UNHCR anslår at over 2,7 millioner mennesker er internt fordrevne i Irak.

I Sør-Sudan har avslutningen av den langvarige borgerkrigen i 2005 resultert i en omfattende tilbakevending, som fortsatte i 2007. I løpet av året vendte mer enn en kvart million internt fordrevne tilbake til sine hjemsteder. I nabolandet Uganda skapte forhandlingene mellom myndighetene og opprørerne i Lord's Resistance Army (LRA) håp om tryggere tider, og flere hundre tusen internt fordrevne vendte tilbake til sine hjem i løpet av 2007. Også i land som Algerie, Elfenbenskysten, Indonesia, Libanon, Nepal og Sri Lanka dro mange internt fordrevne tilbake til sine hjemsteder i løpet av året.

I løpet av 2007 vendte også drøyt 730 000 flyktninger hjem fra en tilværelse i eksil, ifølge tall fra UNHCR. Mer enn halvparten av disse var afghanske flyktninger som vendte hjem fra Pakistan og Iran. I alt reiste 374 000 flyktninger tilbake til Afghanistan i løpet av året, mens drøyt 130 000 flyktninger vendte hjem til Sudan. De neste landene på UNHCRs liste over hjemvendte i 2007 er DR Kongo (60 000), Irak (45 000) og Liberia (44 000).

I enkelte tilfeller vender flyktninger og internt fordrevne tilbake i noen områder av et land, samtidig som mennesker drives på flukt i andre områder. Det har blant annet vært tilfelle i DR Kongo, der mer enn en million internt fordrevne og 60 000 flyktninger i eksil vendte hjem i løpet av 2007. Samtidig ble en halv million mennesker drevet på flukt i landet. Den ustabile situasjonen viser at FNs fredsbevarende styrke i landet, MONUC, ikke har lyktes i å beskytte befolkningen mot overgrep.

NORSK NEI TIL DR KONGO Norge har i mange år vært en viktig økonomisk bidragsyter til internasjonalt arbeid for flyktninger. Men Norges innsats rager ikke like høyt når det gjelder å bidra med soldater til FNs fredsbevarende operasjoner.

I april 2008 ba FN Norge om å bidra med soldater til den fredsbevarende styrken i DR Kongo. Forespørselen kom da miljø- og

>> FLYKTNINGER I EKSIL FORDELT PÅ VERDENSDDEL

Afrika	2,5
Amerika	1,0
Asia, inkl. Midtøsten	10,9
Europa	1,6
Verden totalt	16,0

Kilde: UNHCR og UNRWA (Antall i millioner)

>> INTERNT FORDREVNE FORDELT PÅ VERDENSDDEL

Afrika	12,7
Amerika	4,2
Asia, inkl. Midtøsten	6,6
Europa	2,5
Totalt	26,0

Kilde: IDMC (Antall i millioner)

>> ASYLSØKERE TIL INDUSTRILANDENE 2001-2007

2001	655 000	2005	338 130
2002	628 700	2006	306 330
2003	508 060	2007	338 350
2004	394 550	Kilde: UNHCR	

DET GLOBALE FLYKTNINGBILDET

Foto: Flyktninghjelpen/Roald Høyving

Selv om flyktningleirene er ment å være midlertidige, blir mange fordrevne boende i årevis.

utviklingsminister Erik Solheim var på reise i det krigsherjede landet. FN-styrken ville ha stor nytte av norske ingeniørsoldater, framholdt FNs spesialutsending i DR Kongo, briter Alan Doss.

Spørsmål om norske bidrag til FNs fredsoperasjoner er forsvarsministerens bord, sa Solheim da forespørselen kom. Men han gjorde det klart at sannsynligheten var liten for at Norge vil sende soldater til DR Kongo. Det er tvilsomt om forsvaret har kapasitet til å delta i denne FN-operasjonen, konstaterte Solheim.

PRIORITERER NATO FN har også tidligere bedt Norge om å bidra med soldater i DR Kongo og fått et negativt svar. Også forrige gang var begrunnelsen at Forsvaret ikke hadde kapasitet til å delta i en slik operasjon.

Den manglende kapasiteten til å delta i det som i dag er FNs største fredsbevarende operasjon, henger sammen med at norske myndigheter de senere årene har prioritert å bruke forsvaret i internasjonale operasjoner knyttet til USAs krig mot terror. De aller fleste norske soldater som er i utlandet i dag, står under NATOs kommando.

Våren 2008 hadde Norge om lag 500 soldater i den NATO-ledete ISAF-styrken i Afghanistan, og planene var klare for å øke antallet. På samme tid deltok bare 83 norske soldater og politifolk i fredsoperasjoner i FN-regi. Det var mindre enn halvparten så mange

som året før og plasserte Norge helt nede på en 68. plass når det gjaldt styrkebidrag til FN, langt bak fattige afrikanske land som Rwanda, Etiopia og Niger. De ledende bidragsyterne til FNs fredsbevarende styrker, Pakistan, Bangladesh og India, bidrar med mer enn hundre ganger så mange soldater som Norge.

Nedgangen i tallet på norske soldater i FN-operasjoner fra 2007 til 2008 henger sammen med at sudanske myndigheter satte foten ned for norsk deltakelse i en FN-styrke i Darfur. Men selv om norske soldater hadde fått klarsignal til å reise til Darfur, ville det ikke rokket ved det faktum at deltakelse i NATO-operasjoner dominerer Norges internasjonale militære engasjement. Og kort tid etter at Sudan-oppdraget ble avlyst, ba FN Norge om å bidra med soldater til FN-styrken på Haiti.

– Det er meget sannsynlig at Norge kommer til å stille styrker til Haiti, sa Erik Solheim i begynnelsen av april 2008. Men måneden etter kom kontrabeskjeden: Regjeringen vil ikke bidra til FN-styrken på Haiti. Vi har ikke kapasitet, forklarte utenriksminister Jonas Gahr Støre til Dagsavisen. – Afghanistan er jobb nummer én. ■

Av Øivind Fjeldstad

>> STØRSTE BIDRAGSYTERE AV SOLDATER TIL FNS FREDSBEVARENDE OPERASJONER

Land	Antall personer i FN-uniform ¹⁾	Land	Antall personer i FN-uniform ¹⁾
Pakistan	10 597	Ghana	3 240
Bangladesh	9 045	Jordan	3 079
India	8 998	Rwanda	3 006
Nigeria	5 271	Italia	2 871
Nepal	3 667	Uruguay	2 605

¹⁾ Per 30. april 2008

Kilde: FNs avdeling for fredsbevarende operasjoner

Konflikten i Somalia eskalerte i 2008. Selv om dette er en av verdens største humanitære kriser, er det få organisasjoner som driver hjelpearbeid blant de internt fordrevne der. Flyktninghjelpen er en av dem.

Foto: Flyktninghjelpen/Jim Kennedy

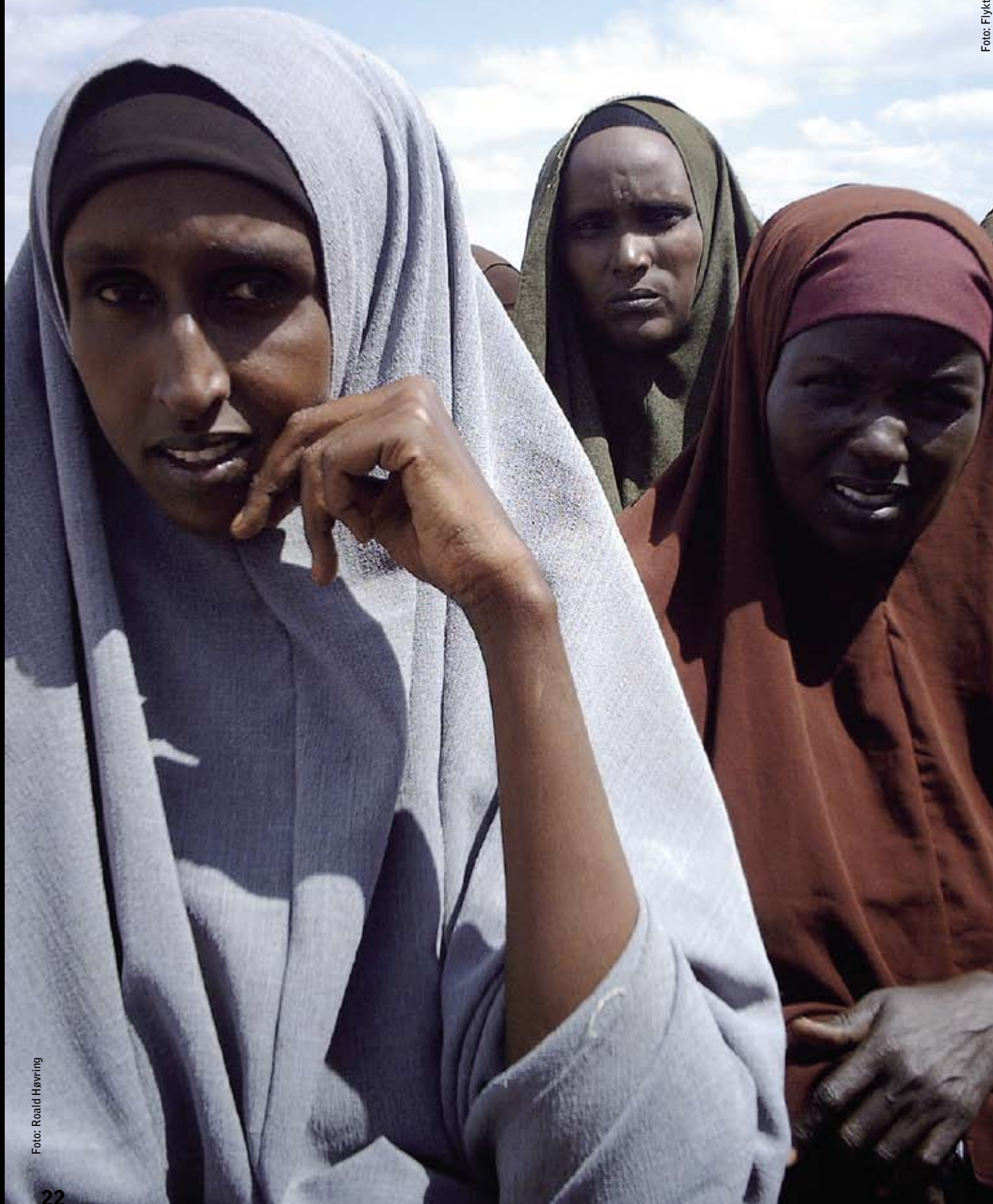

Foto: Roald Høvring

TI IGNORERTE FLYKTNINGSITUASJONER

Somalia er åsted for en av de mest omfattende, ignorerte flyktningsituasjonene i verden. Opptrappingen av konflikten i landet har resultert i en stadig alvorligere humanitær krise, og situasjonen er prekær for landets mer enn én million internt fordrevne. Den internasjonale humanitære innsatsen er utilstrekkelig, og verdenssamfunnet må komme sterkere på banen, mener Flyktninghjelpen.

I tillegg til Somalia omfatter årets liste over ignorerte flyktningsituasjoner fem andre land i Afrika, tre land i Asia og ett land i Latin-Amerika. Hensikten med listen er å rette oppmerksomheten mot flyktinger og internt fordrevne som ikke får den hjelp og beskyttelse de har behov for fra nasjonale myndigheter og det internasjonale samfunnet.

SOMALIA

- 600 000 drevet på flukt i 2007
- En million internt fordrevne
- Vanskelig sikkerhetssituasjon

DET INTERNASJONALE SAMFUNNET MÅ TA ANSVAR I desember 2006 gikk soldater fra Etiopia inn i Somalia og bidro til at landets overgangsregjering tok kontrollen over hovedstaden Mogadishu. Men den skjøre overgangsregjeringen har ikke klart å stabilisere situasjonen i Somalia. Våren 2008 var Mogadishu åsted for de hardeste kampene på over et tiår, og også i andre deler av landet var det nye, kraftige sammenstøt mellom regjeringsstyrker og islamister.

Troen på at den etiopiske innmarsjen skulle bidra til fred er ettertrykkelig knust. Opptrapping av volden førte til at 600 000 mennesker ble drevet på flukt i 2007. Bare i november 2007 ble 200 000 tvunget til å flykte, og tallet på internt fordrevne kom dermed opp i én million, ifølge Flyktninghjelpens dokumentasjonssenter for internt fordrevne, Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). Situasjonen er ytterligere forverret i 2008. I løpet av få uker i begynnelsen av året ble 50 000 mennesker drevet på flukt bare i Mogadishu.

De internt fordrevne lever under elendige forhold og mangler mat og sanitæranlegg, utdanning og helsetilbud. Sikkerhetssituasjonen gjør det svært vanskelig å nå fram til flyktningene med humanitær hjelp, og de fleste hjelpeorganisasjonene har trukket seg ut. En styrke fra Den afrikanske union (AU) er satt inn i Somalia, men

styrken er for liten til å bidra nevneverdig til å styrke sikkerheten i landet.

Flyktninghjelpen er en av få organisasjoner som har opprettholdt innsatsen for internt fordrevne i Mogadishu og andre deler av det sørlige Somalia.

– Til tross for at dette er en av verdens verste humanitære katastrofer, blir den i stor grad ignorert av omverdenen, konstaterte Flyktninghjelpens generalsekretær Elisabeth Rasmussen etter et besøk i Somalia i begynnelsen av 2008. Hun appellerte til større internasjonal innsats i landet:

– Flyktninghjelpen oppfordrer FN, internasjonale hjelpeorganisasjoner og det internasjonale samfunnet til å komme på banen og skaffe til veie nødvendige ressurser. Verden må ikke gi opp Somalia nå. Vi har et kollektivt ansvar for å gi humanitær hjelp til sivile.

Forholdene i de somaliske flyktingleirene er elendige, og det er mangel på både mat, sanitæranlegg og helsetjenester.

Foto: Flyktninghjelpen/Astrid Sehl

DR KONGO

- Fem millioner har mistet livet
- Innblanding fra naboland forverrer konflikten
- 1,4 millioner internt fordrevne

FREDSAVTALEN MÅ OPPFYLLES Ti år med krig i Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo) har ført til at mer enn fem millioner mennesker har mistet livet, enten i direkte kamphandlinger eller på grunn av sult og sykdom som skyldes krigen. Innblanding fra en rekke naboland som har ønsket å få del i DR Kongos rike forekomster av gull, diamanter og verdifulle mineraler, har bidratt til å forverre konflikten i landet.

Offisielt ble borgerkrigen avsluttet i 2003, men i den østlige delen av landet har kampene fortsatt. En halv million mennesker ble fordrevet fra sine hjem i løpet av 2007 på grunn av kamper mellom opprørere og regjeringsstyrker. Ved årsskiftet var det i alt 1,4 millioner internt fordrevne i landet, ifølge IDMC. I tillegg levde flere hundre tusen kongolesiske flyktninger i eksil.

Både regjeringssoldater og opprørere har stått bak grove overgrep mot sivile, og en fredsavtale mellom regjeringen og 22 væpnede grupper fra januar 2008 har ikke stanset overgrepene. Heller ikke FNs fredsbevarende styrke i DR Kongo, som er den største fredsstyrken i verden, har klart å hindre at folk blir drevet på flukt. Det er et stort gap mellom befolkningens behov for hjelp og beskyttelse og den internasjonale innsatsen i landet.

Regjeringen, opprørere og det internasjonale samfunnet har alle et ansvar for å få stanset overgrepene mot sivilbefolkningen i DR Kongo, fastslø Flyktningshjelpen og 62 andre humanitære organisasjoner i en fellesuttalelse våren 2008. Regjeringen og de væpnede gruppene må umiddelbart oppfylle fredsavtalen fra januar, og internasjonale aktører som Den afrikanske union, EU og USA må gi økonomisk og politisk støtte til avtalen, krevde de 63 organisasjonene. De anmodet FN og det internasjonale samfunnet om å oppnevne en spesialrådgiver for menneskerettigheter i det østlige Kongo for å beskytte sivilbefolkningen, med særlig vekt på å hindre seksuelle overgrep mot kvinner og jenter.

Til tross for at FN-styrkene i DR Kongo er verdens største fredsbevarende styrke, klarer de ikke å hindre at befolkningen blir drevet på flukt.

DEN SENTRALAFRIKANSKE REPUBLIKK

- 300 000 på flukt
- 197 000 internt fordrevne
- Omfattende overgrep mot flyktninger og fordrevne

«VERDENS MEST NEGLISJERTE» I likhet med DR Kongo har Den sentralafrikanske republikk rike forekomster av gull, diamanter og mineraler. Og som i DR Kongo har naturressursene vært grunnlag for konflikt og til liten glede for befolkningen. Levekårene i Den sentralafrikanske republikk er blant de dårligste i verden. Landet ligger helt nede på 171. plass av 177 land på FNs utviklingsprogramms indeks for menneskelig utvikling.

Etter mange år med politisk uro, statskupp og stadige kamper mellom regjeringsstyrker og opprørere lever om lag 300 000 sentralafrikanere på flukt. To tredjedeler av disse er internt fordrevne, og mange har blitt utsatt for grove overgrep fra myndigheter og opprørere. Situasjonen forverres ved at regjeringsstyrker fra nabolandet Tsjad en rekke ganger har krysset grensen og angrepet landsbyer nordvest i Den sentralafrikanske republikk og drevet innbyggerne på flukt. Også Sudan anklages for å blande seg inn i konflikten. I tillegg har kriminelle gjenger fra flere land i regionen stadig tatt seg inn i Den sentralafrikanske republikk og angrepet sivile.

Verken landets myndigheter eller det internasjonale samfunnet har vist tilstrekkelig vilje til å gi hjelp og beskyttelse til ofrene for konflikten i Den sentralafrikanske republikk. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har omtalt situasjonen i landet som «den mest neglisjerte krisen i verden».

– Veldig få kjenner til landet, og enda færre har tid til å bry seg om det, konstaterte FNs humanitære koordinator i Den sentralafrikanske republikk, Toby Lanzer, i et intervju i april 2008. Samtidig understreket han betydningen av økt innsats i landet, som ofte brukes som tilfluktsted for væpnede grupper fra Sudan og Tsjad:

– Det er i det internasjonale samfunnets interesse å sikre stabilitet i Den sentralafrikanske republikk fordi det er omgitt av ustabile land, og situasjonen i Darfur og Tsjad ser ikke ut til å bedre seg i nær framtid.

ELFENBENSKYSTEN

- Vanskelig for fordrevne å vende hjem
- Langsom gjenoppbygging etter fredsavtale
- Nedtrapping av humanitær bistand

SVIKTENDE INNSATS FOR TILBAKEVENDING En fredsavtale i mars 2007 satte sluttstrek for en fem år lang borgerkrig i Elfenbenskysten. Avtalen skapte forventninger om at mange av landets 700 000 internt fordrevne raskt skulle vende tilbake til sine hjemsteder, men det har ikke skjedd. Bare noen titusener vendte hjem i løpet av 2007, ifølge en rapport fra Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Situasjonen i Elfenbenskysten viser at en fredsavtale i seg selv ikke er tilstrekkelig til å løse flyktningproblemer i et land. For at

flyktninger og internt fordrevne skal vende hjem, trengs det en klar politisk vilje og evne til å sette fredsavtalen ut i livet, støtte til gjenoppbygging og en innsats for å løse de underliggende problemene som skapte konflikten. Foreløpig gjenstår det mye før disse forutsetningene er innfridd i Elfenbenskysten.

Gjennomføringen av fredsavtalen, som blant annet innebærer avvæpning av ulike militærgrupper, har gått langsomt. Dette bidrar til at mange fordrevne er i tvil om det vil være trygt å vende hjem. Spredningen av våpen under borgerkrigen har ført til økning i kriminaliteten, og den nye samlingsregjeringen har ikke klart å sikre lov og orden.

I deler av landet bidrar etniske motsetninger og sammenstøt mellom ulike lokalsamfunn til at det er vanskelig for fordrevne å vende hjem. Et annet problem er mangel på offentlige tjenester. Mange fordrevne foretrekker å bli i slumområder rundt Abidjan inntil problemer knyttet til bolig, utdanning og helsetilbud er løst på hjemstedet.

Noen av problemene med tilbakevending i Elfenbenskysten skyldes pengemangel og begrenset kapasitet i offentlige institusjoner. Den utenlandske humanitære bistanden ble trappet ned etter at fredsavtalen ble inngått, selv om de humanitære behovene fortsatt var store. Men for å sikre at de fordrevne kan vende hjem og at det blir en varig fred i landet, vil det være nødvendig med fortsatt internasjonal bistand.

TSJAD

- Økt vold tross fredsavtale
- Opprørsgrupper og banditter herjer
- Flere hundre tusen flyktninger fra Darfur

LOVLØSHET TRUER HUMANITÆRT ARBEID I oktober 2007 undertegnet regjeringen i Tsjad en fredsavtale med fire opprørsgrupper. Likevel har volden og den politiske uroen tiltatt. I løpet av 2007 økte tallet på internt fordrevne fra 113 000 til 180 000, og harde kamper mellom opprørere og regjeringsstyrker i begynnelsen av 2008 drev ytterligere tusener på flukt.

Også flere hundre tusen flyktninger fra Darfur-provinsen i Sudan lever under svært vanskelige kår i Tsjad. Det samme gjelder titusener som har flyktet til Tsjad fra Den sentralafrikanske republikk.

Det er ikke bare flyktninger som beveger seg over grensene mellom Tsjad og nabolandene. Også opprørsgrupper og banditter krysser grensene fritt, og regjeringene i regionen nærer opp under konflikter i naboland. Sudan anklager Tsjad for å støtte opprørere i Darfur-provinsen, mens myndighetene i Tsjad anklager regjeringen i Sudan for å støtte tsjadiske opprørere. Begge regjeringer har et medansvar for at den humanitære situasjonen er prekær for de internt fordrevne i Tsjad og for flyktningene fra nabolandene.

Da verden fikk øynene opp for den dramatiske situasjonen i Darfur, mobiliserte mange hjelpeorganisasjoner til innsats for flyktningene fra Darfur som hadde søkt trygghet i Tsjad. Det har tatt lengre tid før det internasjonale samfunnet har engasjert seg for de internt fordrevne i Tsjad, og mange får liten eller ingen bistand. Lovløsheten i landet forver-

Flyktningbarn vasker klær for hele familien i Djabal-leiren i Tsjad. Mange barn har så mange arbeidsoppgaver i hjemmet at de bare får sporadisk skolegang.

rer den humanitære situasjonen fordi hjelpeorganisasjoner stadig blir utsatt for angrep og forhindres i å nå fram med livsnødvendig bistand.

Etter flere forsinkelser begynte en militærstyrke fra EU på sitt oppdrag i Tsjad i mars 2008. Styrken skal etter planen bestå av 3700 soldater og har som oppgave å beskytte flyktninger fra nabolandene, sivilbefolkningen i Tsjad og det humanitære hjelpearbeidet i landet. Det er imidlertid usikkert hva denne styrken kan oppnå uten at det gjøres fremskritt i arbeidet for å finne politiske løsninger på konfliktene i Tsjad og nabolandene.

ZIMBABWE

- Økonomisk krise og hyperinflasjon
- Hundre tusener fordrevet og boliger brent ned
- Myndighetene benekter at internt fordrevne finnes

INTERNET FORDREVNENE USYNLIGGJØRES Etter valget i Zimbabwe 29. mars 2008 iverksatte regjeringspartiet ZANU-PF en systematisk trakassering av opposisjonspolitikere og velgere som var mistenkt for å ha stemt på opposisjonen. Tusener ble fordrevet fra sine hjem gjennom trusler og mishandling eller ved at boligene deres ble brent ned.

Disse angrepene på tilhengere av opposisjonen var de foreløpige siste i en lang rekke overgrep som har drevet hundretusener zimbabwere på flukt i eget land. Bare i 2005 ble 570 000 zimbabwere fordrevet under den såkalte Operasjon Murambatsvina, der myndighetene systematisk raserte slumområder i byene og jaget innbyggerne bort. Mange er også blitt fordrevet fra sine hjem som følge av en jordreform som først og fremst har gagnet regimets støttespillere.

President Robert Mugabes vanstyre har ført til en kraftig forverring av levekårene for hele befolkningen i Zimbabwe. Inflasjonen var på utrolige 100 000 prosent i januar 2008. Arbeidsledigheten er på 80 prosent, helse- og utdanningssystemet og andre offentlige

tjenester er på sammenbruddets rand, og store deler av befolkningen er avhengig av matvarehjelp.

De internt fordrevne rammes særlig hardt av krisen i Zimbabwe, og situasjonen deres forverres ved at myndighetene nekter å erkjenne at det finnes fordrevne i landet. Det innebærer at internasjonale organisasjoner hindres i å drive humanitært arbeid direkte rettet mot de internt fordrevne.

Ulike FN-organisasjoner driver hjelpearbeid i Zimbabwe, men de har gått langt i å akseptere myndighetenes betingelser om at det ikke skal gis bistand direkte rettet mot internt fordrevne. De har også føyd seg etter regimets krav om at man ikke skal omtale internt fordrevne. Dermed blir de fordrevne usynliggjort, og de får ikke den bistand de har behov for.

INDIA

- Minst 600 000 internt fordrevne
- 50 000 i statsdrevne leirer
- Internasjonale organisasjoner nektes adgang

NEKTER INTERNASJONAL HJELP TIL FORDREVNE Konflikter i ulike deler av India har ført til at minst 600 000 indere er på flukt i sitt eget land. Noen samlet oversikt over internt fordrevne finnes ikke, og det reelle tallet kan være langt høyere. Mange av de fordrevne får liten eller ingen hjelp fra indiske myndigheter.

Konflikter i Kashmir i nordvest og Assam i nordøst har skapt det største antallet internt fordrevne. Men myndighetene ser med spesiell uro på virksomheten til maoistiske opprørere i det sentrale India.

Maoistiske opprørsgrupper, også kjent som naxalitter, er aktive i mer enn ti delstater i India. Uroen har vært særlig omfattende i

Flere hundre tusen mennesker er drevet på flukt fra ulike konfliktområder i India. Denne leiren ligger i den vesle byen Rumikhata i Assam. De lokale innbyggerne ønsker ikke de internt fordrevne velkommen, men det er vanskelig for dem å vende tilbake fordi jorda deres er okkupert av andre.

delstaten Chhattisgarh, der kamper mellom opprørere og regjeringsstøttede væpnede grupper har drevet titusener på flukt. Anslagsvis 50 000 mennesker befinner seg i statsdrevne leirer for internt fordrevne, og ikke alle har oppsøkt leirene frivillig. I en del tilfeller har regjeringsvennlig militær tvunget folk til å flytte til leirene, der de lever under svært kummerlige forhold. Det er også rapportert at lokalt politi og militærgrupper har angrepet landsbyer der innbyggerne mistenkes for å støtte maoistene.

Både i Chhattisgarh og i andre deler av India har myndighetene nektet internasjonale organisasjoner adgang til å drive humanitært arbeid blant internt fordrevne. Regjeringens motstand mot å slippe til internasjonal bistand innebærer at heller ikke FN yter hjelp til internt fordrevne i India.

Regjeringen henviser til prinsippet om nasjonal suverenitet og hevder at det er lokale myndigheters oppgave å gi hjelp til de internt fordrevne. Men både lokale og sentrale myndigheter har sviktet sitt ansvar for å gi de fordrevne hjelp og beskyttelse. Myndighetene er selv ansvarlige for at mange er drevet på flukt.

KINA

- Tvangsretur av nordkoreanske flyktninger
- Mange lever under jorda
- Slipper ikke til UNHCR

SENDER FLYKTNINGER TIL DØDSSTRAFF I NORD-KOREA Nordkoreanere som forlater hjemlandet ulovlig, risikerer harde straffer som tvangsarbeid, mange år i fengsel, tortur eller i verste fall dødsstraff. Likevel fortsetter Kina å tvangsreturnere nordkoreanske flyktninger til hjemlandet. Ifølge enkelte anslag deporterer Kina 100-300 nordkoreanere i uka.

Kinesiske myndigheter argumenterer med at det ikke dreier seg om flyktninger, men om økonomiske migranter. Uansett er tvangsreturen klart i strid med FNs flyktningkonvensjon, som sier at folk ikke skal sendes tilbake til områder der deres liv og sikkerhet er i fare. Kina har undertegnet flyktningkonvensjonen.

Ingen vet hvor mange nordkoreanske flyktninger det er i Kina. USAs utenriksdepartement anslår at det dreier seg om 30 000-50 000, mens enkelte frivillige organisasjoner mener det kan være opptil 300 000. Av frykt for å bli returnert til hjemlandet lever mange under jorda, og de er derfor svært utsatt for utnyttning og overgrep.

UNHCR har kritisert Kina for å tvangsreturnere nordkoreanere uten at de har fått anledning til å søke om asyl. Men Kina har ignorert kritikken, og UNHCR har ikke fått adgang til nordkoreanerne slik at deres behov for beskyttelse kan bli vurdert.

Menneskerettighetsforkjempere mener at UNHCRs kritikk av Kina har vært for svak og at organisasjonen har gjort for lite for å beskytte flyktningene fra Nord-Korea. En tilsvarende kritikk er rettet mot det internasjonale samfunnet for øvrig. Da den internasjonale tankesmia International Crisis Group la fram en rapport

om flyktningene fra Nord-Korea, slo den fast at «det internasjonale samfunnet må gjøre mer for å hjelpe de tusenvis av desperate nordkoreanere som flykter fra hjemlandet».

COLOMBIA

- Nesten fire millioner internt fordrevne
- 320 000 drevet på flukt bare i 2007
- Grove overgrep fra hæren, paramilitære og geriljagrupper

ØKENDE VOLD MOT AKTIVISTER I 2007 ble 320 000 mennesker drevet på flukt som følge av den langvarige borgerkrigen i Colombia. Dermed økte tallet på internt fordrevne til nesten fire millioner, mens hundretusener lever som flyktninger i nabolandene. I gjennomsnitt er 200 000 colombianere drevet på flukt hvert år de siste 20 årene.

Både den colombianske hæren, høyreorienterte paramilitære grupper og geriljagrupper står ansvarlig for grove overgrep mot sivile. Men det er de paramilitære gruppene, med tette forbindelser til hæren, som har stått bak flest overgrep og tvunget flest på flukt.

Offisielt er 30 000 medlemmer av paramilitære grupper avvæpnet, men nye væpnede grupper har dukket opp i kjølvannet av de gamle. Og internt fordrevne blir fortsatt i mange tilfeller behandlet som geriljasympatisører av statlige organer og paramilitære grupper, forteller IDMC i sin siste årsrapport.

Ledere av organisasjoner som taler de internt fordrevnes sak, er også svært utsatt. Drapstrusler og drap rammer menneskerettighetsforkjempere, sosialarbeidere, fagforeningsledere, kirkeledere og ledere av organisasjoner for internt fordrevne og urfolk. Omfanget av slik vold ser ut til å øke, advarte tre menneskerettighetsrapportører fra FN i april 2008. De slo fast at den colombianske regjeringen må styrke innsatsen for å stanse volden mot menneskerettighetsforkjempere.

Colombias lovgivning for internt fordrevne er blant de mest avanserte i verden. Derfor er det et paradoks at bare Sudan har flere internt fordrevne enn Colombia. Det viser at det er et betydelig språk mellom lovgivning og gjennomføring av lovene i praksis. Mange internt fordrevne er ikke registrert av myndighetene og får derfor ingen hjelp. Uten identifikasjonspapirer har de store problemer med å få arbeid og utdanning og tilgang til helsetjenester.

BHUTAN

- 100 000 bhutanere i leirer i Nepal
- Systematisk diskriminering av minoriteter
- Forhandlinger om bosetting i vestlig land

FLYKTNINGER FRA BHUTAN NEKTES Å VENDE HJEM I internasjonale medier framstilles fjellandet Bhutan gjerne som et eksotisk og harmonisk Shangri-La. Landets innsats for å bevare lokal kultur blir ofte framhevet som et eksempel til etterfølgelse. Slike entusiastiske rapporter fra Bhutan ignorerer skjebnen til de over 100 000 bhuta-

Flyktninger fra Bhutan på skole i flyktningleiren Sanischara i Morang-distriktet i Sørøst-Nepal.

nerne som i nesten 20 år har levd under kummerlige forhold i flyktningleirer i Nepal.

Strømmen av flyktninger fra Bhutan til Nepal oppsto rundt 1990, etter at bhutanske myndigheter gjennom en rekke år hadde innført lover og regler som styrket den politiske, økonomiske og kulturelle dominansen til den dominerende folkegruppen, de buddhistiske drukpaene. Den nepalskspråklige minoriteten, de hinduistiske lhotsampaene, ble systematisk diskriminert. Mange ble fratatt sitt statsborgerskap og sine rettigheter som innbyggere i Bhutan og ble tvunget til å forlate landet.

Støtte fra det mektige nabolandet India og svake protester fra verden for øvrig har gjort det mulig for bhutanske myndigheter å gjennomføre den folkerettsstridige politikken som har drevet en sjettedel av befolkningen på flukt.

I en årrekke har Bhutan og Nepal ført samtaler om en løsning på flyktningproblemet, uten at det har gitt resultater. De siste årene har også en rekke vestlige land, deriblant Norge, engasjert seg i saken, men myndighetene i Bhutan har ikke vært villig til å innfri flyktningenes krav om å få vende hjem.

Etter hvert ser mange av flyktningene på bosetting i et vestlig land som eneste løsning på en uholdbar situasjon. USA har sagt ja til å ta imot opptil 60 000 flyktninger fra Bhutan, mens Canada vil ta imot 5000. Også Norge vil bosette flyktninger fra Bhutan, og regjeringen har besluttet å inkludere 150 Bhutan-flyktninger i kvoten for overføringsflyktninger i 2008.

I 2007 startet UNHCR arbeidet med å velge ut flyktninger for bosetting i Vesten, og organisasjonen regner med at 10 000 flyktninger vil bli bosatt i løpet av 2008. En del flyktninger motsetter seg imidlertid dette arbeidet fordi de ser dette som en aksept for den etniske rensingen som har foregått i Bhutan. De fortsetter å kjempe for retten til å vende tilbake til hjemlandet, men frykter at det nå vil bli enda vanskeligere enn før å få internasjonal støtte til denne kampen. ■

Av Øivind Fjeldstad

Spania har trappet opp patruljeringen av sin kystlinje. Her blir slitne immigranter avskåret av kystvakten utenfor ferieøya Tenerife.

Foto: UNHCR/A. Rodríguez

«EN FLYKTNING KRYSSER VÅR DEFINISJON»

Bør et menneske på flukt fra vold, forfølgelse, krig og konflikt behandles annerledes enn et menneske på flukt fra tørke eller økonomisk ruin? Som svar på enkelte lands fokusering på «illegal migrasjon», har også FNs høykommissær for flyktninger satt selve definisjonen av «flyktning» høyt på dagsordenen.

Der noen reiser frivillig, er andre flyktninger. Naturkatastrofer, nød og konflikter skaper forskjellige typer flyktningstrømmer. Mennesker har alltid vært på flukt, men både verden og årsakene forandrer seg. For 1100 år siden ble mange tvunget på flukt fordi deres bosteder i blant annet Irland ble herjet av norske vikinger.

I vår globaliserte verden føler mange det som nødvendig å kunne bevege seg mellom landene uten for mange hindringer. Nordmenn benytter selv muligheten til å dra på ferie til så godt som ethvert land som noe nær en selvfølgelig rett. Næringslivet er også avhengig av en internasjonal og mobil arbeidsstyrke som kan flyttes over landegrensene. Mange land vil gjerne selv sile hvem de ønsker innenfor sine grenser, og de senere år har det vært fokus på «hjerneflukt», migrasjonsstrømmen av høyt utdannede personer fra utviklingsland til industriland.

En flyktning eller migrant er et menneske som tar skjebnen for sitt liv i egne hender. Noen for å berge sitt liv, andre for å bedre sitt liv eller andres liv. Det er mange årsaker til at folk må forlate hjem og noen ganger familie. Noen lever i skjul, andre søker asyl. Nær 200 millioner mennesker bor for tiden i et annet land enn de er født i. Tre prosent av menneskeheten er på vandring. Flyktningene er en del av denne gruppen og utgjør rundt 16 millioner. I tillegg er 26 millioner internt fordrevne (internally displaced persons, eller IDP), det vil si på flukt i eget land.

I sin sluttrapport, «Migration in an interconnected world: New directions for action» (2005), konkluderer FN-kommisjonen GCIM med at det internasjonale samfunnet ikke har greid verken å realisere potensialet eller gripe fatt i utfordringene som ligger i global migrasjon. Også menneskeskapte klimaendringer bidrar til å drive et stadig økende antall mennesker på flukt, uten at det finnes en definisjon på klimaflyktninger.

«Det blir stadig mer vanskelig å skille en flyktning fra en annen, eller kategorisere migranter og flyktninger i en gruppe,» konstaterer FNs høykommissær for flyktninger, António Guterres. Han legger til: «En krig utløses gjerne i strid eller kamp om ressurser, som i sin tur kan ha blitt forårsaket av klimaendringer. Alt er mer

mikset sammen i vår tid. Jeg oppfordrer alle til å være med på å finne nye og innovative løsninger for behandling av migrasjon og flyktninger som passer bedre i dette århundre.»

Høykommissæren har imidlertid ikke foreslått å reforhandle konvensjonen. Mange frykter at ved reforhandling i dagens politiske klima, kan man risikere å sitte igjen med et langt dårligere produkt.

«Jeg oppfordrer alle til å være med å finne nye og innovative løsninger for behandling av migrasjon og flyktninger som passer bedre i dette århundre.»

FNs høykommissær for flyktninger, António Guterres

MYTER De senere årene har en del lands myndigheter og medier, primært i vestlige land, rettet fokus mot «illegale migranter» og «blandede grupper». En del flyktninger blir stigmatisert som «lykkejegere» som ikke egentlig trenger beskyttelse etter Flyktningkonvensjonen, men «kun» er på jakt etter et bedre liv.

Jan O. Karlsson, tidligere migrasjons- og bistandsminister i Sverige og leder av FNs kommisjon for migrasjon, påpeker at mange myter om migrasjon og flyktninger ikke bare påvirker media, men også myndigheter. «900 flyktninger kom til Tenerife på én dag!» skriver avisene med krigstyper og får oss til å tro at Europa nærmest er «truet». Men hvor mange turister flys daglig inn til den spanske ferieøya?

Sannheten er at de færreste flyktninger kommer til vestlige land. De aller fleste vil riktignok gjerne heve sin levestandard og vil til land eller områder der arbeidsledigheten er lavere, utdannings- og helsesystemet bedre og inntektene høyere, men de blir ofte i sitt eget nærområde, som regel et annet fattig utviklingsland.

Det er også skapt et bilde av at det er mye ulovlig migrasjon i verden. FNs globale kommisjon for internasjonal migrasjon (GCIM) har anslått at den årlige ulovlige migrasjonen i verden er et sted mellom 2,5 og 4 millioner, derav en halv million meksikanere som tar seg inn i USA uten tillatelse, altså en svært liten andel totalt.

Det er ingen grunn til å tro at verken blandingen eller motivene i flyktningstrømmer har endret seg radikalt over tid, men at problematiseringen henger sammen med vestlige lands økte fokus på viktigheten av en systematisk arbeidsmigrasjon samt det økte politiske presset på asylsøkere og asylprosessen.

Båtfolk om bord et kystvaktfartøy i havna ved Los Cristianos på Tenerife. 200 mennesker ble tatt da de prøvde å komme seg i land på Kanariøyene den dagen.

En immigrant henter seg inn på stranden Tajano på Tenerife etter en strabasiøs ferd i båt over havet. Overfarten tar ofte mer enn en uke, og mange dør.

En båtmigrant venter på å bli fraktet til et mottakscenter.

Myten om «økonomiske snyltere» er også lett å tilbakevise. Migranter og innvandrere representerer en produksjonsverdi på minst 2500 milliarder dollar i året. Et viktig aspekt ved dette, er også pengene som migranter sender tilbake til sine hjemland. Verdensbanken har anslått dette beløpet til 250 milliarder dollar årlig. Det er fem ganger mer enn den samlede bistanden fra vestlige land.

Det er også tilfelle at jo flere man kan fø, jo færre føder man. I Europa og vestlige land har fødselsraten gått ned mens velstanden har økt. Uten innvandring ville Europas befolkning minsket med flere millioner. Stadig flere land har behov for mer arbeidskraft. Likevel brukes argumentasjon om at det ikke er nok jobber til alle. Prognoser viser at EUs arbeidsstyrke vil reduseres med 20 millioner innen 2030, samtidig som antall eldre vil øke kraftig. Dette vil kunne få alvorlige konsekvenser for den økonomiske utviklingen i vår del av verden.

EN FLYKTNING? Formelt er en flyktning et menneske som er forfulgt og trenger beskyttelse. Men det er ikke alltid så enkelt i praksis.

Selv om mennesker kommer i samme båt eller samme gruppe, kan de ha vidt forskjellig bakgrunn, behov og grunner til å flytte på seg. Det er også forskjellige grader av påkjenninger og trakassering i hjemlandene og ulike krefter som påskynder en utreise. Ved ankomst blir de derfor vurdert, veid og målt: Er dette en reell flyktning? Hvilke krav på beskyttelse og støtte har dette mennesket? Skal han eller hun sendes rett tilbake, få plass i en teltleir eller stenges inne?

FNs Flyktningskonvensjon av 1951 og den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) er sentrale regelverk i forhold til oppholdstillatelse basert på utlendingers behov for beskyttelse i Norge.

FNs flyktningkonvensjon definerer en flyktning som en person som «av velbegrunnet frykt for å bli forfulgt på grunn av rase, religion, nasjonalitet, tilhørighet til en spesiell sosial gruppe eller på

grunn av politisk oppfatning befinner seg utenfor det landet han er borger av, og som er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt, ikke ønsker å søke dette lands beskyttelse». Om han eller hun får asyl, er opp til den enkelte stat.

Ut over dette står det ethvert land fritt å gi personer opphold ut fra andre humanitære betraktninger enn dem som danner grunnlag for flyktningbeskyttelse eller annen beskyttelse. Opphold på humanitært grunnlag gis når vedkommende er i en «flyktningliknende situasjon» uten at kriteriene for asyl anses å være fullt ut til stede. I praksis gir en slik status flere begrensninger i utfoldelse enn når man har asyl.

Det er også andre måter å få oppholdstillatelse i et land på. En flyktning kan søke om gjenforening med andre familiemedlemmer. Under krigen i Bosnia ble betegnelsen «kollektiv beskyttelse» innført. Den innebar at hele grupper ble mottatt uten individuell vurdering.

VILKÅRLIG I motsetning til retten til liv, som en grunnleggende menneskerett, er ikke retten til asyl videreført i noen bindende konvensjon. Å søke asyl oppleves av mange flyktninger som et sjansespill.

Den videre skjebnen til en asylsøker avgjøres ofte av om landet har gått inn for en restriktiv eller liberal asylpolitikk. Erfaring viser også at fortolkningene av kriteriene for å få asyl etter Artikkel 1A i FNs flyktningkonvensjon. Premissene for å bli

beskyttet mot tilbakesending ifølge Artikkel 33, er gjenstand for sterkt varierende fortolkninger, avhengig av politiske forhold.

For eksempel anerkjente et land som Jemen alle som kom fra Somalia som *prima facie* (antatte) flyktninger. I samme tidsrom ble somaliere framhevet som et problem i forhold til såkalt blandede grupper i Europa. Enkelte vestlige land ga klar beskjed om at de som forflyttet seg videre fra et «trygt» førsteland ikke ville bli ansett som flyktninger, men som «økonomisk migranter» om de eventuelt nådde et vestlig land.

«Uten innvandring ville Europas befolkning minsket med flere millioner.»

«Rettighetene definert i konvensjonene er basert på dyrekjøpte erfaringer med menneskelig ondskap.»

Selv om EU de siste årene har arbeidet for å harmonisere asylpolitikken i medlemslandene, er det også her fortsatt store forskjeller på landenes politikk, særlig med hensyn til hvor mange asylsøkere som kommer.

Til tross for at Flyktningkonvensjonens artikkel 33 inneholder en slags «sikkerhetsgaranti» som sier at «ingen kontraherende stat må på noen som helst måte utvise eller avvise en flyktning over grensen til områder hvor hans liv eller frihet vil være truet», skjer også dette.

NY LOV Rettighetene definert i konvensjonene er basert på dyrekjøpte erfaringer med menneskelig ondskap. Flyktningkonvensjonen ble, i likhet med Geneve-konvensjonen og andre viktige konvensjoner, formulert i etterkant av store menneskeskaptet kriger og katastrofer.

Noen mener at det ikke er grunn til å «uthule» rettighetene i dag, mens andre stiller grunnleggende spørsmål ved om definisjonene og rettsavgrensningene kan bestå i en verden preget av frykt for og kamp mot terror, miljøkatastrofer, klimaendringer og økonomisk undertrykkning.

Mens den klassiske flyktning i årene etter 2. verdenskrig var en mann som ble forfulgt på grunn av politisk aktivitet mot regimet i sitt hjemland, er flertallet av dagens flyktninger kvinner og barn. De deltar ofte i en masseflukt som følge av konflikt, krig og generell vold. Et flertall av dagens flyktninger er dessuten internt fordrevne og ikke dekket av Flyktningkonvensjonen. For de fleste flyktninger er det ikke lett å ta seg til et annet land. Borgerkriger og turbulens i mange samfunn har medført at dette blir et større og større problem. Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) overvåker og rapporterer om situasjonen for verdens internt fordrevne på oppdrag fra FN. I siste års rapport anslås at internt fordrevne nå er 26 millioner mennesker. Situasjonen for verdens internflyktninger blir stadig verre, og krisene øker i omfang.

Både den internasjonale og den nasjonale utviklingen knyttet til migrasjon har gjort fagfeltet sammensatt. Nesten ethvert punkt byr på tankekors og avveininger, der medmenneskers livskvalitet berøres og står i konflikt med behovet for klare regler og effektiv håndheving.

Fordi også norske myndigheter har tatt selvkritikk på vilkårlig og skiftende praksis, vedtok Stortinget i april 2008 en ny utlendingslov der flyktningbegrepet blir nærmere definert og tydeliggjort. Det nye flyktningbegrepet vil omfatte alle som har rett til internasjonal beskyttelse, ikke bare dem som er omfattet av flyktningkonvensjonen. Det omfatter også personer som er vernet mot retur etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Til nå har personer i den siste kategorien ikke blitt innvilget asyl i Norge, men opphold på humanitært grunnlag av andre beskyttelsesgrunner. Med den nye loven vil flere av disse også bli anerkjent som flyktninger, med de rettigheter det innebærer. Lovendringen skaper et klarere skille mellom de som er beskyttet fra retur til hjemlandet på grunn av menneskerettigheter, og de som får opphold i Norge av rene humanitære grunner.

20 år før FN fastslo sin definisjon av flyktning, brukte forfatteren Aksel Sandemose uttrykket i sin roman «En flyktning krysser sitt spor» (1933), som blant annet ga oss Janteloven. Den mest kjente paragrafen, «du skal ikke tro du er noe», kan nok mange flyktninger og innvandrere i verden kjen-

ne seg igjen i. Etter at han skrev nøkkelromanene om Janteloven våget han ikke å oppsøke hjembyen Nykøbing Mors, der det mildt sagt var blandede følelser overfor forfatteren. Slik sett var han en «litterær flyktning», og i 1939 immigrerte han til Norge.

I den aktuelle debatt er det fristende å omskrive romantittelen: «En flyktning krysser vår definisjon». ■

Av Henrik Steen

Foto: UNHCR

Økt omfang av naturkatastrofer kan utløse fordriving. I mai 2008 ble Burma rammet av syklonen Nargis, som raserte flere hundre tusen hjem.

TATT AV FLOMMEN

Enken «Sameena» bor i en landsby ved munningen til en elv i Asia. Sameena er ikke en virkelig person, men hennes historie er historien til et stadig voksende antall kvinner i dette området. Vi kaller dem gjerne «klimaflyktninger», men dette er et begrep med store svakheter.

Siden 1980-tallet har ulike aktører brukt begrepet «klimaflyktning» for å beskrive en rekke forskjellige situasjoner. I dag knyttes begrepet vanligvis til konsekvensene av klimaendringer. Et Google-søk vil gi nesten en halv million treff på «environmental refugees», men så langt finnes det ingen allmenngyldig definisjon av ordet. Klimaendringer vil føre til mer tvungen migrasjon, men historien om «Sameena» viser at årsakene til flukt er sammensatte. Flere krefter må settes inn på å forebygge klimaendring og på å beskytte de mest sårbare for konsekvensene av at levestruktur deres endrer seg.

REGNET KOMMER Vi kan tenke oss Sameena som en ung enke bosatt i en landsby ved munningen til en av de store elvene i Asia. Der ble hun født under en flom og fikk aldri gå på skole. Sameena har ingen barn. Ved å lage stråkurver og dyrke litt mat på den lille jordflekken hun eier har hun så vidt nok til livets opphold. De nasjonale myndighetene har satt i gang programmer for å hjelpe unge enker, men Sameena og landsbyen tilhører en etnisk minoritet som ofte blir forbigått i forbindelse med slike tiltak.

Opposisjonelle politiske islamister med velferdstiltak for alle og tanker om likhet og rettferdighet får støtte hos mange i landsbyen. Også Sameena støtter aktivistene så godt hun kan. Til tross for at landsbyen ligger i et flomutsatt område, har myndighetene aldri bygget noen diker eller investert i annen flominfrastruktur her. Mange i landsbyen mener de straffes. Selv er de for fattige til å investere i flominfrastruktur, og de har heller ikke råd til å flytte.

De siste årene synes Sameena å ha merket at oversvømmelsene har blitt stadig hyppigere og mer omfattende. For vel 150 år siden var det en storstilt industrialisering og modernisering i andre deler av verden. Med industrialiseringen fikk man en veldig økning i klimagassutslipp. Klimaforandringer fører til økning i havnivå og kraftigere stormer og regn. Nå er det heller ikke mye skog igjen rundt landsbyen til Sameena, noe som gjør området ekstra sårbart.

REISEN BEGYNNER En kveld oppsøkes Sameena av noen representanter for de lokale myndighetene. Mens hun anklages for å være

politisk opposisjonell og voldtas av dem en etter en, begynner regnet å fosse ned. Mennene forlater Sameenas hytte. I løpet av kort tid er det bare gjørme og vann overalt. Sameena er fullstendig i villrede. Hun rasker med seg det lille hun har av verdier i en liten tøybylt og flykter. Noen uker senere må hun vende tilbake. Hun har ikke penger eller nettverk til å flytte et annet sted. Hun tenker at hun kanskje kan få hjelp av islamistene i landsbyen til å bygge opp sin lille hytte og dyrke marken igjen. Men når Sameena kommer tilbake, har noen andre overtatt det som er igjen av hennes eiendom etter flommen. Etter noen år finner vi ikke lenger Sameena i den lille landsbyen ved munningen til en av de store asiatiske elvene. Kanskje har hun kommet seg inn til en av de større byene og overlever der på et eller annet vis. Kanskje er hun død.

SAMMENSATT ÅRSAKSBILDE I «Future floods of refugees», en rapport publisert av Flyktninghjelpen, konstateres det at klimaendringer er en av mange bakenforliggende årsaker til tvungen migrasjon. Som historien om Sameena antyder, kan begrepet «klimaflyktning» være misvisende. I virkeligheten er det umulig å isolere klimaendringer

som årsak til tvungen migrasjon. Mennesker lar seg vanskelig redusere til naturvitenskapelige årsak-virkning-forhold. Det vil være et antall faktorer som påvirker et menneske, og det er alltid grader av tvang selv i en fluktsituasjon. Historien om Sameena illustrerer også hvordan politikk og økonomi ofte er uadskillelige fra klima- og miljøfaktoren. Klimaendringer og miljø som bakenforliggende årsaker må undersøkes nærmere av flyktningeksperter, mens miljø- og sikkerhetsfolk må huske å se denne faktoren i sosio-økonomisk og politisk kontekst.

UTLØSER FORDRIVNING Klimaendringer vil sannsynligvis føre til en økning av antallet og omfanget av naturkatastrofer som stormer og oversvømmelser og en økt mangel på rent drikkevann. Dette kan utløse fordriving. Som historien om Sameena viste, vil formen og omfanget på migrasjonen avhenge av utslippsreduksjon og forebygging, klimatilpasning (slik som bygging av flominfrastruktur) og

«...klimaendringer er en av mange bakenforliggende årsaker til tvungen migrasjon...»

Flyktninghjelpen

Foto: UNHCR / H. Caux

En sudansk flyktning søker ly fra en sandstorm nær den tsjadiske grensebyen Tine. Tvungen, klimarelatert migrasjon vil mest sannsynlig være intern eller regional.

Foto: UNHCR/B. Bamon

Dagliglivet går videre i flyktningleiren Dadaab etter en storflom i Kenya.

andre faktorer. Ettersom følgene av klimaendringer kommer an på både geografisk utsatthet og sårbarhet i motsetning til motstandsdyktighet, er det nærliggende å anta at utviklingsland langs sørlige breddegrader vil fortsette å måtte ta den verste støtten. Det forventes at mesteparten av den tvungne migrasjonen vil være intern og regional. Det vil antagelig også være økende press på byene og stadig mer blandet migrasjon (såkalt «mixed migration» eller «asylum-migration nexus»).

KAN SVEKKE KONVENSJONEN Mens det har vært en økning av antallet flyktninger globalt, har det vært en nedgang i Europa. Det er ikke fordi Europa har blitt mindre attraktivt. Det er heller ikke fordi Europa ikke har flyktningrettslige forpliktelser. Festning Europa styrker stadig sine murer. Det samme gjelder for andre land som USA, Canada, Australia og New Zealand.

Hvis man velger å åpne for en gjenforhandling av Flyktningkonvensjonen av 1951 i forhold til klimaspørsmål, mener en del eksperter at man i dagens politiske klima kan risikere å sitte igjen med dårligere total beskyttelse. Som illustrert er ikke alltid løsningen å finne i lovgivning. Selv konvensjonsflyktninger slipper ikke alltid inn i Festning Europa. Man kan derfor heller undersøke eksisterende beskyttelsesmuligheter og sørge for bedre oppfølging også hva gjelder klimarelatert forfølgelse. De som er blitt fordrevet av årsaker relatert til klimaendringer, er heller ikke automatisk ekskludert fra definisjonen i Flyktningkonvensjonen av 1951. Miljødeleg-

«Miljødeleggelser og katastrofer kan ikke, (...) sees som årsaker til forfølgelse, men miljøfaktoren kan kanskje anses som en form for forfølgelse.»

gelser og katastrofer kan ikke, i henhold til konvensjonen, sees som årsaker til forfølgelse, men miljøfaktoren kan kanskje anses som en form for forfølgelse.

Videre bør en person som flykter fra en miljøkonflikt få samme rettigheter og beskyttelse som de som flykter fra generalisert vold. Ved omfattende miljødeleggelser og katastrofer kan menneskerettighetsprinsippet om *non refoulement* beskytte mot retur til et sted der man risikerer umenneskelig behandling. Mange av de som blir tvunget på flukt, slik som Sameena, vil falle inn under definisjonen av internt fordrevne, og deres beskyttelse avhenger også av at internasjonale organisasjoner inkluderer dem i sine mandater. For de internt fordrevne generelt er det store beskyttelsesutfordringer. Begrepet «klimaflyktninger» er derfor også juridisk unøyaktig og muligens overflødig.

VEIEN FREMMER Eksisterende lov og rett og beskyttelsesmuligheter bør undersøkes videre. Økonomiske ressurser må dessuten gjøres tilgjengelige for land som tar konsekvensene av tvungen migrasjon relatert til klimaendringer. I tillegg må det satses mer på forebygging. Det er behov for en helhetlig tilnærming til klimatilpasning, og det må investeres i hele spekteret av tilpasningstiltak, inkludert humanitær respons og utviklingsarbeid. Mange av de fordrevne vil være internt fordrevne, og ikke flyktninger som har krysset en landegrense. Klimatilpasning i utviklingsland må prioriteres sammen med utslippsreduksjon. Ved å redusere innvirkningen av klimaendringer kan tilpasningstiltak minske behovet for å migrere og risikoen for konflikt. ■

Av Vikram Odedra Kolmannskog

Kolmannskog er også forfatter av rapporten «Future Floods of Refugees». Rapporten tar for seg form og omfang av fremtidig fordrivelse samt beskyttelse og forebyggende tiltak.

Se http://www.flyktninghjelpen.no/arch/_img/9268480.pdf

KVINNER UTEN BESKYTTELSE

Kvinner er fritt vilt i væpnede konflikter, for voldtekt, tvangsprostitusjon og menneskehandel. FN-resolusjoner og folkerett skal beskytte dem, men så lenge de krigførende overgriperne ikke respekterer disse, er kvinner i realiteten uten beskyttelse.

OFFER FOR MENNESKEHANDLERE «Maha» var bare 16 da hun ble offer for menneskehandlere, bortført fra sitt hjem i Irak og eksportert ut av sitt krigsherjede og lovløse land og solgt til en mann i 60-årene i Kuwait. Han voldtok henne og misbrakte henne seksuelt i halvannet år før den modige jenta ved hjelp av noen gode mennesker greide å rømme. I Irak hadde hennes allerede fattige familie blitt fordrevet fra hjemmet. Hun fant også ut at hun var gravid. I tillegg hadde hun fått en kjønnssykdom. Likevel var Maha heldig i forhold til andre i samme situasjon. Hun fikk hjelp fra en av Iraks undergrunnskvinnegrupper, fikk behandling og reiste den farlige veien gjennom Irak og over grensa til Jordan, der det allerede er rundt 500 000 andre irakiske flyktninger. Her ble hun syk og aborterte. Hun er nå 18 år, har fått jobb som hushjelp hos en eldre kvinne og prøver å få flyktningstatus gjennom FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

KRIGSFORBRYTELSE Irakiske «Maha» er ikke alene. Burma, Filipinene, Colombia, Darfur i Sudan, DR Kongo, Elfenbenskysten, India, Irak, Kenya, Russland, Somalia, Uganda, og Øst-Timor er noen av landene der kvinner og jenter i krig og konflikt, mange av dem flyktninger, forteller om kjønnsbaserte overgrep som voldtekt og tvangsprostitusjon. Bare fra Sør-Kivu i DR Kongo rapporterte FNs generalsekretær om 4500 tilfeller av seksualisert vold i løpet av fjorårets første seks måneder. Det antas at titusener av kvinner og jenter i Bosnia, Rwanda og Sierra Leone ble utsatt for de groveste seksuelle overgrep under krigen i disse landene. Dette er krigsforbrytelser.

Seksualisert vold mot kvinner er et våpen som ofte oppfattes som et angrep mot et helt samfunn. Krigførende parter bruker systematisk kjønnsbasert vold for å dominere hverandre og befolkningen og som hevnangrep. Amnesty International rapporterer at soldater i flere land har ødelagt kvinners kjønnsorganer etter å ha voldtatt dem, for å hindre at de føder barn og framtidige soldater for sine fiender.

Også menn blir utsatt for kjønnsbasert vold i krig. I Darfur og DR Kongo forteller menn og gutter at de har blitt voldtatt. Seksua-

liserte overgrep mot mannlige fanger i amerikanske fengsler i Irak er blitt grundig dokumentert.

KVINNER, FRED OG SIKKERHET Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet (2000) er første gang Rådet tar stilling til spørsmål rundt kvinners roller og erfaringer i krig. Resolusjonens mål er blant annet økt beskyttelse av kvinner og jenter i krig, og økt deltakelse av kvinner i konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter væpnet konflikt.

1325 er verket til afrikanske kvinnelige politikere, med den namibiske kvinneministeren Netumbo Nandi-Ndaitwah i spissen. 1325 ber «alle parter i væpnet konflikt om fullt ut å respektere folkerettslige avtaler om rettigheter for og vern av – spesielt sivile – kvinner og jenter». Resolusjonen ber videre «alle parter i væpnet konflikt iverksette særlige tiltak for å beskytte kvinner og jenter mot kjønnsbasert vold, især voldtekt og andre seksuelle overgrep, og andre former for vold i væpnede konfliktsituasjoner». 1325 understreker «alle stater ansvar for å avskaffe straffefrihet, og for å straffeforfølge de ansvarlige for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser, inkludert kjønnsbasert vold mot kvinner og jenter».

UTRYGG PÅ FLUKT I Irak har krigen tvunget millioner på flukt. De fleste av dem flykter fra militser som driver sekterisk rensning, etter drapstrusler eller etter å ha blitt drevet ut av sine egne hjem med våpen i ryggen. I 2001 anslo UNHCR at 80 prosent av verdens flyktninger og internt fordrevne er kvinner og barn. Det er ingen grunn til å tro at Irak er noe unntak. Mange kvinner og barn har mistet ektemenn og fedre i konflikten. Ifølge Iraq Body Count er 20 prosent av de drepte sivile kvinner og barn. Bare én prosent av de internt fordrevne irakerne bor i telteirer, resten bor i byer. Det er ikke tilfellet for mange andre intern fordrevne og flyktninger.

Selv ikke når de lever i flyktningleirer er kvinner og barn, de mest sårbare, trygge for overgrep. I enkelte flyktningleirer er 90 prosent av de voldtatte kvinnene blitt angrepet mens de leter etter >>>

I en rekke konflikter i Asia, Afrika og Europa har kjønnsbasert vold blitt brukt som våpen.

brensel til matlaging i leiren. Inter-Agency Standing Committee, som ble opprettet gjennom et FN-vedtak i 1992 for å koordinere mellom FNs og andre organisasjoners humanitære innsats, har utviklet en Gender Handbook. De vektlegger at det er viktig i organiseringen av flyktningleirer å for eksempel sørge for at sikkerhetsansvarlige i leirene patruljerer veier der barn og kvinner ferdes på vei til skole eller for å lete etter brensel, og at disse veiene er godt belyste. Videre bør kvinners og menns latriner ligge langt fra hverandre for å redusere risikoen for seksualisert vold mot kvinner og barn.

Kvinner som flykter alene eller sammen med sine barn uten å være beskyttet av menn, er mer utsatt for seksualisert vold. De kan bli tvunget til å la seg misbruke seksuelt mot å slippe gjennom militære sjekkpunkter, for å få mat og husly, eller flyktningstatus og nødvendige dokumenter. Flyktninger forteller om enslige kvinner på flukt over landegrensene som selger seg til smugleren i håp om å sikre seg hans beskyttelse.

I enkelte flyktningleirer er 90 prosent av de voldtatte kvinnene blitt angrepet mens de leter etter brensel til matlaging i leiren.

FRA DIKTATUR, MOT TEOKRATI – Frihetens framskritt i det utvidede Midtøsten har gitt nytt håp og nye rettigheter til kvinner der, sa president George W. Bush i en tale på kvinnedagen i 2004. Virkeligheten for Iraks kvinner er en ganske annen. Resolusjon 1325 brytes gjennomgående, slik som i de fleste andre konflikter i verden. Mange irakiske kvinner er redde for å sette foten utenfor døra fordi de frykter generell vold, men også fordi de som kvinner er et mål i seg selv.

Amerikanskstøttede sjiamuslimske politikere «styrer» Irak, og flere av dem er religiøse fundamentalister. Mye av de ledende partienes teori og praksis kan ikke sies å framme en utvikling i retning av økte rettigheter for Iraks kvinner. Snarere har de undergravd kvinners rettigheter ved å overføre makt fra sivile til religiøse domstoler. Deres militser står bak vold og undertrykkelse mot sivile og kvinner. Safia al-Suhail, et kvinnelig medlem i den irakiske nasjonalforsamlingen, fortalte nylig at ti kvinner er drept i et nabolag i Bagdad alene det siste halvåret, ifølge henne fordi de har kritisert en milit, eller fordi de tidligere har vært med i Baath-partiet. Sjiamuslimske religiøse ledere pålegger kvinner å gå med slør, og kvinner blir truet av sjiamuslimske militssoldater til å ta på seg slør og slutte med sminke, forteller irakiske kvinner til utenlandske medier. Arbeidsgivere er redde for å ansette kvinner fordi de frykter angrep fra religiøse ekstremister. Yrkesaktive kvinner som leger, akademikere, lærere, jurister, politikere og NGO-aktivister blir forfulgt og er ofre for målrettede likvideringer, ifølge blant andre det irakiske kvinne departementet og United Nations Population Fund (UNFPA).

I fjor ble Senar Mohammed, lederen for kvinnegruppa WFO, drept av religiøse ekstremister. Organisasjonen fortsetter sitt arbeid, men som den nye lederen Haifa Nour sier: «Jeg vet at mitt liv er truet og at jeg kan bli drept når som helst.» Bare i Basra ble 133 kvinner drept av fundamentalistiske militssoldater i fjor, de fleste

av dem fordi lederne for militsgruppene mente de oppførte seg i strid med deres tolkning av islam. United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI) rapporterer at det er funnet lapper ved siden av flere av likene, med anklager om «ikke-islamisk» oppførsel.

I Nord-Irak rapporterer FN om en økning av såkalte æresforbrytelser. Internt fordrevne forteller om tvangsekteskap i enkelte områder kontrollert av militser. Irakiske kvinneorganisasjoner rapporterer også om menneskehandel, tvangsprostitusjon og voldtekt i og utenfor det «nye Irak».

VOLDTATT OG DREPT I store deler av Irak bærer kvinner det tunge ansvaret for familiens æresfølelse. Det gjør dem spesielt utsatt for overgrep fra styrker utenfra deres eget samfunn. Men de er også sårbare for overgrep fra sine egne dersom de blir anklaget for å ha skyld i eventuelle overgrep, eller fordi de blir ansett for å være «besudlete» kvinner og dermed har brakt skam over sine egne.

Ifølge det irakiske kvinne departementet ble 400 kvinner og jenter bortført og voldtatt i løpet av de fire første månedene etter invasjonen. Halvparten av disse kvinnene skal senere ha blitt drept av sine egne familier. I løpet av ti dager i november 2006 ble 150 kvinner med merker etter grov tortur, noen av dem halshogd, levert til likhuset i Bagdad.

Irakiske kvinneorganisasjoner mener imidlertid at tallene trolig er langt høyere, fordi så få kvinner melder fra om overgrep på grunn av frykt for gjengjeldelsesangrep, stigma og null tillit til politiet. Organization of Women's Freedom in Iraq (OWFI) mener det er klare forbindelser mellom politiet, kontrollert av partimilitserne, og kriminelle organisasjoner som driver med prostitusjon og menneskehandel. OWFI har fulgt situasjonen i flere kvinnefengsler siden 2005, og sier de har grunn til å tro at «tortur og voldtekt har blitt vanlig prosedyre i politistasjoner kontrollert av regjeringstilknnyttede militser».

Det er også blitt rapportert om voldtekt av irakiske kvinner i amerikanske fengsler i Irak, som ofte fengsler kvinner for å presse deres mistenkte ektemenn og brødre til å overgi seg. Dette er en praksis amerikanske myndigheter innrømmer. Både i amerikanske og irakiske fengsler blir mannlige fanger truet med at deres koner og døtre skal bli voldtatt foran dem dersom de ikke tilstår. Flere kvinner har sluppet ut fra Abu Ghraib-fengselet gravide. Deretter skal de ha blitt drept av sine egne familier.

FLYKTNING OG PROSTITUERT Kvinner og jenter som flykter til urbane strøk er over hele verden særlig utsatt for kjønnsbasert vold, som menneskehandel. De aller fleste irakere som har flyktet, både innad i Irak og til andre land, har søkt tilflukt i byer. Mangel på annet lønnet arbeid, fravær av nettverk av familie som er i stand til å bidra økonomisk, og oppsparte midler som tar slutt, øker risikoen for at kvinner tyr til prostitusjon for å overleve.

Kvinner som flykter uten beskyttelse fra menn er særlig sårbare for seksualisert vold.

Foto: UNHCR/ K. Brooks

Antallet er uvisst, men bare i Syria mener irakiske kvinneaktivister at så mange som 50 000 kvinner ikke ser noen annen utvei og blir tvunget til å prostituere seg. Mange av dem er enker, og andre unge jenter har en slektning som hallik. 500 dollar betaler menneskehandlere for en ung jente, rapporterer OWFI, som har dokumentert at 4000 kvinner har forsvunnet siden invasjonen i 2003. 20 prosent av dem var under 18 år. OWFI tror de fleste av dem er bortført og solgt til prostitusjon utenfor Irak, til Syria, Jordan, Golfstatene og Jemen. Mange foreldre har flyktet fra Irak fordi de frykter at barna skal bli bortført, og flere har opplevd at ett eller flere barn er blitt det allerede.

UNHCR og UNFPA samarbeider nå om å utvikle et program i samarbeid med syriske helsemyndigheter og Røde Halvmåne i et forsøk på å gjøre noe med seksualisert vold mot irakiske kvinner og jenter i Syria. UNHCR etablerte de første trygge kvinnehjemmene for kvinner og barn utsatt for kjønnsbasert vold i Syria og Jordan i fjor. OWFI driver fem kvinnehjem på hemmelig adresse i Irak.

STRAFFRIHET FOR OVERGRIPERNE Rettsferdighet for barn, kvinner og menn utsatt for overgrep i krig er sjelden. Under konflikt og i fasen mellom krig og fred, bryter rettsvesen sammen, og det vanlige er at overgriperne slipper unna. Det er tilfellet også i Irak, der et statsapparat er nærmest ikke-eksisterende etter mange år med sanksjoner og kriger. Det som er bygd opp igjen av politi og rettsvesen er kon-

trollert av ulike militser som tilhører sjiamuslimske partier. Disse er støttet av USA og har nære forbindelser til Iran.

Voldtekt, seksualisert vold og bortføring er alle straffbare handlinger under irakisk lov og kan straffes med langvarige fengselsstraffer. Likevel åpner loven for mildere straff dersom overgriperen gifter seg med offeret, så selv om rettsvesenet fungerte, ville kvinner og jenter utsatt for kjønnsbasert vold ikke hatt noen særlig rettsikkerhet. Dette forsøker den fungerende kvinneministeren Nermin Othman nå å endre, men de fundamentalistiske makthaverne kjemper imot.

MER AV DET SAMME Ingenting tyder på at kvinner og jenter vil bli mindre utsatt for kjønnsbasert vold i og på flukt fra krig og konflikt i årene framover, for ingenting tyder på at de væpnede overgriperne har til hensikt å etterkomme internasjonale lover og regler. De vet at de fleste av dem vil gå fri. ■

Av Yngvil Mortensen

Kilder: Amnesty International (2004), Feinstein International Center (2007), Forced Migration Review (2007), Human Rights Watch (2003), Inter-Agency Standing Committee (2006), Inter Press Service (2008), International Organization for Migration (2007, 2008), Independent (2007), International Rescue Committee Commission on Iraqi Refugees (2008), Iraq Body Count, MADRE (2007), OCHA/IRIN (2007), Organization for Women's Freedom in Iraq (2007), Refugees International (2008), SG UN (2007), UNFPA (2008), UNHCR (2008), UNAMI (2008), Women's Commission for Refugee Women and Children (2007).

DEN VANSKELIGE RETTEN TIL JORDA

Krig driver dem fra gård og grunn på bygda eller leiligheter de eier eller leier i byen. De mister retten til jord og eiendom. De er beskyttet av internasjonale lover, men uten hjelp får de færreste sin rett.

BESKYTTELSE PÅ PAPIRET Tenk deg at det er krig. Du forlater jorda du har dyrket, og hjemmet ditt. Du har ingenting, du er flyktning. Men så, når krigen der du hører hjemme tar slutt, vil det være trygt å vende hjem? Hva har du å komme hjem til? Kanskje har andre flyttet inn i hjemmet ditt og driver jorda di. Dette er tilfellet mange steder i Afghanistan, Irak, Darfur i Sudan, på Balkan, i Guatemala, Colombia og Peru. Internasjonale lover beskytter retten til å vende hjem og til å få tilbake privat eiendom og bruksrett til jord og bolig. Det er likevel ingen garanti for det store flertallet som ikke har midler til å betale for advokathjelp, og heller ikke vet hvor de kan få gratis hjelp.

SIKRE BRUKSRETTE Tilbakeføring av jord til internt fordrevne etter konflikter er spesielt komplisert i land der lite av jorda er formelt registrert. Her kan det være ekstra vanskelig for flyktninger og internt fordrevne, som ofte er de fattigste, å bevise retten til jord og annen eiendom. I hele Afrika er bare én prosent av jord og eiendom registrert etter matrikkelsystemet. Derfor kan ikke internt fordrevne og flyktninger dokumentere retten til jorda.

Flere mener at én løsning er å registrere jorda og utstede skjøter. En slik formalisering har imidlertid mislyktes i mange land og skapt mer urettferdighet eller forverret en allerede skjev fordeling. De med makt, og menn, har tjent på det, mens kvinner og barn er taperne. Mange steder i verden er det helt andre regler enn den individuelle eiendomsretten som styrer forholdet mellom mennesker, og mellom mennesker og jord og andre ressurser.

Formell registrering av eiendom er ikke den eneste løsningen. Mange mener at det aller viktigste er å sikre folk bruksrett. Dette kan gjøres ved formell registrering der eiendomsretten eksisterer. Der den ikke gjør det, kan man arbeide for å styrke lokale og tradisjonelle mekanismer. Rettsmekling basert på lokal sedvanerett er den vanligste metoden for å løse slike konflikter, og ofte er meklingen uformell.

FEM MILLIONER AFGHANERE TILBAKE Mange av de fem millionene afghanske flyktninger som har reist tilbake til hjemlandet siden 2001 har blitt stående både hjem- og arbeidsløse etter å ha kommet tilbake til jord og hjem som er overtatt av andre. I flere deler av Afghanistan og i Pakistan har Flyktninghjelpen etablert kontorer som

tilbyr flyktninger gratis rådgivning og juridisk hjelp. De aller fleste sakene dreier seg om rettigheter til land og eiendom. Det fins ikke et komplett landregister i hjemlandet. Samtidig foreligger mange typer dokumenter som beviser eiendom, både offisielle og tradisjonelle. I Afghanistan har tradisjonelle lover og domstoler blitt desto viktigere fordi det offentlige rettsystemet er rasert etter tiår med krig. Dette er også viktig fordi over 80 prosent ikke kan lese og skrive. Ifølge det afghanske justisdepartementet velger 90 prosent å heller bringe sine saker inn for elderråd som jirgaer og shuraer enn for det formelle rettsvesenet.

Flyktninghjelpens afghanske jurister har greid å løse disputer om jordretter for mange, blant annet de 3000 menneskene som vendte hjem til en landsby i Nord-Afghanistan for få år siden. Det var ikke vanlige mennesker, men en mektig krigsherre, som rett og slett hadde tatt over hele landsbyen. Flyktninghjelpens jurister innkalte partene til et elderråd som la sedvanerett til grunn og besluttet at de hjemvendte flyktningene skulle få tilbake retten til å bo på og dyrke jorda. Krigsherren ga seg i møtet med elderrådet. De tradisjonelle rettsprinsippene seiret over våpenmakten.

STATEN TAR JORD I flere land der innbyggere påberoper seg retten til jorda ifølge tradisjonelle lover, har staten grepet inn og erklært store landområder statseid. Dette er gjerne områder med store naturressurser. Deretter har staten solgt jorda inn i privat eie, eller gitt olje- og gruveselskaper konsesjon til utvinning i områder med naturressurser. Det har ført til at folk blir drevet på flukt i land som Indonesia, Sudan og Filippinene. I de okkuperte palestinske områdene påberoper Israel seg retten til å konfiskere jord som ligger brakk i mer enn tre år. Israels militære okkupasjon gjør det mange steder umulig for bøndene å dyrke jorda, og de mister den.

Nye konflikter oppstår når internt fordrevne slår seg ned på land som tilhører eller brukes av noen andre, eller i områder som er økologisk sårbare. Dette har flere steder ført til at myndighetene har fjernet folk med makt, slik som i Zimbabwe, Kenya, India og Guatemala.

DENG OG PINHEIROS PRINSIPPER I 1998 kunne FNs spesialrepresentant for internt fordrevne, Francis Deng, presentere FNs retningslinjer for beskyttelse av internt fordrevne. Her fastsettes blant annet deres rett til «...å vende hjem frivillig, i sikkerhet og verdighet, til sine

Denne mannen har fått hjelp av Flyktninghjelpen til å skaffe dokumenter så han kunne flytte tilbake til Meimaneh i Afghanistan. Nå venter han bare på at resten av familien skal komme tilbake.

Kvinnerns tilgang til jord er spesielt truet ettersom de ofte ikke blir tilgodsett i arveoppgjør, selv om det er de som dyrker jorda. Mange har ikke råd til juridisk bistand og kjenner ikke til rettighetene sine.

For internt fordrevne i Colombia som må forlate jorda si, er busstasjonen i Bogotá deres første møte med byen. De kommer gjerne med lite penger og har ingen steder å dra. Mange drar direkte til slumområdene.

Dette landsbyrådet representerer en gruppe som kom tilbake fra Pakistan i 2007. De ulike familiene har slått seg ned på offentlig land som de håper afghanske myndigheter etter hvert vil gi dem.

hjem...». Sju år senere la FN's spesialrapportør om bolig- og eiendoms-tilbakeføring, Paulo Sergio Pinheiro, fram sin rapport om tilbakeføring av bolig og eiendom for flyktninger og internt fordrevne personer for FN's underkomité for beskyttelse og fremming av menneskerettighetene.

«Pinheiro-prinsippene» består av flere titall juridiske og andre standarder som anerkjenner flyktninger og fordrevnes rett til tilbakeføring av eiendom, og som kan sørge for en effektiv gjennomføring av programmer og mekanismer for dette formålet. Disse finnes i blant annet folkeretten og internasjonale og regionale menneskerettslover samt utallige FN-resolusjoner. Ulike formuleringer av denne rettigheten blir innlemmet i det nasjonale lovverket til stadig flere land. Pinheiro-prinsippene fastslår at alle flyktninger og fordrevne personer har rett til å få tilbake hus, land eller eiendom som de har blitt fratatt på vilkårlig eller ulovlig vis. Dersom et uavhengig tribunal finner det umulig at de får eiendommen tilbake, for eksempel hvis den er ødelagt, har de rett på erstatning.

ALLE SKAL BESKYTTES Pinheiro fastslår at alle fordrevne skal sikres muligheten til å vende hjem. Derfor må ikke hjemvendning nødvendigvis knyttes til tilbakeføring av privat eiendom. Dette er fordi det ville utelukke alle dem som ikke kan bevise at de eier jorda, fordi jorda ikke var registrert, jordretten var kollektiv, rettighetene til jorda ble styrt av andre prinsipper enn eiendomsrett, eller det dreier seg om et leieforhold.

Det aller viktigste er at flyktninger har tilgang til jord de kan dyrke og leve på og at deres bruksrett sikres. Det er ofte av underordnet betydning for dem å vende tilbake til akkurat den samme jordpletten som de ble fordrevet fra.

MOR ER FORSORGER Som i andre konfliktområder i verden er de aller fleste internt fordrevne i Colombia kvinner og barn. Ifølge International Organization for Migration har nesten halvparten av internt fordrevne familier i urbane strøk kvinnelig forsørger, mens

det tilsvarende tallet på landet er 25 prosent. Deres tragedie er at fedre og ektemenn ofte er drept, forsvunnet eller dratt sin vei. Livredde for at barn skal tvangsrekrutteres til væpnede grupper, gerilja eller paramilitære, finner de ingen annen utvei enn å forlate jorda si. Når våpensterke og mektige tar over jorda etter dem, mister de også levebrødet sitt og blir enda fattigere enn de allerede var. 70 prosent av bøndene lever under fattigdomsgrensen, og rundt 80 prosent av de internt fordrevne var ifølge UNHCR småbønder. Kvinnene er svært utsatt for seksualisert vold. En 2003-rapport fra Departementet for sosial beskyttelse forteller at 36 prosent av internt fordrevne kvinner har blitt voldtatt.

BEVISST FORDRIVELSE – Fordrivelse av mennesker er ikke bare et sideprodukt av krig. Det er en bevisst strategi å få dem unna på for væpnede grupper som kjemper om strategiske områder for dyrking og produksjon av lukrative narkotiske stoffer og våpensmugling, skriver Monica Alzate fra Oklahoma universitetet i tidsskriftet Disasters (mars 2008).

Den internasjonale Røde Kors-komiteen skriver i en rapport fra 2007 at halvparten av familiene flykter fordi de blir truet på livet, mange fordi de blir presset til å samarbeide med en væpnet gruppe eller frykter rekruttering til en slik. Røde Kors observerer imidlertid at det er sjeldnere enn før at hele bygdesamfunn blir fordrevet grunnet kamper mellom regjeringshærer, geriljasoldater, kokainsmuglere eller paramilitære.

MANGE KRIGFØRENDE, MANGE FORDREVNE I Colombia pågår det væpnet konflikt i 75 prosent av landet, der forskjellige væpnede grupper, paramilitære, geriljagrupper, regjeringsstyrker, og narkobander er involvert. Konflikten produserer stadig flere internt fordrevne og flyktninger, og flere blir jaget fra jorda de lever av og bor på. Samtidig med den pågående konflikten forsøker myndigheter og internasjonale hjelpeorganisasjoner å få i stand mekanismer som beskytter folks rett til jorda, blant annet ved å registrere land både med og uten skjøter. I 2003 hadde bare 150 267 hektar blitt registrert, av

rundt seks millioner hektar som tilhører internt fordrevne, ifølge UNHCR. Gerilja, paramilitære, narkotikabander, og staten har beslaglagt jord med våpen i hånd.

TRYGT LIV For mennesker som ikke kan eller vil vende hjem dit de flyktet fra, er det avgjørende at de får tilgang til annen jord på et trygt sted og at lokale myndigheter sikrer deres bruksrett til den. Noen steder i Colombia har lokale myndigheter kunnet tilby internt fordrevne dyrkbar jord midlertidig, oftest for tre måneder av gangen. Slik får de både et sted og bo og også noe å leve av. Men dette har ofte mislyktes. Årsakene er at folk har fått tildelt jord som ikke er fruktbar, eller de har fått leieavtaler som krever at de betaler før de har kunnet produsere noe. Andre steder har området vært utrygt. Dersom de lokale myndighetene kan gi flyktningene permanent bruksrett, er dette kanskje det beste alternativet til hjemvendning. Dette betyr imidlertid ikke at flyktningene det gjelder, mister eiendomsretten til stedet de ikke vender tilbake til.

I april i år undertegnet UNHCR og Colombias regjering ved landbruksminister Andres Felipe Arias en avtale som kan føre til at hundretusener av internt fordrevne får tilbakeført jorda de har måttet flykte fra. Avtalen danner en ramme for koordinering av ulike allerede eksisterende prosjekter for juridisk beskyttelse av forlatt jord, og legger også opp til nye prosjekter med dette formålet.

LYKKELIG SLUTT, GOD BEGYNNELSE For noen ender krigshistorien ganske godt. Familien Spanovic, kroatisk-serbere, og romfamilien G fra Kosovo har fått tilbakeført sine eiendommer og gjenoppbygd sine hjem. Slik er det mulig for dem å begynne livene sine igjen – hjemme.

Familien Spanovic kunne endelig flytte hjem igjen til den lille kroatiske byen Glina i fjor. Da var det tolv år siden den kroatisk-serbiske familien på seks, mor, far, bestemor og tre barn, hadde flyktet i en bil. De fikk ikke med seg stort, bare noen personlige eiendeler. Dette var under Operasjon Storm da kroatisk styrker tok tilbake området med stor kroatisk-serbisk befolkning som hadde vært

okkupert av serbiske styrker. Allerede hadde rundt 150 000 andre serbere flyktet siden krigens start, men nå ble 200 000 kroatisk-serbere fordrevet fra sine hjem. Utallige hus jevnet med jorda og kulturminner brent. Familien Spanovics hjem ble rasert.

Bestemoren døde som flyktning, og en datter ble født under landflyktigheten. Ti år bodde de i en landsby i Serbia, før de bestemte seg for å forsøke å vende hjem. Det skulle bli en lang prosess. De fikk hjelp fra Flyktninghjelpen og Civil Rights Project i Kroatia til tidkrevende og kostbart byråkrati og papirarbeidet som måtte til for å framskaffe de nødvendige dokumenter til hjemvendningen. I 2004 kunne faren og sønnen dra tilbake. De flyttet inn i et kollektivsenter for flyktninger i Sisak i Kroatia. I 2005 kunne moren og døtrene følge etter. Da begynte arbeidet med å fremme krav om gjenoppbygging av det ødelagte hjemmet og om tilbakeføring av annen eiendom som tilhører familien.

VENTER OG VENTER Flere tusen kroatisk-serbere venter på svar på sine søknader om gjenoppbygging av hus som ble ødelagt i krigen. Mellom 2004-2006 hadde myndighetene bygget opp igjen over 4000 boliger, de aller fleste av dem eid av serbere. I samme periode tok myndighetene avgjørelse i over 35 000 saker. Av disse fikk over 22 000 avslag. Ankeprosessen er svært treg, rapporterte Human Rights Watch i 2006.

Ikke alle eide boligene de bodde i. Titusener av kroatisk-serbiske familier hadde gjennom sine arbeidsgivere statssubsidierte leiekontrakter til boliger før krigen. Da de ble tvunget på flukt eller direkte truet til å flykte under krigen 1991-1995, fratok myndighetene dem retten til disse leiekontraktene. I 2003 vedtok den kroatiske nasjonalforsamlingen at slike leietakere skulle få leie eller kjøpe leiligheter bygd av det offentlige til under markedspris. Men ifølge OSSE hadde bare 18 leietakere fått et slikt tilbud tre år senere. 8000 hadde søkt.

FÅ SERBERE TILBAKE Familien Spanovics krav om gjenoppbygging ble godkjent, og byggingen av huset begynte. Saken om resten av eiendommen deres behandles fortsatt i rettsystemet.

I 2007 sto huset ferdig, og Spanovicene flyttet inn i sitt nye hjem. To av døtrene (11 og 14 år) går på skole i Glina. Eldstedatteren på

Foto: Flyktningshjelpen/Roale Hovring

Foto: UNHCR/R. LeMoine

Flyktningshjelpen har distribuert jordbruksredskaper til omtrent 18 000 internt fordrevne i Nord-Uganda for å støtte opp om returprosessen.

Krigene på Balkan på 1990-tallet drev flere hundre tusen på flukt. Arbeidet med å tilbakeføre eiendom til de opprinnelige eierne pågår fortsatt.

21 studerer. Sønnen på 19 jobber som murer sammen med faren. Moren er husmor.

Ifølge den kroatiske regjeringens tall fra 2005 hadde 125 000 serbiske flyktninger kommet tilbake. Human Rights Watch mener tallet er lavere. Hovedårsaken til at de ikke vender hjem er at de ikke får tilbakeført boliger og annen eiendom samt diskriminering, også på arbeidsmarkedet. Nesten alle kroatiske flyktninger har vendt hjem.

TILBAKE Den unge romfamilien G på sju, mor, far og fem små barn, flyktet fra sitt hjem i Obiliq utenfor Pristina i 1999, som 250 000 andre fra Kosovo. Det var altfor farlig å ta sjansen på å bli hjemme, og de var redde for sine liv. Som så mange andre flyktet de til Makedonia, der de fikk plass i kollektivsenteret Sutoriza. Kort tid etter fant den store familien sitt eget husvære. Familien fikk etter hvert to nye medlemmer, to sønner. Januar 2007, etter åtte år som flyktninger, tok de fatt på veien hjem tilbake til Kosovo. I Obiliq fant de huset sitt rasert og plyndret.

Men de var heldige. De fikk hjelp fra UNDP til å bygge opp igjen huset sitt. UNHCR har hjulpet dem med mat. Og organisasjonen CRP/Kosovo hjelper dem med å skaffe fødselsattester og få dem folkeregistrert i Kosovo, noe de i likhet med rundt 20-40 prosent av landets romer ikke var fra før. Som registrerte borgere i ministaten Kosovo får de en begynnelse på et liv som likeverdige medlemmer i samfunnet, med alle rettigheter og plikter.

Bare noen få flyktninger og internt fordrevne fra Kosovos minoritetsgrupper har reist hjem igjen. Mange føler seg ikke trygge på at de vil være trygge i hjemlandet. Ifølge UNHCRs tall fra juli 2007 har 5500 romer og 7200 kosovoserbere vendt hjem til Kosovo i løpet av de åtte årene som er gått siden krigen.

HUSOKKUPASJON Her som mange andre steder er det største hinderet for hjemvendning at folk ikke har noe hjem å vende tilbake til eller arbeid fordi de ikke har tilgang til jorda de forlot eller næringseiendom. Det betyr at boligen deres enten er ødelagt eller er ulovlig okkupert av andre, og noen blir også truet fra å komme hjem av dem som okkuperer. Uten hjelp til å få tilbakeført hjemmene sine, er det

også svært liten mulighet for at de flytter tilbake til sine hjemsteder.

Europarådet rapporterte i mai 2007 at framgang i gjenoppbyggingen av kosovo-albanske hjem ikke har ført til en slutt på ulovlig husokkupasjon, og der okkupanter blir kastet ut, kommer ofte nye eller hjemmene blir plyndret. I Kosovo etablerte UNMIK Kommisjonen for bolig- og eiendomskrav (KPCC) for å takle husokkupasjon, som er et stort problem. Mange som vendte tilbake til Kosovo etter krigen, fant sine egne hjem ødelagt og flyttet inn i husene til internt fordrevne. Av de nær 30 000 kravene om tilbakeføring av disse boligene til de rettmessige eierne, er nesten alle avgjort, men likevel er det svært få som faktisk flytter hjem. Noen ganger er det umulig. OSSE meldte i juni 2007 at over 10 000 av disse boligene er ødelagt. Bare 18 prosent av sakene endte med at eierne enten solgte eller flyttet hjem. UNHCR rapporterte i mars 2007 at mange av de internt fordrevne ikke flytter hjem til tilbakeført eiendom fordi de er redde for sikkerhetssituasjonen. Krigen er over, men det er ikke slutt på diskrimineringen. Mange frykter en oppblussing av etnisk motivert vold.

ERSTATNINGSKRAV Kosovo eiendomsbyrå (KPA) ble startet for å utvide KPCCs mandat til å gjelde tilbakeføring også av de internt fordrevnes andre eiendommer, som jordbruks- og næringseiendom. Dette er svært viktig for de hjemvendtes muligheter til å livnære seg. Av nær 40 000 krav som kom inn, er 90 prosent for landbruk og 2,5 prosent næring og resten boliger. I underkant av 6000 saker er avgjort. CRP/Kosovo venter at alle saker vil være avgjort i 2010. Samtidig venter folk på svar på over 20 000 krav om erstatning for skader som ble påført eiendommene deres i krig. ■

Av Yngvil Mortensen

Kilder: Amnesty International (2004), NRC/Aursnes og Foley (2005), CPR/Kroatia (2008), CRP/Kosovo (2008), Europarådet (2007), Handbook on Housing and Property Restitution for Refugees and Displaced Persons, Human Rights Watch (2005, 2006), International Crisis Group (2008), Internal Displacement Monitoring Centre, Landinfo (2006, 2008), Ombudsperson in Kosovo (2007), OSSE (2007), Overseas Development Institute (2007), Reuters (2008), UNHCR (1998, 2007, 2008), UNHCR/Praxis (2007).

Sudan, Uganda, DR Kongo og Somalia
huser totalt tre fjerdedeler av Afrikas
internt fordrevne.

Foto: Roald Høyving

AFRIKA >>

INNHOLD >> AFRIKA

- 48 Mange vender hjem, flere må flykte
- 50 Algerie
- 51 Angola
- 52 Burundi
- 53 Egypt
- 54 Elfenbenskysten
- 55 Eritrea
- 56 Etiopia
- 57 Ghana
- 58 Guinea
- 59 Kamerun
- 60 Kenya
- 61 DR Kongo
- 62 Liberia
- 63 Mali
- 64 Nigeria
- 65 Rwanda
- 66 Den sentralafrikanske republikk
- 67 Sierra Leone
- 68 Somalia
- 69 Sudan
- 70 Sør-Afrika
- 71 Tanzania
- 72 Tsjad
- 73 Uganda
- 74 Vest-Sahara
- 75 Zimbabwe

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>	
Sudan	523 030
Somalia	457 360
Burundi	375 730
DR Kongo	370 370
Eritrea	208 750

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>	
Sudan	6 000 000
DR Kongo	1 400 000
Uganda	1 119 000
Somalia	1 000 000
Elfenbenskysten	709 000

Disse to guttene lever som internt fordrevne i Mugunga-leiren i DR Kongo.

Somaliske flyktninger bygger husly i en ny leir for 20 000 mennesker i Dadaab i Nordøst-Kenya.

Nyankomne flyktninger til Kalma-leiren i Darfur. Sudan er det afrikanske landet med både flest internt fordrevne og flest flyktninger i eksil.

Aziza Souleyman Mahamet underviser arabisk i Djabal-leiren i Tsjad. Hun ble satt til å være lærer fordi hun kan lese og skrive. Målet hennes er å dra tilbake til Darfur for å studere og bli lærer i sin egen landsby.

MANGE VENDER HJEM – FLERE MÅ FLYKTE

Ved inngangen til 2008 levde 15,2 millioner mennesker på flukt i Afrika. Av disse hadde 2,5 millioner søkt beskyttelse i eksil, mens 12,7 millioner afrikanere var på flukt i eget land.

Nesten halvparten av verdens internt fordrevne befinner seg i Afrika. Og tallet øker. Mot slutten av 2007 var det nesten én million flere internt fordrevne på dette kontinentet enn ett år tidligere, viser tall fra Internal Displacement Monitoring Centre (IMDC). Økningen skyldtes særlig en forverring av situasjonen i Somalia og Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo), men fortsatt er Sudan det landet i verden som har flest internt fordrevne.

Tre fjerdedeler av alle internt fordrevne i Afrika befinner seg i Sudan, Uganda, DR Kongo og Somalia. De fire landene hadde til sammen 9,5 millioner internt fordrevne mot slutten av 2007, hvorav seks millioner befant seg i Sudan.

Blant disse landene var det bare i Uganda at tallet på internt fordrevne gikk ned i 2007. Økt tiltro til fredssamtaler mellom regjeringen og opprørsbevegelsen Lord's Resistance Army førte til at 200 000 fordrevne vendte hjem i løpet av året. Men usikkerheten er fortsatt stor om hva som vil komme ut av fredsprosessen.

Også i Sør-Sudan og i deler av DR Kongo vendte hundretusener internt fordrevne hjem i 2007. I andre deler av de to landene ble imidlertid et langt større antall drevet på flukt, slik at det samlede tallet på internt fordrevne steg.

VANSKELIG HJELPEARBEID Mange av Afrikas internt fordrevne får lite hjelp fra det internasjonale samfunnet. I en del land, blant annet i Somalia, Sudan og Tsjad, skyldes dette delvis at sikkerhetssituasjonen gjør hjelpearbeid svært vanskelig. I disse landene har hjelpearbeidere en rekke ganger blitt utsatt for angrep fra opprørere og banditter, og mange humanitære organisasjoner har blitt tvunget

til å begrense sitt arbeid eller til å trekke seg helt ut.

I noen land er motvilje fra regjeringen det viktigste hinderet for at internt fordrevne skal få hjelp og beskyttelse. Det gjelder ikke minst i Zimbabwe, der overgrep og forfølgelse fra myndighetene har tvunget mer enn en halv million mennesker på flukt. Myndighetene avviser imidlertid at det finnes internt fordrevne i landet, og FN og andre internasjonale organisasjoner nektes adgang til å drive humanitært arbeid rettet mot internt fordrevne.

FLUKT TIL NABOLAND Sudan er ikke bare landet med flest internt fordrevne, det er også det afrikanske landet flest har flyktet fra. Ved inngangen til 2008 levde 523 000 sudanske flyktninger i eksil. Andre afrikanske land som mange har flyktet fra, er Somalia (457 000 i eksil), Burundi (376 000), DR Kongo (370 000) og Eritrea (209 000).

De aller fleste afrikanere som har flyktet ut av hjemlandet, har søkt tilflukt i et naboland. Alt i alt levde 2,5 millioner afrikanere i eksil i et annet land i Afrika ved siste årsskifte, mens bare 400 000 afrikanske flyktninger befant seg i andre deler av verden. Den største mottakeren av flyktninger i Afrika er Tanzania, med 436 000 flyktninger fra andre land. Andre store mottakerland er Tsjad (294 000), Kenya (266 000), Uganda (229 000) og Sudan (223 000).

UTENLANDSK INNBLANDING Konflikt- og flyktningbildet i Afrika domineres av borgerkriger og interne konflikter. Men selv om en konflikt i et land omtales som intern, bidrar utenlandsk innblanding i mange tilfeller til å skjerpe konfliktnivået og til å tvinge mennesker på flukt.

Det klareste eksempelet på utenlandsk innblanding i en intern

konflikt finner vi i DR Kongo. Da borgerkrigen brøt ut i landet i 1998, blandet en rekke afrikanske land seg inn, enten på regjeringens eller på ulike opprørsgruppers side. Så omfattende var den utenlandske innblanding i borgerkrigen fikk betegnelsen «Afrikas første verdenskrig». Nabolandenes motiver for å blande seg inn var å få politisk innflytelse og tilgang til DR Kongos rike naturressurser. Konsekvensen ble en kraftig forverring av konflikten.

Også i land som Sudan, Tsjad, Uganda og Den sentralafrikanske republikk forverres interne konflikter av utenlandsk innblanding. Myndighetene i Sudan beskylder Tsjad for å støtte opprørere i Darfur-provinsen og anklaget i mai 2008 Tsjad for å hjelpe opprørere med å iverksette et angrep i Sudans hovedstad Khartoum. Myndighetene i Tsjad beskylder på sin side Sudan for å støtte tsjadiske opprørere som vil styrte regjeringen. Samtidig er det rapportert at regjeringsstyrker fra Tsjad har gått inn i Den sentralafrikanske republikk og angrepet landsbyer der.

Opprørsgrupper beveger seg også fritt over landegrensene. Opprørere i Darfur-provinsen har gjentatte ganger gått over grensen til Tsjad og angrepet flyktninger fra Darfur, mens opprørsgruppen Lord's Resistance Army i Uganda har i en årrekke hatt tilhold i Sudan. Og opprørere fra flere land har benyttet lovløsheten i Den sentralafrikanske republikk til å etablere baser der.

POSITIVE UTVIKLINGSTREKK Samtidig som konfliktbildet er dystert i mange afrikanske land, er det også en rekke positive utviklingstrekk på dette kontinentet. I land som har vært herjet av brutale borgerkriger, har freds løsninger gjort det mulig for millioner å vende hjem siden årtusenskiftet. Ett eksempel er Angola, der 27 år med borgerkrig tok slutt i 2002. Krigen førte til at om lag fire millioner angolnere ble drevet på flukt, men i dag har nesten alle vendt hjem. I 2007 avsluttet FNs høykommissar for flyktninger (UNHCR) arbeidet med tilbakevending for angolnere i eksil, og man regner ikke lenger med at det er internt fordrevne i Angola.

Også i Vest-Afrika har det skjedd en positiv utvikling de siste årene. Både i Sierra Leone og i Liberia er brutale borgerkriger avsluttet, og det store flertallet av flyktninger og internt fordrevne har

vendt hjem. I Elfenbenskysten undertegnet partene i borgerkrigen en fredsavtale i mars 2007. Denne fredsavtalen har imidlertid ikke ført til at landets mange hundre tusen internt fordrevne har strømmet tilbake til hjemstedene. Fortsatte spenninger mellom ulike folkegrupper, manglende sikkerhet og materiell nød har gjort at mange flyktninger nøler med å vende hjem.

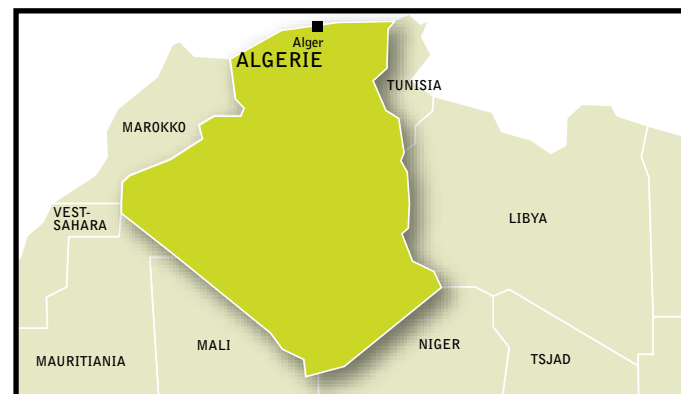
Godt og vel 240 000 afrikanske flyktninger i eksil vendte tilbake til hjemlandet i løpet av 2007, ifølge tall fra UNHCR. Fredsavtalen i Sør-Sudan i 2005 har gjort tilbakevending mulig, og 71 000 sudanere avsluttet en tilværelse i eksil i 2007. Nesten 60 000 flyktninger reiste tilbake til DR Kongo, mens 44 000 vendte hjem til Liberia og 40 000 til Burundi.

BLANDET RESULTAT FOR FN FNs fredsbevarende operasjoner i Sierra Leone og Liberia bidro til freds løsninger som ga flyktninger og internt fordrevne mulighet til å vende hjem i disse to landene. På tilsvarende måte bidro FNs fredsbevarende operasjon i Elfenbenskysten til å legge grunnlaget for en fredsavtale der. Resultatene har vært magrere for FN i Darfur, der motstand fra sudanske myndigheter har gjort det vanskelig å etablere en effektiv FN-styrke.

I DR Kongo har den fredsbevarende FN-styrken, som er den største FN-styrken i verden, bare i liten grad klart å dempe konflikten og beskytte befolkningen. Og operasjonen i DR Kongo har svekket FNs renommé etter rapporter om at FN-soldater har begått seksuelle overgrep mot sivile og solgt våpen og ammunisjon til opprørere.

Avsløringene av skandalene knyttet til FN-styrken i DR Kongo har ført til krav om at vestlige land må styrke sin deltakelse i fredsoperasjoner i Afrika. I dag består FN-operasjonene på dette kontinentet hovedsakelig av soldater fra land i Asia og Afrika. Vestlige land nøyer seg stort sett med å sende penger, mens de heller bruker sine soldater i internasjonale operasjoner i NATO-regi. Våren 2008 var det drøyt 18 000 soldater og politifolk i FN-styrken i DR Kongo. Av disse var bare 58 fra vestlige land, og ingen fra Norge. Fra Malawi, som er et av verdens fattigste land, var det dobbelt så mange soldater i DR Kongo som fra hele den vestlige verden til sammen, viser en oversikt fra FN. ■

NØKKELTALL > ALGERIE

Folketall (mill)	33,9
Areal km ²	2 381 740
Flyktninger fra Algerie	10 620
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Algerie fra andre land	94 140
Frivillige tilbakevendinger til Algerie	-
Asylsøkere fra Algerie til Norge i 2007	27

Tall fra 2007

FLYKTET FRA BORGERKRIG

ALGERIE I DAG Den politiske situasjonen i Algerie er fortsatt preget av et lavintensivt opprør fra al-Qaida i området. Men det største problemet for returen for de internt fordrevne er at ingen har oversikt over problemets omfang. Samtidig er konflikten uløst for de saharawiske flyktningene i algeriske leirer sør i landet.

FLYKTET FRA BORGERKRIG Begynnelsen på «det svarte tiåret» i Algerie på 1990-tallet var et militærkupp etter valgseieren til Front Islamique du Salut (FIS) i 1992. Kuppet ble fulgt opp med unntakstilstand i landet, og FIS ble forbudt. Den radikale islamistiske militsen Groupe islamique armé (GIA) ble opprettet og angrep hæren og utlendinger i landet. GIA har imidlertid gradvis mistet støtte på grunn av sine massaker av sivile som ikke fullt og helt støttet opp om deres radikale program. På toppen av voldsbølgen i 1998 døde 12 000 månedlig.

Også myndighetene gjorde seg skyldige i brudd mot menneskerettighetene, fordrivelse og drap, og de beskyttet ikke sivilbefolkningen mot overgrep.

I 2002 var mesteparten av islamistgeriljaen knust eller hadde overgitt seg, og kampene fortsatte bare sporadisk. Nå er det bare al-Qaida au Maghreb islamique (tidligere Le Groupe salafiste pour la prédication et le combat) som fortsetter den «hellige krigen» mot vestlige mål og algeriske sikkerhetsstyrker.

UKLART OM INTERNT FORDREVNE EU er den eneste internasjonale institusjonen som driver omfattende prosjekter for å støtte opp om tilbakevendingen for de internt fordrevne. Generelt har internasjonale aktører som EU og USA vært forsiktige med å involvere seg direkte i Algerie eller prøve å utøve direkte påvirkning overfor algeriske myndigheter. EU anslo i 2002 at det fantes én million internt fordrevne i landet, mens andre anslag har gått helt opp til 1,5 millioner.

Algeriske myndigheter hevder at alle har vendt tilbake, men det finnes ingen detaljerte oversikter, og det konkrete antallet er uklart, ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). For noen var ekstrem fattigdom og manglende arbeid en del av årsaken til at de flyttet på seg. Dette gjør det også vanskelig å fastslå eksakt hvor mange som er internt fordrevne i landet.

Ifølge IDMC skal 60 000 familier ha returnert til provinsen Khenchela mellom 2002 og 2005. Familier vender også tilbake til andre deler av landet, blant annet har 2400 familier vendt tilbake til Relizane. I hovedstadsprovinsen skal flertallet ha reist tilbake til sine tidligere hjem, men mange møter store problemer i å gjenoppbygge hverdagen på grunn av høy arbeidsledighet og manglende infrastruktur.

VANSKELIGE FORHOLD FOR SAHARAWIENE FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) uttrykte i 2007 bekymring for finansieringen av et program for familiekontakt mellom saharawier som oppholder seg i flyktningleirer i Tindouf i Algerie og deres slektninger i den delen av Vest-Sahara som okkuperes av Marokko.

Samtidig fortsetter situasjonen å være uavklart for de rundt 100 000 flyktningene som befinner seg i algeriske flyktningleirer. Fire runder med forhandlinger mellom Marokko og den saharawiske frigjøringsbevegelsen Polisario i 2007 og 2008 ga ikke resultater. Den diplomatiske krisen mellom Algerie og Marokko fortsetter å være uavklart på grunn av den fortsatte marokkanske okkupasjonen av Vest-Sahara. Grensen mellom Algerie og Marokko har vært stengt siden 1994. ■

NØKKELTALL > ANGOLA

Folketall (mill)	17,0
Areal km ²	1 246 700
Flyktninger fra Angola	186 160
Internt fordrevne	20 000
Flyktninger i Angola fra andre land	12 070
Frivillige tilbakevendinger til Angola	12 020
Asylsøkere fra Angola til Norge i 2007	20

Tall fra 2007

FRA KRISE TIL UTVIKLING

ANGOLA I DAG Angola har opplevd seks år med fred, en storstilt retur av både flyktninger og internt fordrevne samt høy økonomisk vekst. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) anslår at fire millioner internt fordrevne og 400 000 flyktninger har returnert siden de startet et frivillig tilbakevendingprogram etter fredsavtalen i 2002. 186 000 flyktninger og 20 000 internt fordrevne har fortsatt ikke vendt tilbake, ifølge UNHCR og IDMC. En positiv utvikling skjer i Angola, men både landet og de hjemvendte flyktningene står fortsatt overfor store utfordringer.

KONFLIKTENS BAKGRUNN Da Angola ble uavhengig fra Portugal i 1975, startet en lang og blodig konflikt i landet. Regjeringspartiet Movimento Popular de Libertação de Angola (MPLA) og opprørsbevegelsen União Nacional para a Independência Total de Angola (UNITA) kjempet om makt og kontroll over naturressursene i landet. De fikk støtte fra henholdsvis Sovjetunionen og Sør-Afrika.

Etter den kalde krigens slutt finansierte olje- og diamantindustrien den brutale konflikten. Opp mot én million mennesker ble drept og fire millioner internt fordrevet i løpet av krigen. Rundt 600 000 mennesker flyktet til nabolandene Zambia, Namibia, Kongo og Den demokratiske republikken Kongo, men også til Sør-Afrika og Botswana. I februar 2002 ble Jonas Savimbi, UNITAs leder gjennom 30 år, drept. Dette ble vendepunktet for Angola, og få måneder etterpå ble en fredsavtale underskrevet.

FRA KRISE TIL UTVIKLING Angola er i en positiv utvikling. Landet er den nest største produsenten av olje i Afrika sør for Sahara, og etter seks års fred har oljen skapt et økonomisk løft. Samtidig rangeres Angola som nummer 162 av 177 land på FNs utviklingsindeks. To av tre lever under fattigdomsgrensen, og gapet mellom rike og fattige øker. Majoriteten av befolkningen har fortsatt ikke sikker tilgang til mat, helse, utdanning og rent vann. Det store antallet landminer

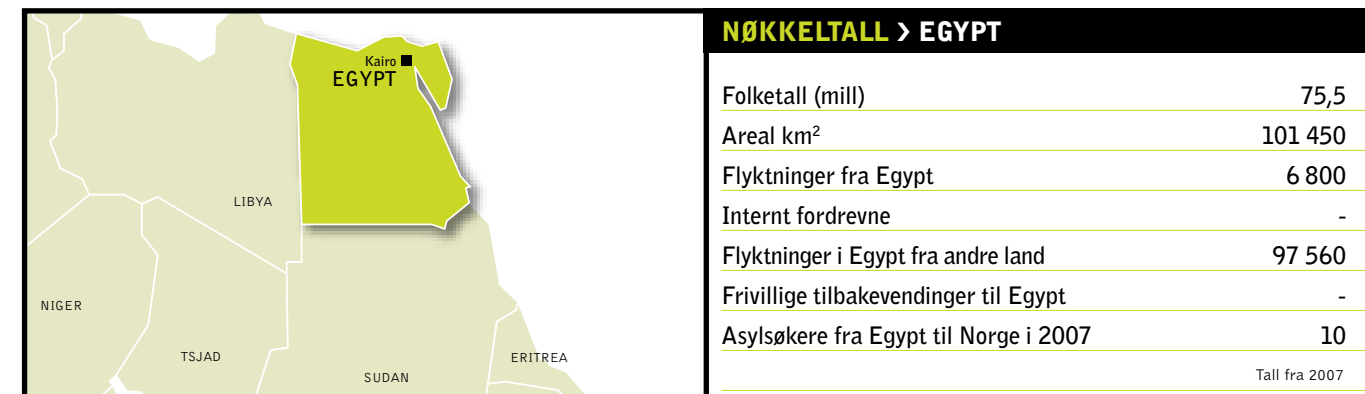
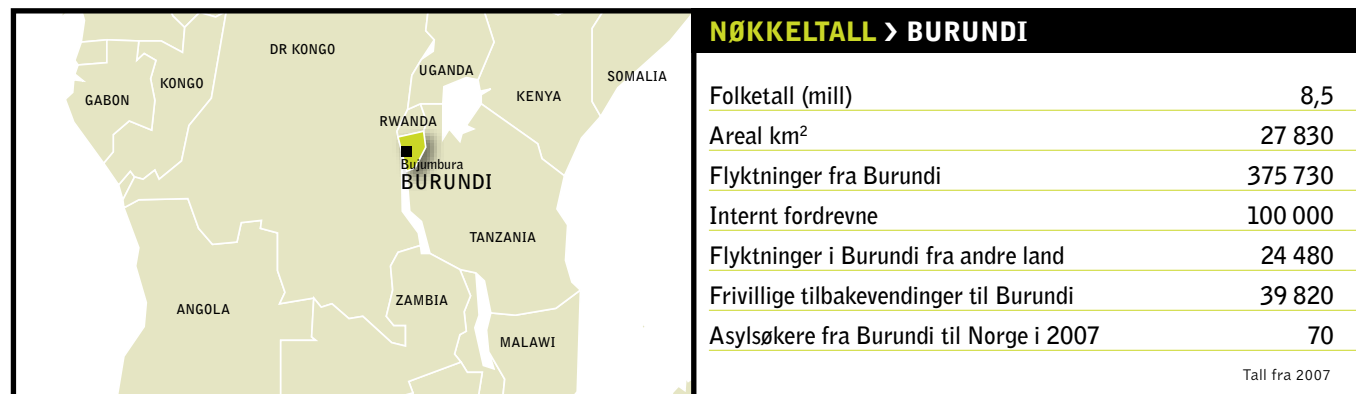
gjør at jordbruksprosjekter er vanskelige å gjennomføre.

Mange av de tilbakevendte flyktningene og internt fordrevne er blant landets fattigste, og de har returnert til områder hvor borgerkrigen ødela infrastruktur og sosiale tjenester. Få har yrkeskompetanse, og de fleste er uten arbeid. Mange står fortsatt uten ID-dokumenter, land, ordentlig bolig og tilgang til mat og helsevesen. Det er derfor store utfordringer som gjenstår for at de hjemvendte flyktningene skal få sine rettigheter oppfylt, men viktige steg mot en positiv utvikling skjer også. Stadig flere barn fra internt fordrevne familier blir inkludert i det offentlige skolesystemet. Det pågår også en storstilt gjenoppbygging av landets infrastruktur som veier, broer og jernbane.

Selv om det FN-støttede tilbakevendingprogrammet er avsluttet, finner en fortsatt angolanske flyktninger og fordrevne som vender hjem. På landsbygda er det et enormt behov for gjenoppbygging av infrastruktur og sosiale tjenester, særlig i provinsen Kuando Kubango, som tidligere var kontrollert av UNITA.

VALG I 2008 OG 2009 Åpenhet i statsforvaltningen samt en bedre fordeling av inntekter er nødvendig for å hindre korrupsjon, og for at den økonomiske veksten skal komme befolkningen til gode. President Dos Santos har annonsert parlamentsvalg 5. og 6. september 2008 og presidentvalg en gang i 2009. Det er håp om at disse valgene skal bidra til positive endringer for de hjemvendte flyktningene. ■

MOT FREDELIGERE TIDER?

BURUNDI I DAG Etter en tolv år lang borgerkrig som førte til massiv flukt internt og over landegrensene, har Burundi de siste årene vært på vei ut av en dyp krise. Men stabiliteten er truet av nye kamper mellom regjeringshæren og den siste opprørsgruppen Forces Nationales Pour la Liberation (FNL).

BORGERKRIG, FOLKEMORD OG FLUKT Siden Burundi ble uavhengig fra Belgia i 1962, har det vært sammenstøt mellom de to folkegruppene hutuer og tutsier. Det første demokratiske valget i Burundi ble holdt i 1993, og hutuen Melchior Ndadaye ble landets første demokratiske valgte president. Ndadaye ble drept av tutsier i hæren kort tid senere, noe som utløste massedrap på tutsier. Urolighetene som fulgte utover 1990-tallet resulterte i over 300 000 døde og jaget to millioner mennesker på flukt.

SKJØRT DEMOKRATI I 2003 ble det inngått en avtale mellom Forces pour la Défense de la Démocratie (FDD), den største av opprørsgruppene, og regjeringen. I 2005 ble det arrangert valg for første gang siden borgerkrigen startet, og lederen for FDD, hutuen Pierre Nkurunziza, ble valgt til president. FNs fredsbevarende styrker forlot Burundi i 2007, og FN fokuserer i stedet på gjenoppbygging av det krigsherjede landet. Demokratiet er likevel skjørt, og korrupsjon er utbredt. Human Rights Watch har rapportert om tortur og overgrep mot opposisjonspolitikere, og kritiske journalister er blitt fengslet.

I 2006 inngikk FNL en våpenhvile med regjeringen i hovedstaden Bujumbura. Etter uenighet om iverksettelsen av avtalen, trakk FNL seg i 2007 fra forhandlingene. Landet har siden opplevd en generell forverring av sikkerhetssituasjonen.

FLYKTNINGER PÅ RETUR I 1999 var det over 800 000 internt fordrevne i Burundi. Fortsatt bor 100 000 internt fordrevne i 160 uoffisielle

leirer i landet, mens tallet på øvrige internt fordrevne er ukjent. På grunn av krigen i nabolandet, Den demokratiske republikken Kongo, og konflikter mellom hutuer og tutsier i Rwanda, har Burundi med jevne mellomrom også mottatt strømmer av flyktninger fra disse landene. Mer enn 30 000 kongolesiske flyktninger bor i Burundi.

Mer enn 350 000 mennesker som flyktet fra Burundi på 1990-tallet har ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) vendt tilbake til hjemlandet. Men rundt 330 000 burundiske flyktninger bor fortsatt i leirer i Tanzania, hvorav 218 000 flyktet fra Burundi i 1972. UNHCR planlegger å stenge leirene innen 2009.

Mange av leirbeboerne har levd hele eller mesteparten av livet utenfor Burundi, og Tanzania tilbyr noen tanzaniansk statsborgerskap. Ifølge en undersøkelse gjort av UNHCR, ønsker 20 prosent å vende tilbake til Burundi. Samtidig utvises tusenvis av burundiere som aldri har oppnådd, eller som har mistet, sin flyktningstatus fra Tanzania – nærmere 10 000 i 2007.

UTFORDRINGER VED TILBAKEKOMST Mange av flyktningene som returnerer har problemer med å få tilbake jorda de flyktet fra. Burundi er et av Afrikas tettest befolkede land, og på landsbygda er det knapt med ressurser. Flere år med tørke og dårlige avlinger har gjort problemet verre. Etter mange år med krig er infrastrukturen i landet ødelagt. Skole- og helsevesen er i elendig forfatning.

Burundi står foran store utfordringer, både når det gjelder repatriering av flyktninger, å bygge opp sivile institusjoner, å utvikle demokratiske tradisjoner og behovet for forsoning mellom folkegrupper. Med verdens laveste brutto nasjonalprodukt per innbygger, kan veien videre bli lang og vanskelig. ■

MARGINALISERTE FLYKTNINGER I EGYPT

EGYPT I DAG Egypt tar imot flyktninger fra mer enn 30 land. De fleste flyktningene bosetter seg i Kairo, der rundt halvparten av befolkningen lever i slumområder med mangelfull infrastruktur. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) sier at hjelpearbeid rettet mot flyktninger er vanskelig på grunn av Egypts alvorlige økonomiske problemer. Blant de viktigste utfordringene fremhever UNHCR den høye arbeidsledigheten i landet, begrenset adgang til helsevesenet for flyktninger og vanskeligheter med å integrere flyktningene i utviklingsprosjekter. Egypt har skrevet under FNs flyktningkonvensjon av 1951 samt OAU-konvensjonen av 1969. I mangel av et nasjonalt asylsystem er det UNHCR som står for registrering av flyktninger og tildeling av flyktningstatus.

HENVIST TIL UFORMELL SEKTOR Myndighetene har innskrenket flyktningsrett til arbeidstillatelse og offentlige tjenester. Mange må derfor ty til usikre arbeidsforhold i Kairos uformelle økonomi, i konkurranse med et økende antall fattige egyptere. Verdensbanken anslår at 43,9 prosent av Egypts befolkning lever på mindre enn to dollar om dagen. Migrasjon fra landsbygda til byene er et alvorlig problem, og FNs beregninger tilsier at 1000 nye migranter ankommer hovedstaden hver uke. I likhet med flyktningene lever de utenfor byens administrative struktur, med minimal tilgang til offentlige tjenester.

Egyptere søker ofte bort fra landets økonomiske hengemyr. Det eksakte antallet ulovlige egyptiske migranter til Europa er uvisst, men South Centre for Human Rights i Kairo anslår at det ligger mellom 10 000 og 20 000 i året.

ISRAEL SOM TREDJELAND Sudanere er den største flyktninggruppen i landet. Per februar i 2008 var 25 000 sudanske flyktninger registrert hos UNHCR. Ulike kilder oppgir imidlertid at det reelle tallet er langt høyere. UNHCR forventer å hjelpe 2500 å returnere frivillig i løpet av 2008 og 2009. Et økende antall sudanere flykter videre til

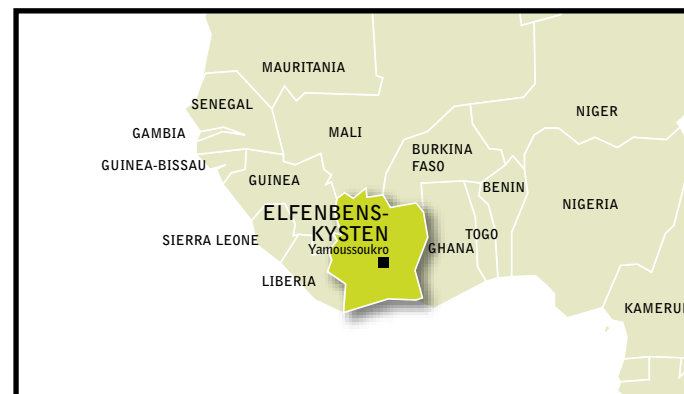
Israel som tredjeland, i håp om bedre muligheter der. Majoriteten av de som ankommer Israel oppgir diskriminering, økonomiske problemer samt mishandling i Egypt som årsaker. Bare fra november 2007 til februar 2008 observerte israelske myndigheter 2810 sudanere som tok seg ulovlig inn i Israel fra Egypt.

I august 2007 deporterte Israel 50 asylsøkere, de fleste av sudansk nasjonalitet, tilbake til Egypt. På den egyptiske siden av grensen skal egyptiske grensevakter gjentatte ganger ha skutt og drept migranter som har prøvd å ta seg over til Israel, ifølge nyhetsbyrået IRIN.

PALESTINERE OG IRAKERE PÅ FLUKT Bortimot 50 000 palestinske flyktninger er ennå ikke registrerte hos UNRWA, selv etter flere tiår i Egypt. De har ingen adgang til offentlige skoler eller det formelle arbeidsmarkedet. Da grenseposten ved Rafah mellom Sinai og Gaza ble stengt i juni 2007, ble angivelig mer enn 6000 palestinere fra Gaza strandet på egyptisk side i nær to måneder. Videre beregnet UNRWA at bortimot 700 000 palestinere tok seg inn i Sinai da grenseposten ble sprengt åpen i januar 2008.

Organisasjonen Africa and Middle East Refugee Assistance Organization (AMERA) beregner antallet irakiske flyktninger i Egypt til minst 120 000. UNHCR hadde i september 2007 registrert 9562 irakere i Egypt. UNRWA rapporterer om alvorlige psykiske og stressrelaterte lidelser blant irakerne i Egypt, og høy forekomst av post-traumatisk stress. ■

NØKKELTALL > ELFENBENSKYSTEN

Folketall (mill)	19,3
Areal km ²	322 460
Flyktninger fra Elfenbenskysten	22 230
Internt fordrevne	709 000
Flyktninger i Elfenbenskysten fra andre land	24 650
Frivillige tilbakevendinger til Elfenbenskysten	-
Asylsøkere fra Elfenbenskysten til Norge i 2007	10

Tall fra 2007

SKJØR FREDSAVTALE

ELFENBENSKYSTEN I DAG Elfenbenskysten har siden kuppforsøket i september 2002 vært splittet i et regjeringkontrollert sør og et opprørerkontrollert nord. Et vendepunkt ble nådd i mars 2007 da en fredsavtale ble signert av president Laurent Gbagbo og lederen av rebellgruppen Forces Nouvelles (FN), Guillaume Soro. Avtalen er et viktig skritt i retning av å løse den nasjonale krisen. Avtalen innebærer en ny regjering, et felles forsvar, avvæpning av militsgrupper og retur av internt fordrevne, i tillegg til demokratiske valg.

KONFLIKTENS BAKGRUNN Elfenbenskysten ble lenge regnet som Vest-Afrikas fredeligste og mest velstående land. Men siden slutten av 1990-tallet har det vært uroligheter. Flere presidenter har forsøkt å utnytte etniske motsetninger til egen fordel, og mange innbyggere i nord følte seg diskriminert av befolkningen i sør. Et viktig stridstema er hvilke rettigheter arbeidsinnvandrere skal ha. Disse utgjør en fjerdedel av befolkningen.

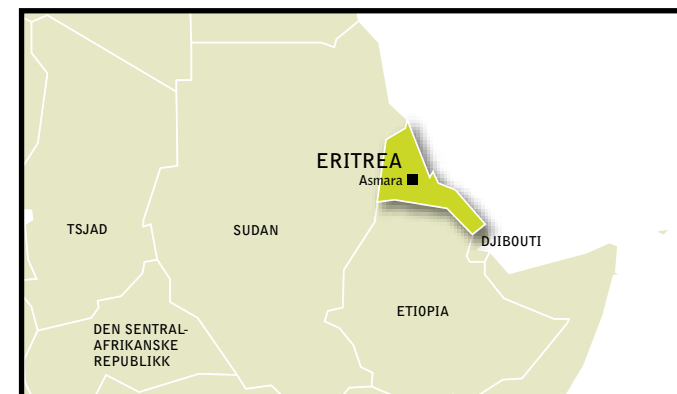
Borgerkrigen brøt ut i 2002. Opp mot en million mennesker ble drevet på flukt internt i landet, og 50 000 flyktet til nabolandene Liberia og Guinea. FN sendte styrker for å overvåke en fredsavtale som ble underskrevet i 2003. På tross av denne avtalen var det stadig uroligheter og voldshandlinger, og planlagte valg ble ikke avholdt. Den nye fredsavtalen, som ble underskrevet i mars i 2007, har skapt håp om at konflikten skal løses. Presidenten uttalte i april samme år at «krigen er over». Den skjøre stabiliteten ble utfordret da statsminister Soro overlevde et raketangrep under en flyreise i juni 2007, og FN opprettholder sin fredsbevarende styrke i landet for å sikre at det planlagte valget skal gjennomføres innen utgangen av 2008.

SAMMENBRUDD I OFFENTLIGE TJENESTER Elfenbenskysten er rangert som nummer 166 av 177 land på FNs utviklingsindeks, og nesten halvparten av befolkningen lever under fattigdomsgrensen. Borger-

krigen medførte et nærmest totalt sammenbrudd i offentlige tjenester. Helsevesenet drives for det meste av utenlandske bistandsorganisasjoner, og skolevesenet på alle nivåer har i stor grad kollapset. Begrensningene i helsevesenet, sammen med dårlige sanitærforhold og manglende tilgang til rent vann, har ført til en økning i sykdommer som gulfeber og kolera.

FORDREVNE VENDER HJEM Fredsavtalen medfører ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) at de fleste ivorianske flyktninger og internt fordrevne sannsynligvis vil vende hjem i løpet av 2008. Det er imidlertid tvilsomt at dette målet vil bli nådd, ettersom infrastrukturen er manglende og det er knyttet store konflikter til landspørsmål. Det bor fortsatt en del flyktninger i Liberia og Guinea, og det er mer enn 700 000 internt fordrevne i Elfenbenskysten. Minst en halv million av disse har fått utilstrekkelig hjelp fra lokale myndigheter og humanitære organisasjoner og har derfor utgjort en økonomisk byrde for lokalsamfunnene og vertsfamiliene der de har oppholdt seg. På tross av fredsavtalen har det vært få tegn til avvæpning og reintegrering av tidligere militsgrupper. Sikkerheten i områdene som de fleste fordrevne returnerer til, er derfor skjør. De som vender hjem, møter en utfordrende hverdag på grunn av den vanskelige humanitære situasjonen i returområdene.

Etter demokratiske valg i Liberia i 2005 har noen av de liberiske flyktningene vendt hjem. De 20 000 som er blitt igjen, vil få støtte til å integrere seg i lokalsamfunnene der de bor. Det er også 3500 flyktninger og asylsøkere fra ulike nasjonaliteter som har slått seg ned i urbane strøk i Elfenbenskysten. Mangelen på en nasjonal flyktninglov gjør det vanskelig å beskytte disse gruppene. ■

NØKKELTALL > ERITREA

Folketall (mill)	4,9
Areal km ²	121 320
Flyktninger fra Eritrea	208 750
Internt fordrevne	32 000
Flyktninger i Eritrea fra andre land	5 040
Frivillige tilbakevendinger til Eritrea	-
Asylsøkere fra Eritrea til Norge i 2007	793

Tall fra 2007

EN NY KRIG TRUER

ERITREA I DAG Eritrea er Afrikas yngste land som ble opprettet i 1993, etter en flere tiår lang geriljakrig mot Etiopia. Selvstendigheten ble møtt med stor optimisme både i Eritrea og internasjonalt, men et autoritært regime og et vanskelig klima har vært katastrofalt for innbyggerne. Halvparten av befolkningen lever i dyp fattigdom, og kritikere av regjeringen risikerer fengsel og tortur. En grensekrig med Etiopia fra 1998 til 2000 sendte 1,1 millioner mennesker på flukt. De aller fleste av disse har vendt tilbake, men en uløst grensetvist gjør at titusener av eritreere fortsatt er internt fordrevet. Over 200 000 eritreere er på flukt utenfor landets grenser.

UNION MED ETIOPIA Den tidligere italienske kolonien Eritrea ble innlemmet i en union med Etiopia i 1952, men det ble tidlig klart at etiopiske myndigheter ikke ville behandle Eritrea som en likeverdig partner. I 1962 oppløste keiser Haile Selassie unionen, og Eritrea ble en del av Etiopia. Dette ble startskuddet for en eritreisk frigjøringsbevegelse. Etter 30 års krig startet de to landene fredsforhandlinger i 1991. I 1993 ble det holdt folkeavstemming i Eritrea, der et stort flertall stemte for uavhengighet. Samme år erklærte landet seg uavhengig.

SKYTTERGRAVSKRIG I 1998 brøt det ut krig mellom de to landene over grensebyen Badme. Opp mot 100 000 mennesker ble drept i den toårige skyttergravskrigen. I 2000 ble det inngått en fredsavtale, og en uavhengig kommisjon skulle avgjøre grensespørsmålet. Det ble opprettet en 25 kilometer bred sikkerhetssone langs grensen, bevoktet av UN Peacekeeping Mission to Ethiopia and Eritrea (UNMEE). Grensekommisjonen har avgjort at Badme tilfaller Eritrea, noe Etiopia nekter å godta. Eritrea har utvist deler av FNs fredsbevarende styrker, som har som oppgave å patruljere grensen.

1,1 millioner mennesker ble fordrevet under krigen. De fleste av disse har kunnet vende tilbake, men ifølge Internal Displacement

Monitoring Centre (IDMC) er det fortsatt 32 000 internt fordrevne, som følge av krigen. De fleste av disse kommer fra det omstridte grenseområdet rundt Badme.

AUTORITÆRT REGIME Ved utgangen av 2007 var det over 200 000 eritreiske flyktninger i utlandet. Mange av disse bor i nabolandet Sudan og flyktet for flere tiår siden under frigjøringskrigen mot Etiopia. Stadig flere eritreere flykter fra det autoritære regimet til president Isaias Afwerki. Ifølge opposisjonsgruppen Democratic Movement for the Liberation of Eritrean Kunama flyktet 5000 eritreere til Sudan mellom november og desember 2007. Antallet eritreere som flykter til Etiopia øker også, og ifølge etiopiske myndigheter oppholder 25 000 eritreiske flyktninger seg i Etiopia.

Amnesty International har rapportert om hemmelig fengslig og tortur. Myndighetene arresterer opposisjonelle, kritiske journalister og militærnekttere. Alle eritreiske menn og kvinner mellom 18 og 40 år må avtjene verneplikt. Personer som blir tatt for å forsøke å rømme fra militærtjeneste, risikerer å bli fengslet og torturert.

SULT OG TØRKE Tørke er en annen årsak til at befolkningen blir fordrevet. Situasjonen forverres ved at myndighetene i Asmara har nektet flere internasjonale organisasjoner å operere i landet og har konfiskert mat som skulle gå til sultrammede. Regjeringen forsøker også å tvangsflytte internt fordrevne til grenseområdene, selv om en ny krig kan bryte ut når som helst, og grenseområdene er mine-lagte. ■

NØKKELTALL > ETIOPIA

Folketall (mill)	83,1
Areal km ²	1 127 127
Flyktninger fra Etiopia	59 860
Internt fordrevne	200 000
Flyktninger i Etiopia fra andre land	85 180
Frivillige tilbakevendinger til Etiopia	-
Asylsøkere fra Etiopia til Norge i 2007	241

Tall fra 2007

ETNISK KONFLIKT

ETIOPIA I DAG Statsminister Meles Zenawi har beveget seg i en stadig mer autoritær retning de siste årene. Zenawi ble beskyldt for valgjuks etter parlamentsvalget i 2005, og EUs valgobservatører påpekte flere uregelmessigheter. Ifølge Amnesty International sitter flere hundre samvittighetsfanger bak murene, blant dem opposisjonspolitikere og uavhengige journalister. I 2007 ble seks norske diplomater kastet ut av Etiopia, angivelig fordi Norges diplomati i regionen undergraver Etiopias sikkerhet.

KRIG MED ERITREA Etiopias historie strekker seg tilbake til 1000 f. Kr. Landet var et keiserdømme frem til 1974, da keiser Haile Selassie ble avsatt i en marxistisk revolusjon. Den brutale diktatoren Mengistu Haile Mariam tok over makten, og under hans styre ble bønder tvangsflyttet til større landsbyer. Mengistu ble styrtet i 1991, og i 1995 ble Zenawi valgt til statsminister. Mengistu lever i eksil i Zimbabwe, men ble dømt til døden for folkemord in absentia i 2006.

I 1952 inngikk Eritrea en union med Etiopia, men i realiteten ble dette en ren annektering av Eritrea. En geriljabevegelse kjempet for eritreisk frigjøring siden 1960-tallet, og i 1993 ble Eritrea en selvstendig stat. En grensekonflikt mellom de to landene førte til at det brøt ut krig i 1998. En fredsavtale ble underskrevet i 2000, men situasjonen er fortsatt spent. Etiopia nekter å gi fra seg grensebyen Badme, noe som er et brudd på fredsavtalen. Eritrea har på sin side kastet ut deler av FNs fredsbevarende styrker i landet.

Krigen sendte 360 000 etiopiere på flukt. Mange rømte over grensen til Sudan. Det er usikkert hvor mange flyktninger som fortsatt befinner seg der. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) startet i mars 2008 et program for å registrere etiopiske flyktninger i landet. Under krigen utviste Eritrea 60 000 etiopiere, som nå lever under svært vanskelige forhold i Etiopia.

ETNISKE KONFLIKTER Ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) er det rundt 200 000 internt fordrevne i Etiopia, men tallet er usikkert fordi mange som er fordrevet som følge av små, lokale konflikter, ikke blir registrert. Konflikter mellom forskjellige etniske grupper og kamp om knappe ressurser er de viktigste årsakene til at folk blir fordrevet. I Oromiya-regionen er 40 000 fordrevet på grunn av konflikter mellom tre etniske grupper.

Etiopia er et av landene i verden som er mest utsatt for tørke. Siden mer enn 80 prosent av befolkningen lever av jordbruk, kan tørken få katastrofale konsekvenser, slik det fikk under hungersnøden i 1984 og 1985. I den somaliskbefolkede delen av Etiopia regner IDMC med at 75 000 er fordrevet som følge av konflikt og tørke. Separatistbevegelsen Ogaden National Liberation Front kjemper for å løsrive regionen Ogaden, som i hovedsak er befolket av somaliere. Sommeren 2007 ble flere hjelpeorganisasjoner bedt om å forlate Ogaden, og myndighetene er blitt anklaget for brudd på menneskerettighetene.

BLIR DISKRIMINERT Mange internt fordrevne blir diskriminert av lokale myndigheter. De får ikke tilgang til jord, rent vann eller offentlige tjenester som skole og helsevesen. Der de fordrevne ikke er anerkjent som en egen gruppe av myndighetene, risikerer de også å miste humanitær hjelp.

Det oppholder seg rundt 85 000 flyktninger fra andre land i Etiopia, de fleste fra Sudan, Eritrea og Somalia. FN jobber med å sende flyktninger fra Sudan tilbake, mens den usikre situasjonen i Somalia har ført til en økning i antall flyktninger derfra. ■

NØKKELTALL > GHANA

Folketall (mill)	23,5
Areal km ²	-
Flyktninger fra Ghana	5 060
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Ghana fra andre land	34 960
Frivillige tilbakevendinger til Ghana	-
Asylsøkere fra Ghana til Norge i 2007	23

Tall fra 2007

PÅ RETT VEI

GHANA I DAG Den tidligere Gullkysten huser den største gruppen flyktninger i Vest-Afrika grunnet tidligere og pågående konflikter i nabolandene. Men også Ghana selv preges av økonomiske ulikheter og etniske konflikter.

MANGE RETURNERT I 2005 ankom rundt 15 500 flyktninger fra Togo. Mange av dem ble returnert i 2006 og 2007 med bistand fra FNs høykommissær for flyktninger.

FNs repatrieringsprogram for flyktninger fra Liberia fra 2004 til 2007 førte til retur av over 100 000 liberiere fra ulike land, også Ghana. Men en stor gruppe av de gjenværende i Ghana har motsatt seg å vende tilbake. Myndighetene har på egenhånd forsøkt å returnere flere av dem mot deres vilje, men forsøk på tvangsretur har medført internasjonale protester som Ghana har bøyd seg for.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har som mål å returnere ytterligere 3000 togolesere til hjemlandet i 2008 og 2009.

HÅPEFULLT DEMOKRATI I årene 1874-1957 var Ghana en britisk koloni med navnet Gullkysten. Da Storbritannia trakk seg ut, ble Ghana den første afrikanske kolonien som ble selvstendig. Likevel var det først i 1992 at landet fikk sin egen konstitusjon. Flerpartisystem ble innført ved folkeavstemning. I 2007 kunne Ghana feire 50-årsjubileum som uavhengig, noe som ble kronet med et stort oljefunn samt en god porsjon optimisme og fremtidshåp.

Hjemlandet til FNs tidligere generalsekretær Kofi Annan har gjennomført en hurtig fattigdomsreduksjon. Antall mennesker som lever under fattigdomsgrensen, har sunket fra 52 prosent i 1991 til 28 prosent i 2006. Verdens matvareprogram planlegger å forlate Ghana i 2010 etter at landet, som ett av få, har innfridd sine utviklingsmål blant annet med halvering av antall underernærte innbyggere.

Det var en valgoppslutning på 80 prosent da president John Kufuor ble gjenvalgt for en ny periode i desember 2004. Nytt valg

skal holdes i desember 2008. Det vil i hovedsak stå mellom New Patriotic Party (NPP) og det største opposisjonspartiet, National Democratic Congress (NDC). Kufuor har hatt en ledende rolle som mekler i mange av konfliktene i Vest-Afrika. Likevel er Ghanas nordlige områder preget av bitre etniske konflikter og uenighet om hvem som skal være stammeleder i ulike klaner.

TØFFERE KÅR I NORD I en region med mange konflikter fremstår Ghanas konsoliderte demokrati som en håpefull indikator på Vest-Afrikas potensial. Det gjenstår fremdeles å tilfredsstill økonomiske forventninger, spesielt i den nordlige delen av landet, som strever med å følge veksten i den mer urbane sørlige delen. Den nordlige og største regionen skiller seg vesentlig fra den sentrale og sørlige delen. Nordområdet er tørrere og mindre fruktbart grunnet nærhet til Sahel-beltet og Sahara-ørkenens utvidelse. Forholdet mellom forskjellige etniske grupper i nordområdet har heller ikke vært stabilt. Det har lenge vært konfliktfylt mellom stammene Dagomba og nomadiske Kokomba. I 2006 brøt det ut en annen stammelederkonflikt som medførte så mye vold at regjeringen ble tvunget til å sette inn militæret for å få situasjonen under kontroll.

Flyktninger i Ghana kan søke om arbeidstillatelse, men får det sjelden. Flesteparten jobber derfor i den uformelle sektoren, innen byggebransjen, jordbruk eller fiske. Flyktningene får derimot noen av de samme rettighetene som den ghanesiske befolkningen, deriblant tilgang til trygdeordninger. ■

POTENSIELL URO

GUINEA I DAG Guinea har i mange år fått merke konfliktene i nabolandene Sierra Leone, Liberia og Elfenbenskysten, og var lenge en av verdens største flyktningmottakere. Landet klarte å holde seg stabilt under konfliktene i Sierra Leone og Liberia. Presset som følge av problemene i nabolandene har etter hvert blitt mindre, men Guinea sliter fortsatt med sine egne politiske og økonomiske problemer.

PROTESTER MOT CONTE President Lansana Conte kom til makten gjennom et militærkupp i 1984. Hans styre har møtt bred internasjonal kritikk for korrupsjon og undertrykking av opposisjonen. Dårlige levekår, lave lønninger, høy arbeidsledighet og økende matpriser var bakgrunnen for den tiltagende politiske uroen mot Contes regime som førte til generalstreikene i 2007. Mer enn 60 personer ble drept i demonstrasjoner og streiker i løpet av våren.

I januar 2007 gikk Conte med på å utnevne en samlende statsminister, men innsatte i stedet sin nære allierte Eugene Camara. Det ble erklært unntakstilstand, og overgrep mot sivile ble rapportert i forbindelse med sammenstøt mellom fagorganiserte demonstranter og politiet. I februar ble Lansana Kouyaté innsatt som statsminister etter press fra The Economic Community of West African States (ECOWAS), EU og FN.

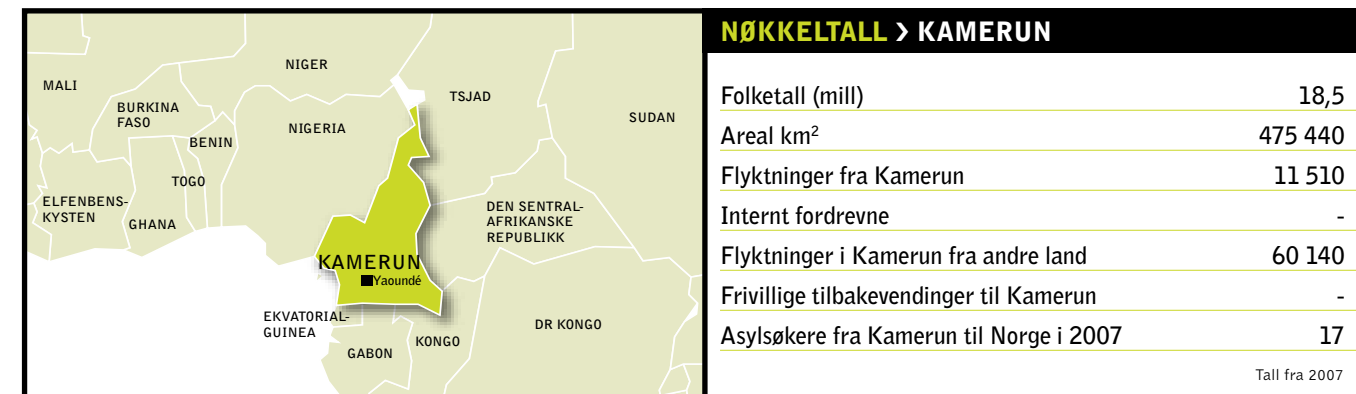
VERT FOR HUNDRETUSENER AV FLYKTNINGER I perioder på 1990-tallet og fram mot 2003 strømmet hundretusener av flyktninger over grensene fra nabolandene Sierra Leone og Liberia. Da borgerkrigene raste som verst, var det opptil én million flyktninger i landet. Konfliktene i nabolandene bidro også til økt uro i Guinea, og ved starten av 2000-tallet anslo Verdens helseorganisasjon (WHO) at det var rundt 360 000 personer internt fordrevet i landet. De aller fleste av disse har vendt tilbake. De som ikke hadde vendt hjem per juni 2007, forklarer dette med dårlig infrastruktur, mangel på offent-

lige tjenester og lite støtte til gjenoppbygging. Konflikten i Elfenbenskysten førte også til en strøm av flyktninger fra nabolandet i øst.

De fleste flyktningene fra Sierra Leone og Liberia har vendt tilbake til sine respektive land. Etter at støtten til tilbakevending tok slutt i juni 2007, har om lag 14 000 liberiske flyktninger og 5000 flyktninger fra Sierra Leone valgt å bli, og vil dermed møte en ukjent framtid i vertslandet. Alternativet for de fleste av disse er å bli lokalt integrert i det guineanske samfunnet. Der vil de møte de samme utfordringene som sine guineanske naboer, med stor arbeidsløshet, manglende tilgang til grunnleggende tjenester som helse, utdanning og rent vann og en stadig økende fattigdom.

De 4000 flyktningene fra Elfenbenskysten vil fortsatt få beskyttelse i flyktningleirer, men et program for frivillig tilbakevending vil starte i løpet av 2008. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) anslår også at det i hovedstaden Conakry er omtrent 9000 flyktninger fra nabolandene Liberia, Sierra Leone og Elfenbenskysten.

INFLASJON OG UVISSHET Utstrakt korrupsjon og mangel på infrastruktur er blant Guineas største hindringer for videre økonomisk utvikling. Den økende bensinprisen gjør livssituasjonen vanskeligere for den guineanske befolkningen, med påfølgende økende matvarepriser. Galopperende inflasjon og uvisshet rundt den 73 år gamle presidentens helsetilstand dominerer den politiske debatten. Conte lider av diabetes og leukemi, og det er mulig at helsen hans ikke tillater ham å sitte ut regjeringstida. ■

STABILT – MEN IKKE FOR ALLE

KAMERUN I DAG Kamerun har de to siste årene blitt vertsland for nye, store flyktninggrupper. Opp mot 40 000 flyktninger har kommet fra Tsjad. Nærmere 30 000 flyktninger har det siste året kommet fra Den sentralafrikanske republikk (SAR) på grunn av de store urolighetene nord i SAR. Tusenvis av flyktninger, hovedsakelig Mbororonomader, kom gående over grensen til Kamerun høsten 2007 så godt som tomhendt, utslitte og sultne.

Over 20 000 flyktninger fra Nigeria har oppholdt seg i Kamerun siden 2002. Et hjemvendingsprogram er iverksatt, og i 2005 og 2006 kunne rundt halvparten av disse vende hjem til Nigeria i regi av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

GRENSESTRID MED NIGERIA Kamerun grenser mot Den sentralafrikanske republikk, Kongo-Brazzaville, Gabon, Nigeria, Tsjad og Ekvatorial-Guinea. Fransk Kamerun ble selvstendig i 1960 med Ahmadou Ahidjo som president. I 1961 gikk Øst-Kamerun og deler av Vest-Kamerun sammen for å danne det nåværende Kamerun.

Landet har jevnt over vært stabilt, noe som har gjort mulig en utvikling av jordbruk, veier, jernbaner og petroleumsindustri. Kamerun har hatt grensestrider med Nigeria om Bakassi-halvøya, som kan vise seg å ha store oljeforekomster. Nigeria utplasserte om lag 2000 soldater på halvøya, men trakk seg tilbake i 2006 etter at en internasjonal domstol hadde gitt Kamerun suverenitet over området. Med hjelp fra FN ble landene i mai 2007 enige om en endelig grenseavtale. De siste 18 prosent av Nigerias styrker trekker seg ut i august 2008.

Det har også vært spenninger mellom kristne og muslimer, og mellom engelsktalende (anglofone) og fransktalende (frankofone).

UNDERTRYKTE RETTIGHETER Til tross for at Kamerun de senere årene er blitt mer demokratisk, ligger den politiske makten fremdeles hos et etnisk fåmannsvelde. Det første flerpartivalget på 28 år ble holdt

i 1992. Det ble vunnet av Paul Biya, som da hadde vært president siden 1982. Han ble gjenvalgt i 1997 og 2002. Inntil til 1990 var President Biyas parti, Cameroon Peoples Democratic Movement (CPDM), det eneste lovlige partiet. Senere har hundrevis av etniske og regionale politiske grupper blitt dannet, som nå kjemper om plasser og posisjoner hos myndighetene. Det viktigste opposisjonspartiet er Social Democratic Front (SDF).

Siden 1994 har pressgrupper i Sør-Kamerun kjempet for uavhengighet fra Kamerun. I august 2006 ble republikken Ambazonia formelt erklært av Southern Cameroons Peoples Organisation (SCAPO), men ikke anerkjent av det internasjonale samfunnet.

HENGER UT HOMOFILE Menneskerettighetene i Kamerun står ikke spesielt sterkt. Mange har flyktet fra Kamerun i frykt for forfølgelse og straff på grunn av sin politiske overbevisning eller seksuelle legning. Homofili er ulovlig i en rekke afrikanske land, og i Kamerun kan homofile dømmes til opptil fem års fengsel. En av landets største aviser, L'Anecdote, trykket i februar 2007 lister med navn og bilder av politikere, forretningsmenn og musikere de hevder er homofile. Avisens redaktør sa de «måtte slå alarm», og «vil gjøre det igjen om nødvendig».

Kamerun har også en tradisjon med å stryke unge jenters bryster så de skal forbli flate, for å unngå menns begjær. Én av fire jenter i Kamerun blir utsatt for denne smertefulle behandlingen. Tradisjonen finnes også i Togo, Benin og Guinea. Mange får varige mén i form av permanent ødelagt bindevev og brannår. ■

NØKKELTALL > KENYA

Folketall (mill)	37,5
Areal km ²	582 650
Flyktninger fra Kenya	7 550
Internt fordrevne	300 000-350 000
Flyktninger i Kenya fra andre land	265 730
Frivillige tilbakevendinger til Kenya	-
Asylsøkere fra Kenya til Norge i 2007	10

Tall fra 2007

NØKKELTALL > DR KONGO

Folketall (mill)	62,6
Areal km ²	2 345 410
Flyktninger fra DR Kongo	370 370
Internt fordrevne	1 400 000
Flyktninger i DR Kongo fra andre land	177 390
Frivillige tilbakevendinger til DR Kongo	59 840
Asylsøkere fra DR Kongo til Norge i 2007	54

Tall fra 2007

FLYKTER FRA ETNISK KONFLIKT

KENYA I DAG Protester, etniske konflikter og uroligheter brøt ut i Kenya i 2007 som følge av et presidentvalg opposisjonen oppfattet som rigget til fordel for den sittende presidenten, Mwai Kibaki. Tilhengerne av opposisjonslederen Raila Odinga fra Orange Democratic Movement protesterte mot valgkjuset og fikk støtte fra mange internasjonale observatører. I et samfunn der de forskjellige politiske partiene spiller på etnisk tilhørighet, utløste uenighetene om valgutfallet en ny voldsbølge i landet. På toppen av de politiske og etniske motsetningene opplever vanlige kenyanere en enorm avstand mellom egne levekår og de aller rikeste. Mer enn halvparten av befolkningen lever på under én dollar om dagen, mens landet opplever en eksplosiv vekst, særlig i telekombransjen.

FRYKTER HJEMREISEN I januar 2008 anslo Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) at omtrent 250 000 ble internt fordrevet i Kenya i forbindelse med volden etter valget i desember 2007. I tillegg krysset omtrent 12 000 kenyanere grensen til nabostaten Uganda for å unnslipe volden.

Kibaki og Odinga undertegnet i februar 2008 en avtale om deling av makten og dannelsen av en koalisjonsregjering, og i april ble Odinga tatt i ed som statsminister. Likevel nøler de kenyanske flyktningene i Uganda med å reise tilbake. Volden som brøt ut i desember og januar, var preget av sterke stammemotsetninger, og mange er redde for at de vil bli utsatt for nye angrep om de drar tilbake.

ETNISK POLITIKK Kenyansk politikk var på 1990-tallet preget av at de politiske aktørene utnyttet etniske skillelinjer og konflikter mellom forskjellige stammer for å vinne politisk støtte. I 1992 og 1997 brøt det ut uroligheter i de multietniske regionene i de vestlige delene av landet, Rift-dalen og kystprovinsen, som resulterte i et ukjent antall døde og flere tusen internt fordrevne.

Etter dette trakk USA og vestlige regjeringer tilbake økonomisk

støtte til den kenyanske staten, men i dag er vestlige politikere mer forsiktige. Konkurransen med Kina og andre internasjonale aktører om det afrikanske markedet vokser seg stadig sterkere, og det er vanskelig å distansere seg fra den svært pro-vestlige kenyanske regjeringen.

SUDANERE VENDER HJEM Kakuma er en av de to største flyktningeleirene i Kenya og ligger nær Sudan i den nordvestlige regionen. Leiren ble opprettet i 1991 på grunn av det store antallet sørsudanske flyktninger som krysset grensen for å unnslipe den væpnede konflikten i landet. Etter fredsavtalen mellom SPLM/A-lederen John Garang og regjeringen i Karthoum har FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) nå satt i gang et returprogram, og 85 prosent av de 3000 registrerte sudanske flyktningene bosatt i leiren har meldt seg for tilbakevending.

Men returprogrammet måtte midlertidig stanses ved utgangen av 2007 på grunn av urolighetene etter valget. Hundrevis av sudanske flyktninger fra leiren, som også har flyktninger fra andre nasjonaliteter, skal ha blitt rammet av vold fra lokalbefolkningen etter at politistyrker ble flyttet fra de nordlige områdene og til Rift-dalen og det vestlige Kenya, der konflikten raste som hardest.

DEMNER OPP FOR SOMALIA I januar 2006 stengte Kenya grensene til Somalia etter den etiopiske invasjonen ved årsskiftet. De begynte å deportere somaliske flyktninger på tross av advarsler fra FN om at Somalia ikke var et trygt land å vende tilbake til. Kenya hevdet på sin side at det var vanskelig å skille de flyktningene fra krigerne, og at det derfor var best om alle ble i Somalia. I april 2008 meldte nyhetsbyrået AFP at Kenya igjen hadde begynt å slippe inn somaliere, til tider så mange som 400 i uka. ■

VEDVARENDE URO TROSS FREDSAVTALE

DR KONGO I DAG Freden er ustabil i Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo). 2007 var preget av harde kamper mellom regjeringsstyrkene og opprørere nær grensen til Rwanda, og sivile ble nok en gang jaget på flukt. Etter organisering av en stor fredsferanse med bred deltakelse og signering av en fredsavtale av de stridende parter i januar 2008, er det likevel ingen klare tegn på retur til Nord-Kivu.

REGIONALE UROLIGHETER I løpet av den fem år lange krigen var åtte afrikanske land involvert i kampen om landet. Konflikten hadde bakgrunn både i etniske konflikter og kamp om ressurser.

Glørne fra krigen fortsetter å ulme. En offensiv fra den kongolesiske hæren for å demobilisere soldater fra ulike militærgrupper eller å integrere disse i regjeringshæren har bare delvis lyktes. Et opprør brøt ut nord i landet, på grensen til Rwanda i desember 2006, ledet av tutsi-lederen Laurent Nkunda. Rwanda blir beskyldt for å gi støtte til Nkunda, men den rwandiske regjeringen benekter dette.

Nye oljeressurser har blitt funnet i Afrikas sjuende største innsjø, Lake Albert. Sjøen strekker seg over både ugandisk og kongolesisk territorium. Grensetvister om innsjøen førte i 2007 til brudd på den skjøre freden som ble undertegnet mellom Uganda og DR Kongo i 2003. Grensetvistene ble fulgt av trefninger mellom de to landene.

STADIG FLERE INTERNT FORDREVNE Tall fra 2008 viser at 5,4 millioner har mistet livet enten på grunn av eller i etterdønningene fra den andre Kongo-krigen. Dette er det høyeste antallet drepte i noen krig siden andre verdenskrig. Mange har omkommet på grunn av sykdom og sult. Samlet sett har volden gått ned, og siden krigen brøt ut i 1998, har et flertall av de internt fordrevne vendt tilbake. Flyktningstoppen var i 2003, med 3,4 millioner på flukt eller internt fordrevet. Repatriering av flyktninger fra Zambia og Tanzania foregår i mer stabile områder i Sør-Kivu og Katanga. Men ifølge Internal

Displacement Monitoring Centre (IDMC) er omtrent 1,4 millioner kongolesere fortsatt internt fordrevne. I tillegg har 370 000 flyktet til andre land.

I oktober 2007 hadde 370 000 på ny blitt tvunget på flukt internt i landet siden konflikten blusset opp i desember 2006, særlig i Nord-Kivu. 8000 av disse skal ha tatt seg over grensen til Uganda, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Flyktningene har slått seg ned så nær den kongolesiske grensen som mulig, mens titusentall internt fordrevne, som tradisjonelt har bodd i vertsfamilier, slår seg ned i provisoriske leirer da kapasiteten til vertsfamilierne til å ta seg av dem svekkes med lengden på konflikten.

VOLDTEKT SOM VÅPEN På grunn av konflikten i de østlige strøkene av landet havner sivile i kryssilden mellom hæren og væpnede grupper. United Nations Mission in the Democratic Republic of Kongo (MONUC), FNs største fredsbevarende styrke, er utplassert i landet, men makter ikke alltid å beskytte de sivile. I tillegg mangler det tilstrekkelige hjelpeprogram for å beskytte de mest sårbare gruppene, som kvinner, barn og eldre. Mange av disse er flyktninger. En FN-rapport fra juli 2007 konkluderer med at de seksuelle overgrepene som blir begått mot kongolesiske kvinner er «langt verre enn voldtekt» og innebærer seksuelt slaveri, tvangsincest og kannibalisme. ■

VANSKELIG GJENOPPBYGGING

LIBERIA I DAG Liberia strever med å riste av seg mange år med konflikt, korrupte regimer og økonomisk kollaps. Den 14 år lange borgerkrigen som tok slutt i november 2003, etterlot landet i ruiner. I 2005 ble Ellen Johnson-Sirleaf valgt til Liberias og Afrikas første kvinnelige president, og den nye regjeringen startet det vanskelige arbeidet med å bygge landet opp igjen. Med støtte fra en stor fredsbevarende FN-styrke er Liberia mer stabilt enn tidligere, men de sosiale og økonomiske utfordringene står i kø.

BRUTAL BORGERKRIG Liberias 14 år lange brutale borgerkrig tok slutt i 2003, da en fredsavtale ble signert av partene, og 15 000 FN-soldater ble utstasjonert som del av den fredsbevarende styrken United Nations Mission in Libya (UNMIL). Det er anslått at over 200 000 mennesker døde, og at mer enn 350 000 mennesker flyktet til nabolandene Sierra Leone, Guinea, Elfenbenskysten, Ghana og Nigeria, mens over 800 000 var internt fordrevne. I et land med en befolkning på tre og en halv million, betyr dette store sosiale og menneskelige kostnader.

VANSKELIG GJENOPPBYGGING På tross av landets naturrikdommer er liberierne blant de fattigste i verden. Sikkerhet, gjeninnføring av lov og rett, arbeidsplasser og økonomisk utvikling, helse, utdanning og kampen mot korrupsjon står sentralt i den nye regjeringens arbeid. Men freden er skjør, og latente konflikter ulmer under overflaten. Liberias politi, forsvar og sikkerhetsstyrker er bygget opp igjen fra bunnen av, men de trenger fortsatt mye støtte fra UNMIL for å kunne sikre fred og sikkerhet.

Det skjøre rettsystemet er en hovedutfordring, og å styrke dette er en forutsetning for at freden skal bli varig. Sannhets- og forsøningskommisjonen, som skulle etterforske brudd på menneskerettighetene under borgerkrigen, har foreløpig ikke vist seg å fungere etter intensjonen. Men det at Liberias tidligere president Charles

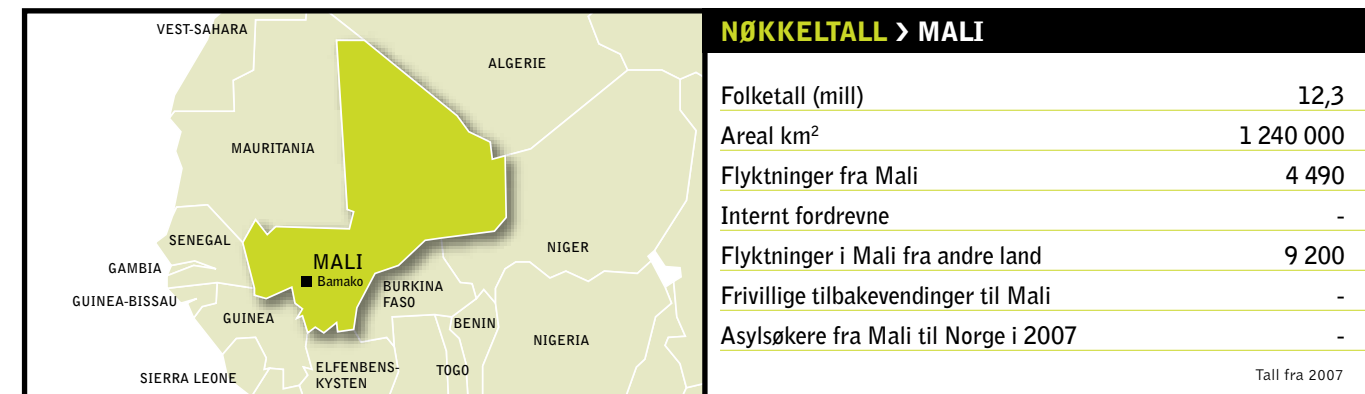
Taylor er stilt for krigsrett for sin medvirkning til krigen i Sierra Leone, er et viktig skritt i retning av fred for hele regionen.

En annen stor utfordring for Liberia er reintegrering av tidligere soldater, spesielt tidligere barnesoldater. Antallet soldater er stort, og de tilgjengelige ressursene for å integrere dem i samfunnet er for få. Landet har en arbeidsløshet på over 80 prosent, og utdannings-systemet bygges sakte opp igjen fra ruinene. Det finnes en hel generasjon med ungdom og unge voksne som på grunn av borgerkrigen har vært fratatt muligheten til utdanning. Det å gi muligheter til disse unge, i tillegg til de tidligere soldatene, er helt nødvendig for å hindre at konflikter skal blusse opp igjen.

HJEMVENDTE FLYKTNINGER De frivillige tilbakevendingssprossene er nå avsluttet. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har gitt støtte til tilbakevending for 326 000 internt fordrevne og 150 000 flyktninger fra leirer i Sierra Leone, Guinea, Elfenbenskysten, Ghana og Nigeria. Mange har returnert for egen regning, og det totale antallet hjemvendte flyktninger er derfor vanskelig å anslå. På tross av dette er det fortsatt over 90 000 liberiere som lever i eksil, og de møter en uviss fremtid i vertslandet.

I løpet av sommeren og høsten 2008 skal de 26 000 liberiske flyktningene i Ghana, som har bodd i Ghana i 15 år, «frivillig repatrieres». Dette til tross for at 600 flyktninger demonstrerte mot repatriering i mars 2008.

Liberia er også vert for omlag 10 000 flyktninger fra Elfenbenskysten, og 3600 tidligere flyktninger fra Sierra Leone skal integreres lokalt i Liberia. Gjenoppbyggingen vil ta tid, og Liberia vil være avhengig av støtte fra FN og det internasjonale samfunnet i lang tid. ■

FORDREVET AV TØRKE

MALI I DAG Etter at Mali mottok litt over 6000 flyktninger fra Mauritania ved utgangen av 2006, er det ikke registrert noen store flyktningebølger inn eller ut av landet. Tørkekatastrofe fører imidlertid til stor intern forflytning.

FLYKTER SØROVER Over 70 prosent av Malis befolkning driver med jordbruk, men 60 prosent av landet er ørken eller halvørken. Andelen øker, særlig i nord. Tørke og klimatiske endringer rammer jordbruket og har fått store konsekvenser.

Sahel-området er beltet av land mellom Sahara i nord og den mer fruktbare regionen mot sør. Det strekker seg 4000 kilometer fra Afrikas horn i øst til Atlanterhavet i vest. Landområdet varierer mellom savanne og delvis tørre gressmarker. Området kom i verdens søkelys under de massive tørkekatastrofene på 1970- og 1980-tallet. Tørke har rammet regionen igjen. Mangel på mat førte til at 1,1 millioner mennesker i Mali trengte nødhjelp i 2005.

Endringene i nedbørmengden har gjort at mange landsbyer i det nordlige Mali tømmes for folk. Klimaproblemene i landbruket har ført til en omfattende migrasjon til hovedstaden Bamako og videre til kysten. Migrasjonen inn til hovedstaden har vært enorm. For 20 år siden bodde 600 000 mennesker i hovedstaden Bamako. I dag er det rundt to millioner innbyggere i byen.

URO I NORD I tillegg til de som forflytter seg på grunn av klimatiske forhold, har mange flyktet fra sine hjem i nord på grunn av voldelige konflikter, uten at det finnes eksakte tall. Mali har mange ulike folkeslag med egne språk og tradisjoner. Mest kjent er tuaregene. Et opprør blant tuaregene startet i 1988 og førte til store uroligheter på 1990-tallet. Sommeren 2006 ble det inngått en freds- og utviklingsavtale for nordområdet, med innføring av et desentralisert styresett. Freden har stort sett holdt, men med enkelte utbrudd av konflikt. Væpnede tuaregopprørere er fremdeles aktive nord i Mali,

med angrep og aksjoner i Tinzaouatene, et fjellområde på grensa til Algerie og Niger, som ligger 200 mil nordøst for hovedstaden Bamako. Malis myndigheter omtaler opprørerne som «væpnede banditter» og mener de står bak narkotikasmugling.

Sivile har også opplevd angrep fra nabolandets «Nigers rettferdighetsbevegelse», som i februar 2007 lanserte en offensiv for et sterkere tuaregisk selvstyre i regionen. Nye sammenstøt mellom tuareger og hæren i Niger og Mali høsten 2007 sendte enda flere på flukt fra hjemmene.

DEMOKRATISK KUPP Den tidligere franske kolonien ble uavhengig i 1960, men styrt av diktator Moussa Traore i 31 år. General Amadou Toure ledet kuppet i 1991 som veltet diktaturet. Han etablerte flerpartisystem og satte i gang demokratisering. I 1992 ble det første demokratiske presidentvalget avholdt. Den første presidenten, Alpha Konare, ble gjenvalgt i 1997. Etter to perioder gikk han av, i tråd med grunnloven. I 2002 ble tidligere general Toure valgt til ny president. I 2007 ble 58-åringen overlegent gjenvalgt. Internasjonale observatører omtalte valget som ryddig og ordentlig.

Mali regnes i dag som et av de fredeligste og mest demokratiske landene på det afrikanske kontinentet. Respekt for lov og orden, sterk demokratisk utvikling og desentralisering av makt har gitt landet internasjonal anerkjennelse. Mali er likevel et av verdens fattigste land. Gjennomsnittlig levealder er 45 år. Malaria og luftveisinfeksjoner utgjør store helseproblemer. Mali har fire leger per 100 000 innbyggere, mot 356 per 100 000 i Norge, ifølge Leger uten grenser. ■

NØKKELTALL > NIGERIA

Folketall (mill)	148,1
Areal km ²	923 768
Flyktninger fra Nigeria	13 900
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Nigeria fra andre land	8 460
Frivillige tilbakevendinger til Nigeria	110
Asylsøkere fra Nigeria til Norge i 2007	108

Tall fra 2007

SKARPE MOTSETNINGER

NIGERIA I DAG Nigerias lederskap står overfor en stor utfordring: Å hindre de mange etniske og religiøse gruppene i å rive landet fra hverandre. De siste årene er minst 14 000 sivile drept. Flere hundre tusen personer er internt fordrevet som resultat av konfliktene. Det finnes ingen pålitelige tall, og anslagene varierer fra 500 000 til flere millioner. Nigeria huser over 8000 flyktninger fra andre land, hovedsakelig Liberia, men også Sierra Leone, DR Kongo, Tsjad og Sudan.

FINGERT «DEMOKRATI» Med sine 148 millioner innbyggere har Nigeria en fjerdedel av Afrikas befolkning. Til tross for at Nigeria er Afrikas største oljeproducent, lever halvparten av befolkningen under fattigdomsgrensen. Etter mange år med gjentatte militærkupp, ble det endelig innført demokrati og frie valg i 1999. Olusegun Obasanjo vant med klar margin, og ble også gjenvalgt fire år senere.

Konstitusjonen hindrer presidenten i å sitte mer enn to perioder. Valget i april 2007 ble vunnet av Obasanjos utvalgte etterfølger Yar'Adua fra samme parti, People's Democratic Party. Valget ble imidlertid av både nigerianere og en rekke internasjonale observatører kritisert for å være dårlig organisert og gjenstand for utstrakt valgfusk. Over 200 mennesker ble drept i forbindelse med valgene, ifølge International Crisis Group.

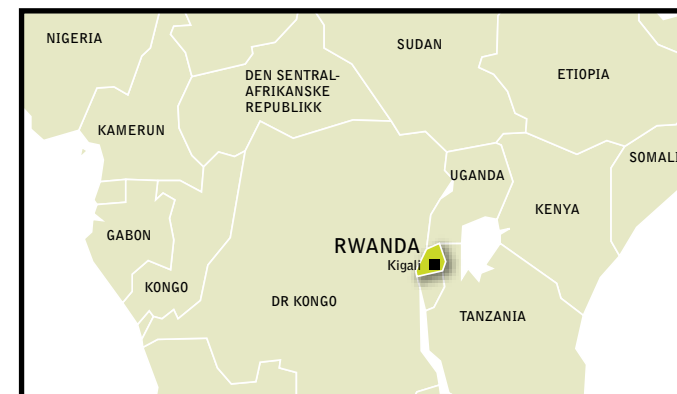
RELIGIONSFORFØLGELSE Gryende separatistbevegelser har vokst fram, med påminnelser om den bitre borgerkrigen som lenge rev og slet i landet på slutten av 1960-tallet. Tusenvis av mennesker er de siste årene blitt drept i lokale rivaliseringer og sammenstøt mellom forskjellige stammer.

Oppløsningen av diktaturet har gjort konfliktene tydeligere mellom landets over 250 etniske og religiøse folkegrupper. I hovedsak er gruppene i nord muslimer, mens de i sør er kristne. Det finnes også mange som bekjenner seg til diverse naturreligioner.

Flere steder i nord har man innført en streng muslimsk sharia-lovgivning, som blant annet involverer brutale henrettelser. Til å begynne med ble det sagt at den bare skulle gjelde muslimer, men realitetene har vist at den ikke minst går ut over kristne. Kristne er drept i tusentall, og titusener er drevet på flukt. Kristne landsbyer og kirker har blitt brent. Kristne nigerianere har også angrepet muslimer og satt fyr på moskeer.

FATTIGDOM OG KORRUPSJON Samtidig som ørkenen sprer seg sørover fra Sahara, har det oppstått uenighet og blodige sammenstøt om dyrkbar jord. Konflikter har også oppstått etter at grupper av kvegdrivende muslimer på jakt etter beitemark har vandret inn i områder med bofaste, kristne bønder. Flere steder må bønder forsvare seg mot å bli jaget ut av områder hvor de har bodd i flere generasjoner.

Nigeria er en av de største våpenimportørene på det afrikanske kontinentet. Det finnes omtrent åtte millioner skytevåpen blant sivilbefolkningen, ifølge Amnesty International, noe som bidrar til det store antallet drap og overgrep. I tillegg til religiøs ekstremisme, er landet preget av korrupsjon, vann- og strømmangel og økonomisk og politisk maktkamp. ■

NØKKELTALL > RWANDA

Folketall (mill)	9,7
Areal km ²	26 338
Flyktninger fra Rwanda	80 960
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Rwanda fra andre land	53 580
Frivillige tilbakevendinger til Rwanda	9 500
Asylsøkere fra Rwanda til Norge i 2007	21

Tall fra 2007

FORSIKTIG OPTIMISME

RWANDA I DAG Det er umulig for Rwanda ikke å være preget av folkemordet i 1994, der nærmere 800 000 mennesker ble drept. Den største utfordringen landet står overfor, er å forsone de to folkegruppene hutuer og tutsier etter flere tiår med konflikter. Det har også en formidabel oppgave med å repatriere flyktninger. Fortsatt er mer enn 80 000 rwandere i eksil.

BAKGRUNN FOR KONFLIKTEN Ifølge legenden bodde hutuene i Rwanda som jordbrukere. Tutsiene kom nordfra med kveg på 1400-tallet og etablerte et kongedømme i Rwanda. Tidlige europeiske kolonialister spant videre på denne myten. Tutsiene var ifølge dem et overlegent folkeslag, høye, med smale neser, mens hutuene var lave og hadde brede neser. De belgiske koloniherrne styrte indirekte gjennom tutsikongen, og innførte identitetskort der det sto om man var hutu, tutsi eller twa, et folk som har bodd i regionen i mer enn 35 000 år.

Utover 1950-tallet vokste det frem en frigjøringsbevegelse blant tutsiene, og partiet Union Nationale Rwandaise (UNAR) ble stiftet. Redd for å miste makten skiftet Belgia side, og sørget for at det hutudominerte partiet Parti du Mouvement de l'Emancipation Hutu (PARMEHUTU) ble opprettet. I 1959 gjennomførte partiet flere massakre på tutsier. Monarkiet ble avskaffet, og PARMEHUTU ble det dominerende partiet. I 1962 ble Rwanda selvstendig, men undertrykkningen av tutsier fortsatte.

FOLKEMORD OG FLYKTNINGER Mange tutsier flyktet til nabolandene Burundi, Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo) og Uganda i årene som fulgte. I 1990 gikk geriljahæren Rwandan Patriotic Front (RPF), bestående av eksiltutsier, inn i Rwanda fra nabolandet Uganda. I april 1994 nærmet RPF seg hovedstaden Kigali. President Juvénal Habyarimana ble drept 6. april 1994 da flyet han var ombord i ble skutt ned i utkanten av hovedstaden

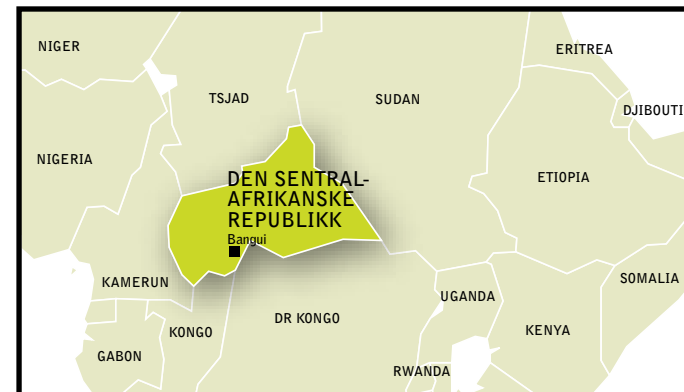
Kigali. Myndighetene la skylden på tutsiene, og dette ble startskuddet på det mest effektive folkemordet verden har sett.

Rundt 800 000 tutsier og moderate hutuer ble drept i løpet av tre måneder. I juli hadde RPF tatt kontroll over mesteparten av Rwanda. De som sto bak folkemordet, flyktet til DR Kongo. Mange uskyldige rømte også, i frykt for at tutsiene skulle ta kollektiv hevn over hutuer. To millioner hutuer rømte over grensen, der de ble boende i gigantiske leirer. I 1996 gikk den rwandiske hæren inn i DR Kongo og drev flyktningene tilbake. Flere militante hutuer ble igjen i DR Kongo for å drive geriljakrig mot Rwanda.

NYTT FOKUS PÅ INTERNT FORDREVNE I 1998 og 1999 anerkjente rwandiske myndigheter og FN rundt 650 000 personer i provisoriske leirer nordvest i landet som internt fordrevne etter at regjeringen slo ned et opprør der. I 2000 mistet disse status som internt fordrevne etter at regjeringen hadde gjennomført landsbyprosjekter som var såpass vellykkede at FN mente det ikke lenger var grunnlag for å kalle beboerne fordrevne. I mars 2008 gikk IDMC igjen inn for å sette fokus på situasjonen i disse landsbyene, der de fleste innbyggerne er hutuer som mener seg diskriminert av regjeringen.

VANSKELIG TILBAKEVENDING Flyktningene som returnerer, har ofte problemer med å få tilbake sine gamle eiendommer. De blir ofte tvangsflyttet til organiserte jordbrukskollektiver. Myndighetene fører en aktiv forsoningspolitikk der de forsøker å viske ut skillene mellom hutuer og tutsier. En annen viktig oppgave er rettsoppgjøret etter folkemordet. De mest sentrale forbryterne blir dømt i en egen FN-domstol i Tanzania, mens resten blir tatt hånd om av Rwandas eget rettsvesen. Fordi så mange som 800 000 personer er blitt anklaget for å ha deltatt i folkemordet, har Rwanda opprettet lokale domstoler, basert på tradisjonelle landsbyråd, for å få fortgang i rettsprosessen. ■

NØKKELTALL > DEN SENTRALAFRIKANSKE REP.

Folketall (mill)	4,3
Areal km ²	622 984
Flyktninger fra Den sentralafrikanske rep.	98 100
Internt fordrevne	197 000
Flyktninger i Den sentralafrikanske rep. fra andre land	7 540
Frivillige tilbakevendinger til Den sentralafrikanske rep.	-
Asylsøkere fra Den sentralafrikanske rep. til Norge i 2007	1

Tall fra 2007

GRENSELØSE KRISER

DEN SENTRALAFRIKANSKE REPUBLIKK I DAG Den sentralafrikanske republikk (SAR) er et av verdens fattigste og mest underutviklede land. Siden september 2005 har det rast kamper mellom myndigheter og opprørere i den nordlige delen av SAR, som har drevet flere hundre tusen innbyggere på flukt.

UNDERRAPPORTERT Etter at den tidligere franske kolonien ble selvstendig i 1960, har landet vært politisk ustabil. Det ene militærkuppet har avløst det andre. Nåværende president Francois Bozizé vant presidentvalget våren 2005, og ifølge internasjonale observatører var valget fritt og rettferdig. Presidenten har appellert til befolkningen om å utvise nasjonal lojalitet, noe opprørerne i nord ikke godtar. Bozizé står overfor store sosiale og politiske utfordringer, ikke minst på grunn av den prekære sikkerhetssituasjonen. I tillegg er det svært mange som mangler tilgang til drikkevann, utdanning og helsetjenester.

SAR grenser til Tsjad, Sudan, DR Kongo, Kongo og Kamerun, og påvirkes av konfliktene her, særlig konflikten i Darfur-regionen i Sudan. Situasjonen i landet ble i fjor oppført på Leger uten grensers liste over de meste underrapporterte krisene i verden.

HUMANITÆR KRISE Så sent som i 2007 flyktet rundt 80 000 sivile fra konfliktområder internt i landet. Det anslås at SAR ved årsskiftet hadde 197 000 internt fordrevne, mens nær 100 000 har flyktet til nabolandene. Rundt 50 000 flyktninger fra SAR oppholder seg nå i flyktningleirer sør i Tsjad, mens rundt 30 000 oppholder seg i leirer langs den østre grensen av Kamerun. Flyktningene fra vest og nord i SAR, hovedsaklig Mbororo-nomader, kom gående over grensen til Kamerun utslitte, sultne og så godt som tomhendte, til primitive flyktningleirer med mangel på husly, mat og medisinsk hjelp.

I nabolandet Sudan har nærmere 400 000 mennesker blitt drept de siste fire årene på grunn av konflikten i Darfur. Over to millioner

mennesker har flyktet, først og fremst internt i Sudan, men også til nabolandene.

LOVLØST I NORD Den største hindringen for retur er de pågående kampene mellom hæren og opprørstyrker, og herjinger av landeveisrøvere og andre væpnede bander. Den nordlige delen av landet har lenge vært utrygg og regnes nå som et nærmest lovløst område. Det rekrutteres stadig flere til den aktive opprørsgruppen, og myndighetene har satt inn militærstyrker for å nedkjempe dem.

Myndighetene har forsøkt med kampanjer for å overtale de internt fordrevne til å vende hjem, til tross for at sikkerhetssituasjonen ikke er forbedret. De fordrevne har vært utsatt for overgrep fra både opprørstyrker og myndighetenes militærstyrker, i form av tilfeldige drap, voldtekter, tortur og ødeleggelse av hjem og eiendom. Etter at regjeringen har inngått fredsavtale med tre av fire opprørsgrupper, er slike overgrep vesentlig redusert. Den største sikkerhetstrusselen i dag er de såkalte landeveisrøverne (coupeurs de route). Fordrevne har også svært begrenset tilgang på helsetjenester, mat, rent vann og sanitærforhold.

NYE RETTIGHETER FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) jobber hardt for å avhjelpe den akutte humanitære situasjonen i landet i samarbeid med en rekke organisasjoner. SAR har manglet nasjonale lover som sikrer flyktnings rettigheter. På slutten av 2007 vedtok nasjonalforsamlingen endelig et lovverk som gir flyktninger som har ankommet SAR rett til og garanti om beskyttelse og andre grunnleggende rettigheter. Internt fordrevne, som det er flere av enn flyktninger, har også fått styrket sine rettigheter. ■

NØKKELTALL > SIERRA LEONE

Folketall (mill)	5,9
Areal km ²	71 740
Flyktninger fra Sierra Leone	32 130
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Sierra Leone fra andre land	8 800
Frivillige tilbakevendinger til Sierra Leone	360
Asylsøkere fra Sierra Leone til Norge i 2007	9

Tall fra 2007

KREVENDE GJENOPPBYGGING

SIERRA LEONE I DAG Siden borgerkrigen i Sierra Leone tok slutt i 2001, har landet vært fredelig, og de fleste flyktningene og internt fordrevne har vendt hjem. Men gjenoppbyggingen av landet tar tid, og landet ligger nederst på FNs utviklingsindeks. Fattigdom, arbeidsløshet og et utdannings- og helsesystem som lå i ruiner etter krigen er fortsatt store utfordringer for landet. I 2007 var det valg, og regjeringen med president Korma i spissen skal sitte i fem år. Deres prioriteringer er å forbedre tilgangen til energi, styrke kampen mot korrupsjon og skape arbeidsplasser. Lokale valg skal etter planen gjennomføres i juni 2008.

KAMP OM RESSURSENE Helt siden Sierra Leone ble selvstendig i 1961, har ulike grupper kjempet om kontrollen over landets naturressurser. Olje, diamanter, tømmer og bauxitt kunne gjort Sierra Leone til et rikt land, men har i stedet vært med på å finansiere krig og konflikter. Borgerkrigen brøt ut i 1991, da den bevæpnede gruppen Revolutionary United Front (RUF) startet et opprør mot president Joseph Saidu Momohs korrupte regime.

Opprørerne fikk støtte fra Liberia, og det utviklet seg til å bli en krig som rammet sivilbefolkningen hardt. Tusenvis av mennesker ble drept, såret og lemlestet, og over to millioner mennesker ble drevet på flukt. Ved årtusenskiftet forsterket FN sin tilstedeværelse i landet, og i januar 2002 ble fredsavtalen mellom regjeringen og opprørsbevegelsen undertegnet.

KRIGSFORBRYTERDOMSTOL Etter krigens slutt etablerte FN og Sierra Leones regjering en spesialdomstol for å granske krigsforbrytelser som hadde foregått under borgerkrigen. Liberias tidligere president Charles Taylor er den mest profilerte av de tiltalte. Han er anklaget for å ha kontrollert militærstyrker i Sierra Leone og er tiltalt på 11 punkter. Disse omfatter brudd på menneskerettighetene, drap, voldtekter, lemlestelser og bruk av barn som leiesoldater. Han nek-

ter straffskyld på samtlige punkter. Rettssaken ble tatt opp igjen i begynnelsen av 2008, etter at Taylors boikott av domstolen i juni 2007 førte til utsettelse.

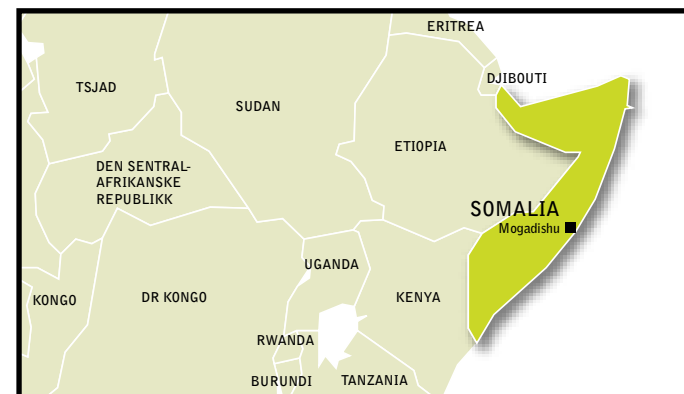
FLYKTNINGENE MÅ TA STILLING De fleste som ble drevet på flukt under borgerkrigen, har vendt hjem. Men det er fortsatt noen flyktninger igjen i Guinea og Liberia. Disse må nå ta stilling til om de ønsker å bli lokalt integrert i sine vertssamfunn.

Sierra Leone har også vært vertsland for mange liberiske flyktninger. Selv om programmet for frivillig tilbakevending ble fullført i juni i 2007, er det fortsatt en del liberiere som bor i flyktningleirene øst i landet. Myndighetenes plan for disse flyktningene er å integrere dem i lokalsamfunnene der de bor, og flyktningene må ta stilling til om de ønsker å søke om statsborgerskap eller om oppholds- og arbeidstillatelse som liberiske statsborgere bosatt i Sierra Leone.

FRAMTID Gjenoppbyggingen går sakte. Mye av optimismen som preget Sierra Leone rett etter borgerkrigen, er nå i ferd med å forsvinne. Folk ser at mange av problemene som ledet til borgerkrigen, fortsatt ikke er løst, og på tross av store naturressurser er landet fortsatt et av verdens fattigste land. Stor arbeidsløshet gjør det vanskelig for mange ungdommer å bli reintegrert i samfunnet.

Regjeringen innrømmer at arbeidsløshet og marginalisering blant ungdom er den viktigste trusselen mot landets skjøre stabilitet. Hvis gjenoppbyggingsprosessen tar for lang tid, vil landet være sårbar for opprør og nye konflikter. Håpet er at den nyvalgte regjeringen skal levere og at vanlige folk skal få det bedre. ■

NØKKELTALL > SOMALIA

Folketall (mill)	8,7
Areal km ²	637 657
Flyktninger fra Somalia	457 360
Internt fordrevne	1 000 000
Flyktninger i Somalia fra andre land	900
Frivillige tilbakevendinger til Somalia	2 210
Asylsøkere fra Somalia til Norge i 2007	189

Tall fra 2007

NØKKELTALL > SUDAN

Folketall (mill)	38,6
Areal km ²	2 505 810
Flyktninger fra Sudan	523 030
Internt fordrevne	6 000 000
Flyktninger i Sudan fra andre land	222 720
Frivillige tilbakevendinger til Sudan	130 690
Asylsøkere fra Sudan til Norge i 2007	37

Tall fra 2007

FLYKTNINGSTRØMMEN VOKSER

SOMALIA I DAG Somalia har ikke hatt en fungerende sentralmakt siden 1991. Den internasjonalt anerkjente regjeringen har bare kontroll over deler av landet, mens befolkningen rammes av væpnede konflikter og vanskelige humanitære forhold. Flyktnings situasjonen i Somalia er blitt kraftig forverret etter at etiopiske styrker gikk inn i Sør-Somalia i desember 2006.

UROLIG HISTORIE Siden Somalia ble uavhengig i 1960, har befolkningen stadig vært utsatt for uroligheter. I 1969 tok generalmajor Siad Barre makten ved et kupp. Den nye presidenten ga stadig mer makt til sin egen klan og ble upopulær i store deler av befolkningen. Diktatoren ble styrtet i 1991, og feider mellom flere av Somalias klaner har siden ført til at landet kollapset til en dysfunksjonell stat.

I 2004 ble en overgangsregjering (Transitional Federal Government) dannet Somalia, med støtte fra FN. Sommeren 2006 fikk islamistbevegelsen Council of Islamic Courts (CIC) kontroll over mesteparten av den sørlige delen av landet, og innførte strenge muslimske lover. De opprettet stabilitet og sikkerhet i områdene de kontrollerte, noe som gjorde at de ble støttet av mange av landets forretningsmenn.

Julen 2006 rykket Etiopia inn i Somalia for avsette CIC. De fikk støtte av amerikanske styrker, som mistenkte CIC for å skjule al-Qaida-medlemmer. 650 000 mennesker, halvparten av Mogadishus innbyggere, flyktet da etiopiske styrker inntok hovedstaden. Mange somaliere anser Etiopias tilstedeværelse for å være en ulovlig okkupasjon, og flere militsgrupper fører en væpnet kamp mot regjeringen og etiopierne.

FARLIG FLUKT I BÅT De kaotiske tilstandene i landet gjør at humanitære katastrofer rammer befolkningen hardt. I 2008 var det tørke i enkelte områder for tredje år på rad. FNs matvareprogram (WFP)

anslo at de delte ut mat til 1,5 millioner somaliere i 2007. Det finnes knapt noe fungerende helse- eller skolevesen.

Somalia har i dag rundt én million internt fordrevne, og antallet vokser med 20 000 i måneden. Mange av de fordrevne lever under ekstremt vanskelige forhold, uten bolig, mat og vann.

Flyktninger fra Somalia til andre land øker også. Det er i dag 475 000 somaliske flyktninger, og mange bor i leirer i Kenya. Det er også somaliske flyktninger i nabolandene Djibouti og Etiopia. Mange reiser i overfylte båter over Adenbukta til Jemen, ofte hjulpet av menneskesmuglere. Flere ganger har båter kantret og passasjerene druknet. Andre ganger har menneskesmuglere regelrett kastet passasjerene over bord når det har vært fare for å bli oppdaget av den jemenittiske kystvakten.

KJØNNSBASERT VOLD Det internasjonale hjelpesamfunnet har ekstremt begrenset adgang til å bistå landets fattige og fordrevne. Til tross for stadige forhandlinger på høyeste nivå om hvordan hjelpen kan utvides, er det som ytes, svært utilstrekkelig i lys av de enorme behovene. FN mener at Somalia er det farligste landet i verden å drive hjelpearbeid i.

Situasjonen for kvinner og jenter er spesielt ille. De omfattende fordrivelsene, den militariserede kulturen og mangelen på et rettssystem har ført til en sterk økning i kjønnsbasert og seksualisert vold.

Det har kommet rapporter om at mange tusen internt fordrevne har forsøkt å returnere til Mogadishu når det har vært opphold i krigføringen. Samtidig meldes det at mange som forsøker å vende tilbake, er blitt nektet å flytte inn i sine gamle hjem, og at mange har opplevd å bli diskriminert, fått eiendeler konfiskert eller blitt tvunget til å reise videre. ■

INGEN LØSNING I DARFUR

SUDAN I DAG Khartoum opplever for tiden en byggeboom uten sidestykke i Sudans historie. Inntekter fra Sudans oljefelt har ført til en rask økonomisk vekst som synes godt i den sudanske hovedstaden. I andre deler av landet møter man en helt annen virkelighet. Sør-Sudan forsøker å stable på beina et fungerende selvstyre etter 21 år med borgerkrig, og i Darfur-regionen utspiller det som kanskje er dagens verste humanitære katastrofe seg.

FN-STYRKER TIL DARFUR Selv om myndighetene har underskrevet en fredsavtale med den største opprørsgruppen og FN har vedtatt å sende fredsbevarende styrker, er det lite som tyder på at den humanitære situasjonen i Darfur vil bedres med det første. Ifølge FN er mer enn to millioner mennesker internt fordrevne, og 250 000 har flyktet over grensen til nabolandet Tsjad. Organisasjonen Coalition for International Justice mener at nærmere 400 000 liv har gått tapt som følge av krigen, et tall også FN har begynt å bruke.

I 2003 startet de to opprørsbevegelsene Justice and Equality Movement (JEM) og Sudan Liberation Army (SLA) et opprør mot myndighetene i Khartoum. Opprørerne beskyldte regjeringen for å undertrykke den ikke-arabiske befolkningen. Myndighetene svarte med luftangrep og støtte til den arabiske militsen Janjaweed.

FREDSAVTALE I mai 2006 inngikk SLA en fredsavtale med regjeringen. Khartoum lovet på sin side å avvæpne Janjaweed. FNs sikkerhetsråd har vedtatt å sende en kombinert FN-AU-styrke på 26 000 soldater til Darfur, for å erstatte de 7 000 soldatene fra Den afrikanske union (AU), som allerede er i regionen. FN-styrken skulle vært på plass 1. januar 2008, men foreløpig har bare en liten del av soldatene ankommet Sudan. Norge har tilbudt å bidra med soldater, men regjeringen i Sudan har takket nei til bidrag fra ikke-afrikanske land.

Konflikten i Darfur er nært knyttet til en væpnet konflikt i nabolandet Tsjad. Det østlige Tsjad har en lik etnisk sammensetning som

Darfur. Myndighetene i Sudan beskylder Tsjad for å støtte opprørerne i Darfur, mens Sudan på sin side blir anklaget for å støtte geriljagrupper i Tsjad.

NY STAT I SØR I januar 2005 ble det underskrevet en fredsavtale mellom opprørerne og myndighetene i Khartoum. I 21 år kjempet Sudan People's Liberation Army (SPLA) for en selvstendig stat. Den kristne befolkningen i sør følte seg undertrykket av den muslimske regjeringen i Khartoum, og konflikten handlet også om fordeling av makt og ressurser. Ifølge fredsavtalen skal det holdes valg i 2009 og en folkeavstemning om uavhengighet i 2011.

FN anslår at to millioner mennesker er drept som følge av krigen og fire millioner internt fordrevet. Flere hundre tusen flyktet til Uganda, Etiopia og Kenya. FN håper å hjelpe 80 000 flyktninger hjem til Sør-Sudan i løpet av 2008.

Ifølge Forced Migration Review har rundt 1,2 millioner internt fordrevne flyttet tilbake til Sør-Sudan siden fredsavtalen ble underskrevet. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) jobber også med å repatriere flyktninger fra nabolandene. To tiår med krig har ført til at regionen er svært underutviklet. De som vender tilbake møter et vanskelig liv, med fattigdom og mangel på helsevesen og skolegang. Flere steder gjør lokale militsgrupper det umulig for flyktninger og internt fordrevne å vende tilbake. FN har sendt en styrke på 10 000 soldater til Sør-Sudan for å overvåke fredsavtalen mellom regjeringen og SPLA.

FLYKTNINGER UTENFRA Sudan har også tatt imot flyktninger fra nabolandene. Ifølge UNHCR har 25 000 personer flyktet dit fra konflikten i Tsjad. I Sør- og Øst-Sudan bor flere hundre tusen ugandiske, eritreiske og etiopiske flyktninger. Det er usikkert hvor mange flyktninger det er snakk om, men UNHCR jobber med å kartlegge situasjonen. ■

NØKKELTALL > SØR-AFRIKA

Folketall (mill)	48,6
Areal km ²	1 219 912
Flyktninger fra Sør-Afrika	470
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Sør-Afrika fra andre land	36 740
Frivillige tilbakevendinger til Sør-Afrika	-
Asylsøkere fra Sør-Afrika til Norge i 2007	1

Tall fra 2007

REGIONAL HAVN

SØR-AFRIKA I DAG 15 år etter at landets egne flyktninger begynte å vende hjem fra eksil, har Sør-Afrika etablert seg som en regional havn for både økonomiske migranter og politiske flyktninger fra nabolandene. Størst pågang har sørafrikanerne fra nabolandet Zimbabwe, som siden 2000 har opplevd en økonomisk så vel som politisk krise.

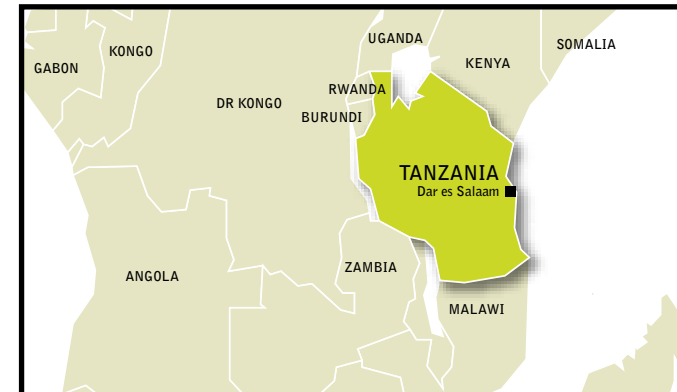
KONTINENTES ENDEHOLDEPÅSS Sør-Afrika er en av kontinentets økonomiske stormakter. Det gamle apartheidsystemet baserte seg i stor grad på migrantarbeid, noe som delvis videreføres i dag. Men Sør-Afrika har de siste femten årene også blitt viktigere som nød-havn for flyktninger. Kombinasjonen av en politisk liberal grunnlov og økonomisk vekst har ifølge myndighetenes egne statistiske overslag trukket mellom to og fire millioner afrikanere sørover siden 1994. Tallene er omdiskuterte. Mange kommer fra naboland som Zimbabwe, Angola og Malawi. Men Sør-Afrika er også endestasjon for en av de store motorveiene gjennom Afrika og tiltrekker seg både flyktninger og migranter fra så vel Den demokratiske republikken Kongo som Etiopia, Sudan og Somalia. De siste årene er det spesielt kongoleserne og somalierne som har blitt innvilget flyktningstatus.

KRISEN I ZIMBABWE Det er nabolandet Zimbabwe som de siste årene har vært hovedleverandør av asylsøkere til Sør-Afrika. Tall fra landets innenriksdepartement viser at det i løpet av 2007 ble levert inn 46 000 asylsøknader i Sør-Afrika. I 2006, da Sør-Afrika mottok 53 361 søknader om asyl, var mer enn hver tredje fra Zimbabwe. Sju av ti får avslag på søknaden, men mange forblir allikevel sør for grensen fordi det store antallet zimbabwære i Sør-Afrika er papirløse. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), som holder øye med grenseovergangene mellom de to landene, er det bare et par prosent som faktisk søker asyl. I 2007 deporterte Sør-Afrika opp mot 20 000 «illegale» zimbabwære i måneden.

Allerede i 2004 mente zimbabwiske interesseorganisasjoner basert i Johannesburg at det var én til to millioner mennesker fra Zimbabwe i Sør-Afrika. Siden 2004 har antallet asylsøknader fra Zimbabwe økt hvert år, og det er altså god grunn til å tro at de uten papirer er blitt flere. Sørafrikanske myndigheter busser daglig folk fra Zimbabwe tilbake over grensen uten at det ser ut til å stoppe trafikken sørover.

RASISMENS NYE ANSIKT Det store antallet papirløse utlendinger i Sør-Afrika slår seg ofte ned i midlertidige slumbyer, såkalte squatters (okkuperte landområder), i utkanten av de store byene. De desperate forholdene i slumbyene har ført til sammenstøt mellom utlendinger og sørafrikanere, som mener de nyankomne tar det som finnes av arbeid og tjenester. Utlendinger får også ofte skylden for lokal kriminalitet. Verst har det gått ut over nabolag med flyktninger fra Somalia og migranter fra Zimbabwe. I løpet av 2007 ble flere slike områder brent til grunnen av rasende menneskemengder. Flere er blitt drept i slike angrep melder UNHCR. Også i 2008 opplevde utlendinger å bli kjeppjaget av rasende arbeidsledige ungdommer.

KAMP MOT FREMMEDFIENDTLIGHET De brutale angrepene på utlendinger har fått Sør-Afrikas regjering til å reagere. I løpet av 2007 ble det satt i gang tiltak mot fremmedfiendtlighet flere steder i landet. I Pretoria-området samarbeider regjeringen med UNHCR om å tilby humanitær hjelp til de dårligst stilte flyktningssamfunnene. Myndighetene har også innledet samarbeid med UNHCR for raskere å få behandlet mer enn 140 000 asylsøknader som har hopet seg opp. ■

NØKKELTALL > TANZANIA

Folketall (mill)	40,5
Areal km ²	945 087
Flyktninger fra Tanzania	1 250
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Tanzania fra andre land	435 630
Frivillige tilbakevendinger til Tanzania	-
Asylsøkere fra Tanzania til Norge i 2007	3

Tall fra 2007

PRESS FOR Å VENDE HJEM

TANZANIA I DAG En viktig milepæl for flyktningssituasjonen i Tanzania ble passert i mars 2008: Antall burundiske flyktninger som vendte hjem passerte 300 000. Samtidig ble antallet flyktninger i tanzanianske flyktningleirer nordvest i landet redusert til under 200 000. Fortsatt oppholder over 200 000 burundiske flyktninger seg andre steder i Tanzania, der de har vært siden 1972. I fjor ble antall flyktningleirer redusert fra elleve til fem, og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har sammen med myndighetene i Tanzania startet prosessen med å samle de eksisterende leirene. Per i dag bor 102 000 burundiere og 96 000 kongolesere i de fem flyktningleirene i Nordvest-Tanzania.

OMTALES SOM BYRDE Tanzania har lenge vært det afrikanske landet som har tatt i mot flest flyktninger. Siden landet ble uavhengig, har det mottatt flyktninger fra mer enn ni land. De største flyktningstrømmene har kommet etter konfliktene i Burundi og Den demokratiske republikken Kongo.

Tanzania er også vert for flyktninger fra Somalia og Rwanda. Landet ble lenge omtalt som et eksempel til etterfølgelse, da det tok vare på flyktningenes grunnleggende rettigheter. Men etter hvert som 1990-tallets kriser og konflikter i regionen la stadig større press på landet, avtok gjestfriheten.

Flyktninger omtales ofte som en byrde for Tanzania. Myndighetene sier stadig at landet ikke har hatt noen fordeler av vertsrollen, men at den derimot har tappet allerede få og begrensede ressurser. De mener at verdenssamfunnet burde gjøre mer for å dele på byrdene ved å beskytte flyktninger og gjøre mer for å forhindre at folk tvinges på flukt.

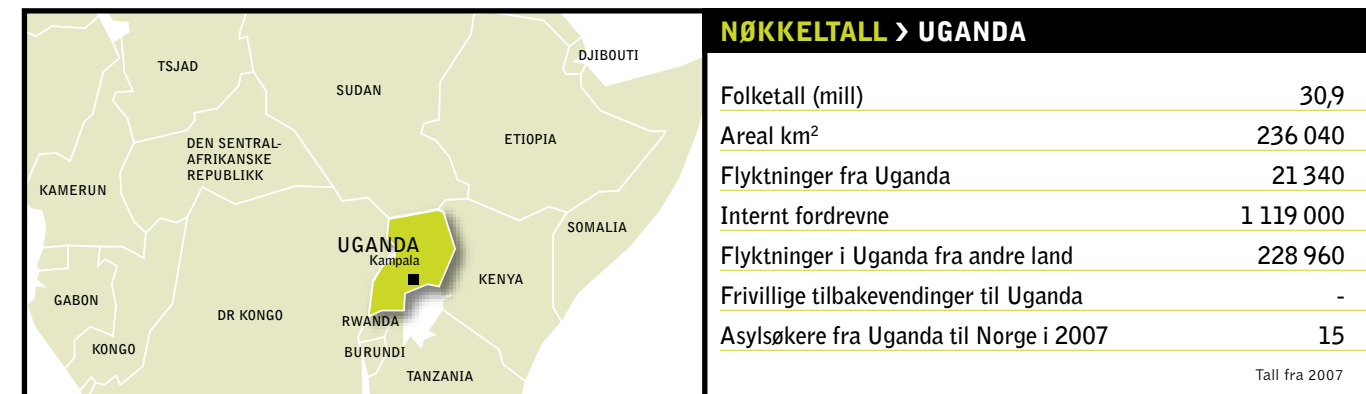
LOKAL INTEGRERING IKKE AKTUELT Noen av utfordringene som flyktningene møter, er mangel på arbeidstillatelse og bevegelsesfrihet, noe som gjør dem avhengig av bistand for å dekke sine grunnleg-

gende behov. Livet i flyktningleirene er vanskelig, og spesielt kvinner er utsatt for vold og trakassering.

I desember 2004 sa tanzanianske myndigheter at de ikke lenger ønsket å ta imot flere flyktninger fra Burundi. De anser ikke lokal integrering som et alternativ, selv ikke for dem som har bodd i Tanzania nesten hele sitt liv. Dermed bryter landet sin egen flyktninglovgiving som skal sikre en rettferdig og human behandling av flyktninger. Siden lokal integrering ikke er aktuelt, og gjenbosetting i et tredje land ikke er sannsynlig for det store antallet flyktninger, er det å vende hjem det eneste alternativet.

FLERE VENDER HJEM Humanitære organisasjoner frykter derfor at flyktningene skal bli presset til å vende tilbake til hjemlandene sine som følge av Tanzanias innskjerpede politikk. Den tanzanianske regjeringen hevder imidlertid at retur til hjemlandet er frivillig. FNs høykommissær for flyktninger og andre humanitære organisasjoner bistår myndighetene med tilbakevendingsprosessen, og flere initiativ har ført til at flere velger å returnere til hjemlandet. Alle familier som tar del i tilbakevendingsprogrammet får nå en sum penger, slik at det skal bli enklere å etablere seg, bygge opp husene og starte et nytt liv i hjemlandet. Verdens matvareprogram har også økt matrasjonene, slik at returnerte flyktninger nå får mat for et halvt år i stedet for tre måneder, slik avtalen tidligere var. Dette er ifølge UNHCR blant årsakene til at mange burundiere det siste året har valgt å returnere, og organisasjonen regner med at enda flere flyktninger vil ta en avgjørelse om å vende hjem i løpet av det neste året. ■

VOKSENDE KONFLIKT OG FLYKTNINGKRISE

TSJAD I DAG Flyktninger fortsetter å strømme både inn og ut av Tsjad. Etter harde kamper i hovedstaden N'Djamena i februar 2008 flyktet flere titusener til nabolandet Kamerun. Samtidig strømmer nye bølger av flyktninger inn i den urolige øst-regionen fra Darfur og Den sentralafrikanske republikk. Der opererer i tillegg både Janjaweed-militsen med støtte fra Sudan og sudanske opprørere med velsignelse fra regjeringen i Tsjad.

VEDVARENDE STRIDIGHETER Siden uavhengigheten i 1960 har Tsjad vært preget av konflikt mellom arabisk-islamske stammer i nord og kristne og animistiske afrikanere i sør. At en kristen ble landets første president i 1969, utløste geriljakrig i landet. Siden da har makten vipet fram og tilbake mellom de ulike etniske gruppene, ikke uten innblanding fra de arabiske nabostatene Libya og Sudan.

Gjennom 1990-tallet stabiliserte situasjonen seg etter valget av Idriss Debyi som president i landets første valg, men i 1998 brøt det på ny ut et væpnet opprør i nord. Stridighetene har fortsatt fram til i dag, til tross for flere forsøk på å komme fram til en fredelig løsning. Samtidig har uro både i Darfur og Den sentralafrikanske republikk veltet inn over Tsjad, sammen med hundretusener av sudanske flyktninger.

FRA VONDT TIL VERRE Idriss Debyi ble gjenvalgt som president i 2006. Han beskyldes for å være lojal mot sin egen klan, Zagawa, som bare utgjør tre prosent av befolkningen. Dette ligger til grunn for at opprørere nå forsøker å styrte presidenten i det olje- og folkerike landet. Rebellene i nord truet i februar 2008 med å innta N'Djamena og velte regjeringen. Dette er andre gang på mindre enn to år at opprørerne truet med å innta hovedstaden, og angriperne nådde denne gangen helt fram til presidentpalasset før de ble slått tilbake. Dette siste oppsvinget i opprøret har bakgrunn i at tre opposisjonelle grupperinger høsten 2007 fant sammen i en felles front. Nær 180 000 er internt fordrevne på grunn av konflikten.

EU-STYRKER EU-troppene EUFOR er i Tsjad og Den sentralafrikanske republikk, og skal ifølge mandatet fra FN beskytte flyktninger fra Darfur i de to landene. Troppene deltar under et FN-mandat som ble vedtatt i september 2007. Oppdraget kommer som en respons på den alvorlige situasjonen for anslagsvis 230 000 flyktninger fra Darfur i de to landene, og hovedoppgaven til styrkene vil være å beskytte de sivile i flyktningleirene. 3700 soldater skal bli utplassert i de to landene innen juni 2008, etter at utplasseringen stoppet opp under kampene i hovedstaden i februar. Hvis makten skulle falle i hendene på opprørsgruppene, er det uklart hvordan disse vil forholde seg til de hovedsakelig franske styrkene.

FLYKTER PÅ KRYSS OG TVERS Konfliktene i Tsjad og Sudan flyter over i hverandre. De forskjellige partene støtter hver sine grupper på den andre siden av grensen. Samtidig har de interne stridighetene mellom afrikanere og arabere ført til at titusentall nå er på flukt i nabolandene.

Livet i flyktningleirene i øst er svært vanskelig, og det meldes om at det kan komme til å oppstå konflikter om tilgang på mat mellom flyktningene og lokalbefolkningen i regionen. Opprørerne blir i tillegg beskyldt for å tvangsrekruttere menn fra leirene til kampen mot den sudanske sentralregjeringen.

På det islamske toppmøtet i Senegal i mars 2008 skrev Sudan og Tsjad under på et femte forsøk på en fredsavtale mellom de to landene. Det eneste nye denne gangen er at avtalen skal overvåkes av en gruppe afrikanske stater i området. Overvåkningskomiteen kan fremme klager hvis de mener at noen av partene bryter fredsavtalen, men har for øvrig ikke noe mandat til å gripe inn i landenes interne forhold. ■

INGEN FRED I UGANDA

UGANDA I DAG Den beryktede Lord's Resistance Army er svekket og mangler folkelig oppslutning. Forhandlingene for å få slutt på den 22 år gamle konflikten har strandet. Det skyldes blant annet uenighet om eventuelle amnestier for lederne fra motstandshæren, som er sikket for krigsforbrytelser. Siste etappe av forhandlingene ble holdt i april 2008. Den ugandiske regjeringen har lovet opprørerne at de skal bli stilt for retten i Uganda, og ikke i den internasjonale domstolen i Haag. Men i siste øyeblikk valgte opprørslederen Joseph Kony å ikke skrive under på avtalen.

HARDE METODER Gjennom krigen har Lord's Resistance Army stått bak en rekke overgrep mot sivilbefolkningen, inkludert kidnappinger, voldtekt, tortur og tvangsrekrutteringer. Forbrytelsene har blitt klassifisert som krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten av den internasjonale straffedomstolen. FN anslår at motstandshæren har bortført omtrent 20 000 barn. I etterdønningene av de mislykkede fredsforhandlingene har det blitt rapportert om at motstandshæren igjen har begynt å kidnappe barnesoldater i nabolandene.

SVEKKET MOTSTANDSHÆR Fredsforhandlingene, som begynte i august 2006 og har blitt ført i Sudan, kom i gang etter at mer stabile tider i Sør-Sudan førte til at Lord's Resistance Army mistet basene sine der. Det lyktes dem heller ikke å etablere seg i DR Kongo, der de havnet i konflikt med de internasjonale FN-styrkene.

Etter at våpenhvilen ble undertegnet har flere hundre tusen internt fordrevne vendt tilbake, ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). De fleste av disse oppholder seg imidlertid i transittleirer. IDMC oppgir at i Acholi-området, som har vært sterkt rammet av motstandshærens krigføring, bor 59 prosent fortsatt i hovedleirene, og 32 prosent i transittleirer. Kun ni prosent har returnert til sine opprinnelige bosteder. Mange er fortsatt urolige

for å reise hjem så lenge det ikke finnes en varig fredsavtale. Resursknapphet har ført til at barn har blitt forlatt vergeløse igjen i leirene etter at andre familiemedlemmer har returnert. Disse barna, som har foreldre som pendler mellom hjemstedet og leirene, eller har blitt overlatt til andre familiemedlemmer, risikerer å bli utsatt for overgrep og mishandling.

STAMMEVOLDEN SPRER SEG Manglende adgang til beitemark og tørke har ført til at de semi-nomadiske stammene i den fattige regionen Karamoja, øst i landet, i økende grad angriper andre stammer over grensen til Kenya og sivile i den østlige regionen Teso. Hæren har siden 2006 brukt harde metoder i et forsøk på å avvæpne landsbyer med væpnede stammegrupper, men voldshandlingene fortsetter. Det finnes ingen nøyaktige overslag over internt fordrevne, delvis fordi det er vanskelig å skille klart mellom flyktningstrømmer og de nomadiske bevegelsene til folket i området.

SENDER FLYKTNINGER HJEM 182 000 sudanske flyktninger oppholder seg i landet, ifølge ugandiske myndigheter. Det fins også titusener av flyktninger fra DR Kongo, Rwanda, Kenya og Somalia. Siden mai 2006 har FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR) hjulpet nesten 35 000 flyktninger fra Sør-Sudan hjem gjennom et frivillig tilbakevendingsprogram som ble opprettet i desember 2005. Med en mer stabil situasjon i Nord-Uganda er det lettere å legge til rette for hjemreisen. 2700 returnerer ukentlig fra landet, ifølge UNHCR i mars 2008.

Tusenvis av kenyanske flyktninger skal ha tatt seg over grensen til Uganda på flukt fra volden som fulgte etter valget i desember 2007. Per april 2008 er det uklart hvor mange som fortsatt oppholder seg i landet. ■

RESULTATLØSE FREDSSAMTALER

VEST-SAHARA I DAG Situasjonen er stadig fastlåst i Vest-Sahara, til tross for nye runder med forhandlinger mellom frigjøringsbevegelsen Front Polisario og marokkanske myndigheter. De mest sårbare flyktningene i Polisarios leirer i Algerie fikk i 2007 hjelp fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Samtidig fortsetter FN og internasjonale menneskerettsorganisasjoner å melde om politiske arrestasjoner og tortur i de marokkansk-okkuperte områdene.

RYKKET INN ETTER SPANIA Da Spania trakk seg ut av Vest-Sahara i 1975, rykket Marokko inn. Det marokkanske militæret havnet straks i konflikt med Polisario, som ble stiftet to år tidligere. Krigen førte til at store deler av den lokale befolkningen, saharawiene, ble tvunget til å søke tilflukt i flyktningleirer i det sørvestlige Algerie. Mauritania tok kontroll over en tredjedel av området i sør, men trakk seg ut etter å ha sluttet fred med Polisario i 1978. Da rykket Marokko inn og tok over de områdene Mauritania hadde kontrollert. Polisario erklærte opprettelsen av Den saharaviske arabiske demokratiske republikk i 1976 og kontrollerer fortsatt omtrent en tredjedel av territoriet. Republikken er anerkjent av over 80 stater.

Området ligger øst for en stein- og sandmur bygd av Marokko på 1980-tallet. Området langs muren er minelagt og radarovervåket og bevoktet av over 100 000 marokkanske soldater. Marokko og Polisario lå i krig fram til 1991, da partene underskrev en fredsavtale som bygde på at det skulle avholdes en folkeavstemning om områdets framtid året etter. Dette lå til grunn for opprettelsen av en FN-styrke, UN Mission for the Referendum in Western Sahara (MINURSO), som fortsatt overvåker freden i området, men ennå ikke har gjennomført den avtalte folkeavstemningen.

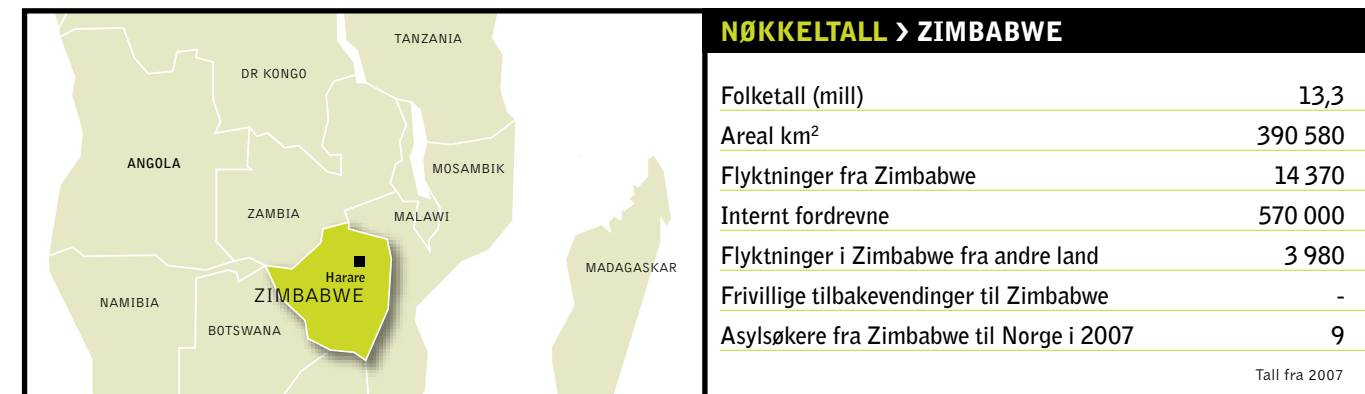
LITE HÅP OM LØSNING I juni 2007 begynte en ny runde med forhandlinger mellom Polisario og Marokko. Men lite tyder på at partene

vil komme til enighet, ettersom Marokko holder fast på at det meste de kan tilby saharawiene, er begrenset lokal autonomi under marokkansk kontroll, ikke uavhengighet. Marokko trakk seg i 2004 fra avtalen om å holde en folkeavstemning, slik det ble nedfelt i resolusjon 690 (1991) i FNs sikkerhetsråd.

Regjeringen har i strid med Geneve-konvensjonen oppmuntret til bosetting av marokkanere som arbeider i fosfatindustrien, fiskeri og andre lønnsomme næringsgrener. De utgjør i dag et flertall av beboerne i områdene under marokkansk kontroll. I tillegg er 80-90 prosent av Marokkos væpnede styrker utplassert i landet. De eksisterende avtalene mellom partene og FN krever folkeavstemning over Vest-Saharas uavhengighet, og fra 2004 aksepterte Polisario en endring i planen som tillater at marokkanske settlere som har bodd i området fra 1999 skal få stemmerett i folkeavstemningen.

RASTLØSE FLYKTNINGER Et FN-program fra 2004 har gjort det mulig for familier å besøke hverandre på tvers av muren som Marokko bygde gjennom landet. Utålmodigheten er imidlertid stor, spesielt blant de unge. Polisarios 12. partikongress i desember 2007 diskuterte muligheten for å ta opp igjen våpnene, men utsatte beslutningen til midten av 2008.

SVAKT INTERNASJONALT PRESS Til tross for FNs resolusjon 1514 (XV) (1960) som fastslår tidligere kolonifolks rett til selvbestemmelse uttrykt gjennom valg og over 100 påfølgende resolusjoner i FNs sikkerhetsråd og generalforsamling om Vest-Sahara, har Frankrike og USA valgt å støtte det marokkanske forslaget om begrenset autonomi under marokkansk kontroll. FN har siden 2004 begrenset sin rolle til å kun legge til rette for forhandlinger mellom partene, og fra saharawisk hold klages det over at verdenssamfunnet ikke legger større press på okkupasjonsmakten. Lite tyder på at partene vil komme fram til en løsning på egen hånd. ■

ØKONOMISKE MIGRANTER

ZIMBABWE I DAG Brutal undertrykking og økonomisk kollaps har ført til at millioner av mennesker har forlatt Zimbabwe, og flere hundre tusen er internt fordrevne. På 1980-tallet eksporterte Zimbabwe mat til nabolandene og ble kalt det sørlige Afrikas kornkammer. Etter 28 år ved makten har president Robert Mugabe lagt økonomien i ruiner. Inflasjonen er på over 100 000 prosent, noe som vil si at en vare tredobles i pris i løpet av en dag. Industrien er skakkjørt. 80 prosent er arbeidsledige, og en like stor andel av befolkningen lever på mindre enn to dollar om dagen.

POLITISK UNDERTRYKKING Frem til 1980 var Zimbabwe, som den gangen het Sør-Rhodesia, en apartheidstat styrt av det hvite mindretallet. Robert Mugabe har hatt makten i landet siden frigjøringen i 1980, først som statsminister og fra 1987 som president. De første årene etter frigjøringen opplevde Zimbabwe en rask økonomisk vekst, men korrupsjon og vanstyre snudde utviklingen utover 1980-tallet.

I takt med at Mugabe har mistet mye av sin popularitet, har myndighetene brukt stadig mer brutale metoder for å holde på makten. Motstandere av Mugabe er blitt bortført og torturert. Opposisjonslederen Morgan Tsvangirai har flere ganger blitt banket opp av politiet. Uavhengige aviser har måttet stenge. Valget i 2008 var preget av omfattende valgjuks. Ved valget fikk Tsvangirais parti, Movement for Democratic Change, for første gang flertall.

I 2005 ble Operasjon Marumbatsvina («rens gatene») gjennomført, angivelig for å fjerne ulovlige bosetninger i byene. Myndighetene fjernet store boligområder med bulldosere, og 570 000 mennesker ble hjemløse, ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). Det har ikke vært noen offisiell kartlegging av internt fordrevne siden da, men IDMC tror situasjonen kan ha blitt verre.

KATASTROFAL REFORM Ved frigjøringen ble de fleste av de store farmene eid av det hvite mindretallet i befolkningen. I 2000 startet en

jordreform som ifølge myndighetene ville gi en mer rettferdig fordeling av jorda. Hvite landeiere ble jaget fra farmene sine. I løpet av to år beslagla myndighetene over 4000 farmer. Jorda skulle fordeles til fattige, svarte zimbabwere, men mange av farmene har endt opp i hendene på medlemmer i regjeringen. 400 000 arbeidere på de hvite farmene ble arbeidsledige.

Jordbruk var en av bærebjelkene i Zimbabwes økonomi. Zimbabwe var verdens nest største produsent av tobakk, men produksjonen er i dag en tredjedel av hva den var i 2000. Produksjonen av mais er redusert med 40 prosent siden 1999. Nedgangen i jordbruket gjør Zimbabwe sårbar for dårlige avlinger. Det var tørke i 2007, og FN tror 4,1 millioner mennesker vil lide av alvorlig matmangel i 2008.

VANSKELIG EKSILTILVÆRELSE 14 000 zimbabwere lever som flyktninger, men et mye større antall har utvandret av økonomiske årsaker. Ingen vet hvor mange som har flyttet ut av landet, men anslagene varierer fra én til tre millioner. De fleste søker seg til nabolandene Botswana og Sør-Afrika. Mange ulovlige innvandrere blir sendt tilbake til Zimbabwe fra disse landene.

Ifølge organisasjonen International Organisation for Migration, som har kontor på grensen til Sør-Afrika, reiser 35 prosent av zimbabwere som er utvist fra Sør-Afrika umiddelbart tilbake, selv om de møter vanskelige forhold. Det er vanskelig å få jobb i Sør-Afrika, og de som får arbeid, blir beskyldt for å ta jobbene fra sørafrikanske. Mange klager over dårlig behandling fra sørafrikansk politi, og flere er blitt drept eller banket opp. ■

Foto: Ingrid Prestun

Gjennom Flyktninghjelpen har internt fordrevne Jessica (11) tatt igjen år med tapt skolegang og er snart klar for vanlig skole i Colombia.

AMERIKA >>

INNHOOLD >> AMERIKA

- 78 Ingen lyspunkter i Colombia
- 80 Canada
- 81 Colombia
- 82 Costa Rica
- 83 Ecuador
- 84 Guatemala
- 85 Haiti
- 86 Mexico
- 87 Panama
- 88 Peru
- 89 USA
- 90 Venezuela

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>	
Colombia	551 740
Haiti	22 280
Peru	7 740
Cuba	7 500
Guatemala	6 160

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>	
Colombia	2 390 000 – 4 000 000
Peru	150 000
Mexico	5 500

Foto: UNHCR/B. Heger
Foto: Arild Birkenes

Denne colombianske familien har midlertidig oppholdstillatelse i Panama. Rundt 1000 personer har slik midlertidig oppholdstillatelse, noe som medfører strenge restriksjoner på blant annet bevegelse.

Colombia er preget av store sosiale ulikheter mellom den rike eliten og et flertall av fattige.

Foto: UNHCR/B. Heger
Foto: Arild Birkenes

En representant fra FNs høykommissær for flyktninger forteller en flyktningfamilie om hvilke rettigheter de har og deres muligheter til å få hjelp.

Etter 40 år med konflikt i Colombia vokser en hel generasjon opp uten å huske noe annet.

INGEN LYSPUNKTER I COLOMBIA

I likhet med tidligere år handlet flyktnings situasjonen i Amerika i 2007 først og fremst om Colombias internt fordrevne. Ved inngangen til 2008 var 5,2 millioner mennesker på flukt i Amerika. Fire millioner av dem var colombianere på flukt i eget land.

Den 1. mars 2008 tok colombianske militære seg over grensa til Ecuador og angrep en leir som tilhørte den colombianske, venstreorienterte geriljaen Fuerzas Armadas Revolucionarios de Colombia (FARC). Over 20 mennesker ble drept i angrepet. Blant de drepte var Raul Reyes, FARCs nestkommanderende.

Militærangrepet utløste en umiddelbar krise med nabolandene Ecuador og Venezuela. Begge brøt de diplomatiske forbindelsene med Colombia og beordret tropper til grensen. Også andre latin-amerikanske land reagerte kraftig på grensekrenkningen, og i dagene som fulgte, ble situasjonen stadig mer opphetet.

– Dette er ikke et bilateralt problem, det er et regionalt problem. Dersom denne handlingen skaper presedens, kan Latin-Amerika bli et nytt Midtøsten, sa Ecuadors president Rafael Correa med henvisning til Colombias militære inntog. Colombias president Alvaro Uribe gjentok på sin side anklagen mot både Ecuadors og Venezuelas venstreorienterte presidenter om å støtte FARC-geriljaen.

Den 4. mars forsøkte Organisasjonen av Amerikanske Stater (OAS) å få partene til å enes om en fredelig løsning, men uten suksess. Dagen etter erklærte EU bekymring over den voksende uroen i regionen. Fredag 7. mars, under et latinamerikansk toppmøte i Den dominikanske republikk, greide de tre presidentene i Colombia, Ecuador og Venezuela endelig å bli enige om å sette en sluttstrek for krisen.

TRUER REGIONAL STABILITET Dramaet i begynnelsen av mars 2008 var en påminnelse om at konflikten i Colombia ikke bare er et indre anliggende, men utgjør en trussel mot stabiliteten i hele regionen. Også USA er sterkt involvert, særlig etter at de i 2002 ga colombianske myndig-

heter mulighet til å bruke amerikansk militærhjelp til å bekjempe geriljagrupper som USA anser for å være terrororganisasjoner.

Konflikten i Colombia har pågått i over 40 år og står i sterk kontrast til utviklingen i andre deler av Sør- og Mellom-Amerika. Der ble borgerkriger og konflikter langt på vei løst før årtusenskiftet, blant annet i Guatemala, Nicaragua, Honduras og Peru. Årsaken til krigene er imidlertid slett ikke fjernet. Forsatt preges samfunnene av store forskjeller mellom rik og fattig, og tross fredsavtaler og demokratisk valgte regjeringer har mange av de fordrevne ikke kunnet vende tilbake til sine hjemsteder.

Som med de andre latinamerikanske konfliktene bunner den colombianske i de store økonomiske og sosiale ulikhetene i samfunnet. Skillet går først og fremst mellom den rike eliten av jordeiere, som også har den politiske og økonomiske makten, og det store folkeflertallet, som lever i dyp fattigdom. Kampen om kontroll med produksjon og omsetning av narkotika bidrar til å intensivere konflikten. Colombia har siden 1970-tallet vært en storprodusent av narkotika.

GROVE OVERGREP Aktørene i den colombianske borgerkrigen er regjeringshæren og ulike høyreorienterte paramilitære grupper på den ene siden og venstreorienterte geriljaorganisasjoner på den andre. Alle har begått grove overgrep mot sivilbefolkningen, men de regjeringsstøttede paramilitære gruppene har likevel stått bak de fleste overgrepene. I 2003 startet myndighetene en avvæpning av disse gruppene, og i 2006 var alle de paramilitære gruppene offisielt demobilisert.

OAS og andre institusjoner mener imidlertid at flere av gruppene fortsatt er operative. I september 2007 ble to ledere for internt

fordrevne skutt og alvorlig skadet av personer som var medlemmer i en angivelig demobilisert gruppe. I løpet av året ble det også rapportert om fordrevne i byer rundt om i landet som ble utsatt for «sosial rensing» av paramilitære grupper. På landsbygda opplevde sivilbefolkningen at det var umulig å komme seg til skole, helsesentre eller markeder fordi væpnede grupper hindret dem i å forflytte seg fra ett område til et annet. Et gjennomgående problem for de internt fordrevne er at myndighetene, paramilitære grupper, og endatil lokalbefolkningen, ofte anklager dem for å være geriljasympatisører.

FASTLÅST FOR FLYKTINGENE Den langvarige og fastlåste konflikten i Colombia har ført til et av de største og mest permanente flyktningproblemer i verden. I 2007 var det nesten fire millioner internt fordrevne i Colombia, ifølge Flyktninghjelpens dokumentasjonssenter for internt fordrevne, Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). Bare Sudan hadde flere internt fordrevne.

I tillegg har over 551 000 colombianere flyktet ut av landet, de fleste til Ecuador og Venezuela. Der tas de imot med blandede følelser fordi myndighetene frykter at flyktingene skal bidra til at volden i Colombia smitter over til deres territorier. Av frykt for å bli utvist velger mange av flyktingene å ikke la seg registrere.

STØRSTE MOTTAKER AV ASYLSØKERE USA var det industrilandet som tok imot flest asylsøkere i 2007, i alt 49 200, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Sett i forhold til befolkningstallet mottok USA få asylsøkere, bare én per tusen innbyggere. Det plasserte landet på en 26. plass blant de 43 industrilandene i UNHCRs statistikk.

I likhet med tidligere år var kineserne den største asylsøkergruppen i USA. Over halvparten, drøyt 8500, av alle kineserne som søkte asyl rundt om i verden i fjor, gjorde det i USA. Ettersom landet allerede har en stor befolkning med røtter i Kina, mener UNHCR at den store andelen kinesiske asylsøkere til USA vitner om et mønster som går igjen mange andre steder verden over: At de fleste asylsøkerne gjerne drar til et land der de allerede har en del landsmenn.

FLERE IRAKERE TIL USA USAs president George W. Bush har fått sterk

kritikk for manglende respons på den eksplosive økningen av flyktninger fra Irak. Selv irakere som er i åpenbar fare etter å ha arbeidet for amerikanske styrker i Irak, har sjelden fått opphold i USA.

Etter massiv kritikk fra både omverdenen og hjemlige organisasjoner, medier og opposisjonspolitikere, lovet Bush-administrasjonen tidlig i 2007 å ta imot flere overføringsflyktninger fra Irak. Først ble det anslått at 7000 irakere skulle bosettes innen utgangen av 2007. Senere endret myndighetene tallet til 12 000, som innen 1. oktober 2008 skulle få komme til USA og bosette seg der permanent.

Ved utgangen av mars 2008, et halvt år før målet skal være nådd, hadde USA tatt imot 4235 av de forespeilede 12 000 irakiske overføringsflyktingene. Ifølge Utenriksdepartementet i USA var ytterligere 5000 flyktninger klarert og godkjent for overføring til USA.

LATINAMERIKANERE TIL CANADA I Canada steg asyltallet i 2007 for andre år på rad. Over 28 300 nye asylsøknader ble registrert i løpet av året, en fjerdedel flere enn i 2006. Økningen gjorde at Canada rykket opp til å bli det fjerde største mottakslandet for asylsøkere blant de industrialiserte landene. I forhold til innbyggertall tok canadierne imot 11 ganger flere asylsøkere enn USA.

Spesielt for flyktninger fra andre amerikanske land ser Canada ut til å være et stadig mer aktuelt asylland. Tre av fire meksikanere som søkte asyl i et industriland i 2007, gjorde det i Canada. Det samme gjaldt fire av ti colombianere og innpå annenhver asylsøker fra Haiti. Den samlede veksten i asyltallet i 2007 for Canada kan i stor grad tilskrives asylsøkere fra disse landene. Blant nesten alle de ikke-amerikanske asylsøkergruppene var det en nedgang fra 2006 til 2007.

Siden 2003 har USA og Canada hatt en gjensidig avtale om å avvise asylsøkere som allerede har fått sin søknad behandlet og avslått i nabolandet. I 2007 ble denne avtalen brakt inn for rettsapparatet i Canada på grunn av svakheter ved USAs asylsystem. Det ble blant annet stilt spørsmål ved hvorvidt USA følger FN-konvensjonen mot tortur og FNs flyktningkonvensjon av 1951. Den gjensidige avtalen ble i første rettsinstans kjent å være i strid med kanadisk lov, men rettsavgjørelsen ble anket av regjeringen. Ved inngangen til 2008 lå saken og ventet på en ny juridisk prøving. ■

NØKKELTALL > CANADA

Folketall (mill)	32,9
Areal km ²	9 093 507
Flyktninger fra Canada	530
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Canada fra andre land	175 740
Frivillige tilbakevendinger til Canada	-
Asylsøkere fra Canada til Norge i 2007	1

Tall fra 2007

MINDRE GJESTFRITT CANADA

CANADA I DAG Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) tar Canada årlig imot ti prosent av det totale antallet mennesker på flukt verden over. Men forholdene strammes til for flyktningene som kommer til verdens nest største land i areal. Over 28 300 nye asylsøknader ble registrert i løpet av året, en fjerdedel flere enn i 2006. Økningen gjorde at Canada rykket opp til å bli det fjerde største mottakslandet for asylsøkere blant de industrialiserte landene.

SVAKE ANKEMULIGHETER Flyktninger som ber om beskyttelse i Canada, går gjennom avhør hos innvandringsmyndighetene. Hvis innvandringsmyndighetene finner at de har saklig grunn til å søke asyl, kan de presentere saken for Immigration and Refugee Board (IRB). Hvis ikke alvorlige tekniske eller juridiske feil kan påvises, er ankemulighetene svært små for dem som blir avvist.

The Immigration and Refugee Protection Act, som ble vedtatt i 2001, foreskriver opprettelsen av en ankeinstans, men regjeringen har så langt ikke satt dette ut i livet. I dag er den eneste muligheten asylsøkere har for å få omgjort et avslag, å reise saken for en føderal domstol innen femten dager etter avslag. Ellers kan man bare unngå å bli sendt ut ved at myndighetene i en vurdering av risiko ved tilbakevending finner at retur er forsvarlig, eller ved å søke om opphold på humanitært grunnlag.

SLUTT PÅ TREDJELANDSAVTALE? Utlendinger bosatt i landet blir internert hvis identiteten deres ikke kan fastslås. I februar 2007 fastslo Høyesterett enstemmig at denne ordningen var ulovlig. I oktober 2007 stoppet myndighetene også et program som ga flyktninger økonomiske ressurser til å reise juridiske søksmål mot diskriminerende praksis, ifølge U.S. Committee for Refugees and Immigrants.

Det kanadiske føderale rettssystemet avgjorde i november 2007

at tredjelandsavtalen mellom Canada og USA, hvor landene gjensidig avviser asylsøknader som allerede er blitt behandlet i nabolandet, er i strid med kanadisk lov. Retten mente at det ikke var grunn til å anta at USA følger FN-konvensjonen mot tortur og FNs flyktningkonvensjon av 1951 og pekte på flere svakheter i USAs asylsystem. Regjeringen anket avgjørelsen, og i januar 2008 stoppet føderalretten dommen i påvente av en ny juridisk prøving.

VANSKELIGERE FOR FLYKTNINGER En paragraf i kanadisk innvandringslovgivning har tidligere gitt en mulighet for at flyktninger kan få opphold på humanitært grunnlag når andre muligheter for asyl eller opphold er utprøvd og avslått. Lovverket blir nå gjennomgått og revidert, ettersom det kan ta opp til fire år å få behandlet søknadene.

Det kanadiske flyktningrådet har også protestert mot lite fleksible regler for familiejenforening. Paragraf 117 (9) (d), som ble vedtatt i 2002, fører til at familiemedlemmer mister muligheten til opphold i landet hvis de ikke har vært gjennom avhør hos innvandringsmyndighetene ved ankomst. Selv om lovgivningen var ment å skulle ramme forfalskede familieforbindelser, hevder flyktningrådet at også ekte slektninger er blitt ofre for denne ordningen.

SILER UT ARBEIDSINNVANDRERE Canada har lange tradisjoner for å ta imot arbeidsinnvandrere. Et forslag til ny lovgivning vil gjøre det lettere å sile ut arbeidsinnvandrere basert på kvalifikasjonene deres. Målsetningen er å fylle tomme arbeidsplasser i Canada.

Tilhengerne av loven mener at mange godt kvalifiserte innvandrere forsvinner til andre land, som Australia, mens de venter på arbeidsvisum. Ifølge innvandringsmyndighetene står i dag 925 000 mennesker i innvandringskø til landet. 600 000 av dem er kvalifiserte arbeidere. De lange køene betyr at det kan ta seks år før søkerne får sjansen til å slippe inn. ■

NØKKELTALL > COLOMBIA

Folketall (mill)	46,2
Areal km ²	1 138 910
Flyktninger fra Colombia	551 740
Internt fordrevne	2 390 000-4 000 000
Flyktninger i Colombia fra andre land	170
Frivillige tilbakevendinger til Colombia	-
Asylsøkere fra Colombia til Norge i 2007	1

Tall fra 2007

HELE REGIONENS KONFLIKT

COLOMBIA I DAG Konflikten mellom regjeringen og geriljagrupper er stadig like voldelig og finansiert av landets narkotikaindustri. Millioner er internt fordrevne, og tusenvis tar seg også over grensen til nabolandene.

KONFLIKTEN FORTSETTER Hovedaktørene i krigen er regjeringsstyrkene og paramilitære grupper på høyresiden mot de to største venstreorienterte geriljagrupperne Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC) og Ejército de Liberación Nacional (ELN). Colombias president Álvaro Uribe er støttet av USA i kampen mot geriljagrupperne som kontrollerer deler av landet.

80 prosent av verdens kokain stammer fra Colombia. Kokain er en viktig årsak til kriminaliseringen av konflikten, både i forhold til kampen om landområder, kokainplantasjer, smuglerturer og økt vold i samfunnet. Gevinsten kommer både geriljaen og paramilitære til gode, og narkobaronene er like villige til å arbeide på begge sider.

INTERNT FORDREVNE Mens ulike organisasjoner anslår at det finnes opptil fire millioner internt fordrevne i Colombia, ligger regjeringens tall på 2,2 millioner. Årsaken er at regjeringen først i år 2000 begynte registreringen av internt fordrevne for å gi dem status og identitetskort, som man må ha for å oppnå rett til helsetjenester, skole og lån i banken. 40 prosent av de internt fordrevne lever i og rundt de store byene i Colombia og legger sterkt press på overfylte byer som allerede har store økonomiske og sosiale problemer. Anslag tyder på at ytterligere 200 000-400 000 vil bli drevet fra sine hjem hvert år framover hvis konflikten fortsetter som nå.

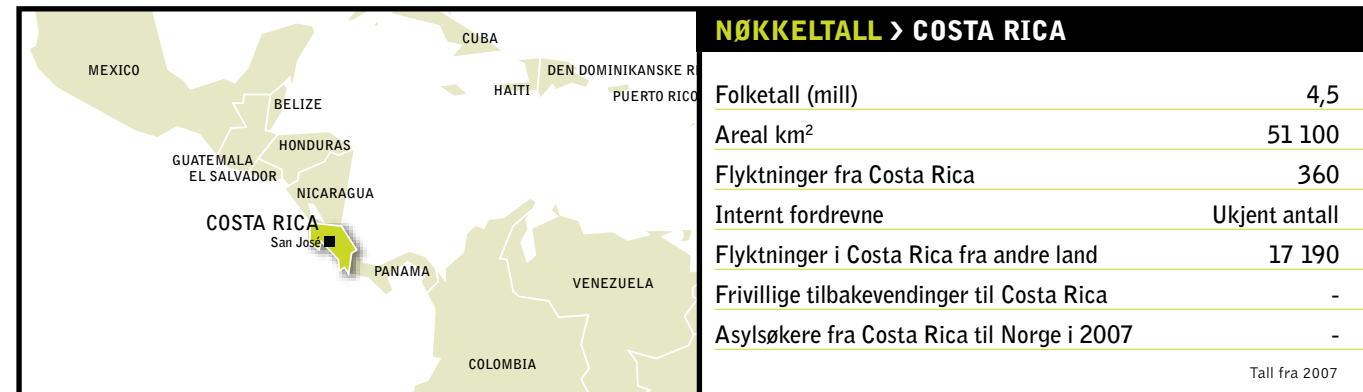
REGJERINGENS RESPONS Det colombianske lovverket er progressivt i sin anerkjennelse, beskyttelse og støtte av de internt fordrevne. Regjeringen er ansvarlig for humanitær assistanse til denne gruppen, og i perioden 2006-2010 er det satt av to milliarder dollar til dette.

Implementeringen av lovverket viser likevel at mange mennesker, spesielt på landsbygda, ikke får tilgang til humanitær hjelp og den beskyttelsen de har krav på. Mest utsatt er afrocolombianere og urbefolkningen som til tross for at de bare representerer elleve prosent av den totale befolkningen i landet, utgjør nesten en tredjedel av de internt fordrevne. Begge disse gruppene blir utsatt for menneskerettsovergrep og opplever diskriminering i prosessen med å bli anerkjent som internt fordrevne.

FLYKTNINGER TIL NABOLANDENE Spredningen av den colombianske konflikten truer den regionale sikkerheten. Offisielle tall fra 2006 viser at 11 000 colombianere søkte asyl eller flyktningstatus i nabolandene. Dette tallet representerer bare en liten del av de antatt 550 000 menneskene som har flyktet på grunn av grove menneskerettighetsbrudd. Mange lever i naboland som uregistrerte flyktninger i redsel for å bli sendt hjem eller diskriminert. Som uregistrert flyktning og uten dokumentasjon er det vanskelig å få arbeid eller tilgang til grunnleggende helsehjelp. Colombianske flyktninger har hovedsakelig slått seg ned i Ecuador, Bolivia, Venezuela, Costa Rica og Panama. I den senere tiden har flere bosatt seg i de avsidesliggende Amazonas-områdene i Brasil.

AKTIVITET OVER GRENSENE De paramilitæres og geriljagruppernes aktivitet i nabolandene skaper uro og frykt hos flyktningene og sivilbefolkningen, og ikke minst skaper den diplomatiske problemer. I mars 2008 ble nestleder Raul Reyes i FARC drept i Ecuador. Både Venezuela og Ecuador brøt de diplomatiske forbindelsene med Colombia for en kort periode til president Uribe bad om unnskyldning for overtredelsen av Ecuadors suverenitet.

I løpet av 2008 og 2009 vil opp til 1800 spesielt sårbare flyktninger, hovedsakelig i Ecuador og Costa Rica, bli gjenbosatt i tredjeland av FN. ■

INTEGRERINGENS UTFORDRINGER

COSTA RICA I DAG Costa Rica har en stor flyktningbefolkning med over 17 000 flyktninger. Men gjestfriheten møter utfordringer, og mange flyktninger har vansker med å finne arbeid og husly.

LATIN-AMERIKAS GULLGRUVE Costa Rica er blitt omtalt nærmest som en oase for flyktninger og innvandrere. Landet har lang tradisjon for å ta imot flyktninger. I det som er blitt kalt «Latin-Amerikas Sveits» er velferdssystemet velfungerende, og dette kommer også flyktningene til gode. Flyktninger har gratis helsetilbud de tre første månedene etter ankomst, og staten sørger for gratis helsepleie og skolegang for alle mindreårige, uansett status. Også papirløse flyktninger får i utstrakt grad lettere medisinsk assistanse, inkludert fødselsforberedelses- og barselshjelp på helsestasjoner. Men man ser også eksempler på at mer omfattende behandling kan bli nektet hvis ikke det nasjonale helse-systemets krav til dokumentasjon blir oppfylt. I henhold til loven kan flyktninger ta arbeid og søke banklån på lik linje med costaricanere.

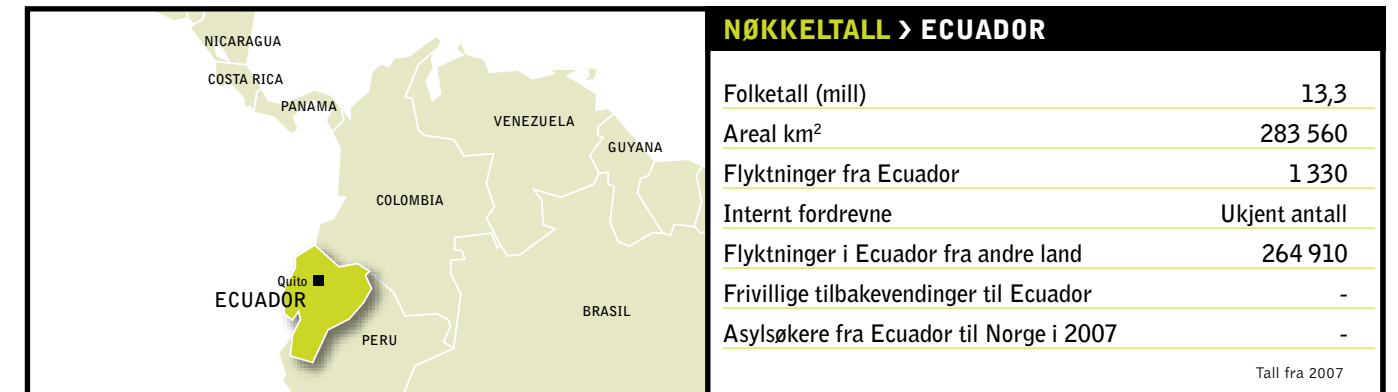
COLOMBIANSKE FLYKTNINGER Den voldelige konflikten i Colombia har også hatt store konsekvenser for Costa Rica. Flertallet av flyktningene i landet kommer fra Colombia, og FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR) anslår at mellom 80 og 100 colombianske flyktninger vil fortsette å ankomme landet hver måned i perioden 2008-2009. Det er registrert en forandring i sosialt nivå på colombianere som kommer til landet. I perioden 2000 til 2004 var de fleste flyktningene høyt utdannede, urbane, middelklassefamilier og -individer. I senere år har majoriteten vært enslige personer med lav sosioøkonomisk status og et lavt utdanningsnivå. Dette vil kreve at myndighetene i landet og de store flyktningorganisasjonene legger om sine strategier for å møte de mange nye behov som finnes.

SIKKERHETSTRUSSEL Colombianere med beskyttelsesbehov møter i store vanskeligheter når de skal integrere seg lokalt i Costa Rica. Nasjonale medier trekker stadig linjer mellom økte sikkerhetstrusler og brutal kriminalitet, og den økende innvander- og flyktningbefolkningen i landet. Selv om myndighetene anerkjenner behovet for å bedre integrasjonen og sette i gang tiltak for dette i lokalsamfunnene, blir innvandrere og flyktninger i stor grad oppfattet som en sikkerhetstrussel. Undersøkelser viser at dette er viktige årsaker til at det er vanskelig for denne gruppen å finne arbeid og bosted.

VENTER PÅ AVKLARING Det har vært en økning av venezuelanske asylsøkere til landet. I tillegg søker mennesker tilflukt fra land som Cuba, Haiti og i mindre skala fra enkelte afrikanske land. Tidligere flyktninggrupper i Costa Rica kom i hovedsak fra Nicaragua og El Salvador. De fleste flyktninger i Costa Rica bor i urbane strøk. De siste årenes økning i flyktningstrømmen fra Colombia har bidratt til en forverring i levekårene for mange av disse flyktningene. Med et økt antall søknader har ventetiden på avklart status blitt lengre, og uten anerkjent status får man ikke arbeidstillatelse.

MIKROKREDITTLÅN Siden 2002 har UNHCR drevet et mikrokredittprogram for å bedre flyktningenes mulighet for integrering i Costa Rica. I 2007 ble 380 mikrokredittlån gitt til både innvandrere, flyktninger og costaricanere. UNHCR vil i tiden fremover bistå myndighetene med å løse problemene knyttet til å finne husly for flyktninger.

Gjenbosetting vil ifølge UNHCR fortsette i perioden 2008-2009 til de tradisjonelle landene som Sverige, Canada og USA. I tillegg vil Chile, Argentina, Brazil og Uruguay få spørsmål om gjenbosetting fra Costa Rica. Gjenbosetting er et beskyttelsesredskap og bidrar i tillegg til å lette byrden på de landene som opplever en sterk flyktningstrøm. Kvinner som har vært utsatt for vold eller har andre spesielle behov for beskyttelse, vil bli prioritert. ■

ENDRINGER MED NY REGJERING

ECUADOR I DAG President Rafael Correa fra samlingsbevegelsen Alianza Pais ble innsatt januar 2007. Alianza Pais består av venstreorienterte partier og over 200 organisasjoner. Alliansen nyter rekordhøy støtte og har satt reformering av det politiske systemet, kontroll med økonomien, velferdstjenester og regionalt samarbeid på agendaen. Etter årevis med hyppige presidentskifter har regjeringen og den nyvalgte grunnlovgivende forsamlingen skapt tro på et mer stabilt land. Ecuador er landet som tar imot flest flyktninger fra Colombia. Grenseområdet er konfliktfylt, og forholdet mellom de to landene er anstrengt. Nylig har regjeringen i Ecuador lansert en ny plan for grenseområdet.

KONFLIKTFYLT GRENSEOMRÅDE Konflikten mellom gerilja, regjeringssoldater og paramilitære i Colombia har ført til en stor flyktningstrøm over grensen til Ecuador. I de nordlige grenseområdene bor flyktninger, urfolksgrupper, afroecuadorianere og andre marginaliserte grupper. Mer enn halvparten av innbyggerne i området lever på under én dollar dagen, ifølge Plan Ecuador. Området lider av langvarig neglisjering forsterket av miljøødeleggelse og høye volds- og drapsrater. Flyktningstrømmen fra Colombia har økt de siste fem årene. Væpnede grupper som beveger seg over grensen, skaper økt fare for en regionalisering av konflikten.

Mellom 2000 og 2007 innvilget Ecuador 14 300 søknader om flyktningstatus. Det finnes imidlertid mange som ikke registrerer seg i frykt for utvisning og overgrep eller mangel på kunnskap om rettigheter. Myndighetene anslår at det finnes over 250 000 udokumenterte colombianere i landet. Ifølge FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR) finnes det i de nordlige provinsene 60 000 colombianere med behov for internasjonal beskyttelse.

PROGRESSIV FLYKTNINGPOLITIKK Statens flyktningkontor tar seg av søknader, prosjekter og informasjonsspredning om flyktningers

rettigheter. Bistand til flyktningene og lokalsamfunn drives i samarbeid med UNHCR og andre organisasjoner. Prosjektene omfatter helse, utdanning, inntektsbringende arbeid samt vann og sanitæranlegg. I samarbeid med UNHCR styrkes registreringen av flyktninger. På grunn av de usikre forholdene for flyktningene i Ecuador satses det også på gjenbosetting i andre land gjennom Mexico-handlingsplanen fra 2004. I tillegg til Ecuador har Venezuela, Brasil, Panama og Costa Rica mottatt flest flyktninger fra Colombia.

ANSTRENGT FORHOLD Ecuador kritiserer Colombia for ikke å ta nok ansvar i grenseområdene. Det anstrengte forholdet mellom landene skyldes også Colombias giftsprøyting av kokamarker i grenseområdet, med påfølgende skader for jordbruksavlinger, miljø og helse i Ecuador. Forholdet ble ytterligere forverret da det colombianske militæret utførte en ulovlig bombeaksjon mot en av den colombianske geriljabevegelsen FARC's (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia) leirer over grensen til Ecuador i mars 2008. Aksjonen førte til en alvorlig politisk krise der Ecuador brøt de diplomatiske forbindelsene med Colombia. Krisen ble senere løst under toppmøter i Rio-gruppen og Organisasjonen av amerikanske stater (OAS), men forholdet mellom landene er ennå anspent.

NY PLAN I 2007 lanserte regjeringen Plan Ecuador, som er et omfattende program for nordområdene. Planen innebærer utbedring av infrastruktur, sosioøkonomisk utvikling og beskyttelse av miljø og menneskerettigheter. 145 millioner dollar ble satt av til programmet i 2007 og over 170 prosjekter startet opp. Planen satser spesielt på flyktninger, sikkerhet og integrering i lokalsamfunn. ■

NØKKELTALL > GUATEMALA

Folketall (mill)	13,4
Areal km ²	108 890
Flyktninger fra Guatemala	6 160
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Guatemala fra andre land	380
Frivillige tilbakevendinger til Guatemala	-
Asylsøkere fra Guatemala til Norge i 2007	5

Tall fra 2007

NYE LØFTER

GUATEMALA I DAG Landet er fortsatt sterkt preget av den 36 år lange borgerkrigen mellom 1960 og 1996. Mer enn ti år etter fredsavtalen venter fortsatt befolkningen på oppreisning. Álvaro Colom fra sentrumvenstrepartiet Unidad Nacional de Esperanza (UNE) vant presidentvalget i november 2007 over eksgeneral Otto Perez Molina fra høyrepartiet Partido Patriota (PP). Colom har uttalt at han vil skape en regjering med «mayaansikt», satse på utdanning og helse, bekjempe kriminalitet og ta et oppgjør med de ansvarlige for menneskerettighetsbruddene under borgerkrigen.

SÅR ETTER BORGERKRIGEN Beregninger av antall fordrevne i Guatemala varierer fra 240 000 til en million mennesker, ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). Disse anslagene er imidlertid fra 1997, og det har ikke vært foretatt noen telling siden den gang. Ulikhetene i landet er enorme, og fattigdommen er spesielt utbredt blant urbefolkningen, som utgjør mellom 40 og 65 prosent av innbyggerne. Landet sliter med et svakt rettsvesen, korrupsjon og organisert kriminalitet med påfølgende straffefrihet. De siste årene har det blitt registrert rundt 5000 drap per år, men få blir oppklart. Den organiserte kriminaliteten har infiltrert staten og opererer i stor grad uhindret.

MANGLENDE IMPLEMENTERING I 1996 underskrev URNG-geriljaen og guatemalske myndigheter en fredsavtale. Offisielle tall viser at 93 prosent av overgrepene under krigen ble utført av hæren og paramilitære grupper. Ifølge IDMC ble 200 000 mennesker drept eller forsvant, mens de ansvarlige har gått fri. Den svært ulike jordfordelingen i landet var en av årsakene til krigen. Avtalen vektlegger jordfordeling, gjenbosetting og retten til tilbakevendning samt sosioøkonomisk og politisk integrasjon. Fredsavtalen har imidlertid i liten grad blitt implementert, noe som hovedsakelig skyldes motstand hos militæret og den økonomiske eliten. Offiserer og landeiere

vil ikke gi slipp på eiendommer de inntok i forlatte områder. Militære tvholder på kontroll over den interne sikkerheten i landet og vil unngå straffeforfølgelse for krigsforbrytelsene.

SMÅ SKRITT Da FNs observasjons- og overvåkingsstyrke United Nations Verification Mission in Guatemala (MINUGUA) trakk seg ut av landet i 2004, konkludert de med mangelfull politisk vilje til å gjennomføre fredsavtalen. Samme år ble Det nasjonale programmet for krigsskadeerstatning med kompensasjonsordninger etablert. Internt fordrevne kan motta kompensasjon gjennom programmet, men med manglende registre over flyktningene er det vanskelig å imøtekomme de enorme behovene. I 2005 fikk fredsavtalene endelig lovs rang etter oppfordringer fra det internasjonale samfunnet. I 2006 sammenkalte regjeringen til nasjonal dialog for implementering av avtalen. En stor paraplyorganisasjon av småbønder og urfolk (MICSP) avviste imidlertid initiativet og anklaget regjeringen for manglende troverdighet og politisk vilje til å oppfylle sine forpliktelser. De nasjonale institusjonene som er ansvarlige for gjenbosetting og landfordeling mangler samtidig ressurser for gjennomføring av tiltak.

DISKRIMINERING De fordrevne møter diskriminering og stigmatisering, noe som vanskeliggjør tilbakevendning. For å unngå forfølgelse har mange aldri registrert seg som flyktninger. De uregistrerte står uten mulighet til å motta statlig støtte og sosiale tjenester eller å stemme ved valg. Urbefolkningen, som utgjør størstedelen av de fordrevne, har i økende grad tydd til jordokkupasjoner. Okkupasjonene har blitt slått hardt ned på, spesielt under Oscar Bergers regjering (2004-2008). Den omfattende volden og undertrykking av folkelige bevegelser er blant de største utfordringene for Guatemala i nærmeste framtid. ■

NØKKELTALL > HAITI

Folketall (mill)	9,6
Areal km ²	27 750
Flyktninger fra Haiti	22 280
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Haiti fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Haiti	-
Asylsøkere fra Haiti til Norge i 2007	1

Tall fra 2007

SULT OG ØKT URO

HAITI I DAG Tross støtte fra internasjonale styrker har ikke den demokratisk valgte regjeringen kontroll over volden på Haiti. Konflikten mellom væpnede bander og ulike politiske fraksjoner driver fortsatt mennesker på flukt. En eskalerende matkrise førte til voldelige demonstrasjoner og tvang statsminister Jacques Edouard Alexis til å gå av i april 2008.

FATTIG LAND Haiti er det fattigste landet på det amerikanske kontinentet, og 80 prosent av befolkningen lever under FNs fattigdomsgrense på to dollar dagen. Landet har en lang historie med politisk vold, tiår med diktatur, økonomisk og politisk kaos. Haiti er ett av de viktigste transitlandene for smugling av narkotika til USA. Landet har svake statlige strukturer og er i tillegg ansett for å være blant de mest korrupte i verden. Narkotikakartellene er mektige, og statlige organer har vist seg å være lette å bestikke.

Haiti er svært utsatt for naturkatastrofer. Avskoging har ført til jordskred, flom, jorderosjon og medfølgende ørkenspredning. I fjor ble store deler av avlingene ødelagt i orkansesongen. Haiti opplever nå en matvarekrise. En kopp ris koster mer enn en dags gjennomsnittslønn, og butikker står tomme eller har blitt plyndret.

SKJØR FREMGANG Siden René Préval ble valgt inn som president i 2006, har den nye administrasjonen prioritert avvæpning av opprørere og gategjenger, oppbygging av statlige institusjoner og løsninger på fattigdomsproblemene. Organisert kriminalitet, kidnappinger og gjengvold er likevel et vedvarende problem for innbyggerne.

INGEN TILFLUKT Fattigdommen og den brutale volden på Haiti har i en årrekke forårsaket en jevn strøm av haitiske flyktninger til andre land i regionen, spesielt Den dominikanske republikk og USA. Begge landene nekter å akseptere personer fra Haiti som flyktninger,

og internasjonale organisasjoner har uttrykt bekymring for at de bryter internasjonal lov ved å tvangsreturnere mennesker hvis liv er i fare. Fluktruten via sjøveien er farefull, og mange liv går tapt på havet. Ifølge Amnesty International lever en halv til en million mennesker av haitisk opprinnelse uregistrert i Den dominikanske republikk. Disse menneskene lever i stor fattigdom, uten tilgang til rent vann og skolegang og uten grunnleggende rettigheter. Dette gjør dem til en svært sårbar gruppe som er utsatt for rasisme, vold, seksuell utnyttelse og misbruk i arbeidslivet. Den dominikanske republikk har de siste to årene bare gitt flyktningstatus til én person fra Haiti. USA, Jamaica og Bahamas driver systematisk tilbakesending uten avklaring av flyktningstatus og uten å vurdere faren for forfølgelse ved tvangsretur. USA er blitt kritisert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), som påpeker at landet bryter sine internasjonale forpliktelser.

Antallet internt fordrevne på Haiti er uklart. I visse områder har gjenger tatt full kontroll. Dette forverrer sikkerhetssituasjonen for de som bor der, og mange må forlate hjemmene sine om natten for så å vende tilbake om dagen. Noen bruker kirker og klinikker som skjulested. I tillegg forverres situasjonen av de tusenvis av tvangsreturnerte haitierne fra USA og Den dominikanske republikk.

INTERNASJONALT NÆRVÆR FNs stabiliseringsstyrke United Nations Stabilization Mission in Haiti (MINUSTAH) ble opprettet i 2004 for å bistå regjeringen i avvæpningen av gjengene og for å gi generell støtte til politistyrkene. Deres nåværende mandat ble fornyet for ett år i oktober 2007 etter at FNs generalsekretær Ban-Ki Moon var på besøk. President René Préval har uttrykt at folket er ambivalent til styrkene. Der noen påpeker suksess med oppløsning av gjenger, rapporterer andre at gjengene bare omgrupperer seg i andre områder. Hvis ikke sikkerhet og stabilitet oppnås på Haiti, vil flyktningstrømmen bare øke. ■

NØKKELTALL > MEXICO

Folketall (mill)	106,5
Areal km ²	1 972 550
Flyktninger fra Mexico	5 570
Internt fordrevne	5 500
Flyktninger i Mexico fra andre land	1 620
Frivillige tilbakevendinger til Mexico	-
Asylsøkere fra Mexico til Norge i 2007	1

Tall fra 2007

INTERNE KONFLIKTER OG SOSIAL URO

MEXICO I DAG Mexico har den siste tiden vært preget av sosial misnøye og økt undertrykking av sosiale organisasjoner. I juli 2006 vant Felipe Calderón fra høyrepartiet Partido Acción Nacional (PAN) over venstresidens kandidat Lopez Obrador i Mexicos jevneste presidentvalg til nå. Etter valget kom beskyldninger om valgfusk. President Calderón har tydd til bruk av politi- og militærstyrker for å opprettholde «lov og orden». Amnesty International har rettet sterk kritikk mot meksikanske myndigheter for brutal vold mot protestanter. Den kraftige prisøkningen på basisvarer som mais har samtidig ført til store protester over hele landet. Mexico er et viktig transitland for innvandrere, flyktninger og narkotikahandel fra hele Latin-Amerika. Strengere grensekontroll ved Mexicos sørlige og nordlige grense gjør ferden til USA og Canada stadig mer usikker. I delstaten Chiapas neglisjeres internt fordrevne.

STRENG GRENSEKONTROLL Innføring av strengere kontroll ved grensen i Sør-Mexico har gjort identifisering av flyktninger blant innvandrerne stadig vanskeligere. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) er tallet på asylsøkere stabilt, mens arrestasjoner og utvisninger øker. Landets asyllov er svak, og det eksisterer ingen juridisk assistanse for asylsøkere og flyktninger. UNHCR har trappet opp sin tilstedeværelse ved grensen med flere poster og personale for å identifisere mennesker med behov for internasjonal beskyttelse.

Myndighetene i USA har startet byggingen av den omstridte muren på grensen mellom Mexico og USA. Den skal stanse ulovlig innvandring til USA, narkotikasmugling og ifølge president Bush «sikre tryggheten til amerikanske borgere». Muren er fordømt av Mexico med støtte fra 27 land i Organisasjonen av amerikanske stater (OAS). Menneskerettighetsorganisasjoner er bekymret for sikkerheten til innvandrerne, som benytter stadig farligere metoder for å krysse grensen.

INTERNT FORDREVNE Delstaten Chiapas har lenge vært preget av jordkonflikter, som har ført til intern fordrivelse av befolkningen. I 1994 gjorde urfolkbevegelsen Ejército Zapatista de Liberación Nacional (EZLN) opprør. 35 000 mennesker ble drevet på flukt som følge av den væpnede konflikten. Nærmere 20 000 zapatistsympatisører flyktet til fjellområdene etter at regjeringen satte inn militæret i 1995. Senere har paramilitære grupper stått bak fordrivelsen som del av militærets lavintense krigsstrategi. Ifølge menneskerettighetsobservatører fordriver paramilitære grupper befolkningen i samarbeid med politiet, militæret og lokale myndigheter.

IKKE RATIFISERT Fredsavtalen, underskrevet i 1996 mellom EZLN og den daværende presidenten Zedillo, ble aldri ratifisert. Under president Vicente Fox (2000-2006) ble det vedtatt en grunnlovsendring i modifisert språkdrakt da fredsavtalen ble kritisert for å stride mot ILO-konvensjon 169 for urfolks rettigheter.

Fortsatt finnes 5500 internt fordrevne registrert i Chiapas, i tillegg til et ukjent antall som lever i skjul eller er spredt utover delstaten. Situasjonen for de internt fordrevne er prekær, med mangel på jord, vann og sanitæranlegg, helse og utdanning. Nær all humanitær bistand til området har siden 2000 blitt kuttet. Menneskerettighetsorganisasjoner kritiserer staten for å undervurdere konflikten og ignorere paramilitære aktiviteter. Anbefalingene fra FNs utsending for internt fordrevne i 2003, om beskyttelse av flyktningene og en løsning av konflikten, ble aldri fulgt opp av myndighetene. Det økende antall av fordrivelser etter paramilitær virksomhet kan tyde på at situasjonen forverres. ■

NØKKELTALL > PANAMA

Folketall (mill)	3,3
Areal km ²	78 200
Flyktninger fra Panama	110
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Panama fra andre land	16 890
Frivillige tilbakevendinger til Panama	-
Asylsøkere fra Panama til Norge i 2007	-

Tall fra 2007

STATSBORGERSKAP TIL FLYKTNINGER

PANAMA I DAG Et stort antall uregistrerte flyktninger lever i skjul for myndighetene. I løpet av høsten 2008 iverksettes en ny lov som gir flyktninger mulighet til å søke om statsborgerskap.

KONTRASTER Panama er blant landene med raskest økonomisk vekst i Latin-Amerika. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) venter en økning av økonomisk innvandring til landet som en respons på utvidelsen av kanalen, stor utvikling innenfor eiendoms- og byggesektoren og sterk vekst i sørvismærkingen. Tross dette lever et stort antall av befolkningen fortsatt i dyp fattigdom, og landet ansees som det landet i området med dårligst velstandfordeling. Fattigdommen er spesielt stor i byslummen og i Darien-provinsen på grensen til Colombia hvor majoriteten av colombianske flyktninger med afro- og urbefolkningsbakgrunn befinner seg. De har ofte et dårlig kontaktnettverk, dårlig økonomi og få muligheter til arbeid.

UNHCR har et utbredt arbeid i landet for å bistå flyktninger med juridisk og materiell hjelp. Det gis også støtte til de fattige lokalsamfunnene som opplever presset av flyktningene som kommer over grensen fra Colombia.

VANSKELIGE FORHOLD I Panama har man flyktninger med full flyktningstatus og mennesker med midlertidig beskyttelsesbehov i tillegg til en stor gruppe colombianere som lever i skjul, såkalte «usynlige» flyktninger. De fleste anerkjente flyktningene i landet er opprinnelig fra El Salvador og Guatemala og har oppholdt seg to tiår i landet. I 2006 fikk de første colombianske urfolkene godkjent full flyktningstatus. Men situasjonen er vanskelig også for de anerkjente flyktningene, som ikke kan ta opp lån eller kjøpe eiendom. De må årlig fornye arbeidstillatelse og identitetskort.

Ifølge UNHCR anser ikke myndighetene de fleste ankomne som personer med beskyttelsesbehov, men som økonomiske innvan-

drere og en sikkerhetsrisiko. Myndighetene utøver strenge regler mot personer med midlertidig oppholdstillatelse i Panama, blant annet bevegelsesrestriksjoner.

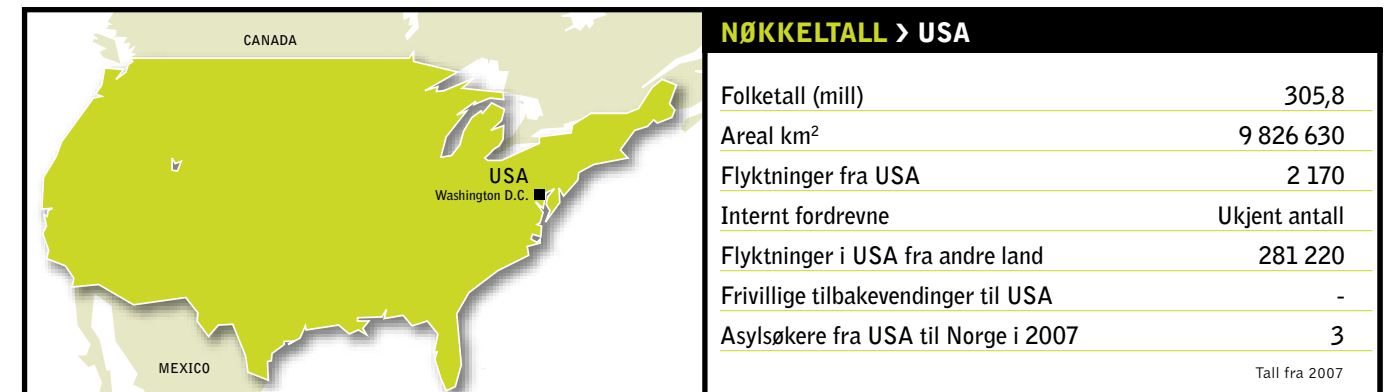
Rundt 1000 personer har midlertidig oppholdstillatelse. Restriksjonene gjelder for hele husholdningen, også for eventuelt panamanske ektefeller og barn. På grunn av reiserestriksjonene har de som bor i avsidesliggende områder dårlig tilgang til grunnleggende helsetjenester og skolegang.

De «usynlige» flyktningene bor hovedsakelig i og rundt hovedstaden Panamá, og majoriteten kommer fra nabolandet Colombia. UNHCR uttrykker dyp bekymring for situasjonen til en stor gruppe enslige kvinnelige forsørgere som blir utnyttet i landets sexindustri.

NY LOV I mars 2008 ble en ny lov vedtatt som gir mulighet til å søke om fullt statsborgerskap for flyktninger som har oppholdt seg mer enn ti år i landet. De fleste som blir berørt, er flyktninger med opprinnelse fra El Salvador og Nicaragua som kom til landet på 1980-tallet. Gjennom en slik lov vil integreringen bli lettere, og flyktningene vil få tilgang til banklån, rett til kjøp av eiendom og få stabile arbeidsforhold. Loven forventes å tre i kraft i september 2008.

Ifølge UNHCR forventes det positive ringvirkninger for menneskerettighetssituasjonen i landet som en konsekvens av økt internasjonalisering av landet, en fornyet termin for Panama i FNs Sikkerhetsråd i 2007 og utbygging av kanalen. Det vil ikke minst kunne bedre situasjonen for flyktninger i Panama. ■

KOMPENSASJON TIL FORDREVNE

PERU I DAG En 20 år lang og voldelig konflikt i Peru har etterlatt seg 150 000 internt fordrevne. Peruanske myndigheter har startet en kartlegging av denne gruppen med tanke på kompensasjon. Landet har en svært skjev velferdsfordeling som berører urbefolkningen sterkest. Også Peru merker konflikten i nabolandet Colombia, og antallet asylsøkere til landet øker markant.

FATTIGDOM Peru har i de siste årene opplevd en økonomisk vekst som et resultat av høyere priser på mineraler og metall som landet produserer, men fortsatt er arbeidsløsheten og fattigdommen stabilt høy. Halvparten av befolkningen lever under fattigdomsgrensen og en fjerdedel i ekstrem fattigdom. Dårlige fremtidsutsikter på landsbygda har ført til en massiv migrasjon til hovedstaden Lima og forstedene rundt. Mødre- og spedbarnsdødeligheten i Peru er regionens høyeste, og på landsbygda har man dobbelt så stor sjanse fra å dø av fødselskomplikasjoner som i byene, blant annet på grunn av dårlig tilgang til helsepersonell og at statens program for helsehjelp til de fattigste ikke har nådd ut til marginaliserte landsbygrupper.

GROVE OVERGREP Mellom 1980 og 2000 var Peru fanget i en svært voldelig konflikt mellom regjeringsstyrker og borgervernsgrupper fra landsbyene på den ene siden og de revolusjonære bevegelsene Túpac Amaru og Sendero Luminoso på den andre. Landet opplevde en masseflukt fra landsbyene og mellom en halv og en million mennesker ble internt fordrevet.

Under konflikten ble sivilbefolkningen utsatt for svært grove overgrep. Sannhetskommisjonen, opprettet i 2001, konkluderte i sin avsluttende rapport fra 2003 at alle partene i konflikten hadde gjort seg skyldige i systematiske brudd på menneskerettighetene og på humanitær rett. Sannhetskommisjonen beregnet i tillegg at 69 280 mennesker ble drept eller forsvant under konflikten.

INTERNT FORDREVNE Man regner med at 80 prosent av de tidligere internt fordrevne enten har slått seg permanent ned der de har blitt fordrevet eller har returnert. Av de gjenværende 150 000 er 70 prosent fra indianske urbefolkningsgrupper i områdene Ayacucho, Huanca-velica, Apurímac og Sierra Central. De fleste bor i Limas slum, der mange opplever etnisk og språklig diskriminering. Mangel på dokumenter og identifikasjonspapirer som fødselsattester gjør det umulig for dem å utøve sine politiske og sivile rettigheter. Mange arbeider uten tillatelse. De kan ikke registrere barna sine i skolen eller benytte seg av banksystemet. Sannhetskommisjonen anbefalte opprettelse av et nasjonalt erstatningsråd for å få en oversikt over ulike grupper og individer som er konfliktens ofre. Registrering av internt fordrevne er et ledd i en plan om kompensasjon til konfliktens ofre, og i midten av 2007 var de første 3000 av 150 000 registrert.

FLERE FRA CUBA Ved inngangen av 2008 var det omtrent 1000 flyktninger i Peru, ifølge FNs høykommissær for flyktninger, men flyktningbefolkningen har vært økende i grenseområdene. I de senere årene har det vært en sterk økning i antallet cubanske asylsøkere. Det er også stadig flere colombianere som tar seg over grensen og søker tilflukt i Peru. ■

FRA STRENGT TIL STRENGERE

USA I DAG Landet er en populær asylsøkerdestinasjon, men de som flykter, møter harde vilkår med strengere grensekontroller, terrorlover og asylfengsler. Nye retningslinjer gjør forholdene vanskeligere for både asylsøkere og arbeidsinnvandrere, og terrorfrykten preger behandlingen av flyktninger fra arabiske og islamske land.

TO VEIER TIL ASYL USA mottok 49 200 asylsøkere i 2007, noe som er flest av alle industrialiserte land, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Dette tilsvarer én asylsøker for hver tusende innbygger. Tallet for EU-land er 2,6. Antallet asylsøkere i USA er halvert siden 2001, da landet tok i mot 104 340 asylsøkere.

Det er to prosesser for å få asylsøknaden behandlet i USA: «affirmative» eller «defensive». Den første prosessen er for asylsøkere som ikke har fått utvisningssaker reist mot seg, mens sistnevnte gjelder for personer myndighetene ønsker å utvise. Dette kan være fordi de er papirløse eller har brutt amerikansk innvandringslovgivning. Flyktninger som ikke har fått reist sak mot seg, må søke om asyl innen ett år for å få søknaden behandlet.

ASYLSØKERE I FENGSEL U.S. Immigration and Customs Enforcement (ICE) utstedte i slutten av 2007 et nytt direktiv som gjør det enda vanskeligere for asylsøkere å slippe ut fra varetekt. Nesten alle asylsøkere som ankommer USA blir utsatt for varetektfengsling, uten at det tas hensyn til individuelle forhold, ifølge Amnesty International USA. ICE driver åtte sentre der asylsøkere er i forvaring i påvente av saksbehandling (Service Processing Centers). I tillegg finnes sju private oppbevaringssentre. Innvandrere holdes også i lokale og private fengsler. Normal tid i varetekt er omtrent en måned, men noen blir holdt inne i flere år.

TØFT FOR ARBEIDSMANNVANDRERE Innvandrere, særlig fra latinamerikanske land, fortsatte i 2007 å protestere mot militarisering av grensen

og strengere tiltak fra myndighetene overfor papirløse innvandrere. National Immigrant Solidarity Network gjorde 1. mai til en nasjonal aksjonsdag for ulovlige innvandrere. Samtidig innfører flere delstater strengere tiltak for å sende ut arbeidere som mangler arbeidstillatelse.

Department of Homeland Security annonserte i august 2007 nye tiltak som blant annet medfører økt militarisering av grensen mot Mexico, et yndet overfartspunkt for fattige fra Mellom-Amerika. Innvandrere uten dokumenter vil få dårligere muligheter for å få saken sin prøvd for retten. Myndighetene begrenser også adgangen til landet for grupper med antatt tilhørighet til kriminelle nettverk. Med de nye tiltakene vil arbeidsgivere som blir tatt for å ansette ulovlige innvandrere, få hardere bøter, noe aktivister som arbeider for flyktnings rettigheter frykter kan føre til at flere vil arbeide i det skjulte.

FLERE IRAKERE TIL USA Antallet irakere som nå får adgang til landet, har økt kraftig etter at Bush-administrasjonen møtte hard kritikk for ikke å gjøre nok for flyktningene fra landet de invaderte i 2003. Amerikanske myndigheter har som mål å motta 12 000 overføringsflyktninger innen september 2008. Ved utgangen av mars 2008 hadde landet tatt imot 4235 av disse. Det amerikanske utenriksdepartementet opplyser at ytterligere 500 var klarert og godkjent for overføring.

SMÅ POLITISKE FORSKJELLER Foran presidentvalget i 2008 er kandidatene enige om de viktigste sakene. Både republikaneren John McCain og demokraten Barack Obama støttet president George W. Bushs forslag om å reformere de amerikanske innvandringslovene, og de støtter byggingen av den omstridte muren på grensen mot Mexico, som er i full gang. ■

NØKKELTALL > VENEZUELA

Folketall (mill)	27,7
Areal km ²	912 050
Flyktninger fra Venezuela	5 090
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Venezuela fra andre land	200 910
Frivillige tilbakevendinger til Venezuela	-
Asylsøkere fra Venezuela til Norge i 2007	-

Tall fra 2007

SPENT NABOFORHOLD

VENEZUELA I DAG En stor befolkning av colombianere lever som uregistrerte flyktninger i Venezuela. Forholdet til Colombia har forverret seg kraftig siden i fjor høst, og mange frykter at man kan stå foran en regionalisering av den colombianske konflikten.

CHAVISME President Hugo Chavez søker å innføre det «21. århundrets sosialisme». Med et uttrykt mål om å utrydde sosiale skjevheter har han gjennomført en rekke reformer som omfordeling av jord, en alfabetiseringskampanje og nasjonal kontroll over viktige naturressurser som olje. De siste tre årene har landet hatt et sterkt økonomisk oppsving gjennom de høye internasjonale oljeprisene. Dette har gjort det mulig for Chavez å fortsette med velferdsprogrammene innenfor helse og utdanning. Fortsatt lever 33,1 prosent av befolkningen i fattigdom og 10,5 prosent i ekstrem fattigdom. Presidentens kritikere er blant annet bekymret for en svekkelse av demokratiske institusjoner, politisk polarisering, et mer politisert militærapparat og sårbarhet overfor de store svingningene i oljeprisene.

MANGE UREGISTRERTE Med intensiveringen av konflikten i Colombia har det vært en drastisk økning av antallet asylsøknader fra colombianske flyktninger. I 2006 økte antall asylsøkere med over 30 prosent fra tidligere år, og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) mener økningen vil vedvare. UNHCR regner også med at det finnes rundt 200 000 colombianere i grenseområdene mellom Venezuela og Colombia som trenger beskyttelse. Dette står i motsetning til de offisielle tallene, som er på omtrent 8500. Frykt og mistillit bidrar til at de ikke søker om offisiell flyktningstatus. Kidnapping, leiemord, tvangsrekruttering og smugling er vanlig i grenseområdene, og flere hundre asylsøkere måtte i 2007 flytte til Caracas på grunn av drapstrusler fra colombianske geriljagrupeer og paramilitære. En asylsøker ble myrdet ved ankomst til hovedstaden.

RETTIGHETENE Flyktninger og asylsøkere kan bevege seg fritt i landet. Men asylsøkere må en gang i måneden melde seg på et statlig kontor, noe som kan virke begrensende. Registrerte flyktninger kan arbeide og drive forretninger. Asylsøkere har ikke rett til å arbeide, og de fleste arbeider ulovlig. Blant annet regner man med at 25 000 personer fra urbefolkningsgruppen wayúu arbeider ulovlig på kvegfarmer. Forholdene er svært dårlige og lønningene lave, og de blir truet med anmeldelse til innvandringsmyndighetene hvis de fremmer sak mot arbeidsgiverne. I 2007 ble 15 wayúuer returnert til Colombia, tross UNHCRs bekymringer. Utlendinger og flyktninger trenger egne identitetskort for å åpne bankkonto, kjøpe eiendom eller ta førerkort. Asylsøkere får ikke slike kort.

Alle mindreårige i Venezuela har rett til utdanning, uansett status. Men uten anerkjent status får man ikke avsluttende attester. Regjeringen gir både flyktninger og asylsøkere tilgang til spesiell helsehjelp, utdanning og mat på skolen. UNHCR har sammen med Caritas og andre frivillige organisasjoner etablert mikrokredittprogrammer for flyktninger og asylsøkere som lever i grenseområdene Tachira, Zulia, og Apure. Dette gjør det mulig for dem å starte egne bedrifter og drive for seg selv.

SPENT NABOFORHOLD Grenselandet mellom Venezuela og Colombia er kjent for fri flyt av smuglergods som narkotika, stjalne biler og bensin. Siden 2001 har handelen av blant annet matvarer mellom landene økt jevnt, spesielt fra Colombia til Venezuela. Forholdet mellom de to nabolandene preges også av den store ideologiske avstanden mellom den USA-støttede colombianske presidenten Alvaro Uribe og den anti-amerikanske Hugo Chavez. Siden november 2007 har relasjonen nådd et lavmål etter at Chavez forhandlet om løslatelse av fanger med den colombianske geriljabevegelsen FARC uten Uribes samtykke. Venezuela ansees for å ha et godt naboforhold til de andre landene i regionen. ■

Nepalske myndigheter har forgjeves forsøkt å forhandle med Bhutan om å la over 100 000 Bhutan-flyktninger vende hjem.

Foto: Ronny Hansen

ASIA OG OSEANIA >>

INNHOLD >> ASIA OG OSEANIA

- 94 Flere på flukt i eget land
- 96 Afghanistan
- 97 Australia
- 98 Bangladesh
- 99 Bhutan
- 100 Burma
- 101 Filippinene
- 102 India
- 103 Indonesia
- 104 Irak
- 105 Iran
- 106 Israel
- 107 Jemen
- 108 Jordan
- 109 Kina
- 110 Laos
- 111 Libanon
- 112 Nepal
- 113 Nord-Korea
- 114 Pakistan
- 115 De palestinske områdene
- 116 Sri Lanka
- 117 Syria
- 118 Thailand
- 119 Øst-Timor

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>	
Palestina	4 904 000
Afghanistan	3 057 400
Irak	2 309 250
Vietnam	327 780
Burma	191 310

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>	
Irak	2 778 000
India	600 000
Bangladesh	500 000
Burma	500 000
Sri Lanka	460 000

Foto: UNHCR / J. Björgrinsson
Foto: UNHCR / J. Redfern

Foto: Flyktninghjelpen/Astrid Sehl
Foto: Flyktninghjelpen/Sudjeewa de Silva

Jemenittiske fiskere må med jevne mellomrom begrave somaliere og etiopere som har druknet etter å ha blitt tvunget til å svømme mot land av menneskesmuglere.

Flere hundre tusen flyktninger fra Burma holder til i flyktningleirer i Thailand. Noen har vært der så lenge som 20 år. Denne 28-åringen mistet beinet da han gikk på en landmine i Burma.

Afghanere som vender tilbake fra flyktningtilværelsen opplever ofte at andre har tatt over jorda deres. Denne jenta bor i en provisorisk leir i Jalalabad etter å ha returnert fra Pakistan til Afghanistan.

Kadisvari var gravid da hun ble fordrevet sammen med flere hundre tusen srilankesere på østsiden av Sri Lanka. 140 000 av disse har flyttet tilbake gjennom et organisert tilbakevendingssprogram.

FLERE PÅ FLUKT I EGET LAND

I løpet av 2007 økte antall internt fordrevne med 30 prosent i Midtøsten, og våren 2008 var innpå hver fjerde av alle verdens 42 millioner flyktninger og internt fordrevne enten en palestiner eller en iraker. Alt i alt var 17,5 millioner mennesker på flukt i Asia, inkludert Midtøsten og Stillehavsområdet, ved årsskiftet 2007/2008.

Ingen steder i verden ble så mange mennesker fordrevne i 2007 som i Irak. I løpet av året ble drøyt 700 000 irakere fordrevne, de fleste på grunn av religiøs eller etnisk tilhørighet. Etter årsskiftet ble ytterligere tvunget på flukt, og våren 2008 var tallet på internt fordrevne irakere oppe i nesten 2,8 millioner. Felles for mange av de nye fordrevne er at de kommer fra steder med en blandet befolkning der de selv har tilhørt en minoritet. På grunn av sin mindretallsstatus er de blitt utsatt for målrettet vold og overgrep, noe som til slutt har tvunget dem på flukt.

Mot slutten av 2007 avtok volden noe i Irak. Årsaken kan være at homogeniseringen av tidligere blandede områder var sluttført, slik at det ikke var flere å fordrive. Internasjonale observatører som International Organization for Migration (IOM) har uttrykt bekymring for at segregeringen skal bli permanent i det irakiske samfunnet.

PRESSET OMRÅDE Fra årsskiftet 2003/2004 til 2007/2008 har antallet irakiske flyktninger i eksil økt fra 300 000 til 2,3 millioner. 1,9 millioner befinner seg i Jordan og Syria. I februar 2008 meldte myndighetene i Jordan at flyktningene fra Irak hadde kostet staten over to milliarder dollar de siste tre årene. Blant vanlige jordanere og syrere merkes flyktningstrømmen ved at prisene på mat, bolig og bensin har gått opp. Samtidig er lønningene presset ned fordi arbeidsvillige og ofte høyt utdannede irakere har skapt et svart arbeidsmarked. Dessuten legger flyktningene beslag på allerede knappe ressurser innen helse, utdanning og annen infrastruktur.

Verken myndighetene eller befolkningen i Jordan og Syria ser ira-

kerne uten videre som flyktninger på flukt fra vold og overgrep. I stedet anses de som uønskede «gjester» på jakt etter arbeid og bedre leveforhold. Begge landene forsøker å stanse flyktningene gjennom ulike restriksjoner, først og fremst ved å innføre visumplikt.

I januar 2008 uttrykte den amerikanske flyktningorganisasjonen U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) bekymring for en ytterligere destabilisering av hele Midtøsten på grunn av belastningen med den store irakiske flyktningbefolkningen. Det internasjonale samfunnet er flere ganger blitt bedt om å bidra økonomisk til vertslandene. I 2007 mottok FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR) støtte til sitt arbeid for irakere på flukt tilsvarende 30 dollar i året per person.

TERRORKRIG FORDRIVER SIVILE I deler av Asia har flyktningssituasjonen blitt forverret på grunn av den USA-ledete krigen mot terror. Flere steder har myndighetene brukt frykten for islamistiske grupper som påskudd for å slå hardt ned på opprørsgrupper og deres antatte sympatisører. Og i kampen mot terrorister og opprørere har regjeringstyrker ikke nødvendigvis gjort forskjell på væpnede grupper og sivilbefolkningen.

På Filippinene har FN rettet kass kritikk mot regjeringens anti-terrorlov fra februar 2007 fordi den ikke skiller klart mellom sivile og medlemmer av opprørsgrupper. Fra april til august 2007 ble opp mot 100 000 mennesker fordrevet på grunn av en storstilt militæraksjon mot muslimske opprørsgrupper på øya Mindanao.

I Pakistan har myndighetenes kamp mot terrorister utsatt befolk-

ningen for stort press i flere provinser. I oktober 2007 ble 80 000 mennesker fordrevet i Waziristan da regjeringsstyrkene satte inn en offensiv mot militante Taliban-tilhengere. Et par måneder senere måtte et ukjent antall sivile i Baluchistan også flykte på grunn av regjeringsangrep mot separatister der. I november ble minst 400 drept og 500 000 fordrevet under kamper mellom hæren og pro-talibanske militante i nordvest-provinsen. Ved slutten av året hadde situasjonen roet seg tilstrekkelig til at de fleste fra nordvest-provinsen kunne vende tilbake til hjemmene sine.

FULL KRIG PÅ SRI LANKA På Sri Lanka blusset borgerkrigen opp igjen i januar 2008, etter at regjeringen rett etter nyttår trakk seg fra våpenhvileavtalen med Tamiltigrene. Begge parter sier de nå satser fullt ut på en militær i stedet for en politisk løsning av konflikten. Regjeringen hevder å kunne knuse Tamiltigrene innen utgangen av 2008.

I april rapporterte det FN-tilknyttede nyhetsbyrået IRIN om at intense kamper i nordvest hadde fordrevet 16 000 srilankesere til tryggede områder. Det nordiske observatørkorps Sri Lanka Monitoring Mission (SLMM) som ble etablert i forlengelsen av våpenhvilen i 2002 for å overvåke fredsavtalen, måtte forlate landet i januar 2008.

UNHCRS STØRSTE TILBAKEVENDINGSPROGRAM Siden Talibans fall i 2001 har over fem millioner afghanske flyktninger vendt tilbake til hjemlandet. De aller fleste av dem har fått assistanse av UNHCR gjennom organisasjonens største tilbakevendingssprogram noen sinne. I 2007 fikk 365 000 flyktninger hjelp fra til å reise tilbake til Afghanistan.

Tross den omfattende tilbakevendingen bor fortsatt nærmere tre millioner afghanske flyktninger i Iran og Pakistan. Mange av disse har levd i eksil i 20 år og har ikke noe umiddelbart ønske om å dra tilbake. Grunnen er den dårlige sikkerhetssituasjonen i Afghanistan og at fattigdommen der er større enn i Pakistan og Iran. Ifølge iranske myndigheter bor det mer enn en million afghanske innvandrere i Iran tillegg til de drøyt 900 000 registrerte flyktningene. I 2006 annonserte myndighetene at disse innvandrerne ville bli sendt ut av landet. Mellom april og juni 2007 ble rundt 100 000 afghanere deportert. Tidlig i 2008 erklærte myndighetene at flere ville bli utvist.

FRED OG TILBAKEVENDING Mens kriger og konflikter har drevet flere på flukt i Asia i 2007, er det også eksempler på at folk har vendt tilbake. I tillegg til afghanerne, gjelder det blant annet mange av de mellom 100 000 og 200 000 som ble fordrevet under den ti år lange borgerkrigen i Nepal som tok slutt i 2006. I juli 2007 ble antall internt fordrevne i Nepal anslått til mellom 50 000 og 70 000.

I den indonesiske Aceh-provinsen, der 30 års borgerkrig ble avsluttet med en fredsavtale i august 2005, hadde de fleste fordrevne enten vendt hjem eller bosatt seg på et nytt sted ved utgangen av 2007. Mange som returnerte til sine hjemsteder, kom tilbake til svært vanskelige forhold med mangel på bolig, mat og rent vann og uten tilgang til skole og helsetjenester.

Den største organiserte tilbakevendingen av internt fordrevne skjedde på Sri Lanka, der 140 000 flyttet tilbake til de østlige delene av landet. Tilbakevendingen ble organisert av myndighetene etter at hæren hadde tatt kontroll over tidligere tamildominerte områder. Ifølge IDMC ble det rapportert om tilfeller av tvangsretur.

BOSETTING I TREDJE LAND Enkelte flyktninggrupper har vært så mange år i eksil uten utsikter til tilbakevending at bosetting i et nytt land etter hvert er blitt et mer aktuelt alternativ. I Asia gjelder det blant annet de over 120 000 burmeserne som siden 1980-tallet har bodd i leirer i Thailand og de 107 000 bhutanerne som flyktet til Nepal på begynnelsen av 1990-tallet.

I 2005 startet UNHCR et gjenbosettingsprogram for burmeserne, som har blitt det største i organisasjonens historie. Ved utgangen av 2007 hadde mer enn 21 000 burmesere forlatt leirene for å starte på nytt i et nytt land. Over halvparten av dem ble bosatt i USA.

Noe ferskere er gjenbosettingsprogrammet for flyktningene fra Bhutan. I slutten av 2006 annonserte USA og flere andre land at de var villige til å ta imot minst 85 000 av de bhutanske flyktningene fra leirene i Nepal. I november 2007 startet en storstilt informasjonskampanje rettet mot flyktningene, og i slutten av mars 2008 forlot de første flyktningene leirene i Nepal for å bosette seg i USA. Norge er blant landene som har sagt seg villig til å ta i mot flyktninger fra Bhutan. ■

NØKKELTALL > AFGHANISTAN	
Folketall (mill)	27,1
Areal km ²	647 500
Flyktninger fra Afghanistan	3 057 400
Internt fordrevne	161 000
Flyktninger i Afghanistan fra andre land	40
Frivillige tilbakevendinger til Afghanistan	373 860
Asylsøkere fra Afghanistan til Norge i 2007	234
Tall fra 2007	

NØKKELTALL > AUSTRALIA	
Folketall (mill)	20,7
Areal km ²	7 686 850
Flyktninger fra Australia	60
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Australia fra andre land	22 160
Frivillige tilbakevendinger til Australia	-
Asylsøkere fra Australia til Norge i 2007	-
Tall fra 2007	

HUMANITÆR KRISE, USIKRE FORHOLD

AFGHANISTAN I DAG Mer enn en tredjedel av Afghanistans befolkning har flyktet fra det krigsherjede landet siden 1979. Per november 2007 anslo FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) at nærmere to millioner afghanere befant seg i Pakistan og 915 000 i Iran. Den store majoriteten av afghanerne i disse landene har vært der i over 20 år, og halvparten er også født i eksil. Siden 2001 har fem millioner blitt repatriert, men fortsatt fører interne kamper til at landet produserer flyktninger og internt fordrevne. Sikkerheten har forverret seg i 2007, spesielt i det østlige, sørøstlige og sørlige Afghanistan.

PROBLEMER FOR RETURNERENDE FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) tror antallet som returnerer vil være mer knyttet til utviklingen i vertslandene enn i Afghanistan. FN-byrået anslår at 540 000 flyktninger vil returnere i løpet av 2008 og 2009. Blant utfordringene for de returnerende er eiendomsrettslige konflikter sentrale, da hjemmene og eiendommene deres ofte er overtatt av andre. UNHCR melder at 46 prosent av de som returnerer får problemer med å finne husly i hjemlandet, og 26 prosent mangler stabil inntekt. I 2007 vendte 365 410 afghanere frivillig tilbake til Afghanistan. Ifølge FN er det mye som tyder på at færre kommer til å gjøre dette i tiden fremover. Det skyldes blant annet den dårlige sikkerhetssituasjonen, samt begrensede økonomiske og sosiale muligheter i Afghanistan.

TILBAKE FRA PAKISTAN OG IRAN UNHCR arbeider kontinuerlig med å hjelpe afghanske flyktninger fra Pakistan tilbake til hjemlandet, og i mars 2008 ble over 10 000 afghanske flyktninger repatriert med UNHCRs hjelp. Den pakistanske regjeringen planlegger å stenge leirene for de afghanske flyktningene i landet og i ytterste konsekvens deportere alle gjenværende flyktninger innen desember 2009. Da går flyktningenes ID-papirer ut på dato. I april 2008 innledet de pakistanske myndighetene nedleggelsen av flyktningleiren Jalozai,

der 80 000 flyktninger bor. Av dem repatrierte 6000 i løpet av mars og april. Bistandsorganisasjonen Oxfam meldte i en rapport fra januar 2008 at 80 prosent av de afghanske flyktningene i Pakistan ikke ønsker å returnere og anbefaler snarere lokale integreringstiltak i Pakistan. Iran har per 31. mars i år utdelt identifikasjonspapirer til i underkant av én million. Iranske myndigheter anslår antallet uregistrerte afghanske flyktninger til ytterligere én million og fremhever at disse når som helst kan deporteres. Iranske massedepoteringer av afghanere sommeren 2007 medførte en uforutsett humanitær og politisk krise i Afghanistan.

HUMANITÆR KRISE UNDER USIKRE FORHOLD Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC) uttrykte i april 2008 ekstrem bekymring for den forverrede humanitære situasjonen i Afghanistan. FNs generalsekretær fastslo i mars at over 8000 mennesker, minst 1500 av dem sivile, døde av konfliktrelatert vold i 2007, også som følge av den internasjonale militære operasjonen i landet. Volden sprer seg til nye områder, og de afghanske myndighetene melder at nær 37 000 mennesker ble internt fordrevne i 2007 som følge av konfliktrelatert vold og usikkerhet. Av samme grunn var FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) per februar i år kun operativ i rundt 55 prosent av landet.

MATMANGEL TVINGER FOLK PÅ FLUKT Det totale antallet internt fordrevne i Afghanistan er 161 000 ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). Matmangel er med på å øke antallet. Minst 1000 mennesker har enten flyktet ut av landet eller til en annen provins som følge av matmangel i april i år, ifølge Afghanistans Røde Halvmåne. Verdens matvareprogram (WHO) meldte i april at WHO og myndighetene sammen ga mathjelp til 400 000 afghanere i løpet av de to foregående månedene. ■

NYE KOSTER I AUSTRALIA

AUSTRALIA I DAG I oktober 2007 kom Australias tidligere innvandringsstatsråd Kevin Andrews med kraftig kritikk av det han beskrev som afrikanske innvandreres manglende evne til å la seg integrere i det australske samfunnet. Utsagnene skapte kraftige nasjonale og internasjonale reaksjoner. Flyktningrådet i Australia kritiserte uttalelsene for å være generaliserende og basert på rase og hudfarge. Kritikken ble også oppfattet som et indirekte angrep på en politikk statsråden selv var ansvarlig for.

SENDT TIL STILLEHAVSØYER I 2001 ble det norske frakteskipet MV «Tampa» nektet å sette i land 433 personer, de fleste fra Afghanistan, som de hadde plukket opp. Disse ble til slutt vist videre til stillehavsoya Nauru for å vente på at deres status skulle avgjøres. Dette ble begynnelsen på en politikk med å legge begrensninger på hvilke båter som får adgang til australsk territorium. 1600 mennesker er siden blitt internert på øyene Nauru og Papua New Guinea, uten mulighet til å ankomme australsk territorium og be om opphold på humanitært grunnlag, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

KONTROVERSIELT LOVFORSLAG I 2006 foreslo regjeringen å lovfeste praksisen med at alle dokumentløse asylsøkere som ankommer Australia med båt, skulle bli plassert andre steder i Stillehavet. I tillegg skulle alle de som fikk anerkjent flyktningstatus, bli bosatt utenfor Australia. Lovforslaget ble trukket tilbake av statsminister John Howard da FN kritiserte det for å være i strid med prinsippet om *non refoulement*. Prinsippet innebærer at ingen må sendes tilbake til områder hvor deres liv og sikkerhet kan være i fare.

NYE TONER Den nye regjeringen til Kevin Rudd har varslet en slutt på den forrige regjeringens praksis med utplassering på stillehavsoyer, noe UNHCR stiller seg positiv til. Australia ønsker også å

spille en mer aktiv rolle i FN. I februar 2008 kom de siste personene fra stillehavsoyene til det australske fastlandet, noen etter å ha oppholdt seg flere år på øyene. Imidlertid befinner fire tusen personer seg fortsatt i et stort og nytt interneringssenter på Christmas Island, en øy som ligger innenfor australsk territorium, som ønsker asyl eller flyktningstatus. UNHCR ga i 2007 uttrykk for håp om at Australia vil følge flyktningkonvensjonen fra 1951 i behandlingen av disse personene.

FÆRRE FÅR OPPHOLD Australia gir to ulike former for oppholdsvisa på humanitært grunnlag, et permanent og et midlertidig. I løpet av budsjettåret 2006-2007 ble 13 017 visa gitt på humanitært grunnlag, ifølge australske myndigheter. Dette er en nedgang på ti prosent fra 2005-2006. Av disse kom majoriteten fra Sudan, Irak og Afghanistan. Det går ikke fram av statistikkene hvor mange som har fått permanent og hvor mange som har fått midlertidig oppholdstillatelse. Australske myndigheter hevder at de bare sender flyktninger tilbake til hjemlandet eller tredjeland etter grundige undersøkelser. Men bare fem prosent av de som har søkt om opphold på humanitært grunnlag, fikk dette innvilget mellom 1996 og 2003, ifølge U.S. Committee for Refugees and Immigrants.

BEHANDLES IKKE I 2007 søkte 3970 personer om asyl i Australia, en økning på 13 prosent fra 2006. De største gruppene kom fra Kina (1213), Sri Lanka (445) og India (349). Mange søknader kommer imidlertid aldri så langt som til å bli behandlet. I Australia er det tilstrekkelig grunnlag for å ikke behandle en asylsøknad at en person har tilbrakt mer enn sju dager i et trygt land før ankomst til Australia, eller at de har passert et av UNHCRs kontorer på vei til øykontinentet. ■

FARE FOR NYTT OPPRØR

BANGLADESH I DAG I den sørøstlige Chittagong-provinsen i Bangladesh har den drøyt ti år gamle fredsavtalen verken skapt varig fred eller slutt på forfølgelsen av ikke-muslimske minoriteter. Etter et militærkupp og innføring av unntakstilstand i 2007 er det fare for at det væpnede opprøret i Chittagong blusser opp igjen.

BORGERKRIG Konflikten mellom myndighetene i Bangladesh og de etniske minoritetsgruppene i Chittagong Hill Tracts begynte allerede i 1971, da Bangladesh ble en selvstendig stat. Minoritetsgruppene, som alle skiller seg religiøst, kulturelt og sosialt fra den muslimske majoriteten, forlangte selvstendighet, noe sentralmakten i Bangladesh ikke var villig til å innvilge dem. Myndighetene slo hardt ned på opprørerne i Chittagong med en massiv militær oppbygging og oppfordring til muslimske bengalere om å bosette seg i området. Lokalbefolkningens jord ble konfiskert uten kompensasjon. Dette førte til en 25 år lang væpnet konflikt mellom myndighetene og den militante frigjøringsorganisasjonen Shanti Bahini. Mer enn 60 000 flyktet til India. De aller fleste som ble fratatt jorda eller fordrevet på grunn av krigshandlinger, ble imidlertid værende i landet. Ifølge myndighetene var det i 2000 om lag 500 000 fordrevne i Chittagong. Flesteparten av de fordrevne oppholder seg ulovlig i naturreservater uten tilgang til rent vann og grunnleggende helsetjenester.

INGEN LØSNING I 1997 ble det inngått en fredsavtale mellom regjeringen i Bangladesh og representanter for minoritetsgruppene i Chittagong. Dette førte til en bedring av forholdene i provinsen, men avtalen har likevel ikke skapt noen varig fredsløsning. Viktige stridsspørsmål er fortsatt uløste, særlig knyttet til hvem som skal ha eiendomsrett til landområder som nå besettes av bengalske innflyttere, men som tidligere ble dyrket av de fordrevne minoritetsgruppene.

POLITISK URO Demokratiet i Bangladesh har lenge vært skjørt, og etter at det islamsk-nasjonalistiske Bangladesh National Party (BNP) vant valget i 2001, ble situasjonen i landet svært urolig. BNP har nektet å respektere fredsavtalen og gir fortsatt økonomisk støtte til bengalske muslimer som ønsker å bosette seg i området. På grunn av denne innflyttingen er det fortsatt sterk kamp om landressursene i regionen, og voldelige sammenstøt forekommer stadig.

BNPs valgseier førte også til at ytterliggående fundamentaliske grupper styrket seg, og mange religiøse minoritetsgrupper samt moderate muslimske grupper ble utsatt for angrep og forfølgelse. Opp mot 200 000 hinduer flyktet, mange over grensen til India, og mange religiøse minoritetsgrupper, særlig hinduer, kristne og ahmadi-muslimer, er fortsatt utsatt for trakassering og forfølgelse.

MILITÆRKUPP Etter lang tids politisk uro med store demonstrasjoner og strid mellom de ledende politiske partiene, tok militæret over makten i januar 2007 og innførte unntakstilstand i landet. Militærregimet har lovet å gjenopprette ro og orden, for så å avholde valg. Misnøyen med det nye regimet har vært sterk blant minoritetsbefolkningen i Chittagong, og det er stor fare for at gruppene igjen tar opp våpnene.

BURMESISKE FLYKTNINGER Det oppholder seg også tusenvis av flyktninger fra andre land i Bangladesh. Overslagene for hvor mange av disse som fortsatt lever som flyktninger varierer sterkt. Flesteparten av dem er rohingyaer, burmesiske muslimer som tok seg over grensen på begynnelsen av 1990-tallet. Myndighetene anser flertallet av burmeserne som økonomiske innvandrere. Om lag 27 000 rohingyaer holder til i leirer drevet av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). I tillegg regner andre troverdige kilder med at 100 000-200 000 burmesiske flyktninger oppholder seg utenfor leirene. ■

FLYKTNINGER BOSETTES I TREDJELAND

BHUTAN I DAG Nærmere 20 år etter at de ble tvunget på flukt, sviner håpet om hjemvending blant de over 100 000 bhutanerne som bor i leirer i Nepal. Det internasjonale samfunnet synes også å ha gitt opp tanken om tilbakevending, og mange land har sagt seg villige til å ta imot flyktninger fra Bhutan. I mars 2008 forlot de første familiene leirene i Nepal for å starte et nytt liv i USA.

ÉN NASJON, ETT FOLK Bhutan er et av verdens mest isolerte land og har siden 1907 vært et absolutt monarki med en strengt hierarkisk føydalstruktur. Landet er et multietnisk samfunn med 24 språk og flere etniske grupper. Kongen og de som besitter makten tilhører ngalongene, en buddhistisk folkegruppe med røtter i Tibet. De utgjør mellom 15 og 20 prosent av befolkningen.

Ifølge kongen og regjeringen er kulturelt mangfold en trussel mot harmoni og sikkerhet i et så lite land som Bhutan. Derfor innførte de på 1980-tallet lover for å styrke det de anser som landets egentlige, genuine kultur – drukpaenes verdier og identitet. Drukpa betyr egentlig «folk fra Bhutan», men i realiteten representerer begrepet de buddhistiske gruppene i nord. Lovene omfatter strenge og detaljerte påbud og forbud, som påbudet om å kle seg i drukpa-inspirerte klær.

FRATATT STATSBOGERSKAP Regjeringens politikk innebar en regelrett tvangsassimilering og undertrykking av alle andre etniske grupper, og lovene ble fulgt opp med arrestasjoner og overgrep. Forfølgelsen rammet spesielt de nepalskspråklige hinduene, lhotsampaene, i Sør-Bhutan. Gjennom en ny lov om statsborgerskap mistet mange av lhotsampaene også statsborgerskapet sitt og ble fratatt sine eiendommer.

Med valget mellom tvangsassimilering, diskriminering og flukt forlot over 130 000 lhotsampaer Bhutan på begynnelsen av 1990-tallet. I en periode kom det opptil 1000 flyktninger hver dag til leirene i Nepal.

FORVERRET I LEIRENE I Nepal bor flyktningene i sju forskjellige leirer. I årenes løp har forholdene i flyktningleirene blitt forverret fordi den materielle støtten er redusert. Sikkerheten er også blitt svekket. I 2007 kom det inn rapporter om sammenstøt mellom flyktninger og lokalbefolkningen. Myndighetene i Nepal har hele tiden gjort det klart at flyktningene ikke får bosette seg i landet. I flere år har nepalske myndigheter forsøkt å forhandle med Bhutan om retur av flyktningene, men forgjeves.

85 000 TIL NYTT HJEMLAND Økende frustrasjon blant flyktningene, resultatløse forhandlinger med Bhutan og givertretthet i det internasjonale samfunnet har gjort det nødvendig å vurdere andre løsninger enn tilbakevending, som bosetting i et tredje land. I 2006 annonserte USA og flere andre land, blant annet Norge, at de var villige til å ta i mot om lag 85 000 flyktninger fra leirene i Nepal. Høsten 2007 startet informasjonsarbeidet i leirene, og våren 2008 dro de første familiene for å bosettes i nye land. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) legger opp til å bosette over 10 000 lhotsampaer i tredjeland i løpet av 2008.

PROTESTER FØR BHUTAN-VALG 24. mars 2008 gikk innbyggerne i Bhutan til sitt første valg på veien fra eneveldig til konstitusjonelt monarki. Et stort antall lhotsampaer var ekskludert fra å delta i valget, og flere steder ble det sprengt bomber i protest mot myndighetenes behandling av lhotsampaene. Det ble ikke rapportert om skadde. Partiet Druk Phuensum Tshogpa, som kan oversettes som «Partiet for fred og fremskritt», vant overveldende med 44 av 47 plasser i parlamentet. ■

INGEN LØSNING I SIKTE FOR FORDREVNE

BURMA I DAG Høsten 2007 tok titusener burmesere til gatene med krav om demokrati og menneskerettigheter. Demonstrasjonene var de største på 20 år og skapte overskrifter verden over. Men omverdenens engasjement var kortvarig, og få viste interesse for overgrepene mot landets etniske minoriteter og den kritiske situasjonen til en halv million internt fordrevne.

OMVERDENEN SLIPPER IKKE INN TIL SYKLONOFRE I mai 2008 ble Irrawaddy-regionen rammet av syklonen Nargis. 1,5 millioner mennesker ble rammet, og så mange som 100 000 kan være døde eller savnede. Ettersom juntaen kun tar imot minimalt med nødhjelp, er konsekvensene vanskelige å tallfeste ytterligere. UNHCR har bedt om seks millioner dollar til blant annet midlertidig ly for 250 000 mennesker.

Få andre land i verden har så sterke restriksjoner overfor utenlandske bistandsorganisasjoner som Burma. Først i 2006 fikk FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) tillatelse til å arbeide i Sørøst-Burma. I Thailand startet UNHCR i 2005 et program for bosetting av burmesiske flyktninger i tredjeland.

Også i Karen-staten i øst er situasjonen prekær etter at omlag 43 000 sivile ble tvunget til å forlate hjemmene sine etter en militær offensiv i 2006. Også i andre områder har stadig flere sivile blitt tvunget på flukt. Det gjelder blant annet i Shan-staten, der 15 000 rapporteres å ha flyktet det siste året for å unngå overgrep.

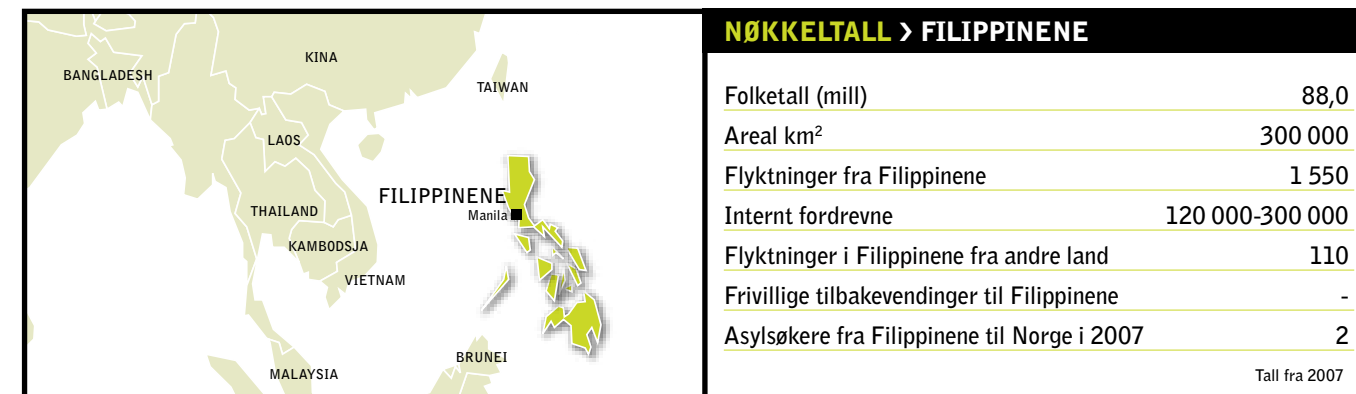
BAKGRUNN Burma ble selvstendig i 1948 etter å ha vært under britisk styre. I 1962 grep militæret makten og innførte ettpartistyre. Industri, handel og bankvirksomhet ble nasjonalisert, og militærjuntaen brakte landet inn i en tilnærmet total isolasjon. I 1988 førte økonomisk vanstyre og sosiale problemer til omfattende protester. Opprøret ble møtt med unntakstilstand og arrestasjon av opposisjonelle, blant andre Aung San Suu Kyi, som senere fikk Nobels fredspris.

I 1990 ble det avholdt valg. Suu Kyis parti National League for Democracy vant, men fikk aldri overta makten. I februar 2008 annonserte juntaen valg i 2010. Kort etter la myndighetene fram et lovforslag som innebærer at Aung San Suu Kyi ikke får stille. Etter arrestasjonen i 1989 har hun sittet i husarrest mesteparten av tiden.

FORFULGTE MINORITETER Helt siden selvstendigheten i 1948 har den burmesiskdominerte sentralmakten ligget i konflikt med de mange ikke-burmesiske minoritetene i Burma. Minoritetene utgjør om lag en tredel av befolkningen, og flere av dem har i årtier kjempet for økt selvstyre. Etter opprøret i 1988 har de militære økt sin tilstedeværelse over hele Burma for å nedkjempe væpnede opprørsgrupper. De lokale kommandantene har vide fullmakter overfor sivilbefolkningen, som kan tvinges til å flytte, forsyne hæren med mat eller settes til tvangsarbeid.

I tillegg kommer overgrep som voldtekt, barnarbeid og tortur. Dette har ført til at flere hundre tusener burmesere har flyktet eller blitt fordrevet fra hjemstedene sine. I oktober 2007 ble det anslått at minst en halv million mennesker er internt fordrevne i landets østlige stater. For store deler av resten av landet finnes ingen sikker informasjon.

DEN BRENTE JORDS TAKTIKK Flesteparten av de internt fordrevne holder til i jungelområdene mot grensen til Thailand. Der lever de uten nok mat og rent vann og i konstant frykt for å bli oppdaget. De siste to-tre årene har hæren brent ned hus, slaktet buskap og lagt ut miner for å fordrive folk fra opprørskontrollerte områder. Flesteparten av de som har flyktet over grensene, bor i leirer i Thailand. Andre har søkt tilflukt i Bangladesh, India eller Malaysia. ■

NATURKATASTROFER OG OPPRØR

FILIPPINENE I DAG Filippinere drives stadig på flukt som følge av naturkatastrofer og væpnede konflikter. Både kommunister og muslimer gjør opprør mot sentralmakten i Manila. Regjeringen fortsetter å gjøre seg skyldige i menneskerettighetsovergrep. Krig, fattigdom og sult fører til at flyktningproblemene vedvarer, og antallet internt fordrevne fortsatte å vokse i 2007.

FORTSATT VÆPNET KONFLIKT Muslimene utgjør den største minoritetsgruppen på Filippinene. Den muslimske befolkningen har vært marginalisert i årevis, og konfliktområdene på øya Mindanao tilhører de fattigste i hele landet. Kampen om jord og tilgangen til naturressurser er de viktigste årsakene til konflikten. Polariseringen på Mindanao oppsto som resultat av en koloniseringspolitikk der jord ble omfordelt til kristne bosettere, og konflikten har vart i over 30 år. Trefningene mellom den militante separatistgruppen Moro Islamic Liberation Front (MILF) og filippinske militærstyrker fortsatte etter at den mer moderate Moro National Liberation Front (MNLF) undertegnet en fredsavtale i 1996. Kompromisset førte til et visst selvstyre for Mindanao og den muslimske befolkningen, men avtalen var ikke god nok for de mer radikale i MILF.

Et kommunistisk opprør fra 1970-tallet har heller ikke fått noen fredelig løsning. Også i 2007 var det trefninger mellom geriljastyrkene til kommunistene og den filippinske hæren. Opprøret har bakgrunn i kampen mot Marcos-regimet på 1970- og 1980-tallet, men geriljaen nektet å legge ned våpnene da diktatoren ble styrtet i 1986. Ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) er det imidlertid færre som blir internt fordrevet som resultat av kamper mellom regjeringen og kommunistene enn de som må legge på flukt på grunn av konflikten på Mindanao.

KAMPER I SØR Ødeleggelser på grunn av kampene, underernæring, helseproblemer og arbeidsløshet er utbredte problemer i området.

Ifølge IDMC finnes det ikke nøyaktige tall over det totale antallet internt fordrevne i landet på det nåværende tidspunkt, men i mars 2006 anslo Verdens matvareprogram (WFP) at omtrent 120 000 var internt fordrevet på Mindanao på grunn av den væpnede konflikten. Dette anslaget ble oppjustert til 300 000 i januar 2008. Dette tallet inkluderer personer som ble fordrevet på grunn av kamper på øya i 2000 og 2003. Disse har fortsatt ikke kunnet vende tilbake på grunn av sikkerhetsproblemer og manglende rehabiliteringsprogrammer. Det anslås at mellom 135 000 og 159 000 ble fordrevet på grunn av væpnet konflikt i løpet av 2007, hovedsakelig på Mindanao.

OPPLÆRING MOT OVERGREP Internt fordrevne er spesielt utsatt for overgrep. Internasjonale humanitære organisasjoner og lokale ikke-statlige organisasjoner setter nå i gang et program for å skape større bevissthet om situasjonen for de internt fordrevne hos de stridende partene. Den internasjonale Røde Kors-komiteen har satt av 1,5 millioner dollar i 2008 for å undervise og lære opp både hæren og opprørsgrupper for å forsikre at de behandler internt fordrevne i tråd med deres rettigheter.

NATURKATASTROFER OG UTBYGGINGSPROSJEKTER Filippinene er et av landene i verden som hyppigst blir rammet av naturkatastrofer. Flere hundretusen blir hvert år fordrevet som resultat av flom, stormer, jordskjelv og vulkansk aktivitet. Utviklingsprosjekter som gruver, veier og hydroelektriske dammer er også en viktig årsak til at folk, særlig fattige og urbefolkningsgrupper, blir fordrevet. ■

NØKKELTALL > INDIA

Folketall (mill)	1 169,0
Areal km ²	3 287 590
Flyktninger fra India	20 460
Internt fordrevne	600 000
Flyktninger i India fra andre land	161 540
Frivillige tilbakevendinger til India	-
Asylsøkere fra India til Norge i 2007	83

Tall fra 2007

ØKT INDRE URO

INDIA I DAG Sammenstøt mellom maoistiske opprørere, militsgrupper og sikkerhetsstyrker har det siste året gått hardt utover den indiske sivilbefolkningen, spesielt i sentrale deler av landet. I de nordøstlige delstatene rapporteres det også om økte spenninger, mens innbyggerne i det konfliktherjede Kashmir opplever en nedgang i voldshandlinger.

MODERNISERINGENS PRIS De siste tiårenes økonomiske utvikling i India har skapt en sterkt voksende middelklasse og økt velstand i store deler av samfunnet. Men den økonomiske framgangen har ikke nådd ut til alle, og mange har opplevd en forverring av sine levekår. Først og fremst gjelder det de som er blitt fratatt jord, arbeid og bolig som følge av store utbyggings- og infrastrukturprosjekter. En undersøkelse fra desember 2007 i fire delstater viser at over 1,4 millioner innbyggere til da var blitt tvangsflyttet på grunn av ulike utbyggingsprosjekter. De som blir tvunget til å flytte på grunn av utbyggingsprosjekter, blir ikke registrert som internt fordrevne av myndighetene i India. Verken myndighetene eller utbyggerne lever opp til sine løfter og forpliktelser om å skaffe alle nye boliger og jord eller arbeid.

SIKKERHETSTRUSSEL Den voksende maoistbevegelsen anses som Indias største interne sikkerhetstrussel. Bevegelsen sprang ut av naxalittopprøret på 1960-tallet, men fikk ikke nevneverdig framgang før i 2004. Maoistene hevder at de slåss på vegne av fattige eiendomsløse og har også en viss støtte blant jordløse bønder. Likevel påfører de sivilbefolkningen store lidelser ved å forlange mat og husly og kreve inn ulovlige skatter.

Sikkerhetsstyrker, private hærer og anti-maoistiske grupper begår også overgrep. Det gjelder blant annet militsgruppen Salwa Judum i delstaten Chhattisgarh. Siden 2005 har Salwa Judum fått økonomisk og militær støtte av myndighetene for å slå ned naxalittene,

som står spesielt sterkt i Chhattisgarh. Ifølge menneskerettsorganisasjoner har Salwa Judum stått bak ildspåsettelse av landsbyer, massevoldtekter og drap.

I 2007 var det i Chhattisgarh registrert 50 000 fordrevne i midlertidige leirer drevet av myndighetene. Mange tusen har også bosatt seg i skogområder i nabostaten Andhra Pradesh. Myndighetene har gjort en rekke forsøk på å kvitte seg med disse bosettingene, blant annet ved å sette fyr på dem.

ULIKE UTVIKLINGSTREKK I Kashmir har den indisk-pakistanske våpenhvileavtalen fra 2003 bidratt til en bedring av sikkerhetssituasjonen. I 2007 skal antall drepte ha gått ned med 30 prosent i forhold til 2006, men Kashmir er fortsatt sterkt militarisert med over 700 000 soldater spredt om i delstaten.

I alle de sju delstatene nordøst i India vedvarer de etniske og økonomiske konfliktene mellom lokalbefolkningen, myndighetene og opprørsgrupper i tillegg til konflikter med innvandrere fra nabolandene. Menneskerettsorganisasjonen Human Rights Watch rapporterer om økte spenningene i 2007.

ANNENRANGS BORGERE Sammenstøt mellom muslimer og hinduer i Gujarat førte i 2002 til at minst 100 000 muslimer ble drevet på flukt. Mange av de fordrevne diskrimineres på bolig- og arbeidsmarkedet og ikke får tilgang offentlige tjenester de har krav på. En kartlegging fra 2006 viste at over 5300 fordrevne familier da levde under prekære forhold i provisoriske leirer.

FLYKTNINGER I INDIA India har i alle år huset flyktninger fra andre land, først og fremst fra Tibet og Sri Lanka. I tillegg kommer flyktninger fra Nepal, Bhutan, Burma og Afghanistan. De siste to årene har India også mottatt palestinere og irakere som har flyktet fra Bagdad. ■

NØKKELTALL > INDONESIA

Folketall (mill)	231,6
Areal km ²	1 919 440
Flyktninger fra Indonesia	20 560
Internt fordrevne	100 000-200 000
Flyktninger i Indonesia fra andre land	320
Frivillige tilbakevendinger til Indonesia	-
Asylsøkere fra Indonesia til Norge i 2007	1

Tall fra 2007

FLERE FLYTTER HJEM

INDONESIA I DAG Ved inngangen til 2008 er fremdeles mellom 100 000 og 200 000 internt fordrevne i Indonesia. Dette er en sterk nedgang sammenliknet med de siste to årene. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) var det i 2006 så mange som 600 000 internt fordrevne og 40 000 i eksil. Årsaken til dette er fredsavtalen som ble inngått i den store og konfliktfylte Aceh-provinsen i 2005, samt utvikling av demokrati og religionsfrihet i landet.

ETNISK LAPPETEPPE Verdens fjerde største befolkning bor rundt på verdens største øygruppe. Av 17 508 øyer er rundt 6000 bebodde. De seks største og mest befolkede er Irian Jaya, Java, Bali, Kalimantan (Borneo), Sulawesi og Sumatra. Befolkningen på 245 millioner mennesker fordeler seg på omlag 3000 etniske grupper med over 200 ulike språk. 80-90 prosent er muslimer, 10 prosent er kristne og de øvrige er hinduer eller buddhister.

Indonesia ble selvstendig fra Nederland etter andre verdenskrig. I et CIA-støttet statskupp i 1967 grep general Suharto makten. I urolighetene som fulgte, ble tusenvis av kommunister og venstre-radikale drept av myndighetene. Suharto dreide politikken i en diktatorisk retning. I 1975 annekterte Indonesia Øst-Timor etter at Portugal trakk seg ut av kolonien. Over 100 000 ble drept i undertrykkelsen under president Suharto. Han beholdt makten fram til 1997, da han måtte gå av etter massivt press på grunn av utbredt korrupsjon og økonomiske problemer. Suharto døde 28. januar 2008. Susilo Bambang Yudhoyono ble landets første direkte valgte president i frie og rettfærdige valg i 2004.

TVANGSFLYTTING Konflikter og tvangsflytting under styret til den tidligere militærdiktatoren Suharto drev hundretusener på flukt. Han satt ved makten i 34 år og betraktet mangfoldet som trussel mot «nasjonens enhet». For å styrke nasjonalfølelsen og jevne ut store demografiske forskjeller, satt han på 1960-tallet i gang et

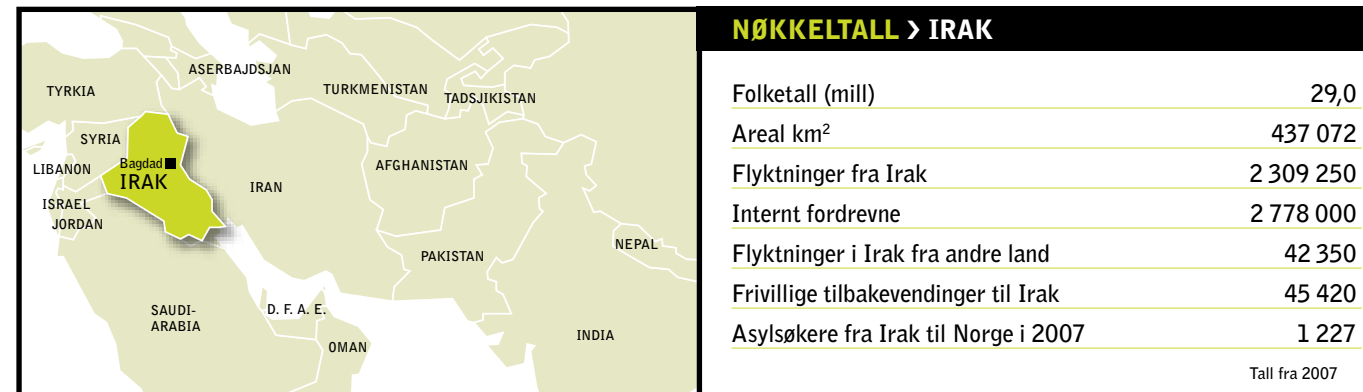
omfattende migrasjons- og omflyttingsprogram. Store folkegrupper ble tvangsflyttet.

ACEH-AVTALEN Den store Aceh-regionen på øya Sumatra har vært spesielt konfliktfylt. Aceh var inngangsporten for islam til de Ost-indiske øyer. Det var nettopp her islam først slo rot i Øst-Asia. I over 30 år har det rast konflikter mellom regjeringen og separatistgruppen Gerakan Aceh Merdeka (GAM) i området. Opprørerne har krevd delvis selvstyre for å kunne praktisere egen islamsk lovgivning og få større lokal kontroll over naturressursene.

I 2005 kom partene fram til en fredsavtale som overholdes fremdeles. Som del av avtalen har Aceh-regionen nå delvis selvstyre. Jordskjelvet og tsunamien i desember 2004 bidro til fredsviljen i Aceh, ifølge den tidligere finske presidenten Martii Ahtisaari, som var megler under fredsforhandlingene. Nesten halvparten av de 230 000 omkomne etter naturkatastrofene befant seg i Aceh på Sumatra.

ANSPENT I enkelte områder av Indonesia er forholdet mellom tilbakevendte og den øvrige befolkningen anspent, blant annet i den indonesiske delen av Borneo, Kalimantan, der hundre tusen maduresere har vendt tilbake etter mange år. De muslimske madureserne blir imidlertid diskriminerte i arbeidslivet og nektet ulike typer jobber. Madureserne får heller ikke bosette seg der de ønsker, selv om det er deres tidligere hjemsted. I Vest-Papua er det også spenninger mellom grupper om kontroll over naturressurser. Protester og demonstrasjoner er blitt møtt med kraftige reaksjoner fra politi og militære. ■

MILLIONER PÅ FLUKT FRA VOLD OG USIKKERHET

IRAK I DAG Fem år etter at Saddam Hussein ble styrtet i en USA-ledet invasjon, er Irak et av verdens farligste land å oppholde seg i. Landet opplever en av verdens mest alvorlige flyktningkriser. I en periode i 2007 flyktet bortimot 60 000 irakere hver måned.

UKJENT HUMANITÆR KRISE FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) omtalte i fjor situasjonen for flyktninger og internt fordrevne i Irak som den kanskje minst kjente humanitære krisen i verden. Verdens helseorganisasjon (WHO) anslår at 151 000 sivile ble drept mellom mars 2003 og juni 2006. Ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IMDC) er over 2,7 millioner internt fordrevet per mars 2008. UNHCR anslår at antallet irakiske flyktninger i nabolandene utgjør over to millioner.

Den humanitære situasjonen for verdens tredje største flyktningbefolkning forverres stadig, og den voldelige konflikten utgjør det største hinderet for humanitært hjelpearbeid. Etter bombingene av den sjiamuslimske al-Askari-moskéen i Samarra i februar 2006 ble over 1,5 millioner mennesker drevet fra sine hjem grunnet voldelige sammenstøt mellom sunnier og sjiaer, ifølge International Organization for Migration (IOM).

INTERNT FORDREVNE En rapport fra IDP Working Group oppgir flere forklaringer på at antallet internt fordrevne nå synes å ha stabilisert seg. Rapporten viser blant annet til den etniske og religiøse homogeniseringen av distrikter, færre konfliktrelaterte dødsfall og at seks av 18 distrikter nekter adgang for internt fordrevne. Antallet som har vendt hjem per mars 2008 utgjør ifølge myndighetene kun to prosent av dem som er blitt internt fordrevet fra 2006 og utover.

En tredjedel av disse opplever så at hjemmene deres enten er ødelagte eller okkupert av andre. Ifølge IDP Working Group mangler bortimot en million internt fordrevne husly og mat. Ytterligere en million mangler inntekt, og 300 000 mangler rent vann. Totalt

utgjør antallet internt fordrevne fem prosent av befolkningen. Myndighetene har begrenset kapasitet til å repatriere dem.

STENGT DØRER, INTERNASJONAL APATI Syria og Jordan har nå langt på vei stengt sine grenser etter å ha tatt imot store flyktningstrømmer. Vanlige anslag ligger på rundt 1,5 millioner irakiske flyktninger i Syria og 500 000 i Jordan, og mange av dem er høyt utdannede. Mens flyktningene venter på en bedring av sikkerhetssituasjonen i hjemlandet, forverres den humanitære situasjonen også i vertslandet.

UNHCR ba i januar 2008 om 261 millioner dollar for å assistere flyktningene og de internt fordrevne, men kaller beløpet «en dråpe i havet» i forhold til hva som trengs. Per 1. april 2008 var kun en tredjedel innvilget. I budsjettåret 2006-2007 har USA kun tatt imot 1618 irakiske overføringsflyktninger fra UNHCR. Irakere har utgjort de største asylsøkergruppene til Norge de to siste årene, med henholdsvis 1002 og 1227 asylsøkere i 2006 og 2007.

SÅRBARE PALESTINERE UNHCR uttrykker bekymring for de spesielt sårbare palestinske flyktningene. Av de anslagsvis 34 000 palestinerne i Irak i 2003 antas det at mellom 10 000 og 15 000 er blitt værende i landet. Av disse bor 2000 i flyktningleiren al-Waleed nær Syria og 710 i flyktningleiren al-Tanf, i ingenmannsland mellom Irak og Syria. International Herald Tribune melder at 1250 iransk-kurdiske flyktninger fra leiren al-Tash mellom Irak og Jordan er blitt gjenbosatt i et tredjeland i løpet av de to siste årene. Per februar 2008 gjensto 190. ■

VARSLER MASSEUTVISNINGER

IRAN I DAG Iran har i flere tiår vært blant de landene som tar imot flest flyktninger og er i dag vertsland for i overkant av 915 000 registrerte afghanske flyktninger. Av disse bor 25 000 i seks flyktning-leirer. Antallet uregistrerte afghanere er usikkert, men iranske myndigheter anslår det til mer enn én million.

TILBAKEVENDINGSPROGRAM Iran har mottatt bølger av afghanske flyktninger under den sovjetiske invasjonen av Afghanistan i 1979, den påfølgende borgerkrigen og Talibans regime fra 1996 til 2001. Afghanske flyktninger har generelt tilgang til grunnleggende helse-tjenester og utdanning.

Siden FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) iverksatte et frivillig tilbakevendingprogram for afghanske flyktninger i 2002, har mer enn 1,5 millioner reist hjem. Av disse har 846 000 fått hjelp fra UNHCR. Ifølge FN-byrået skyldes den dramatiske nedgangen i tilbakevendinger de siste to årene en kombinasjon av ulike faktorer, blant annet den forverrede sikkerhetssituasjonen i Afghanistan, de sosiale og økonomiske utfordringene landet står overfor, og det at mange afghanere har slått nye røtter i Iran.

MASSEDEPORTASJON OG RELOKALISERING Iran kunngjorde allerede i 2006 at de ville «frivillig sende hjem» mer enn en million afghanere på grunnlag av at myndighetene ikke anerkjente dem som flyktninger. Mellom april og juni 2007 ble 100 000 registrerte og uregistrerte afghanere utvist. Aldri har så mange i Iran blitt deportert på så kort tid. Våren 2008 varslet myndighetene ytterligere masseutvisninger. De forklarte avgjørelsen med at utgiftene knyttet til afghanske flyktninger utgjør sju milliarder dollar i året.

I tillegg til massedeportering har myndighetene også gitt anslagsvis 120 000 afghanske flyktninger valget mellom frivillig hjemsending eller relokalisering. Relokaliseringen er imidlertid ofte begrenset til ulike flyktningleirer. I den sørøstlige provinsen Sistan-Baluchistan

står 83 000 flyktninger, flestparten afghanske, nå overfor valget om relokalisering eller frivillig hjemsending. Provinsen ble nemlig offisielt avsperrert for utlendinger og flyktninger i oktober 2007, i kjølvannet av væpnede sammenstøt mellom regjeringsstyrkene og lokale sunni-opprørere fra Jondallah-gruppen.

IRAKISKE FLYKTNINGER Ifølge overslag fra UNHCR var det i januar 2008 nesten 100 000 irakiske flyktninger i Iran. Denne befolkningen er blitt godt behandlet av myndighetene, ifølge UNHCR. Med tanke på den usikre sikkerhetssituasjonen i hjemlandet er mange irakere uvillige til å vende hjem før sikkerheten forbedres. UNHCR tok i desember 2007 sikte på å frivillig repatriere 1500 irakiske flyktninger i løpet av 2008 og 2009, med forbehold om at sikkerhetssituasjonen tillater det.

DISKRIMINERING OG DØDSSTRAFF Menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch melder at Irans etniske og religiøse minoriteter diskrimineres og iblant forfølges. Iran produserer dermed selv flyktninger. Regjeringen har intensivert overvåkingen av den etnisk arabiske befolkningen i den sørvestlige provinsen Khuzestan, etter bombeaksjoner i byen Ahwaz i 2005 og 2006. Minst sju iranske arabere ble henrettet i 2007 etter hemmelige rettssaker. 2007 var et rekordår for henrettelser i Iran. Nærmere 300 mennesker ble henrettet i løpet av året, og januar 2008 ventet 75 barn på dødsstole. ■

NØKKELTALL > ISRAEL	
Folketall (mill)	6,9
Areal km ²	20 770
Flyktninger fra Israel	1 540
Internt fordrevne	150 000-420 000
Flyktninger i Israel fra andre land	1 160
Frivillige tilbakevendinger til Israel	-
Asylsøkere fra Israel til Norge i 2007	3
Tall fra 2007	

60 ÅR ETTER 1948

ISRAEL I DAG 60 år etter opprettelsen av Israel lever 4,9 millioner palestinere som flyktninger. Flere hundre tusen palestinere er internt fordrevne i Israel, og muren mot Vestbredden vil bidra til å øke dette tallet. Også israelere har måttet flykte etter periodevis raketangrep fra Gaza.

BRUDD PÅ INTERNASJONAL LOV I forbindelse med opprettelsen av Israel i 1948 flyktet mellom 600 000 og 760 000 palestinere til nabolandene. I samme periode ble mellom 46 000 og 48 000 internt fordrevet, ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). Etter at ytterligere tusenvis ble drevet på intern flukt i forbindelse med krigen i 1967 anslår IDMC at det ved utgangen av 2007 var mellom 150 000 og 420 000 internt fordrevne i Israel.

De palestinske flyktningenes rett til å returnere er fastslått av FN-resolusjon 194 fra 1948, men blir motvirket av The Absentee Property Law fra 1950. Loven ga den israelske staten kontroll over eiendommene til de fleste palestinske flyktninger og internt fordrevne. I tillegg har alle jøder verden over lovfestet rett til å immigrere til Israel.

En midlertidig lov fra 2003 forbyr familiegjenforening for israelere som er gift med palestinere fra de okkuperte områdene. Den rammer palestinere med israelsk statsborgerskap, som utgjør omtrent en femtedel av Israels befolkning.

MUREN STJELER JORD «Separasjonsbarrieren» som bygges langs og delvis på Vestbredden blir av israelske myndigheter forklart som et sikkerhetstiltak. United Nations Relief and Works Agency (UNRWA) påpeker at muren eksproprierer 640 kvadratkilometer jord. Husødeleggelsene er omfattende, og B'Tselem har anslått at opptil 90 000 palestinere kan bli internt fordrevne. FNs kontor for samordning av humanitære spørsmål (OCHA) melder at når muren er ferdig vil nær 9,5 prosent av Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem, være isolert.

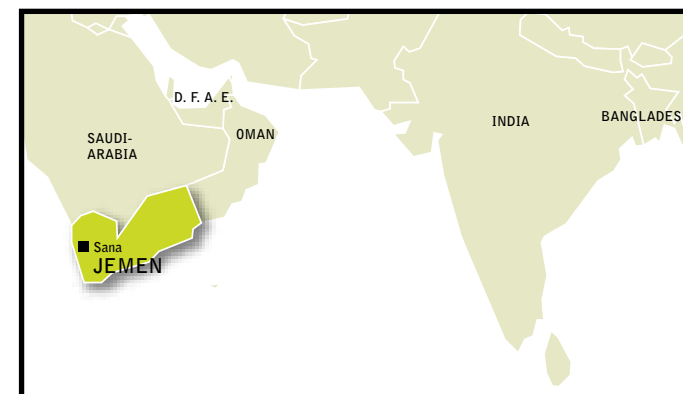
ISRAELERE PÅ MIDLERTIDIG FLUKT Byen Sderot har siden 2000 blitt utsatt for periodevis bølger av raketangrep fra Gaza.

Ifølge OCHA har 12 prosent av innbyggerne forlatt byen. Den israelske menneskerettighetsorganisasjonen B'Tselem hevder at raketene har kostet 14 liv fra september 2000 til februar 2008. Da rakettsangrepene var på sitt verste i mai 2007, måtte omtrent 10 000 mennesker flykte.

I nord flyktet flere hundre tusen mennesker i forbindelse med krigen mellom Israel og Hizbollah i Sør-Libanon sommeren 2006. Det store flertallet vendte tilbake etter at krigen tok slutt i august 2006.

TVANGSFlytTER BEDUINER En rapport fra Human Rights Watch, (HRW) utgitt i mars 2008 kritiserer den statlige diskrimineringen av beduinene i Negev. Av de 140 000 beduinene i Negev bor omtrent halvparten i landsbyer som ikke er anerkjente av myndighetene, med mangelfull infrastruktur og velferd, og israelske myndigheter ønsker å flytte innbyggerne der til permanente bosettinger. HRW melder at myndighetene ødela hundrevis av ikke anerkjente beduinske bygninger i 2007 og varslet dessuten om ytterligere hundrevis av ødeleggelser.

AFRIKANSKE MIGRANTER OG FLYKTNINGER Avisen Ha'aretz melder at 7000 ulovlige afrikanske innvandrere regnes å ha tatt seg inn i Israel fra mars 2007 til mars 2008. Ifølge FN ankom bortimot 4000 asylsøkere, primært fra Sudan og Eritrea, i løpet av 2006 og 2007. Sudanske flyktninger får ikke formell flyktningstatus, ettersom de kommer fra et land ansett som fiendtlig til Israel. I august 2007 deporterte Israel 50 asylsøkere til Egypt. De fleste var fra Darfur i Sudan. I februar 2008 arresterte myndighetene over 240 asylsøkere, de fleste fra Eritrea, Sudan og Elfenbenskysten. ■

NØKKELTALL > JEMEN	
Folketall (mill)	22,4
Areal km ²	527 970
Flyktninger fra Jemen	1 630
Internt fordrevne	25 000-35 000
Flyktninger i Jemen fra andre land	117 360
Frivillige tilbakevendinger til Jemen	-
Asylsøkere fra Jemen til Norge i 2007	23
Tall fra 2007	

STORE UTFORDRINGER FOR SVAK STAT

JEMEN I DAG Ved inngangen til 2007 var Jemen ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) blant de ti landene i verden som tok imot flest flyktninger i forhold til brutto nasjonalprodukt. Landet opplevde våren 2008 likevel en massiv økning i antallet flyktninger. Ved inngangen til mars 2008 anslo UNHCR at 8713 flyktninger hadde ankommet landets 2500 km lange kystlinje siden nyttår. Det er nesten en tredobling av antallet i forhold til samme periode i fjor.

KYNISKE MENNESKESMUGLERE Økningen skyldes delvis at menneskesmuglere ved utløpet av 2007 begynte å bruke nye smuglerruter fra Puntland i Somalia via Djibouti til Jemen. Transporten innebærer ofte grov fysisk mishandling og oppleves som så uutholdelig at noen av passasjerene velger drukningsdøden. Ifølge UNHCR ankom mer enn 29 500 somaliere og etiopiere Jemen via sjøveien i 2007. I tillegg antas 1400 mennesker å ha mistet livet underveis. Jemen gir automatisk flyktningstatus til somaliere og behandler de resterende som illegale immigranter såfremt de ikke oppnår flyktningstatus fra UNHCR.

MELLOMSTASJON For de fleste migrantene er Jemen tenkt som en mellomstasjon på vei til de rikere Golf-statene, men mange blir likevel værende. Myndighetene oppga i februar 2008 at det totale antallet afrikanske immigranter nå er oppe i rundt 800 000. Av disse har i overkant av 100 000 fått flyktningstatus av UNHCR. Av de som per juli 2007 hadde valgt å ikke registrere seg som flyktninger, var blant andre rundt 70 000 irakere. Grunnet panarabisk solidaritet har irakere tradisjonelt fått arbeids- og oppholdstillatelse, men sommeren 2007 ble det innført visumkrav også for denne gruppen.

ARABIA FELIX? Jemen, historisk kjent som «Arabia Felix», eller Det lykkelige Arabia, er i dag det fattigste landet i den arabiske verden, og befolkningen på 21 millioner har til sammen bortimot 60 mil-

lioner skytevåpen. Ifølge nyhetsbyrået IRIN er hele 23 000 mennesker blitt såret eller drept med håndvåpen mellom 2004 og 2006, mange av dem i kamper mellom regjeringens styrker og sjjittiske opprørere fra al-Houthi-gruppen i nord. Våpenhvilen fra juni 2007 ble brutt et halvt år senere, da 30 mennesker døde i voldelige sammenstøt i den nordlige delen av Saada, og titusener ble drevet på flukt til de omliggende områdene.

I mai 2008 blusset kampene igjen opp og drev over 15 000 mennesker på flukt til byen Saada og områdene rundt. Hæren oppfordret landsbyboerne nær kamphandlingene om å evakuere sine hjem.

STRAMMER INN Korrupsjon og mangel på sikkerhet gjør humanitært arbeid vanskeligere. Høsten 2007 var utenlandsk støtte per innbygger kun 12 dollar, mot 33 dollar i tilsvarende fattige land i Afrika, ifølge anslag fra Carnegie Edowment. I 2008 har FNs matvareprogram trappet opp hjelpearbeidet i landet og har etterlyst 4,4 millioner dollar fra det internasjonale samfunnet for å brødfø de 43 500 mest sårbare flyktningene fram til 2010. På tross av sin fattigdom er Jemen det eneste landet i regionen som har underskrevet FNs Flyktningkonvensjon av 1951 og dessuten 1967-protokollen. Nå har imidlertid den jemenittiske regjeringen uttalt at landets flyktningpolitikk må strammes inn.

Våren 2008 vurderte landets regjering å vedta en ny lov som vil øke statens kontroll over hvem som får flyktningstatus samt begrense flyktningenes bevegelsesfrihet og generelle rettigheter. I april 2008 anslo UNHCR antallet somaliere i Jemen til mellom 200 000 og 250 000. Myndighetene tror tallet er enda høyere. Til nå har somaliske asylsøkere automatisk fått flyktningstatus, men mange unnlater likevel å registrere seg. ■

NØKKELTALL > JORDAN

Folketall (mill)	5,9
Areal km ²	92 300
Flyktninger fra Jordan	1 790
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Jordan fra andre land	2 403 770
Frivillige tilbakevendinger til Jordan	-
Asylsøkere fra Jordan til Norge i 2007	9

Tall fra 2007

MELLOM ASKEN OG ILDEN

JORDAN I DAG Jordan var i 2007 vertsland for flere flyktninger per kapita enn noe annet land i verden, noe som tærer hardt på landets ressurser, velferdssystem og infrastruktur.

IRAKISKE «GJESTER» I november 2005 ble 60 personer drept da tre irakere gjennomførte terroraksjoner i hovedstaden Amman. De jordanske myndighetene fryktet at konflikten i Irak skulle spre seg til Jordan og innførte strenge visumkrav. De tilbakeviste deretter enslige menn mellom 17 og 35 år og sjiamuslimere.

Jordan har ikke underskrevet FNs flyktningkonvensjon av 1951, og regjeringen foretrekker eufemismen «gjester» framfor «flyktninger». Den frykter blant annet at tildeling av flyktningstatus vil medføre langsiktige forpliktelser. Regjeringen har tidligere tatt imot palestinske flyktninger som har blitt værende i landet på ubestemt tid. FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger i Midtøsten (UNRWA) har registrert 1,7 millioner palestinske flyktninger, hvorav 329 150 bor i flyktningleirer.

SÅRBARE FLYKTNINGER For FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) oppfyller irakerne fra det sørlige og sentrale Irak kravene om flyktningstatus. Ettersom regjeringen i Jordan motsetter seg en slik vurdering, har UNHCR blitt nødt til å tildele dem status som asylsøkere i stedet. En slik status gir færre rettigheter enn flyktningstatus, og ingen særlige fordeler i Jordan. Flyktninger med slik status kan fremdeles bli arrestert og sendt ut av landet.

Per februar 2008 var kun 51 559 flyktninger registrert av UNHCR. Den norske forskningsstiftelsen Fafo gjennomførte i 2007 en undersøkelse av de irakiske flyktningene i Jordan, og konkluderte med at det per mai 2007 var mellom 450 000 og 500 000 irakere i landet. Uregistrerte flyktninger får ikke arbeidstillatelse. Om de arbeider svart, står de både i fare for å bli utnyttet, og for å bli fengslet og utvist. Undersøkelsen fra Fafo viser at irakerne er høyt utdannede,

men i liten grad sysselsatte. Flertallet baserer seg på oppsparte midler og pengeoverføringer fra Irak, og Fafo understreker faren for at de økonomiske midlene deres vil ta slutt. Samtidig viser undersøkelsen at mer enn 95 prosent av dem som ønsker å returnere, ikke vil gjøre det før sikkerhetssituasjonen i hjemlandet blir bedre. Mens to av fem irakere i Jordan planlegger å reise tilbake til Irak når situasjonen blir mindre usikker, har en av fem planer om å reise til et tredjeland.

BEGRENSEDE MIDLER Forholdene har bedret seg noe for flyktninger innenfor Jordans grenser. Blant annet er landets helsevesen blitt mer tilgjengelig, og i fjor høst ble landets læresteder åpnet for 24 000 irakiske studenter og elever, ifølge myndighetene. Men Jordan har sterkt begrensede midler. Den statlige amerikanske bistandsorganisasjonen USAID regner med at opptil 27 prosent av befolkningen lever under fattigdomsgrensen, og eksperter tror antallet kan dobles nå som kutt i subsidiene presser levekostnadene til vær. UNRWA har videre uttrykt bekymring for effekten inflasjonen vil ha på deres evne til å tilby hjelp til de palestinske flyktningene i landet.

RUWEISHED NEDLAGT UNHCR har nå funnet mottaksland til de siste 108 palestinerne som bodde i den isolerte flyktningleiren Ruweished. Leiren, som en gang huset rundt 1000 flyktninger, ble nedlagt i november 2007 og forventes ikke å tas i bruk igjen. Derimot er det fremdeles rundt 190 iransk-kurdiske flyktninger i en provisorisk teltleir på grensen mellom Irak og Jordan. ■

NØKKELTALL > KINA

Folketall (mill)	1 328,6
Areal km ²	9 596 960
Flyktninger fra Kina	149 120
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Kina fra andre land	301 180
Frivillige tilbakevendinger til Kina	-
Asylsøkere fra Kina til Norge i 2007	40

Tall fra 2007

ULØSTE UTFORDRINGER

KINA I DAG Da Kina ble tildelt OL i 2001, lovet myndighetene å bedre menneskerettighetssituasjonen i landet. Amnesty International (AI) mener det tvert om har blitt verre, og at kinesiske myndigheter har trappet opp forfølgelsen av kritikere. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) retter skarp kritikk mot at kinesiske myndigheter har gjennomført ulovlige deportasjoner av asylsøkere og papirløse fra blant annet Beijing, av «sikkerhetshensyn», og menneskerettsaktivister blir fengslet for såkalt «undergravende virksomhet».

UTEN STATSBOGERSKAP Kinesiske asylsøkere er den nest største gruppen asylsøkere til Vesten, kun passert av Irak. Den kinesiske diasporaen anslås av de fleste kilder å være mellom 100 og 150 millioner mennesker.

De senere årene har Kina vært preget av høy økonomisk vekst med følgende behov for arbeidskraft innen industri og tjenesteproduksjon. Det store gapet i utviklingen mellom kystbyene og autonome regioner, samt økende forskjeller på folks sosiale og økonomiske vilkår, er viktige faktorer for økende sosial spenning i Kina, mener Minority Rights Group International.

UNCHR etablerte seg i Hongkong og Kina i henholdsvis 1975 og 1979 som følge av flyktningstrømmen fra Vietnam. Rundt 300 000 flyktninger fra Vietnam er bosatt i Kina. De er lokalt integrert, men uten status som statsborgere. Det er fremdeles en viktig målsetting for UNCHR å få kinesiske myndigheter til å gi flyktninggruppen slik status.

TVANGSRETUR Kina tvangsreturnerer nordkoreanere i strid med FNs flyktningkonvensjon. Tusenvis av flyktninger fra Nord-Korea lever derfor i skjul i Kina. I Nord-Korea er det forbudt å forlate landet uten tillatelse. Da Nord-Korea ble rammet av hungersnød på 1990-tallet, slakket regimet på grensekontrollen. Det førte til en kraftig økning i antall nordkoreanske flyktninger til Kina.

Det er vanskelig å anslå hvor mange nordkoreanere som befinner seg i Kina. Mens det amerikanske utenriksdepartementet mener tallet ligger mellom 30 000 og 50 000, opererer ulike organisasjoner med anslag fra 100 000 til 300 000. De fleste flykter over grensen i løpet av de tre-fire månedene i året det ligger is på grenseelvene Yalu og Tumen. Oktober 2007 begynte Kina å bygge et gjerde for å redusere strømmen. Kinesiske myndigheter definerer nordkoreanerne som «ulovlige økonomiske innvandrere», mens FN mener de skal behandles som asylsøkere. Kina har også nektet UNHCR adgang til grensen mellom Kina og Nord-Korea. Ifølge UNHCR har Kina i 2007 tvangsreturnert minst 1800 nordkoreanere, som møter harde straffer og eventuelt henrettelse i Nord-Korea, ifølge AI og ICG.

FRYKTER PRESS MOT TIBET Regionen Tibet ble annektert av Kina i 1950. Kinas kulturelle og økonomiske undertrykking i Tibet har vært i fokus det siste året gjennom presseoppslag som blant annet viser demonstranter angrepet med tåregass og kuler fra kinesisk politi. Det er uvisst hvor mange som er drept og såret som følge av urolighetene. 1. juli 2007 åpnet Kina en jernbane til hovedstaden Lhasa. Kritikere har uttalt frykt for omfattende migrasjon av hankinesere og et ytterligere press på tibetansk kultur.

KATASTROFALT JORDSKJELV Den 12. mai 2008 ble Sichuan-provinsen rammet av et kraftig jordskjelv som igjen utløste jordras. Hus, skoler og hele landsbyer ble rasert, og de første dagene etter skjelvet ble det meldt om over 14 000 døde, like mange savnede og 25 000 personer fanget i ruinene av ødelagte bygg. Tidlig i mai var det uklart hvor mange som ville miste hjemmene sine på grunn av skjelvet, som var det verste siden 1976. ■

NØKKELTALL > LAOS

Folketall (mill)	5,9
Areal km ²	236 800
Flyktninger fra Laos	10 010
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Laos fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Laos	-
Asylsøkere fra Laos til Norge i 2007	-

Tall fra 2007

NØKKELTALL > LIBANON

Folketall (mill)	4,1
Areal km ²	10 400
Flyktninger fra Libanon	13 090
Internt fordrevne	90 000-390 000
Flyktninger i Libanon fra andre land	464 300
Frivillige tilbakevendinger til Libanon	-
Asylsøkere fra Libanon til Norge i 2007	58

Tall fra 2007

FLYKTNINGER SKAL TVANGSRETURNERES

LAOS I DAG Kommunistregimet i Laos har siden 1970-tallet vært i konflikt med opprørsgrupper som tilhører hmong-minoriteten. Over 8000 hmonger som har søkt asyl i Thailand, holdes innesperret under ytterst vanskelige forhold. Til tross for at FN og andre organisasjoner gjentatte ganger har bedt thailandske myndigheter sikre hmongenes grunnleggende rettigheter, skal alle sendes tilbake til Laos.

HMONGER FORFØLGES Laos var isolert fra omverdenen i nesten to tiår etter at kommuniststyrker styrtet kongemakten i 1975. Etter makt-overtakelsen flyktet 360 000 laoter fra landet, blant dem en tredjedel av landets hmonger. Under Vietnamkrigen kjempet mange hmonger på amerikanernes side, og spredte opprørsgrupper er fortsatt aktive i isolerte områder.

Ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) bor omtrent 450 000 hmonger fortsatt i Laos. Ifølge Human Rights Watch blir imidlertid etniske hmonger fortsatt forfulgt av myndighetene og utsatt for vilkårlig arrest, tortur, voldtekt og drap. Hmongene er også sårbare for intern fordriving, men det finnes ingen systematisk oversikt over hvor mange det dreier seg om. Uavhengige observatører får ikke tilgang, og de ulike gruppene beveger seg også rundt om i jungelen.

HOLDES SOM FANGER Siden juni 2007 har omtrent 8000 hmonger blitt holdt innesperret i en leir i Petchabun-provinsen omgitt av piggråd og væpnede soldater. Bare én hjelpeorganisasjon, Leger uten grenser, får komme inn i leiren for å forsyne flyktningene med vann, mat, sanitærutstyr og medisiner. Barn utgjør ifølge noen anslag en fjerdedel av de internerte, og de har ingen tilgang til utdanning.

SULTESTREIK Forholdene er enda verre for 149 laotiske hmonger som er blitt holdt fanget i innvandringscenteret Nong Khai i Thailand på

grensen mot Laos siden desember 2006. 90 av fangene er barn, og flere av dem er født i fangenskap. I januar 2007 skulle de ha blitt tvangsreturnert til Laos, men utsendelsen ble avbrutt da mennene i gruppen stengte seg inne i en bygning og truet med å begå selvmord. Til tross for at UNHCR har klassifisert dem som flyktninger med krav på internasjonal beskyttelse, og andre land har tilbudt seg å ta dem imot, nekter thailandske myndigheter å løslate gruppen. Etter at flyktningene gikk til sultestreik i august 2007, har de fått lov til å komme ut tre timer hver dag.

FÅR IKKE FLYKTNINGSTATUS Mange hmonger har gjennom årene søkt tilflukt i Thailand. I mai 2007 forbød thailandske myndigheter FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) å utføre statusvurderinger av innvandrere til landet. Etter dette er hmonger og andre asylsøkere summarisk blitt klassifisert som ulovlige innvandrere som kan arresteres og sendes ut.

ALLE SKAL SENDES TILBAKE Den thailandske regjeringen har inngått avtale med Laos om å returnere alle de 8000 flyktningene i Petchabun-leiren innen utgangen av 2008. I februar 2008 erklærte Thailands utenriksminister, Noppadon Pattama, at de to landenes forsvarsdepartementer skal samarbeide om å sende tilbake 200 asylsøkere i måneden. Verken FN, hjelpeorganisasjoner eller media får innblikk i prosessen, og lite er kjent om hva som skjer med flyktninger som blir hjemsendt. Laotiske myndigheter har opplyst at en gruppe hmonger som ble returnert i 2007, var blitt plassert i omskoleringsleirer. Menneskerettsorganisasjonene Amnesty International og Human Rights Watch melder om tortur og vanskelige forhold i slike leirer. ■

POLITISK USTABILITET

LIBANON I DAG Politiske og sikkerhetsrelaterte kriser har svekket statlige institusjoner og undergravd menneskerettighetene i landet. Sammenstøtene i den palestinske flyktningleiren Nahr al-Bared, mellom den militante, islamistiske gruppen Fatah al-Islam og regjeringsstyrkene i 2007, var de blodigste siden den femten år lange borgerkrigen endte i 1990. Mer enn 40 sivile døde, og United Nations Relief and Works Agency in the Near East (UNRWA) oppgir at 32 000 leirboere ble drevet på flukt fra flyktningleiren. De fleste flyktet til nableiren Beddawi. Omtrent 90 prosent av Nahr al-Bared ble ødelagt, og UNRWA har kalt gjenoppbyggingsarbeidet et av sine største humanitære prosjekter noensinne. Kostnadene beregnes til 173 millioner dollar.

DISKRIMINERING AV STATSLØSE PALESTINERE Libanons tolv offisielle palestinske flyktningleirer preges av alvorlige problemer. Blant disse er mangelfull infrastruktur, overbefolkning, fattigdom og arbeidsledighet. I tillegg utsettes de statsløse palestinerne for institusjonalisert, systematisk diskriminering. Inntil 2005 ble palestinerne ved lov utestengt fra mer enn 70 yrker, og fremdeles er det 20 yrker de nektes å praktisere.

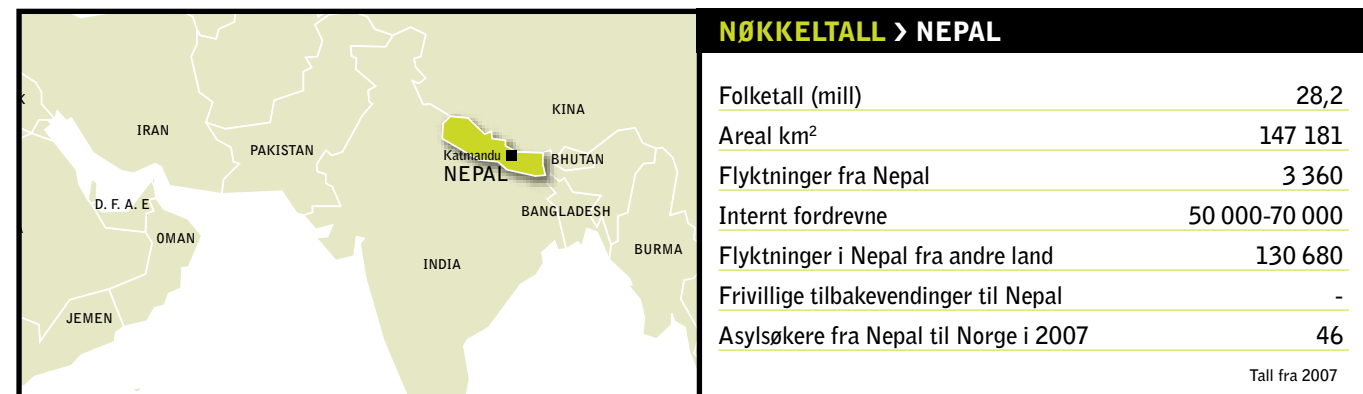
Amnesty International (AI) har imidlertid påpekt at den nåværende libanesiske regjeringen har vist sterkere vilje enn sine forgjengere til å forbedre levevilkårene til de palestinske flyktningene. Blant annet har regjeringen signalisert at den skal finne en løsning for de anslagsvis 3000 til 5000 spesielt sårbare flyktningene som verken er registrerte hos UNRWA eller hos myndighetene. AI fremhever at det er på høy tid, 60 år etter 1948, at myndighetene setter en stopper for marginaliseringen av de palestinske flyktningene. Menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch har imidlertid observert at situasjonen for palestinerne har forverret seg i etterkant av kampene i Nahr al-Bared.

DESTABILISERENDE MAKTVAKUUM Mange analytikere uttrykker nå bekymring for den politiske ustabiliteten i landet og ser en fare for nye stridigheter i det splittede landet. Regjeringen står overfor svært krevende politiske utfordringer. Presidentvalget har blitt utsatt hele 18 ganger fra november 2007 til april 2008. Videre er det politisk strid rundt FN-tribunalet som skal undersøke attentatet av forhennevende president Rafik Hariri.

Det foregår også urovekkende gatekamper mellom rivaliserende politiske fraksjoner. Videre beregner myndighetene å måtte bruke hele 2,8 milliarder dollar på krigsskadene etter det israelske angrepet sommeren 2006. Ved utgangen av 2007 var mellom 40 000 og 70 000 libanesere internt fordrevne som følge av krigen med Israel, ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

IRAKISKE FLYKTNINGER Mange irakere antas å ha tatt seg ulovlig inn i landet og har til nå blitt sporadisk fengslet og deportert som illegale migranter. Regjeringen får ros fra UNHCR for vedtaket av februar i år om å anerkjenne de irakiske flyktningene i landet, som UNHCR anslår til 50 000, over en periode på tre måneder. Det gjenstår imidlertid å se hvor mange av dem som klarer å skaffe seg arbeid i løpet av denne perioden, og slik legalisere sitt opphold, og hva som vil skje med de resterende. UNHCR omtaler likevel vedtaket som «en modig avgjørelse» i en tid preget av nasjonal ustabilitet. FN-byrået har per februar 2008 år registrert 9939 irakiske flyktninger. I 2007 ble 1462 irakiske flyktninger henvist av UNHCR til gjenbosetting i et tredjeland. ■

OPPRØR I SØR KAN VELTE FREDEN

NEPAL I DAG Etter fredsavtalen mellom regjeringen og maoistene i 2006 har mange av Nepals internt fordrevne vendt tilbake til sine landsbyer. Men i den sørlige delen av landet er nye sivile drevet på flukt på grunn av opprør og maktkamp mellom ulike etniske og politiske grupperinger.

ENEVELDET OPPLØSES I 1990 fikk Nepal en ny grunnlov basert på demokrati og parlamentarisme. Årene etter var preget av stadige regjeringsskifter, korrupsjon og intern splittelse i de politiske partiene. I 1996 grep maoistene, en utbrytergruppe fra Nepals kommunistparti, til våpen og erklærte «folkets krig» mot fattigdom, urett og diskriminering.

Mens borgerkrigen raste, gjennomførte kong Gyanendra et statskupp. I 2005 avsatte han regjeringen og utnevnte en ny med representanter han selv valgte ut. I april 2006 ble kongen tvunget til å gi makten tilbake til de folkevalgte. Kort etter underskrev maoistene og de sju ledende partiene en samarbeids erklæring med sikte på å gjenopprette flerpartidemokrati, og i november undertegnet partene en fredsavtale. I april 2008 ble det etter flere utsettelse avholdt valg, med klar seier til maoistene. Det første de er forventet å gjøre, er å avskaffe det 240 år gamle monarkiet og innføre republikk.

BORGERKRIGENS SÅR Under borgerkrigen kontrollerte maoistene mesteparten av landsbygda, der de i mange tilfeller tvangsrekrutterte og i verste fall kidnappet barn og voksne som de brukte til soldater eller arbeidskraft. Regjeringens sikkerhetsstyrker begikk også overgrep ved å utsette folk for hevnaksjoner og bortføringer i sin jakt på maoister. Da fredsavtalen ble undertegnet, hadde den ti år lange borgerkrigen kostet 13 000 menneskeliv og fordrevet mellom 100 000 og 200 000.

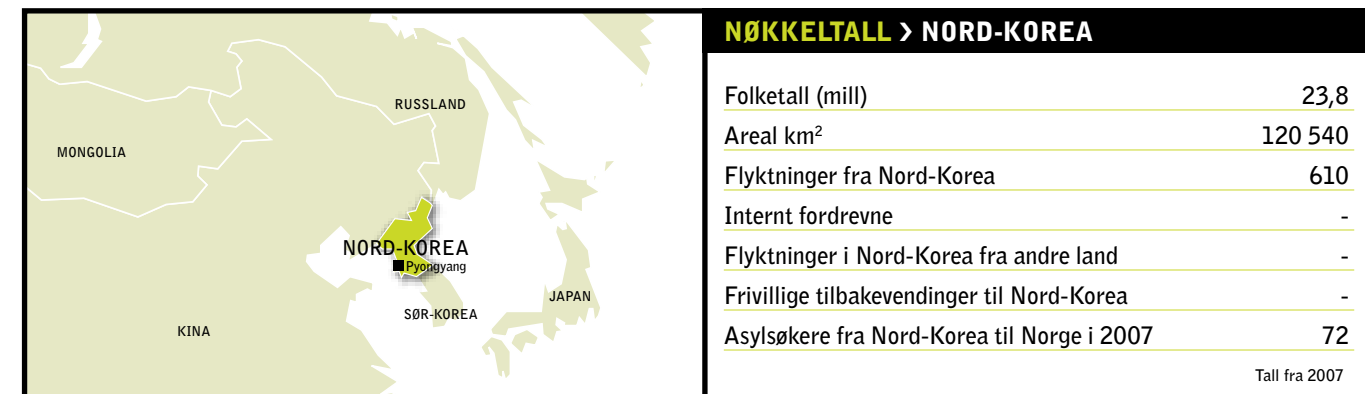
TILBAKEVENDING Etter fredsavtalen har titusener fordrevne vendt tilbake til sine hjemsteder. Men på grunn av flukten mangler mange av dem identitetspapirer. Dermed får de ikke tilgang til goder som skolegang, pensjon og helsetjenester.

I februar 2007 vedtok Nepals regjering retningslinjer som skal sikre internt fordrevne grunnleggende sivile rettigheter. Rettighetene omfatter blant annet økonomiske bidrag fra staten til sårbare grupper som funksjonshemmede, enker og foreldreløse barn.

MADHESIENE I SØR Allerede mens fredsforhandlingene pågikk i 2006, begynte uroen blant en av Nepals minoritetsgrupper, Madhesibefolkningen, som bor i lavlandet Terai, sør i Nepal. Madhesiene utgjør om lag en tredel av Nepals befolkning, og mange av dem mener de blir diskriminert av eliten som kommer fra høylandet.

Siden begynnelsen av 2007 har spenningene i Terai utviklet seg til voldelige sammenstøt mellom grupper som kjemper for økt politisk innflytelse. I tillegg har kriminelle gjenger og væpnede grupper utnyttet fraværet av lov og orden. Situasjonen er spesielt vanskelig i Øst-Terai, der vold og spenninger mellom ulike folkegrupper får folk til å flykte fra hjemmene sine. Hvor mange det dreier seg om, er uklart, fordi regjeringen ikke overvåker situasjonen, og mange av de internt fordrevne ikke ønsker å bli registrert.

BHUTANSKE FLYKTNINGER TIL TREDJELAND Siden 1991 har over 100 000 flyktninger fra nabolandet Bhutan oppholdt seg i leirer i Sørøst-Nepal. Myndighetene i Nepal har forsøkt å få til forhandlinger med Bhutan om tilbakevending, men uten resultater. Nepal motsetter seg permanent opphold for flyktningene. De siste årene har bosetting i tredje land blitt vurdert, og i mars 2008 dro de første 100 bhutanske flyktningene fra Nepal for å bosettes i USA. ■

FLYKTER FRA SULT OG UNDERTRYKKING

NORD-KOREA I DAG Faren for en sultkatastrofe i Nord-Korea er i 2008 overhengende. Titusenvis av nordkoreanere tok seg i 2007 over grensen til Kina for å unnsnippe matmangel og politisk undertrykkelse. Kina forsøker å holde flyktningene ute ved å bygge et sikkerhetsgjerd langs grensen og sender de som blir pågrepet, tilbake til Nord-Korea, der de kan vente strenge fengselsstraffer.

ISOLERT Nord-Korea er en av verdens mest isolerte stater. Etter slutten på den kalde krigen har det kommunistiske landet mistet alle sine diplomatisk allierte. Likevel holder Kim Jong-Il og hans regime fortsatt på makten. Innbyggernes dagligliv er strengt regulert, de utsettes for kontinuerlig propaganda og får ikke ha kontakt med utenomverdenen. Ifølge organisasjonen U.S. Committee on Refugees and Immigrants (USCRI) blir mat og andre goder holdt tilbake fra opp mot en fjerdedel av befolkningen fordi de anses som fiender av regimet.

FÅR IKKE MAT Nord-Korea lider av konstant matmangel, blant annet på grunn av en feilslått jordbrukspolitikk, gammelt utstyr og bortfall av støtte fra Sovjetunionen. På 1990-tallet sultet mellom én og tre millioner av landets innbyggere ihjel, og hjelpeorganisasjoner anslår at flere hundre tusen mennesker flyktet fra landet i samme periode. De som styrer landet vektlegger selvforsyning og har derfor vært motvillige til å ta imot nødhjelp utenfra. Deler av nødhjelpen som ble mottatt i 2007, skal ha gått til militæret. Etter ødeleggende flommer sensommeren 2007 og en hard vinter er risikoen for en sultkatastrofe i 2008 overhengende. Økte matvarepriser og minkende rasjoner tyder ifølge FN's matvareprogram på at situasjonen er prekær.

JAGES I KINA USCRI rapporterer at 30 000 nordkoreanere tok seg over grensen til Kina i 2007. Den siste tiden har sikkerheten på kine-

sisk side av grensen blitt skjerpet betraktelig, og i oktober 2007 startet Kina bygging av et gjerde langs grensen. Verken nordkoreanske flyktninger eller barna deres får oppholdstillatelse i Kina, og de som blir pågrepet, blir i de aller fleste tilfeller sendt tilbake til Nord-Korea. Når FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR) anslår antallet nordkoreanske flyktninger til å være 610, må dette ses i lys av at kinesiske myndigheter hindrer UNHCR i å kartlegge situasjonen for nordkoreanere i Kina. USCRI anslår videre at Kina tvangsreturnerte 1800 nordkoreanere i 2007. Til tross for dette har tusenvis av nordkoreanske flyktninger i årenes løp blitt værende og lever i skjul i Kina, der det er svært vanskelig for dem å finne et levebrød. Mange av de kvinnelige flyktningene blir presset inn i prostitusjon eller sexslaveri.

FLUKT ER FORRÆDERI Å forsøke å flykte fra Nord-Korea anses som landsforræderi. Ifølge en rapport fra det amerikanske utenriksdepartementet er straffen for fluktforsøk blitt skjerpet de siste årene. Hjemsendte flyktninger som har hatt nær omgang med ikke-kinesiske utlendinger eller kristne mens de var i eksil, risikerer dødsstraff. Andre dømmes til fem års fengsel i brutale leirer der tortur skal være utbredt. Menneskerettsgruppen Christian Solidarity Worldwide anslår at 200 000 nordkoreanere sitter fengslet i slike leirer, og at de har kostet mellom 500 000 og én million mennesker livet.

TRYGGE I SØR-KOREA Flyktninger som ikke blir værende i Kina, prøver ofte å ta seg til USA eller Sør-Korea gjennom Mongolia, Vietnam, Russland eller Thailand. Omtrent 1000 nordkoreanere klarer hvert år å komme seg til Sør-Korea. Der blir de så godt som alltid tilkjent statsborgerskap. ■

NØKKELTALL > PAKISTAN	
Folketall (mill)	163,9
Areal km ²	803 940
Flyktninger fra Pakistan	31 860
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Pakistan fra andre land	2 034 760
Frivillige tilbakevendinger til Pakistan	-
Asylsøkere fra Pakistan til Norge i 2007	43
Tall fra 2007	

TILTAKENDE INDRE URO

PAKISTAN I DAG Kamper mellom den pakistanske hæren og ulike typer opprørsgrupper og militante islamister har tiltatt kraftig det siste året og påført sivilbefolkningen store lidelser. I november 2007 ble over en halv million mennesker fordrevet etter at hæren satte inn en storoffensiv i nordvest mot en pro-talibansk leder som hadde erklært hellig krig mot landets regjering. Samtidig som Pakistan er i ferd med å få mange fordrevne i eget land, huser landet fortsatt mange flyktninger fra Afghanistan. Tross press fra myndighetene vegrer afghanerne seg for å vende tilbake.

NØDHAVN FOR AFGHANSKE FLYKTNINGER Pakistan har i snart 30 år vært vertsland for millioner av flyktninger fra det Sovjet-okkuperte og senere borgerkrigsrammede Afghanistan. Det har gjort Pakistan til et av de landene i verden som har tatt imot flest flyktninger. Etter Taliban-regimets fall i 2001 har over tre millioner vendt tilbake fra Pakistan til Afghanistan som følge av en trepartsavtale mellom Afghanistan, Pakistan og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) om frivillig tilbakevandring.

Innpå to millioner afghanere bor likevel fortsatt i landet, en million av dem i leirer. Flesteparten har ikke noe umiddelbart ønske om eller mulighet til å vende tilbake. Årsakene er blant annet den dårlige sikkerhetssituasjonen i Afghanistan og manglende eierskap til land. Dessuten er fattigdommen der enda større enn i Pakistan. Mange av de afghanske flyktningene har etter hvert oppholdt seg så lenge i Pakistan at de har etablert seg med bolig og arbeid. Helse- og utdanningstilbudet er for de fleste også bedre i Pakistan. Flere av dem har barn som aldri har vært i foreldrenes hjemland.

TIMEGLASSET RENNER UT 15. april 2007 utløp trepartsavtalen om frivillig tilbakevandring for flyktninger fra Afghanistan. De som hadde registrert seg hos myndighetene innen den datoen og mottatt et Proof of Registration, ble innvilget midlertidig opphold i Pakistan til utgangen av 2009. De som ikke registrerte seg, ville bli betraktet

som innvandrere uten lovlig opphold med fare for å bli sendt ut. Etter at trepartsavtalen utløp, har tilbakevandringen gått tregt. Flere av leirene som myndighetene hadde planlagt å stenge, er fortsatt i drift. For å legge press på flyktningene om retur, har myndighetene varslet at de uansett ikke får oppholde seg i leirene der de har bodd gjennom mange år. I stedet må de flytte til leirer andre steder i Punjab eller nordvestprovinsen.

TALIBAN-KRIGERE Drapet på Benazir Bhutto, valget og stadige angrep fra selvmordsbombere har gitt Pakistan en tydelig plass i nyhetsbildet det siste året. Mindre kjent er konsekvensene av de mange sammenstøtene mellom hæren og ulike opprørsgrupper rundt om i landet. I den vestlige provinsen Baluchistan bunner konflikten i krav om økt selvstyre og større kontroll over naturressursene. Kravet støttes av folk på tvers av etnisitet, religion og familieklaner. I Waziristan skyldes kamphandlingene at hæren i mange år har forsøkt å utradere Taliban- og al-Qaida-krigerne som slo seg ned her da de rømte fra Afghanistan etter Talibans fall. I oktober 2007 ble 80 000 sivile i Waziristan fordrevet på grunn av kamphandlinger. Mange av disse hadde returnert hjem per mai 2008.

FORDREVET AV HÆREN Kampene i Swat-dalen nordvest i landet er blant dem som har gått spesielt hardt utover sivilbefolkningen. Før hæren startet sin offensiv i oktober 2007, ba de innbyggerne om å evakuere. I løpet av få dager ble den ene landsbyen etter den andre tømt for folk. Røde Halvmåne satte opp provisoriske leirer andre steder i provinsen. Men folk torde ikke flytte inn fordi militsgrupper truet med å sette fyr på leirene. Også i Swat-dalen har mange av de fordrevne kunnet flytte hjem. ■

NØKKELTALL > PALESTINA	
Folketall (mill)	4,0
Areal km ²	6220
Flyktninger fra Palestina	4 904 000
Internt fordrevne	25 000-115 000
Flyktninger i Palestina fra andre land	1 793 900
Frivillige tilbakevendinger til Palestina	-
Asylsøkere fra Palestina til Norge i 2007	-
Tall fra 2007	

SVART ÅR FOR PALESTINERNE

PALESTINA I DAG 2007 var det første året siden opprettelsen av den israelske stat i 1948 at flere palestinere ble drept i innbyrdes strid enn i strid med israelske soldater. De hardeste interne kampene fant sted i juni, da den islamistiske bevegelsen Hamas beseiret det sekulære Fatah militært, og tok de facto kontroll over Gazastripen. Statsminister Abbas oppløste deretter koalisjonsregjeringen, og Fatah ble henvist til å administrere Vestbredden med økonomisk støtte fra Vesten.

BLOKADEN AV GAZA På Vestbredden har Vestens støtte til Fatah ført til at Den palestinske selvstyremyndigheten (PA) har kunnet utbetale lønninger til ansatte i offentlig sektor. Ettersom PA står for en relativt større sysselsetting blant flyktningene enn blant befolkningen for øvrig, har dette spesielt gagnet flyktningene.

Samtidig har Israel strammet skruen om Gazastripen et nytt hakk i januar 2008, da de nærmest hermetisk lukket området for inn- og utpass av varer og mennesker. Boikotten av PA ble innført etter at Hamas vant det palestinske parlamentsvalget i januar 2006. Etter at Abbas oppløste samlingsregjeringen der både Hamas og Fatah var representert, har boikotten mot Vestbredden blitt avvirket, mens sanksjonene mot Gaza har vedvart.

HUMANITÆR KRISE Boikotten har lammet Gazas økonomi og presset arbeidsledigheten opp mot nesten 40 prosent. Gazas én million flyktninger er overrepresentert blant de arbeidsledige og blir derved spesielt berørt. Sentrale organisasjoner som Oxfam og Amnesty International gikk i mars sammen om en situasjonsrapport som beskriver situasjonen som den verste humanitære krisen siden Israel okkuperte Gaza i 1967. United Nations Relief and Works Agency for Palestine refugees in the Near East (UNRWA) uttalte i april i år at om tilførsel drivstoff snart ble tillatt inn i Gaza, ville UNRWA og World Food Programme måtte stoppe arbeidet med å

distribuere mat, da de ville mangle drivstoff til kjøretøyene sine.

FLERE GJØRES HJEMLØSE United Nations Office for the Coordination of Human Affairs (OCHA) rapporterer at de israelske militære operasjonene mellom 28. februar og 2. mars 2008 var blant de mest voldelige siden 1994. Som konsekvens ble 21 hjem totalt ødelagt og 147 palestinere hjemløse. I tillegg fortsetter den israelske annekteringen av Vestbredden. En rapport fra Verdensbanken utgitt i mars 2008 fastsetter antallet israelske bosettinger inkludert Øst-Jerusalem til 149, i tillegg til 100 såkalte «utposter» uten myndighetenes godkjenning. Samlet har de en befolkning på 450 000 nybyggere. Videre melder OCHA at 111 bygninger, derav 55 boliger, ble jevnet med jorden kun i januar og februar i år. Det har resultert i at ytterligere 381 palestinere har mistet sine hjem. Per mars 2008 var 38 prosent av Vestbredden konfiskert til fordel for bosettinger, militær infrastruktur og lignende.

BYGGER VIDERE PÅ MUREN Den 723 kilometer lange muren, den såkalte separasjonsbarrieren, som vil separere Øst-Jerusalem fra resten av Vestbredden og ekspropriere ti prosent av Vestbredden, var også nær 57 prosent ferdig i mars i år. Når den er ferdig, vil over 80 prosent av de israelske nybyggerne være fysisk knyttet til Israel. Den israelske menneskerettighetsorganisasjonen B'Tselem har anslått at muren kan komme til å fordreive bortimot 90 000 palestinere. Muren har siden 2005 utgjort den største enkeltårsaken til internt fordrevne i de okkuperte palestinske områdene, på tross av at den ble erklært ulovlig av Den internasjonale domstolen i Haag i 2004. ■

FULL BORGERKRIG – IGJEN

SRI LANKA I DAG Våren 2008 toppet voldshandlingene seg på Sri Lanka etter at regjeringen i januar ensidig opphevet våpenhvileavtalen fra 2002. Siden 2005 begikk både den singalesiskdominerte regjeringshæren og tamilenes Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) stadig hyppigere og grovere brudd på våpenhvilen. Våren 2006 innledet regjeringshæren en militær offensiv på nordøstkysten av øya. Mange sivile ble drept og titusener drevet på flukt. Regjeringshæren lyktes med å ta kontrollen over tidligere LTTE-kontrollerte områder. Høsten 2007 ble LTTEs politiske leder drept under et flyangrep, og kort etter satte Tamiltigrene i gang med hevnaaksjoner. Mange observatører fryktet at det da bare var et tidsspørsmål før situasjonen med «ikke-krig, ikke-fred» ble avløst av full krig. Tamiltigrene kontrollerer fortsatt et avgrenset område nord i landet.

KONFLIKTENS BAKGRUNN Den væpnede konflikten på Sri Lanka startet i 1983, men kimen ble sådd under det britiske kolonistyreets forskjellsbehandling av landets folkegrupper. Tamilene, som er hinduer og utgjør 18 prosent av befolkningen, ble klart favorisert framfor majoritetsbefolkningen, de 70 prosentene som er singalesere og buddhister. Da landet ble uavhengig i 1948 og singaleserne fikk politisk kontroll, tilspisset motsetningene seg. På 1950-tallet vedtok singaleserne ulike lover som diskriminerte tamilene, blant annet at singalesisk skulle være eneste offisielle språk. Protester fra tamilene førte til opptøyer, og allerede på slutten av 1950-tallet ble de første tamilene fordrevet.

SKJØR FRED På begynnelsen av 1970-tallet dannet tamilene ulike opposisjonsbevegelser. En av dem var LTTE, som fikk en dominerende posisjon i kampen om politisk innflytelse og et eget tamilsk hjemland i nord. I 1983 utviklet konflikten seg til borgerkrig, og opp mot én million srilankere ble fordrevet i eget land. I 2002 inngikk partene våpenhvile, med Norge som tilrettelegger av fredsforhand-

lingene. Et nordisk observatørkorps, Sri Lanka Monitoring Mission (SLMM), ble opprettet for å overvåke avtalen.

Våpenhvilen i 2002 førte til en forsiktig optimisme hos den krigstrette sivilbefolkningen. Fram til 2005 vendte 385 000 internt fordrevne tilbake til sine hjemsteder. Men det var stadig brudd på våpenhvilen, fredssamtalene stanset opp og i 2006 forverret situasjonen seg med bombeattentater, selvmordsbombere og angrep på bakken og i luften som også rammet sivile. I 2007 eskalerte volden ytterligere og gjorde tilværelsen svært utrygg både for singalesere og tamiler. Bare i løpet av noen få dager ble flere titusen drevet på flukt under kamphandlinger øst i landet.

NYE LIDELSER Det anslås at over 180 000 sivile ble fordrevet i perioden april 2006 til desember 2007. I samme periode skal kampene ha kostet om lag 5000 sivile liv. Tvangsretur av internt fordrevne, i stor grad presset fram av regjeringshæren, har vært en sterk kilde til bekymring.

I midten av januar 2008 måtte observatørkorpsset SLMM forlate landet på grunn av opphevelse av våpenhvilen. Mange av de fordrevne står uten noen internasjonal hjelp eller beskyttelse, og hjelpeorganisasjoner som fortsatt greier å komme inn i de konflikt-rammede områdene, advarer om en humanitær krise, fordi krigshandlingene gjør det vanskelig å få fram forsyninger av mat og andre livsnødvendigheter.

Forholdene for over 60 000 muslimer fordrevet til Puttalam-regionen i vest har ikke fått tilstrekkelig oppmerksomhet. Etter å ha vært fordrevet i 17 år, opplever denne gruppen nå et sammenbrudd av tradisjonelle familieverdier, og det er grobunn for en politisk radikalisering. ■

AKUTT BEHOV FOR INTERNASJONAL STØTTE

SYRIA I DAG Fra februar 2006 til oktober 2007 mottok Syria mellom 30 000 og 60 000 irakiske flyktninger i måneden. Per februar i år hadde FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) registrert 153 516 irakiske flyktninger i Syria, men beregner det totale antallet i landet til 1,5 millioner. Skjerpede visumkrav i oktober 2007 medførte en sterk nedgang i antallet innreisende, og visum blir kun innvilget for tre måneder om gangen. Syria har ikke skrevet under på FNs flyktningkonvensjon av 1951, og flyktningenes juridiske status er uklar. Strømmen av flyktninger, spesielt mot hovedstaden Damaskus, utøver et sterkt press på den syriske økonomien og infrastrukturen. Myndighetene avviste likevel i februar i år at de automatisk vil deportere irakere uten gyldig visum.

ØKENDE HUMANITÆRE BEHOV UNHCR og Verdens matvareprogram (WHO) trappet i april i år opp sine daglige matutdelinger i Syria til å nå mer enn 150 000 irakere. Til sammenligning fikk 33 000 irakere i Syria slik assistanse i september 2007, da matprogrammet ble iverksatt. UNHCR uttrykker nå bekymring for manglende donorstøtte til å opprettholde det byrået kaller et minimum av humanitær hjelp. Uten arbeidstillatelse og muligheter for økonomisk integrering, øker irakernes humanitære behov etter hvert som pengene deres tar slutt. Mange av flyktningene i matkøene er derfor høyt utdannede irakere, eksempelvis leger, ingeniører og lærere. Mange var også relativt velbemidlede da de kom, men ser seg nå nødt til å vende tilbake til Irak, noe UNHCR fraråder.

Av 110 returnerende irakere som UNHCR intervjuet i en spørreundersøkelse i november 2007, svarte 70 prosent at de reiste fra Syria på grunn av pengemangel eller visumproblemer. Bare 14 prosent oppga en bedret sikkerhetssituasjon i Irak som grunnen til at de vendte tilbake. UNHCR melder også om høye forekomster av psykososiale problemer. Ifølge en annen undersøkelse fra UNHCR utgitt i januar i år, led 89 prosent av 754 UNHCR-registrerte irakere

av depresjon og 82 prosent av angst. Hver eneste hadde opplevd en traumatisk hendelse. En av fem av de UNHCR-registrerte flyktningene per januar i år hadde blitt utsatt for tortur i Irak.

SPEIELT SÅRBARE PALESTINERE Palestinere forfølges i Irak på grunn av fordeler de hadde under Saddam Husseins regime. Syria er vertsland for mer enn 400 000 palestinske flyktninger fra før, men har vært svært negative til å ta imot palestinske flyktninger fra Irak. Mange har derved måttet bosette seg i flyktningleirene al-Tanf, i ingemansland mellom Irak og Syria, og al-Hol, nordøst i Syria. Siden de nye visumrestriksjonene i oktober 2007 har den palestinske flyktningbefolkningen i al-Tanf økt fra 351 til 733 i april 2008. UNHCR melder at flyktningene får materiell hjelp samt mat- og vannforsyninger, men at levevilkårene i ørkenen er ekstremt harde. I april ble 39 overføringsflyktninger fra al-Tanf gjenbosatt i Chile. De er de første fra leiren som gjenbosettes siden mai 2006.

ETNISK DISKRIMINERING Syriske kurdere, landets største etniske minoritet, behandles som annenrangs borgere, og 300 000 kurdere nektes statsborgerskap selv om de er født i Syria. Menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch har også engasjert seg for iranske flyktninger av arabisk etnisitet, såkalte ahwazier. I 2006 ble fire UNHCR-registrerte ahwaziske flyktninger deportert til Iran. ■

INNSTRAMMINGER MOT FLYKTNINGER

THAILAND I DAG En stadig hardere linje overfor innvandrere uten lovlig opphold i Thailand rammer også asylsøkere og flyktninger i økende grad. De som ikke oppholder seg i leirer, risikerer varetaktsfengsling, internering og i verste fall utsendelse. De eneste flyktningene som kan se positivt på framtiden, er burmeserne som får hjelp av FN og International Organization for Migration (IOM) til permanent opphold i et tredje land. Ved utgangen av 2007 hadde over 20 000 av de som bor i leirene, flyttet til et nytt land gjennom et omfattende bosettingsprogram.

TURBULENT NABOLAG Under krigene i Indokina på 1970-tallet ble Thailand en slags frihavn for flyktninger fra Kambodsja, Laos og Vietnam. Etter at krigene tok slutt og flesteparten av flyktningene vendte hjem eller bosatte seg i andre land, begynte en ny flyktningstrøm. Denne gangen fra vest, fra militærjuntaen i Burma. Siden 1980-tallet har flere hundre tusen burmesere flyktet til Thailand for å slippe unna tvangsflytting, slavearbeid og andre overgrep.

UØNSKET Flyktningene fra Burma ble tatt godt imot til å begynne med. Men da antallet økte og Thailand bedret sitt forhold til myndighetene i Burma, ble holdningene langt kjøligere. På slutten av 1990-tallet fikk burmeserne forbud mot å bo i Bangkok og andre store byer. I stedet ble de beordret til leirer langs grensen mot Burma med klar beskjed om at de ikke fikk lov til å bevege seg utenfor leirområdet.

Ved årsskiftet 2007/2008 var det ifølge FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR) 124 300 burmesere i de ni flyktningleirene i Thailand. I tillegg kommer hundretusener som lever i skjul. Mange av dem utnyttes som billig arbeidskraft ved alt fra bordeller til tekstilfabrikker. De eneste som får offisiell flyktningstatus i Thailand, er de som kan legge fram bevis for at de har flyktet fra kamphandlinger. De som flykter på grunn av etnisk eller politisk forfølgelse,

betraktes som ulovlige innvandrere. Myndighetene i Thailand har jevnlig deportert burmesere, både med og uten offisiell flyktningstatus.

KORTVARING FORBEDRING Etter langvarig press fra omverdenen iverksatte myndighetene i 2006 tiltak for å bedre situasjonen i flyktningleirene. Juridiske rådgivningssentre ble opprettet i flere leirer, og flyktningene fikk ID-kort og tillatelse til å søke arbeid utenfor leirene. Men oppmykningen har stanset opp. Arbeidsmulighetene lar vente på seg, det samme gjelder mulighetene for å skaffe seg utdanning. De som beveger seg utenfor leirene, løper stor risiko for å bli tatt for å være innvandrere uten lovlig opphold og satt i forvaring.

HMONGER FRA LAOS En årelang konflikt i Laos har fått mange hmonger til å flykte til Thailand. Men Thailand anser hmongene som ulovlige innvandrere og har tvangsreturnert mange i årenes løp. I januar 2008 ba UNHCR om løslatelse av 149 hmonger som hadde sittet i varetekt siden desember 2006. Alle har tilbud om opphold i vestlige land, men thailandske myndigheter kvier seg for å utstede utreisevisum. De ønsker å få en slutt på at Thailand fungerer som et transittland for sørøstasiatiske flyktninger som helst vil til Vesten.

VOLD OG FORSVINNINGER I SØR Uroen som startet i 2004 blant muslimene i Sør-Thailand, har vedvart gjennom hele 2007. I tillegg til vold og overgrep rapporteres det jevnlig om folk som forsvinner. I 2007 dokumenterte Human Rights Watch at politiet og hæren er involvert i flere tilfeller der folk har forsvunnet. Et ukjent antall personer har blitt internt fordrevet siden 2004. Internal Displacement Monitoring Centre mener tallet ikke overstiger 100 000, men at situasjonen for disse er underrapportert. ■

USIKKER FREMTID FOR INTERNT FORDREVNE

ØST-TIMOR I DAG Politisk uro skaper en vanskelig situasjon for internt fordrevne i Øst-Timor. I et land med en befolkning på om lag én million lever 100 000 mennesker fortsatt som internt fordrevne. For ro og orden er gjenopprettet, vanskelige konflikter om eiendomsrett til landområder er løst og støtte til gjenoppbygging av ødelagte boliger er sikret, vil det være vanskelig for de fordrevne å vende tilbake til sine hjem.

OKKUPERT OG UNDERTRYKT Etter å ha vært en portugisisk koloni i århundrer ble Øst-Timor okkupert av Indonesia i 1975. Okkupasjonen ble møtt med sterk motstand. For å knuse denne motstanden, undertrykte den indonesiske regjeringen Øst-Timor med harde midler. Opp mot 200 000 mennesker skal ha dødd som følge av massaker, tortur, sult og sykdom.

INDONESIA MISTET GREPET Etter at Suharto gikk av som president i 1998, begynte Indonesia å miste grepet om Øst-Timor. Indonesias nye ledere sa seg villige til å gi Øst-Timor uavhengighet dersom flertallet av befolkningen ønsket dette. I august 1999 ble det gjennomført en folkeavstemming der 78 prosent stemte for uavhengighet. Folkeavstemmingen ble møtt med en terrorkampanje fra pro-indonesisk militær som med støtte fra den indonesiske hæren gikk til angrep på tilhengerne av uavhengighet.

Terroren førte til minst 1000 drepte og at 500 000 ble drevet på flukt da hele landsbyer ble jevnet med jorden. Halvparten av de som flyktet dro til Vest-Timor, og de øvrige ble internt fordrevne. Først da australske fredsbevarende styrker ankom i september 1999, ble ro og orden gradvis gjenopprettet.

Fra 1999 til 2002 ble Øst-Timor styrt av FN. I mai 2002 ble landet uavhengig. Rundt 220 000 personer hadde da vendt tilbake fra flyktningtilværelsen i Vest-Timor.

FORTSATT URO Øst-Timor sitter på rike olje- og gassressurser, men er likevel ett av de fattigste landene i Asia. Fattigdommen sammen med svake offentlige institusjoner og et dårlig utbygd rettssystem blir ofte sett på som årsaker til urolighetene som har hjemsøkt landet også etter uavhengigheten i 2002.

I april og mai 2006 brøt voldelige opptøyer ut i hovedstaden Dili. Bakgrunnen var en konflikt mellom regjeringen og 594 avskjedigede soldater. Soldatene hadde protestert mot det de hevdet var diskriminering av militærpersonell fra den vestlige delen av landet. Økonomisk og politisk spenning mellom øst og det mer indonesisk-vennlige vest har eksistert lenge i Øst-Timor. Mange desillusjonerte og arbeidsledige unge, ofte med tilknytning til kriminelle gjenger, deltok også i voldshandlingene.

Opptøyene innebar kamper mellom politiet og hæren og førte til at 25 mennesker ble drept og at 150 000 ble fordrevet fra sine hjem. To år etter opptøyene i 2006 lever 30 000 av de fordrevne fortsatt i leirer som var ment å være midlertidige. Om lag 70 000 bor hos slekt og venner, som i mange tilfeller ikke har mer å leve av enn det de selv trenger.

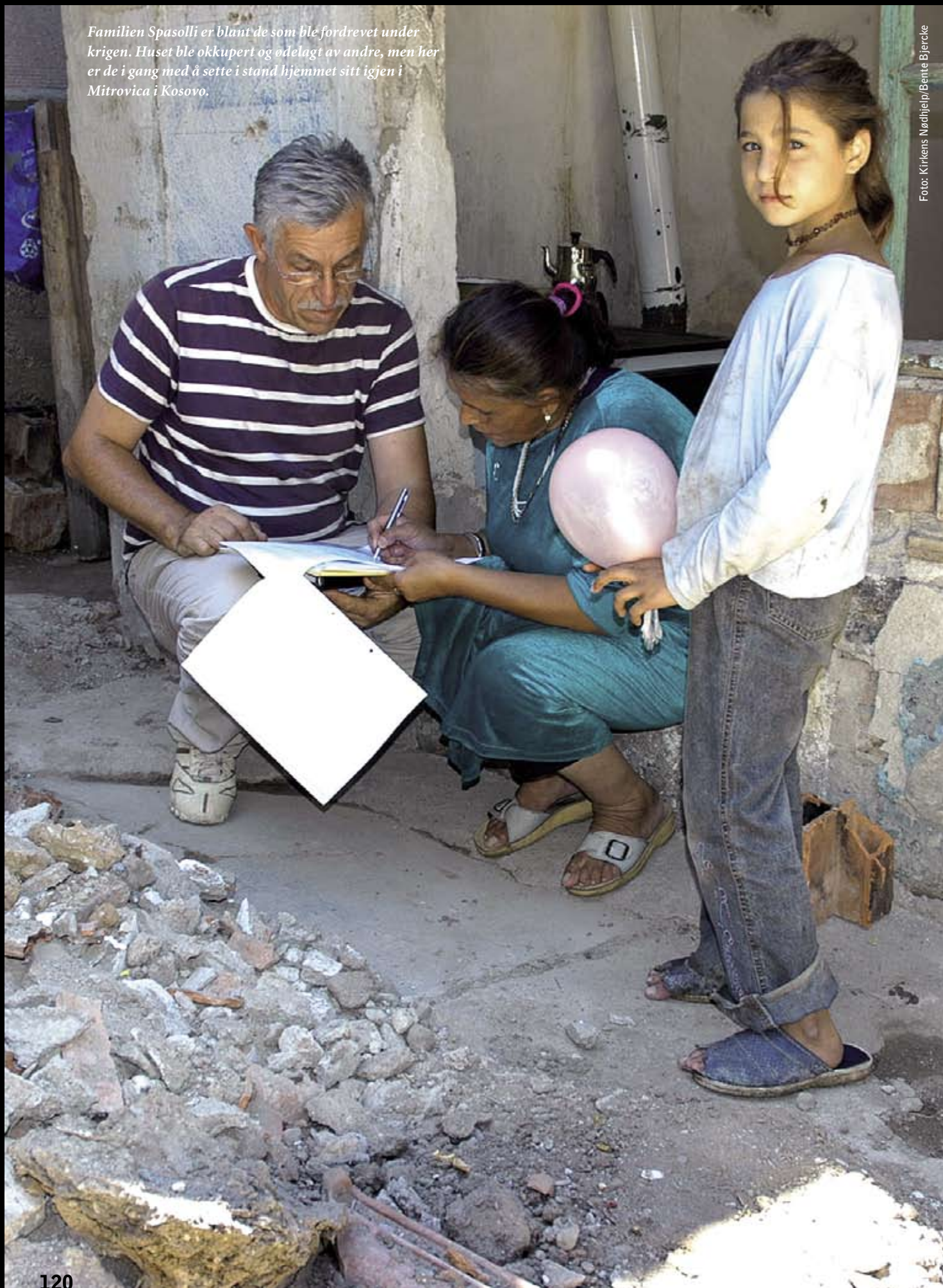
ATTENTAT MOT LANDETS LEDELSE Til tross for at en FN-styrke fortsatt er på plass i Øst-Timor, er den politiske situasjonen fortsatt meget ustabil. I februar 2008 ble president og fredsprisvinner Jose Ramos Horta skutt og nær drept i et attentat satt i verk av opprørslederen Alfredo Reinaldo. Reinaldo ble selv drept under attentatet. Samme dag ble også statsminister Xanana Gusmao utsatt for et drapsforsøk.

Attentatene blir av enkelte sett på som et uttrykk for at det haster med å få løst noen av landets grunnleggende problemer, blant annet situasjonen for de fordrevne. ■

Familien Spasolli er blant de som ble fordrevet under krigen. Huset ble okkupert og ødelagt av andre, men her er de i gang med å sette i stand hjemmet sitt igjen i Mitrovica i Kosovo.

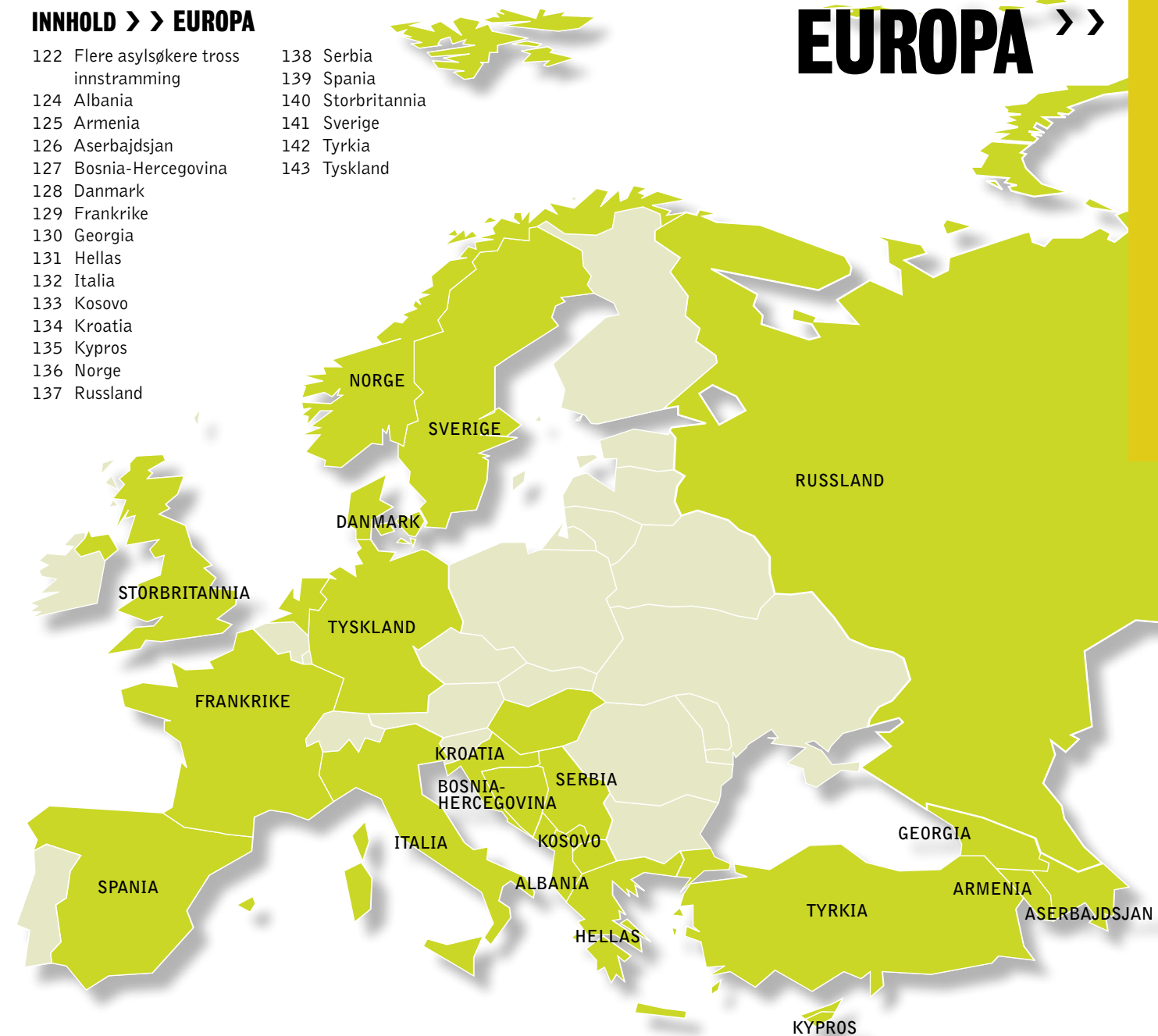
Foto: Kirkens Nødhjelp/Bente Bjercke

INNHOOLD >> EUROPA

- 122 Flere asylsøkere tross innstramming
- 124 Albania
- 125 Armenia
- 126 Aserbajdsjan
- 127 Bosnia-Hercegovina
- 128 Danmark
- 129 Frankrike
- 130 Georgia
- 131 Hellas
- 132 Italia
- 133 Kosovo
- 134 Kroatia
- 135 Kypros
- 136 Norge
- 137 Russland
- 138 Serbia
- 139 Spania
- 140 Storbritannia
- 141 Sverige
- 142 Tyrkia
- 143 Tyskland

EUROPA >>

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Tyrkia	221 940
Kroatia	100 420
Serbia	97 620
Russland	92 860
Bosnia-Hercegovina	78 270

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

Tyrkia	950 000 – 1 200 000
Aserbajdsjan	690 000
Serbia	247 000
Georgia	222 000 – 247 000
Russland	19 000 – 159 000

Foto: / UNHCR / A. Rodriguez

Mens ulovlige immigranter pleide å tilbakelegge veien over havet fra Marokko og Vest-Sahara i små båter med plass til 50 personer kommer de fleste nå stort sett i større båter med plass til 150 personer som bruker tre uker fra vestafrikanske havner til Kanariøyene.

Foto: Anthe Marit Austebø

Tsjetsjenere utgjør den største gruppen av internt fordrevne i Russland. Disse holder til i en telleir i Ingusjeta.

Foto: Iva Zimova

Siden 2001 er det bygget over 10 000 nye hus til internt fordrevne i Aserbajdsjan. Denne familien har fått et nytt hjem etter å ha vendt tilbake til Fizuli.

FLERE ASYLSØKERE TROSS INNSTRAMMING

Ved inngangen til 2008 var det 4,1 millioner flyktninger og internt fordrevne i Europa. De fleste er selv europeere og flyktet da Sovjetunionen og Jugoslavia ble oppløst. Etter flere år med dalende asyltall, økte antall asylsøkere til Europa i 2007.

Fra 2006 til 2007 steg asyltallet i Europa med 13 prosent fra 225 200 til 254 000 asylsøkere. Årsaken var først og fremst at flere irakere flyktet til de europeiske landene. Ifølge asylstatistikken fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) mottok Europa 43 967 irakiske asylsøkere i 2007, dobbelt så mange som året før.

Russerne var den nest største asylsøkergruppen med 17 773 personer, de fleste fra Tsjetsjenia. Andre større grupper med mellom 10 000 og 15 000 asylsøkere var fra Pakistan, Serbia og Somalia.

Ikke noe land mottok så mange irakere som Sverige, i alt 18 600. Det bidro til at Sverige fikk 36 210 asylsøkere totalt og ble det største mottakerlandet i Europa. Norge tok imot 6530 som søkte asyl, 23 prosent flere enn året før. I Danmark økte asyltallet med 16 prosent til 2230. I Finland gikk det ned til 1429, 30 prosent færre enn i 2006.

Hellas markerte seg i 2007 som et nytt, stort mottakerland av asylsøkere. I løpet av året søkte 25 110 personer om asyl i Hellas, 105 prosent flere enn året før og fem ganger så mange som i 2004. I 2007 var Hellas det fjerde største mottakerlandet i Europa.

Tross økningen i asyltallet for Europa sett under ett, opplevde flere land at de siste årenes tendens med stadig færre asylsøkere fortsatte også i fjor. Det skjedde blant annet i de tradisjonelt store mottakerlandene Tyskland, Frankrike, Storbritannia og Østerrike. I 2003 mottok disse fire landene 40 prosent av alle asylsøkere som kom til industrilandene. I 2007 var andelen redusert til 27 prosent.

STORE EU-SPRIK EU har i flere år arbeidet for å harmonisere medlemslandenes asylpolitikk. Ambisjonen er å etablere et felles europeisk asylsystem, og innen 2010 skal rammene for dette være på plass. En rapport fra EU-kommisjonen høsten 2007 viser at asyl-

søkerne behandles svært forskjellig i de ulike landene. Det gjelder for eksempel asylsøkeres adgang til lønnet arbeid, rettigheter under varetekt og tilgang til tolk og juridisk veiledning.

UNHCR mener det er langt fram før EU er i mål. «Trolig er det riktig å si at eneste tegn på en felles flyktningpolitikk i EU (...) går ut på å hindre asylsøkere i å nå fram til unionens territorium,» oppsummerer organisasjonen i et forskningsnotat i oktober 2007.

Forskningsnotatet tar spesielt for seg irakiske asylsøkere og viser at variasjonene er store blant annet når det gjelder vurderingen av deres beskyttelsesbehov. I de fem største mottakerlandene i 2006 varierte andelen som fikk innvilget opphold fra 90 prosent i Sverige til null i Hellas. I Tyskland, Storbritannia og Nederland fikk mellom 10 og 20 av asylsøkerne oppholdstillatelse eller flyktningstatus.

DUBLIN-FORORDNINGEN FUNGERER IKKE På grunn av sin beliggenhet er Hellas den viktigste inngangsporten for irakere som ønsker seg til Europa. Mange som søker asyl i andre land har først vært innom Hellas. I henhold til Dublin II-forordningen fra 2003 skal alle asylsøknader fortrinnsvis behandles i det første ankomstlandet. For mange irakere innebærer det Hellas.

Norge har også sluttet seg til Dublin II-forordningen. Likevel valgte regjeringen i februar 2008 å stanse all tilbakesending av asylsøkere til Hellas. I Østerrike, Finland og Sverige har domstolene også vedtatt å ikke overføre asylsøkere til Hellas.

Årsaken er at Hellas ikke anses som et trygt sted for asylsøkere mens søknadsprosessen pågår. Landets myndigheter er i flere år blitt kritisert for brudd på internasjonale menneskerettskonvensjoner knyttet til blant annet retten til å søke asyl. Mange irakere som

kommer til Hellas og som betraktes som ulovlige innvandrere, arresteres og i verste fall deporteres uten noen gang å få søkt asyl. Høsten 2007 gjentok UNHCR sin kritikk mot Hellas: «Landets håndtering av irakere som har flyktet (...) viser klart at mye gjensår for å bedre Hellas' evne til å gi flyktninger beskyttelse.»

EU-parlamentet har merket seg at førstelandsbehandlingen ikke fungerer slik den var tenkt. Sommeren 2007 oppfordret EU-parlamentet medlemslandene til «... å ikke overføre folk til en annen stat under Dublin II-forordningen hvis det er kjent at landet ikke behandler irakiske asylkrav på en forsvarlig måte».

INNSTRAMMING I SVERIGE Sveriges respons på den irakiske flyktningkrisen har vært unikt sjenerøs sammenliknet med andre land i den vestlige verden. Men den vedvarende og sterke økningen i antall asylsøkere har etter hvert blitt en stor belastning på det svenske mottaksapparatet.

Sverige har derfor gjentatte ganger bedt de øvrige EU-landene om å utvise solidaritet ved å gi asyl til flere irakere. Men responsen har uteblitt.

I juli 2007 førte dette til at Sverige skiftet til en strengere og mer EU-tilpasset politikk overfor irakere. Irakere fra områder med krig eller en åpenbart vanskelig sikkerhetssituasjon får ikke lenger opphold. De eneste som får bli i Sverige, er irakere som kan bevise at de er personlig truet eller forfulgt.

KOSOVO-SMITTE I KAUKASUS 17. februar 2008 erklærte Kosovo seg uavhengig fra Serbia. Raskt etter ble landet anerkjent som en selvstendig stat av en rekke land, blant annet USA og Norge. Men i mange land er myndighetene avventende eller sterkt imot å skulle anerkjenne Kosovos ensidige uavhengighetserklæring. De påpeker at Kosovos løsrivelse har skjedd på tvers av moderlandet Serbias ønske, og at en aksept for dette kan få alvorlige konsekvenser. Spesielt Russland har advart om at en anerkjennelse av Kosovo som selvstendig stat vil ha en smitteeffekt på andre utbrytterregioner.

Landene som har anerkjent Kosovo hevder at Kosovo er et unikt tilfelle. De mener løsrivelsen var en nødvendig og uunngåelig kon-

sekvens av krigshandlingene i området, og at Kosovos selvstendighet ikke skaper presedens.

Minoritetsgrupper og separatister som kjemper for frihet og løsrivelse fra en stat de ikke kjenner seg hjemme i, ser det annerledes. De spør hvorfor deres ønske om selvstendighet er mindre verdt enn kosovoalbanernes. Det gjelder blant annet i Kaukasus, der hundretusener fortsatt er på flukt eller fordrevet på grunn av uløste konflikter. På 1990-tallet måtte om lag 300 000 mennesker flykte fra sine hjem i de to georgiske utbrytterrepublikkene Abkhasia og Sør-Ossetia, og fortsatt er omtrent 250 000 fordrevet.

Med henvisning til Kosovo ba Abkhasia i begynnelsen av mars 2008 om internasjonal anerkjennelse fra Russland, EU og FN. Siden våpenhvileavtalen med Georgia i 1994 har Abkhasia styrt seg selv. Abkhaserne har blant annet egen president, parlament, flagg og nasjonalsang. Også Sør-Ossetia har vist til Kosovo og gjort nye framstøt for uavhengighet.

– Både Sør-Ossetia og Abkhasia har et bredere politisk og juridisk grunnlag for å erklære seg uavhengig enn Kosovo, uttalte den sør-ossetiske lederen Eduard Kokoyty allerede før Kosovo løsrev seg.

I Aserbajdsjan har Kosovos uavhengighet gitt ny næring til krav om løsrivelse blant armenerne i enklaven Nagorno-Karabakh. I mars 2008 kom det til de hardeste kampene på mange år mellom armenerne og aserbajdsjanerne i Nagorno-Karabakh. På 1990-tallet førte armenernes okkupasjon av Nagorno-Karabakh og andre områder i Aserbajdsjan til at 700 000 mennesker ble fordrevet.

FASTLÅST FOR DE FORDREVNE Ved årsskiftet 2007/2008 var det 2,5 millioner internt fordrevne i Europa. Flesteparten finner vi i Kaukasus og på Balkan, i tillegg til Tyrkia og Kypros. Majoriteten ble fordrevet på 1990-tallet på grunn av kriger og konflikter knyttet til krav om uavhengighet og retten til territorier.

Etnisk diskriminering, mangel på sikkerhet og uløste spørsmål om rettigheter til land og eiendom gjør det vanskelig for de fleste av Europas fordrevne å vende tilbake til sine hjemsteder. Bare noen få tusen kunne vende hjem i 2007. Det gjaldt om lag 4500 i Bosnia Herzegovina, 1500 i Serbia og et mindre antall i Tsjetsjenia og Nord-Ossetia. ■

NØKKELTALL > ALBANIA

Folketall (mill)	3,2
Areal km ²	28 748
Flyktninger fra Albania	15 340
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Albania fra andre land	80
Frivillige tilbakevendinger til Albania	-
Asylsøkere fra Albania til Norge i 2007	31

Tall fra 2007

BLANT EUROPAS FATTIGSTE

ALBANIA I DAG Høy arbeidsledighet, utvandring, menneskesmugling og organisert kriminalitet bidrar til at Albania stadig er blant Europas fattigste land. Situasjonen kan imidlertid endre seg for den tidligere totalt isolerte kommuniststaten ettersom både NATO og etter hvert kanskje også EU ønsker landet som medlem. I april 2008 inviterte NATO Albania til å søke om medlemskap.

STORT PRESS PÅ ØKONOMIEN I 1997 holdt det på å bryte ut borgerkrig i Albania etter at store deler av befolkningen mistet alle sparepengene sine i et pyramidespill organisert av regjeringen. Infrastrukturen er nedslitt, og landbruket, som er en viktig næringsvei, er tungdrevet og umoderne. Erosjon og avskoging er et stort problem. Siden kommunismens fall i 1991 antas det at 30 prosent av Albanias skog er blitt hugget ned og brukt til brensel og byggematerialer. Luftforurensing og giftig drikkevann er utbredt og forårsaker kreft og luftveissykdommer blant befolkningen. Omfattende korrupsjon på alle nivåer, kombinert med gammelt kommunistisk byråkrati, hindrer utenlandske investeringer.

Under NATO-bombingen av Jugoslavia våren 1999 flyktet nesten 500 000 kosovoalbanere over grensen fra Kosovo til Albania. Den økonomiske og politiske byrden det skapte, var nær ved å sende landet inn i et nytt kaos. I ukene etter at bombingene stanset i juni det samme året, vendte de fleste flyktningene hjem til Kosovo igjen, og situasjonen stabiliserte seg etter massiv internasjonal økonomisk støtte.

MØYSOMMELIG VEI MOT EU Albania signerte en stabiliserings- og assosieringsavtale (SAA) med EU i 2003, men den videre integreringsprosessen stagnerte raskt. Brussel legger hele ansvaret på albanske myndigheter, som de mener ikke er effektive nok når det gjelder å gjennomføre reformer og bekjempe korrupsjon og organisert kriminalitet. Også minoritetenes ytringsfrihet og rettigheter er begrenset.

Titusener av albanere smugles hvert år fra Albania og over Adriaterhavet til Italia. Det samme gjelder narkotika, og denne ruten anses som en av hovedsmuglerrutene inn til Europa. Prostitusjon og organisert kriminalitet følger i kjølvannet av disse aktivitetene, og EU jobber aktivt for å stimulere til politiske og økonomiske reformer i landet. Bare i Storbritannia anslår man at 4000 albanske jenter oppholder seg ulovlig og jobber som prostituerte.

TRAGEDIEN I GERDEC I mars 2008 ble over 3500 personer tvunget til å forlate hjemmene sine etter en rekke eksplosjoner ved et militæranlegg i byen Gerdec. Minst 1700 bygninger ble skadet og 315 ble totalskadd. I april anslo regiondirektør Mark Ohanian, leder for International Orthodox Christian Charities, at det vil ta minst seks måneder før det blir mulig for de rammede familiene å vende tilbake til hjemmene sine.

IDEEN OM STOR-ALBANIA Den 17. februar 2008 erklærte den serbiske provinsen Kosovo seg uavhengig under navnet Kosova. Enkelte elementer i de etnisk albanske miljøene i Kosovo, Makedonia, Serbia, Hellas og Montenegro har tatt til orde for et Stor-Albania, det vil si en stat bestående av alle albanere på Balkan. Regjeringene i Albanias naboland har vært redde for at et selvstendig Kosovo skal inspirere til videre kamp. Tilhengerne av et Stor-Albania antas imidlertid å ha liten gjennomslagskraft, og den albanske regjeringen har aldri ytret noe ønske om eller støtte til et Stor-Albania. ■

NØKKELTALL > ARMENIA

Folketall (mill)	3,0
Areal km ²	29 800
Flyktninger fra Armenia	15 440
Internt fordrevne	8 400
Flyktninger i Armenia fra andre land	4 570
Frivillige tilbakevendinger til Armenia	-
Asylsøkere fra Armenia til Norge i 2007	6

Tall fra 2007

ØKONOMISK OPTIMISME

ARMENIA I DAG Nesten 15 år etter at konflikten mellom Armenia og Aserbajdsjan om Nagorno-Karabakh endte i våpenhvile, er det fortsatt ikke noen snarlig politisk løsning i sikte. Senest i mars 2008 kom det igjen til trefninger mellom armenske og aserbajdsjanske styrker på grensen til Nagorno-Karabakh, og flere mennesker ble drept. De fleste armenerne som ble internt fordrevet i løpet av krigen, har imidlertid vendt tilbake til sine hjem for lenge siden. Mange armenere som måtte flykte fra Aserbajdsjan, er nå også permanent bosatt i Armenia.

LANG FORHISTORIE Da bolsjevikene inntok Kaukasus i 1918, etablerte de en rekke kunstige grenser mellom landene. Disse grensene fortsetter å skape politiske og humanitære problemer til denne dag. Nagorno-Karabakh, en region som hovedsakelig var bebodd av armenere, ble liggende midt i Aserbajdsjan. Etter Sovjetunionens sammenbrudd i 1991 ble Armenia og Aserbajdsjan selvstendige. Den armenske befolkningen i Nagorno-Karabakh gikk til angrep på Aserbajdsjan, støttet av Armenia og med militær støtte fra Russland. De tok kontroll over regionen og seks omkringliggende områder. Okkupasjonen er ikke anerkjent av noe annet land i verden. Rundt 350 000 armenere ble fordrevet fra Aserbajdsjan til Armenia under krigen som varte fra 1988 til 1994. På samme tid ble rundt 150 000 aserbajdsjanere tvunget til å flykte den andre veien. I 1994 inngikk de to landene en våpenhvileavtale, men denne har foreløpig ikke resultert i noen permanent fredsavtale.

BEDRE ØKONOMI I SIKTE Den mangeårige konflikten om Nagorno-Karabakh har ført til økonomisk blokade fra Aserbajdsjan og Tyrkia, og fortsetter å påføre Armenia store økonomiske problemer og begrensninger. Nær en firedel av befolkningen har emigrert siden landet ble uavhengig. Store gullfunn og omfattende russiske investeringer er imidlertid i ferd med å skape ny økonomisk optimisme

i Armenia. Utfordringen nå blir å skape sårt tiltrenge arbeidsplaser lokalt, både for tidligere flyktninger og for den «vanlige» armenier. Gullreservene i Zod er sagt å være de største i Kaukasus og en mulig kime til fortsatt konflikt med Aserbajdsjan, som påpeker at Zod delvis ligger på okkupert aserbajdsjansk område. Aserbajdsjan anser dermed all aktivitet i området som ulovlig. Russland har på sin side brukt av sine nyervervede gass- og oljebiljardere for å kjøpe opp gassleverandørene, mobiltelefonleverandørene og elektrisitetsforsyningen i landet.

FÅ INTERNT FORDREVNE Av flere hundre tusen etniske armenere som flyktet til Armenia fra Aserbajdsjan i 1990-årene, har om lag 64 000 fått armensk statsborgerskap. Hvor mange internt fordrevne det er i Armenia, er usikkert. En undersøkelse Flyktninghjelpen gjorde i 2002-2004 konkluderte med at det fortsatt var drøyt 8000 internt fordrevne som følge av konflikten med Aserbajdsjan. Nyere tall finnes ikke.

PRESIDENTVALG OG OPPTØYER Presidentvalget i februar 2008 resulterte i at sittende president Robert Kocharian, født i Nagorno-Karabakh, ga fra seg setet til sin statsminister og politiske allierte, Serge Serkisian, også han opprinnelig fra Nagorno-Karabakh. Opposisjonen klaget over valgfusk, og store opptøyer brøt løs i hovedstaden Jerevan og andre steder. Myndighetene erklærte unntakstilstand, og etter en uke ble hæren satt inn. Åtte mennesker ble drept. Hundrevis av opposisjonelle, blant dem flere parlamentsmedlemmer, ble arrestert for mistanker om å ha planlagt statskupp. Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) uttalte etter valget at det i all hovedsak hadde foregått etter demokratiske standarder. ■

NØKKELTALL > ASERBAJDSJAN

Folketall (mill)	8,5
Areal km ²	86 600
Flyktninger fra Aserbajdsjan	15 910
Internt fordrevne	690 000
Flyktninger i Aserbajdsjan fra andre land	2 350
Frivillige tilbakevendinger til Aserbajdsjan	-
Asylsøkere fra Aserbajdsjan til Norge i 2007	23

Tall fra 2007

ASERBAJDSJANERNE TIL VALGURNENE

ASERBAJDSJAN I DAG I mars 2008 brøt det ut nye trefninger mellom armenske og aserbajdsjanske styrker flere steder langs grensen til den armenskokkuperte Nagorno-Karabakh-regionen. Hendelsen er en påminnelse om spenningen som fortsatt eksisterer mellom de to fiendene, snart 15 år etter at en våpenhvileavtale ble inngått. Forhandlingene mellom Aserbajdsjan om Nagorno-Karabakh har vært ledet av Organisasjon for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) siden 1997. I mars 2008 ga Aserbajdsjan uttrykk for misnøye med hvordan OSSE har ledet disse forhandlingene, og det fryktes at forhandlingene kan rakne.

HUNDRETUSENER PÅ FLUKT Stridighetene mellom Armenia og Aserbajdsjan blusset opp i forbindelse med Sovjetunionens undergang. Med støtte fra Armenia og Russland tok den armenske befolkningen i Nagorno-Karabakh til våpen for å løsrive seg fra Aserbajdsjan. Hundretusener ble drevet på flukt mellom de to landene og internt fordrevet i Aserbajdsjan. I mars 2007 anslo Internal Displacement Monitoring Center (IDMC) at 690 000 mennesker fra Nagorno-Karabakh er internt fordrevet i Aserbajdsjan. IDMC anslår også at omtrent 30 000 armenere er omtrent 30 000 armenere er fordrevet til Nagorno-Karabakh fra andre steder i Aserbajdsjan.

STENGER FLYKTNINGLEIRER Etter en våpenhvileavtale i 1994 etablerte den aserbajdsjanske regjeringen tolv teltleirer for rundt 100 000 fordrevne fra Nagorno-Karabakh. Først i 2008 ble den siste av disse stengt, og beboerne flyttet til mer permanente og bedre boliger. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har uttalt at de er meget fornøyd med stengningen av leirene. Men til tross for en raskt voksende oljeøkonomi klarer ikke Aserbajdsjan å ta vare på sine internt fordrevne, og må ha omfattende assistanse fra UNHCR og andre humanitære organisasjoner.

BOLIGPROSJEKTER Den sittende regjeringen har ifølge IDMC vist større politisk vilje til å bedre situasjonen for de internt fordrevne. De har nå tilgang til tjenester som månedlige støttebeløp, mat, drivstoff til varme og høyere utdanning. 70 000 internt fordrevne er midlertidig bosatt i 47 landsbyer grunnlagt spesielt for dette formålet. Over 10 000 nye hus er bygget siden 2001. Men en del av husene ligger i nærheten av pågående kamper, og de er bygget i områder der det er små muligheter til å skaffe seg inntekt. De internt fordrevne eier ikke husene de får, og husene har ofte lav kvalitet og ligger på skrinn jord.

INTERNASJONALE INVESTERINGER En rekke norske og internasjonale selskaper, med Statoil i spissen, har investert enorme beløp i Det kaspiske hav. I mai 2005 ble den 1170 km lange oljeledningen mellom Baku og Ceyhan i Tyrkia åpnet, og inntektene har begynt å strømme inn i statskassen. En ny gassrørledning gjennom landet og til Bursa i Tyrkia er planlagt ferdig i 2010.

PRESIDENTEN PÅ VALG Demokratiet i Aserbajdsjan er fortsatt svakt og sårbart. Høsten 2005 ble det avholdt parlamentsvalg i landet, og gjennomføringen av valget fikk sterk kritikk både av OSSE og Europarådet. Over tusen internasjonale valgobservatører klarte ikke å hindre massivt valgfusk, og ikke uventet vant den sittende president Ilham Alijevs parti «Nytt Aserbajdsjan» overlegent. Human Rights Watch fastslo i januar 2008 at ytringsfriheten får stadig trangere kår i Aserbajdsjan, og at tortur stadig er i bruk hos politi og påtalemyndighet. Høsten 2008 er det duket for nytt presidentvalg. Dyrkingen av Ilham Alijevs far, tidligere president Hejdar Alijev, er omfattende og velregissert, og det er ventet at familiedynastiet og kretsen rundt dem vil gjøre alt for at Ilham Alijev skal bli sittende trygt ved makten. ■

NØKKELTALL > BOSNIA-HERCEGOVINA

Folketall (mill)	3,9
Areal km ²	51 129
Flyktninger fra Bosnia-Hercegovina	78 270
Internt fordrevne	132 000
Flyktninger i Bosnia-Hercegovina fra andre land	7 370
Frivillige tilbakevendinger til Bosnia-Hercegovina	3 090
Asylsøkere fra Bosnia-Hercegovina til Norge i 2007	18

Tall fra 2007

JAKTEN PÅ KRIGSFORBRYTERE FORTSETTER

BOSNIA-HERCEGOVINA I DAG Sikkerhetssituasjonen i Bosnia-Hercegovina blir stadig bedre, snart 13 år etter at Dayton-avtalen gjorde slutt på en fire år lang borgerkrig mellom serbere, bosniere og kroater. Den stående fredsstyrken EUFOR består i dag av rundt 2200 soldater og ledes av EU. Styrken kan lett forsterkes, men ingenting tyder i dag på at volden igjen vil ta overhånd. Situasjonen for flyktninger og internt fordrevne er likevel vanskelig nok. Nær en million mennesker har vendt tilbake, og i 2007 kunne ytterligere 1888 mennesker reise tilbake til sine hjem i Bosnia-Hercegovina. Alle etniske grupper i Bosnia var representert.

FOR HØYE TALL Av totalt 1 023 965 returnerte personer siden krigen sluttet i 1995, har 464 695 returnert til områder der de var en etnisk minoritet. Bosniske regjeringstalsmenn og enkelte humanitære organisasjoner tror imidlertid at antallet registrerte returnerte er for høyt, siden FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) baserer sine tall på boliger som er gjenoppbygget, ikke fysisk tilstedeværelse. Ifølge det bosniske departementet for menneskerettigheter og flyktninger er det fortsatt 131 634 internt fordrevne i landet som ønsker å vende tilbake til sine hjem. Den amerikanske regjeringen mener den vanskelige økonomiske situasjonen i landet fortsatt er den største hindringen for retur av internt fordrevne. På landsbygda er det ikke uvanlig med arbeidsledighet på opptil 40 prosent.

I februar 2008 la EUs menneskerettighetskommissær, Thomas Hammarberg, fram en rapport der han fastslo at selv om myndighetene har ratifisert sentrale europeiske og internasjonale traktater og vedtatt lover og handlingsplaner, må de arbeide ytterligere for å implementere reformene. Hammarberg understreket særlig behovet for å sikre rettighetene til internt fordrevne og minoriteter som ble fordrevet under krigen, og som har vendt hjem igjen.

JAKTEN FORTSETTER Jakten på krigsforbrytere fortsetter. Et rettslig oppgjør anses av det internasjonale samfunnet som en hjørnestein i konstruksjonen av et levedyktig Bosnia. Senest i mars 2008 ble det gjennomført store aksjoner av lokalt politi og internasjonale styrker som jaktet etter den bosnisk-serbiske krigsforbryteren Radovan Karadzic og hans medhjelpere i byen Pale. Enkelte teorier går ut på at han gjemmer seg i de fjellrike grenseområdene mellom Bosnia og Montenegro. Det samme gjelder den pensjonerte generalen Ratko Mladic, som sannsynligvis gjemmer seg i Serbia. Mladic og Karadzic er blant annet mistenkt for å ha planlagt og gjennomført massakren i Srebrenica, der 8000 muslimske menn ble slaktet ned sommeren 1995. Krigsforbrytelsene som ble begått der var de verste i Europa siden den annen verdenskrig. Det er et krav både fra EU, USA, FN og NATO at disse to skal stilles for den internasjonale domstolen for krigsforbrytere i Haag.

IKKE HERRER I EGET HUS RIKTIG ENNÅ Det internasjonale samfunnet har besluttet å vente med å overlate styringen av landet til bosniske politikere, ettersom man anser at Bosnia ennå ikke har gjennomført alle reformer som er påkrevd for å kunne ta full politisk styring. I april 2008 gikk Bosnia med på å gjennomføre en politireform som har banet veien for å slutføre en stabiliserings- og assosieringsavtale med EU. Den såkalte SAA-avtalen skal bidra til å gi landet kandidatstatus. Landet er fortsatt delt i en muslimsk-kroatisk føderasjon og den bosnisk-serbiske republikken kalt Republika Srpska. I Republika Srpska er man opptatt av Kosovos uavhengighetserklæring og følger utviklingen der med nøye. ■

FRUSTRASJON OG KARIKATURSTRID

DANMARK I DAG Flyktningdebatten i 2007 var preget av valget i november, og i 2008 av striden rundt nytrykningen av Muhammed-karikaturene. Den danske flyktningpolitikken er nå en av Europas mest restriktive.

HARD LINJE Danmark har siden valget i 2001 vært kjent for en hard linje i asylpolitikken. I 2002 ble den tradisjonelle flyktningstatusen forlatt til fordel for en «beskyttelsesstatus», og etterretningstjenesten fikk rett til å komme med innsigelser. I 2004 ble kriteriet for tildeling av statusen endret og nærmere knyttet opp mot blant annet muligheten til å få arbeid. Dansker som gifter seg med ikke-dansker og søker familieforening, må være over 24 år.

«STARHJELP» I mars 2007 ble det lagt frem et lovforslag om at asylsøkere må dokumentere to og et halvt års heltidsjobb og bestått danskprøve for viderekomme for å få permanent oppholdstillatelse og rett på høyere trygd enn den såkalte «starthjelpen». Starthjelpen er en dansk sosial trygd som ble innført i 2002 og er lavere enn den vanlige trygden. 94 prosent av starthjelpbrukerne er ikke-dansker, og i november kritiserte Amnesty starthjelpen for å diskriminere flyktninger økonomisk. Regjeringen mener tiltaket fører flyktninger over i arbeidsmarkedet, mens Dansk Flyktningehjelp uttrykte bekymring over at tiltaket skapte «tredjeklasses borgere».

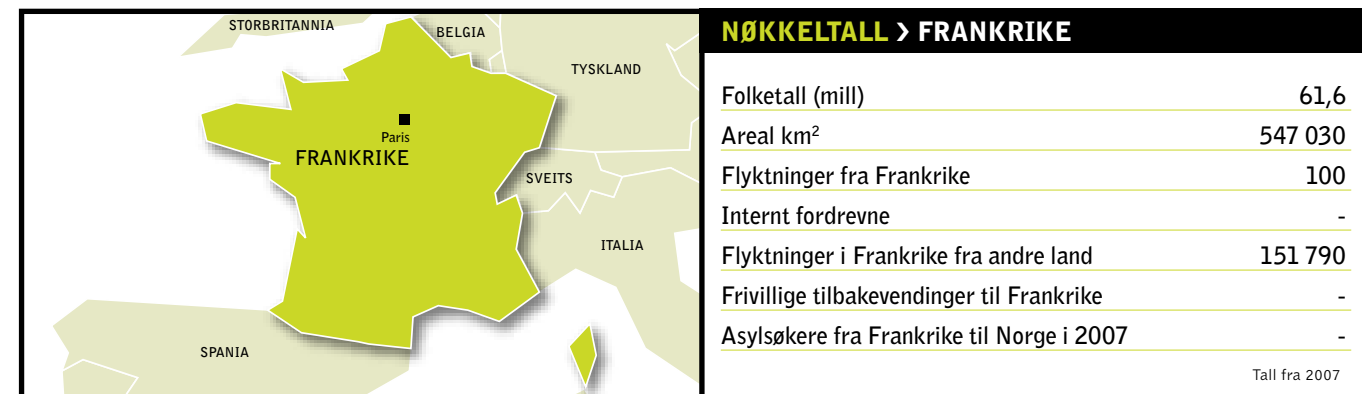
GJENVALG Sentrum-høyre-regjeringen Fogh-Rasmussen, som har stått for den harde linjen, ble gjenvalgt for tredje gang i november 2007, og det utlendingsskeptiske Dansk Folkeparti fikk flere mandater. Danmark har årlig en kvote på 500 overføringsflyktninger fra FN. Institutt for menneskerettigheter er blant dem som har kritisert danske myndigheter for å ha innført «integreringspotensial» som kriterium for hvilke av flyktningene som skal få opphold i landet, slik at de mest ressurssterke blir favorisert. Danmark mottok 2230

asylsøknader i 2007, en økning på 16 prosent fra året før. 1015 personer fikk oppholdstillatelse med flyktningstatus og 260 på annet grunnlag (humanitært grunnlag, barn uten foresatte og lignende). Antallet familiegjenforeninger økte med så mye som 25 prosent fra 2006 til 2007.

MOTTAKSKRITIKK Siden Irak-krigen startet har Danmark bare tatt imot 18 overføringsflyktninger fra landet. Våren 2008 pågikk en opphetet diskusjon mellom UNHCR og integreringsminister Birte Rønn Hornbech om hvor mange irakske overføringsflyktninger FN har tilbudt Danmark. FN anslår 91, men danske myndigheter mener tallet er 66. De fleste asylsøkere fra Irak blir avvist, til tross for den danske krigsdeltakelsen. Valgdebatten i 2007 handlet blant annet om hvorvidt Danmark skulle gi irakske flyktninger midlertidige arbeids- og oppholdstillatelse, slik sosialdemokratene ønsket. Regjeringen frykter på sin side at Danmark vil bli en «flyktningmagnet» dersom dette skjer. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har dessuten kritisert den danske regjeringen for å vurdere det sentrale og sørlige Irak som trygt for hjemsending.

Den europeiske flyktning- og asylsøkerorganisasjonen ECRE har kritisert Danmark for bruken av asylmottak, der asylsøkere ofte kan bli sittende i årevis mens de venter på vedtaket på asylsøknaden. De fleste asylmottakene drives av dansk Røde Kors. Utlændingesservice har ansvaret for asylsøkere, familiegjenforening, visum og arbeidstillatelse, og klager på asylvedtak går til Flyktningenævnet.

NY KARIKATURSTRID I februar trykket en del aviser Muhammed-karikaturene på nytt, i protest mot drapstrusler rettet mot en av tegnerne. Dette avstedkom en ny protestbølge i Danmark, der rundt hundre branner ble påsatt i løpet av en uke. Mange mente det skyldtes frustrasjon blant innvandrere. ■

PAPIRER, LIKHET, BRORSKAP

FRANKRIKE I DAG President Nicolas Sarkozy gikk til valg på en tøff linje mot innvandring og innvandrere. De senere årene har Frankrike vedtatt nye lover som strammer inn flyktning- og asylpolitikken betydelig. Ifølge den britiske avisen The Guardian regnes det med å være mellom 200-300 000 papirløse innvandrere i Frankrike. Jakten på disse trappes opp, og stadig flere går i dekning for politiets razziaer.

STRAMMER INN 146 000 flyktninger fant veien til Frankrike i 2007. Av disse søker bare en brøkdel asyl. I 2007 var antallet asylsøknader på 29 200. Det er en nedgang på fem prosent fra 2006 og nær 30 prosent siden 2005. Dette til tross for at antallet asylsøkere stiger på verdensbasis. Frankrike har hatt mye innvandring, særlig fra tidligere kolonier i Nord-Afrika. I 1974 ble det innført full stans, med unntak av familiegjenforening og kvoteflyktninger. I dag er det rundt fem millioner lovlige innvandrere, som tilsvarer rundt åtte prosent av befolkningen.

JAGER DE PAPIRLØSE I tillegg kommer rundt hundre tusen innvandrere uregistrert inn til Frankrike hvert år. President Nicolas Sarkozy satte da han var innenriksminister i 2006 et mål om å vise ut 25 000 hvert år. Politiet trapper opp antall razziaer for å nå målet.

Flere holder nå ulovlige innvandrere i skjul for politi og myndigheter. Ifølge The Guardian er over 20 000 personer aktivt med på å skjule innvandrere uten papirer, såkalte «sans-papiers» (uten papirer). Politiet kan slå til over alt: På metrostasjoner, skoler, gatehjørner og arbeidsplasser. Avisreportasjer melder om papirløse som løper av gårde eller hopper ut av hus og som har omkommet i flukt fra politiets razziaer.

En rapport fra Europakommisjonen viser at det finnes mellom 4,5 og 8 millioner papirløse innvandrere i EU. Rapporten anslår at tallet øker med en halv million i året.

DNA-TEST I september 2007 ble en ny immigrasjonsreform vedtatt av både senatet og parlamentet. Flere kontroversielle lovforslag ble også vedtatt, blant annet en frivillig DNA-test av innvandrere som søker om familiegjenforening. Søknaden vil svekkes om testen ikke gjennomføres. Det er også lovlig å samle inn data om personer basert på rase og etnisitet. Alle må også bestå fransksprøve etter nokså kort tid i landet samt undertegne en integrasjonskontrakt.

Oppholdstillatelse gis for ti år av gangen. Innvandrere som oppholder seg i landet ulovlig, fradømmes retten til oppholdstillatelse. Dersom en person får avslag på sin søknad om oppholdstillatelse, skal han eller hun ut av landet så fort som mulig. Amnesty International har kritisert den svært hurtige avvisningen og mener at den kan være en trussel mot asylsøkeres rettsikkerhet.

Brice Hortefeux, som er minister i det nyopprettede departementet for innvandring, integrasjon, nasjonal identitet og samarbeid, har uttalt at han er fornøyd med at innvandringspolitikken er blitt «sammenhengende».

SOSIALISTEN KOUCHNER Sarkozy overrasket mange da han utnevnte sosialisten Bernard Kouchner til utenriksminister. Han er kjent som en av de to grunnleggerne av «Leger uten grenser» og FNs toppsjef i Kosovo. Han støttet USAs angrep på Saddam Husseins regime og vil gjøre tragedien i Darfur, som har krevd 400 000 menneskeliv og fordrevet mer enn to millioner, til en hovedoppgave for fransk utenrikspolitikk. Kouchner utviklet teorien om militær intervensjon av humanitære hensyn, det vil si retten til å krysse grenser for å hjelpe folk som lider, uansett om den berørte staten ønsker det eller ikke. ■

NØKKELTALL > GEORGIA

Folketall (mill)	4,4
Areal km ²	69 700
Flyktninger fra Georgia	11 810
Internt fordrevne	222 000-247 000
Flyktninger i Georgia fra andre land	1 050
Frivillige tilbakevendinger til Georgia	-
Asylsøkere fra Georgia til Norge i 2007	2

Tall fra 2007

NATO-MEDLEMSKAP I SIKTE

GEORGIA I DAG Ett av president Mikhail Saakashvili løfter til det georgiske folk etter Roserevolusjonen i 2003 var at landet skulle bli medlem av NATO. Nå har USA åpnet døren, til kraftige protester fra Russland. Under det siste Nato-møtet i Bukarest i april 2008, ønsket Nato Georgia og Ukraina velkomne som fremtidige medlemmer i Nato, men at de to landene ikke fikk MAP (Membership Action Plan) i denne omgangen. En ny vurdering skal foretas i desember 2008.

GJENVALGT SOM PRESIDENT Saakashvili ble gjenvalgt etter et raskt nyvalg i januar 2008. Nyvalget ble presset frem etter massedemonstrasjoner fra en samlet opposisjon som beskyldte Saakashvili for et autoritært styresett. På det meste deltok mer enn 50 000 mennesker i demonstrasjonene, som endte med utstrakt militær maktbruk og unntakstilstand.

Den innenrikspolitiske situasjonen forblir uavklart, og utbryterrepublikkene Sør-Ossetia og Abkhasia står fast på sine krav om full uavhengighet. Kosovos uavhengighetserklæring fra Serbia har gjort at Russland, som indirekte støtter de to utbryterrepublikkene militært og økonomisk, er blant dem som har uttalt at dette kan skape presedens for hvordan man behandler statusen til Abkhasia og Sør-Ossetia.

SKEPTISKE TIL RETUR Som følge av den uavklarte konfliktsituasjon er organisert retur av Georgias over 200 000 internt fordrevne fortsatt ikke mulig. Abkhazierne frykter også at dersom for mange georgiere vender tilbake, vil abkhazierne igjen bli en minoritet.

De siste årene har regjeringene imidlertid vist større vilje til å hjelpe de internt fordrevne der de befinner seg, og i 2007 utviklet regjeringen med hjelp fra det internasjonale samfunnet og frivillige organisasjoner en strategi for internt fordrevne. Per mai 2008 hadde myndighetene imidlertid ikke kommet i gang med å iverk-

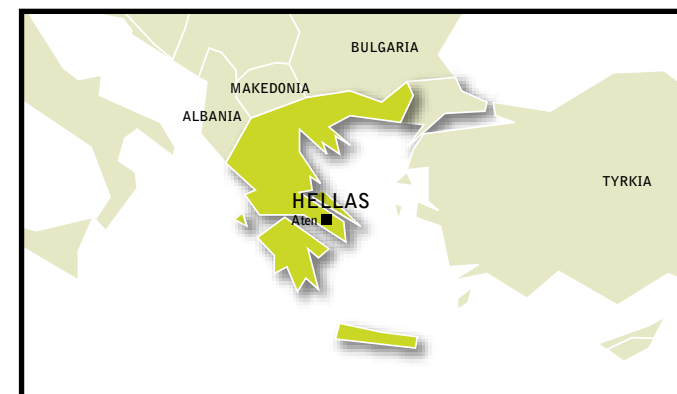
sette denne strategien. Situasjonen for de internt fordrevne er dermed ikke reelt forbedret.

DEN KAUKASISKE KNUTEN I Pankisidalen nordøst i Georgia bor det rundt 1100 flyktninger fra Tsjetsjenia. En del av flyktningene tilhører den etniske gruppen kist og stammer opprinnelig fra den nordøstlige delen av Georgia. For mange av disse er lokal integrering et ønske, men mangelfull georgisk asyllovgivning er et av hindrene for dette. Mange etniske tsjetsjenere har ønsket å bli gjenbosatt i tredjeland, noe som har blitt stadig vanskeligere. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) annonserte i 2007 at man kunne vurdere dette bare i helt spesielle tilfeller.

Retur til Tsjetsjenia har foregått i begrenset grad. Russiske myndigheter har gjennomført flere kampanjer for å få tsjetsjenere til å returnere – dels som et ledd i myndighetenes forsøk på å vise utad at situasjonen har normalisert seg.

KALDT FORHOLD TIL RUSSLAND I mars 2008 opphevet Russland formelt handelsboikotten av Abkhasia og har senere tatt skritt som kan danne grunnlag for etablering av formelle relasjoner mellom Russland og Abkhasia og Sør-Ossetia. Russland forsvaret dette med at man ønsker å støtte den økonomiske utviklingen i de to regionene.

Selv om Russland har opphevet en nesten to år lang boikott av Georgia, har spenningen fortsatt å øke. I april 2008 ble et georgisk, ubemannet overvåkningsfly skutt ned over georgisk territorium, angivelig av et russisk fly. Russland benekter dette, og beskylder Georgia for å ruste opp militært langs grensen. Russland har økt antall fredsbevarende styrker fra 1500 til 3000 i den georgisk-abkhasiske konfliktsonen med henvisning til fredsavtalen fra 1994. Georgiske myndigheter har reagert kraftig og frykter russisk aggresjon. ■

NØKKELTALL > HELLAS

Folketall (mill)	11,1
Areal km ²	131 940
Flyktninger fra Hellas	90
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Hellas fra andre land	2 230
Frivillige tilbakevendinger til Hellas	-
Asylsøkere fra Hellas til Norge i 2007	1

Tall fra 2007

MANGELFULL BESKYTTELSE

HELLAS I DAG I januar 2008 bestemte Utlendingsnemnda i Norge å stoppe all tilbakesending til Hellas etter Dublin II-forordningene, da menneskerettighetsorganisasjoner kunne dokumentere at Hellas ikke gir tilstrekkelig beskyttelse til asylsøkere. Dette dreier seg om flyktninger som ankom Hellas som førsteland og som dermed skal sendes tilbake og få sin asylsøknad behandlet der.

SETTER KRAV TIL HELLAS Verken FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), Helsingforskomiteen eller NOAS mener at Hellas gir tilstrekkelig beskyttelse for flyktninger fordi mottaks- og saksbehandlingen på langt nær er god nok. Forsvinnende få asylsøkere får asyl i Hellas, og i 2006 fikk ingen asyl.

Helsingforskomiteen håper at press kan føre til en ny praksis der ingen asylsøkere returneres til Hellas før det er dokumentert at landet gjennomfører en praksis som tilfredsstiller Flyktningkonvensjonen og europeiske standarder for behandling av flyktninger. Amnesty International krever at Hellas straks forbedrer situasjonen for flyktninger og asylsøkere og følger sine forpliktelser under internasjonal lov om menneskerettigheter, Flyktningkonvensjonen og europeisk lovgivning.

FÅ BLIR INNVILGET Hellas har fått sterk internasjonal kritikk for at så få får innvilget sine søknader om opphold og asyl. Også i EU-land som Østerrike, Finland og Sverige har domstoler den siste tiden slått fast at asylsøkere ikke skal sendes tilbake til Hellas, siden landet ikke er å anse som «en trygg havn» mens asylprosessen foregår.

I 2007 opplevde Hellas en økning i antall asylsøkere på 105 prosent, og mottok til sammen 25 100 asyl. De fleste kom fra Pakistan, Bangladesh, Irak og Afghanistan. Landet mottar hvert år mange tusen flyktninger som kommer i båter fra Tyrkia, Libanon og Afrika. Den greske kystvakten er blitt beskyldt for å sende slike båter tilbake til havs i ly av nattemørket, selv om dette benektes på det sterkeste av Hellas.

KONFLIKTER MED NABOER Hellas ligger fortsatt i territorielle konflikter med sine naboer Tyrkia i øst og Makedonia i nord. Konflikten med Makedonia kulminerte i april med at Hellas blokkerte NATOs medlemsinvitasjon til Makedonia. Bakgrunnen for vetoet er at Makedonia 17 år etter løsrivelsen fra Jugoslavia ennå ikke har funnet et navn som Hellas kan akseptere. Makedonia er nemlig også navnet på en historisk region lengst nord i Hellas, og den greske regjeringen frykter fremtidige territoriell krav fra naboen. Det finnes minoriteter fra begge land på motsatt av grensen.

Både Hellas og Tyrkia har engasjert seg dypt i konflikten på Kypros. Kypriotiske myndigheter anslår at det er 210 000 internt fordrevne, men mange av disse er integrert og bosatt andre steder på øya. Tallet var i sin tid hentet fra FN og gjelder bare de som ble fordrevet i 1974 og 1975. Det finnes ingen nye overslag.

Fremdeles har Tyrkia 30 000 soldater på øya, og situasjonen har så langt vært fastlåst. Men på Kypros øyner man etter presidentvalget i februar 2008 håp om at den over 30 år gamle konflikten mellom gresk-kyprioter og tyrkisk-kyprioter kan finne en løsning om ikke altfor lang tid. Også i Egeerhavet har Tyrkia og Hellas uavklarte territoriell disputter. Selv om det ikke finnes fordrevne som følge av denne konflikten, bidrar den til å forsure forholdet mellom de to landene. ■

KASTER OGSÅ UT EU-BORGERE

ITALIA I DAG Italia mottok 14 050 asylsøknader i 2007, en økning på 36 prosent fra året før. Som Spania har Italia stor pågang av båtflyktninger fra Afrika. I årevis har landet blitt kritisert for dårlig og mangelfull behandling av asylsøkere. Forslag til ny innvandrings- og utlendingslov ble fremmet av Romano Prodis regjering i fjor og er nå dels vedtatt og dels til behandling i parlamentet. Etter at Prodis regjering gikk av i januar 2008, ble Silvio Berlusconi i april 2008 valgt til statsminister for tredje gang etter to år i opposisjon.

HURTIG RETUR Amnesty International og andre har påpekt at Italia har manglet et nasjonalt lov- og regelverk for asylsøkere. Det er påvist at asylsøkere har blitt returnert samme dag eller dagen etter, i enkelte tilfeller uten engang å ha blitt forhørt om verken identitet eller opprinnelsesland. Italia er også kritisert for sin behandling av mindreårige barn som søker asyl alene, som ofte kommer blant båtflyktningene. Det er også rapportert om uverdige tilstander og korrupsjon i mottakssentrene.

En ganske vanlig prosedyre har vært å sende båtflyktninger raskest mulig tilbake til landet de kom fra. Human Rights Watch (HRW) har kritisert Italia for å ha tvangssendt tusenvis av mennesker til Libya uten å ha gitt dem mulighet til å søke asyl. Kystvakten stanser stadig flyktningbåter ved øya Lampedusa sør for Sicilia, de fleste med personer fra Tunisia, Libya, Eritrea, Somalia og Sudan. Amnesty International og andre organisasjoner har fordømt forholdene på øyas asylmottak. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), Røde Kors og den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) overvåker nå forholdene på Lampedusa.

Første halvår 2007 registrerte myndighetene 12 400 «irregulære immigranter» som kom sjøveien, et noe lavere antall enn året før. Det anslås at rundt 500 mennesker omkom i farvannet rundt Sicilia i samme periode. Lokale fiskere kaller området «den flytende graven». Sju tunisiske fiskere som reddet 44 afrikanske

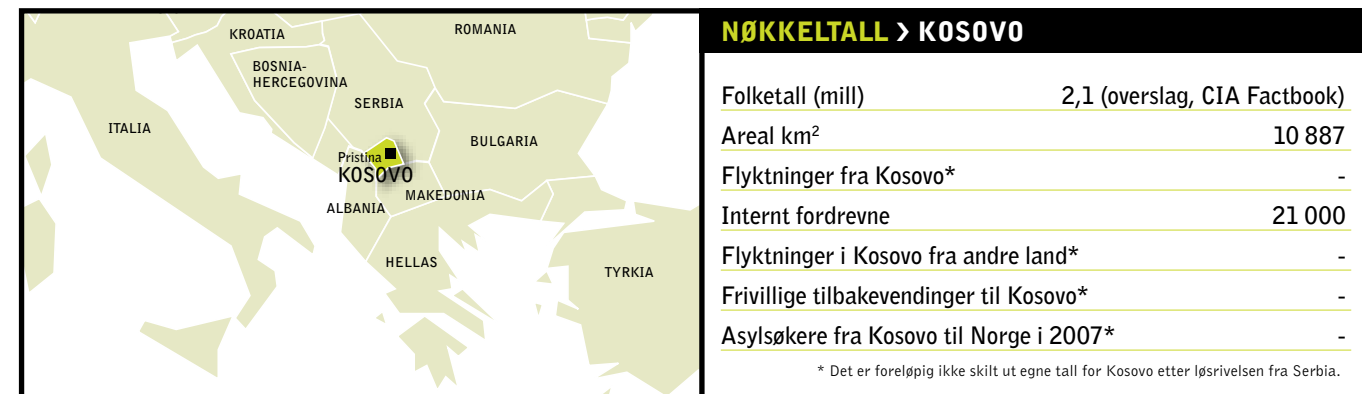
båtflyktninger fra havsnød og brakte dem til Lampedusa, er tiltalt for ulovlig bistand til illegale innvandrere. Dom er ennå ikke avsagt.

ARBEID MED NY INNVANDRINGSLOV I april 2007 la regjeringen fram forslag til ny innvandrings- og utlendingslov. Det italienske flyktningrådet (CIR) er tilfreds med forslagene. Den italienske EU-kommissæren Franco Frattini uttrykte da skepsis til den delen av loven som sier at innvandrere er nødt til å stille økonomisk garanti for å få midlertidig oppholdstillatelse.

FÅ FØDSLER Italia har for tiden den laveste fødselsraten i Europa. Om trenden fortsetter, vil dagens innbyggertall på 59 millioner falle med nær en tredjedel de neste 50 årene. Selv Paven har oppfordret italienerne til «å gjenoppdage livs og kjærlighetskulturen (...) og sin misjon som foreldre». Italia har sterkt behov for arbeidskraft, særlig innen omsorgssektoren, samtidig som landet har den laveste andelen kvinner i arbeid, ifølge Eurostat.

KASTET UT RUMENERE Tusenvis av rumenere har tatt seg over grensen til Italia, men ingen vet eksakt hvor mange. Det offisielle tallet fra Eurostat antyder rundt 240 000, mens tall fra italienske lokale myndigheter sier mer enn 500 000.

Italia vedtok i 2007 en hastelov som gir adgang til å kaste ut EU-borgere som «krenker offentlig ro og orden» eller «kan utgjøre en trussel mot generell sivil sikkerhet». To uker senere var 150 rumenere kastet ut av landet med hjemmel i loven. Rumenske myndigheter antyder at Italia driver forfølgelse. Italienske myndigheter svarte med at grov kriminalitet øker og at rumenske statsborgere sto bak mye av økningen. ■

TRANG FØDSEL FOR KOSOVO

KOSOVO I DAG 17. februar 2008 erklærte Kosovo seg uavhengig fra Serbia under navnet Kosova. Den nye republikken får støtte fra USA, Storbritannia, Frankrike og flere andre stormakter, mens andre er svært skeptiske. Norge anerkjente Kosovo formelt den 28. mars 2008. Russland har advart mot at en internasjonal anerkjennelse av Kosovo kan få konsekvenser for andre utbryterrepublikker i verden, som Abkhasia i Georgia og Transdnjestr i Moldova.

VIL INN I EU OG NATO Kosovoalbanerne, med nylagt statsminister og tidligere UCK-leder Hashim Thaci i spissen, har ambisjoner om å bli medlemmer både av EU og NATO i løpet av de nærmeste årene. Like etter at statsminister Hashim Thaci og hans parti PDK hadde vunnet valget i desember, talte han på serbisk på lokalt fjernsyn, og ba alle serbere, sigøynere og andre minoriteter om å bli boende i Kosovo, som var å anse som deres felles hjemland. Serbiske myndigheter har på sin side protestert kraftig mot det de mener er et overgrep mot Serbias territoriale integritet.

Det er EU og FN som har finansiert driften av Kosovo gjennom FN-administrasjonen UNMIK, og slik vil det ifølge FNs tidligere Balkan-utsending Carl Bildt være i uoverskuelig framtid. Kosovo har nesten ingen industri som fungerer eller er aktiv. Omfattende korrupsjon hindrer utenlandske investeringer.

SERBIA PROTESTERER Da Serbia holdt parlamentsvalg den 11. mai, insisterte serbiske myndigheter på at serberne i Kosovo skulle delta. Serberne i Kosovo deltok i det serbiske valget via 300 valgstasjoner i de serbiske enklavene, selv om Kosovos regjering ba FN si nei til å la Serbia arrangere valg også i Kosovo. Valget ble organisert etter de gamle kommunegrensene fra 1999, og serbere som lever internt fordrevet i Kosovo, ble oppfordret til å avgi sin stemme i det distriktet de flyktet fra. Valget ble vunnet av den pro-vestlige blokken. Disse partiene har en mindre radikal retorikk i Kosovo-

spørsmålet, selv om heller ikke disse partiene anerkjenner Kosovos selvstendighet. En av de politiske lederne for serberne i Kosovo, Marko Jakši, uttalte til nettsiden B92 at han var «sjokkert» over valgresultatet. UNMIK vil ikke anerkjenne resultatet av stemmeopptellingen i de serbiske områdene.

FORTSATT FORDREVET Rundt regnet 250 000 serbere og andre minoriteter flyktet fra Kosovo under og etter NATO-invasjonen i 1999. Svært få av dem har vendt hjem. I Nord-Kosovo og den delte byen Mitrovica har serberne sitt siste kjerneområde, og lokale serbiske politikere ønsker å løsrive denne delen av Kosovo og slutte seg til Serbia i nord. Men både NATO, EU og FN har slått fast at en deling av republikken er uaktuelt.

MANGE ASYLSØKERE Av de om lag 300 000 serberne som bodde i Kosovo før utdrivelsen i 1999, er rundt 100 000 igjen. De utgjør i dag mindre enn fem prosent av befolkningen og utsettes for etnisk motivert vold og diskriminering.

Ifølge den nye grunnloven har alle innbyggere samme rett til sikkerhet og frihet. Like fullt er FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) bekymret for sikkerheten til minoritetene i Kosovo og har anbefalt at disse gis anledning til å søke beskyttelse i tredjeland, under henvisning til FNs flyktningkonvensjon. UNHCR mener at serberne fra Kosovo ikke er trygge, men at det ikke er aktuelt å bosette disse i Serbia. I tråd med anbefalingen fra UNHCR innvilget Norge asyl til 135 serbere i 2007, mot 30 i 2006. De fleste av disse kom fra Kosovo. ■

BEDREDE KÅR FOR MENNESKERETTIGHETENE

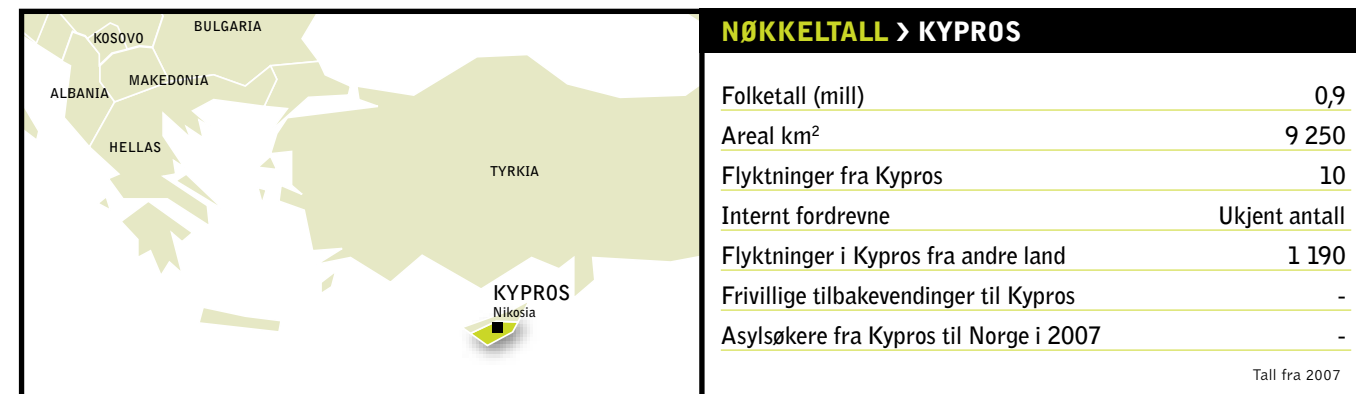
KROATIA I DAG Det siste året har menneskerettighetssituasjonen bedret seg noe i Kroatia. Dette har blant annet sammenheng med landets kandidaturer for medlemskap i EU og NATO. Men fortsatt gjøres det for lite for å returnere og reintegrere serbere som ble jaget på flukt under krigen i 1991-1995. Serbere som vender tilbake, blir stadig trakassert med vold og trusler. Også drap forekommer. Under krigen flyktet over 300 000 serbere fra Kroatia, og en stor andel er ennå ikke kommet tilbake. Problemet er spesielt stort i Krajina-regionen, der den kroatiske befolkningen motsetter seg retur fordi serberne da vil bli en majoritet i Krajina. De fleste kroater som ble drevet på flukt internt i landet, har nå vendt tilbake.

EUROPEISK INTEGRASJON Kroatia håper å kunne bli medlem i EU allerede i 2010, selv om det ennå gjenstår mange juridiske, sosiale og økonomiske reformer for det kan skje. Også kravet om å arrestere og dømme krigsforbrytere må etterkommes, ved siden av at rettsikkerheten til de returnerte krigsflyktningene må styrkes vesentlig. Høsten 2007 vant det konservative partiet Croatian Democratic Union (HDZ) parlamentsvalget. Statsminister Ivo Sanader har lovet å arbeide for å forbedre og utvikle demokratiet, rettsvesenet og menneskerettighetssituasjonen i landet.

KOLLEKTIV SIKKERHET Kroatia og Albania ble tatt opp som nye NATO-medlemsland i april 2008. Makedonia fikk derimot ikke medlemskap. Hellas blokkerte dette fordi de motsetter seg at landet kaller seg Makedonia, som også er navnet på den nordligste regionen i Hellas. Med de to nye medlemslandene håper NATO å skape en regional, kollektiv sikkerhetsfølelse som skal stoppe alle tilløp til voldelige konflikter på Balkan i fremtiden. I Kroatia håper man at et NATO-medlemskap skal øke sjansen for å bli tatt raskt opp i EU, slik det skjedde med åtte land som ble tatt opp i 2002 og ble medlemmer av EU to år senere.

NOE FORBEDRING Serberne har tidligere opplevd problemer med å få tilbake eiendommene sine og er blitt nektet hjelp til gjenoppbygging av ødelagte hus. Etter hvert har kroatiske myndigheter økt innsatsen for de serbiske flyktningene. De har nå like rettigheter som kroatene til økonomisk støtte til gjenoppbygging av krigsskadde hus og til økonomisk kompensasjon. Men mange serbere har fått nytt statsborgerskap, og er integrert i eksillandet. De har gitt opp kampen om å få tilbake hjemmene sine. Fortsatt finnes det ingen juridiske muligheter for serbiske flyktninger til å få tilbake okkupert åkerland. Det meldes også om at rettsystemet diskriminerer serbiske flyktninger og ignorerer klagesakene deres.

REGIONALT SAMARBEID Samarbeidet med nabostatene for å pågripe mistenkte krigsforbrytere er i fremgang. I mai 2007 ble tolv serbiske statsborgere pågrepet i Serbia mistenkt for krigsforbrytelser mot kroater i Lovas, nær Vukovar. Arrestasjonen var et resultat av at Kroatia hadde utvekslet bevis og informasjon med serbisk politi. Internasjonalt får Kroatia fortsatt omfattende kritikk for sin håndtering av sine egne krigsforbrytere. Av 3666 mistenkte krigsforbrytere som venter på å få sine saker prøvd for en domstol, er hele 3604 kroatiske serbere, mens kun 62 er tidligere medlemmer av den kroatiske hæren. ■

FORSIKTIG OPTIMISME

KYPROS I DAG Internt fordrevne grekere og tyrkiske kyprioter har ingen snarlige utsikter til å returnere til sine hjem. Selv om de ikke lenger har akutte humanitære behov og stort sett er integrert på stedene der de har bosatt seg, har de fortsatt ikke muligheten til å vende tilbake til sine hjem eller ta tilbake eiendommene de forlot. Allikevel tillater det internasjonale samfunn seg en forsiktig optimisme etter presidentvalget i februar 2008 på gresk-kypriotisk side.

INVASJON OG OKKUPASJON Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) har ingen oppdatert oversikt over internt fordrevne, men kypriotiske myndigheter anslår at 210 000 personer er internt fordrevne. Tallet omfatter de som ble fordrevet i 1974 og 1975, da Tyrkia invaderte den nordlige delen av Kypros. Dette skjedde etter at gresk-kypriotene hadde gjennomført et kupp med støtte fra militærregimet i Hellas. Tyrkia hevdet at de gjennomførte invasjonen for å beskytte den tyrkisk-kypriotiske befolkningen. FN fordømte invasjonen, som resulterte i at landet og befolkningen ble delt. Tyrkisk-kyprioter bosatt i sør flyktet nordover, og gresk-kyprioter bosatt i nord flyktet den andre veien. Fortsatt er over 30 000 tyrkiske soldater stasjonert på Kypros.

GJENÅPNING AV SYMBOLSK GATE Rivingen av en del av muren som deler hovedstaden Nikosia i to i mars 2007, har gitt håp om at det tyrkisk-kypriotiske nord og det gresk-kypriotiske sør skal kunne nærme seg hverandre politisk. Ett år etter er veien gjennom muren gjenåpnet for ferdsel, 45 år etter at den ble stengt. EUs kommissær for utvidelse av unionen, Olli Rehn, uttalte dagen før den offisielle åpningen at «endelig er det lys i tunnelen når det gjelder gjenforeningen av Kypros». Rehn lovet samtidig politisk, økonomisk og praktisk støtte fra EU i tilnæringsarbeidet.

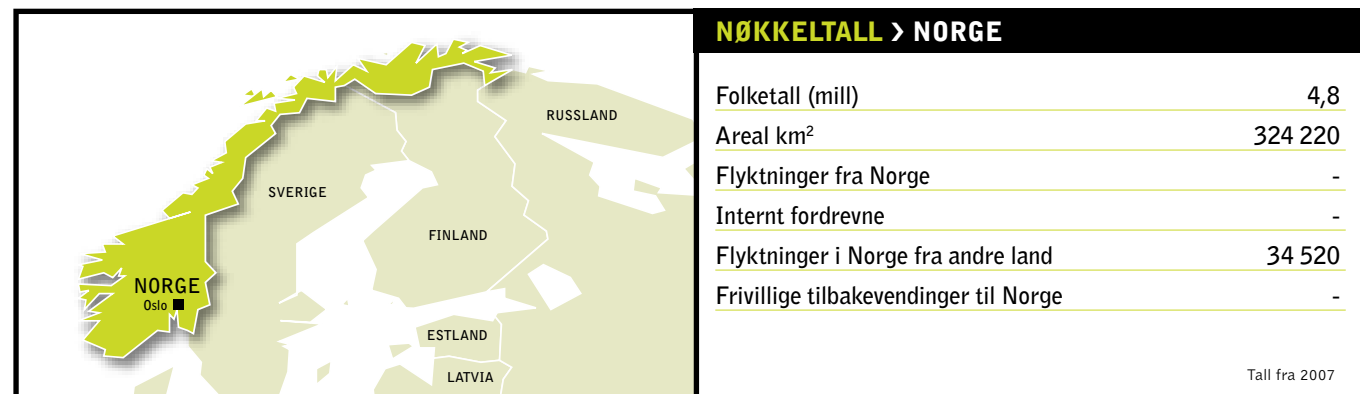
Den siste tiden har FNs komité for savnede personer gjenopptatt sitt arbeid på øya. Mineryddingen er i gang igjen, og generelt har mulighetene for folk til å ferdes mellom nord og sør blitt

større. De økonomiske forskjellene er fremdeles store mellom de to delene av Kypros, med langt større velstand i sør. Forskjellene har økt kraftig etter at den gresk-kypriotiske delen ble medlem av EU i 2004.

FELLES ØNSKE OM GJENFORENING I februar 2008 ble Demetris Christofias fra kommunistpartiet valgt til president for gresk-kypriotene. Han gikk til valg på løftet om å gjøre slutt på delingen av Kypros. Hans motpart Mehmet Ali Talat i nord er en sterk pådriver for FN-planen som ble stemt over i en folkeavstemning i 2004, og som tyrkisk-kypriotene støttet varmt. Da Christofias vant valget i sør, ringte Talat umiddelbart og gratulerte ham med ordene «jeg blir ikke overrasket om vi klarer å løse våre felles problemer i løpet av 2008». Talat oppfordret samtidig til å gjenoppta forhandlingene snarest mulig. Christofias har i den forbindelse åpnet for å diskutere en føderasjon med to regioner basert på de avtalene som allerede finnes, EUs lover og folkeretten. Internasjonale observatører påpeker at mange viktige spørsmål gjenstår og advarer mot overdreven optimisme.

FEILINFORMERTE STUDENTER Med 6790 asylsøkere i 2007, en økning på hele 49 prosent fra året før, er Kypros på topp blant verdens industriland, med flest asylsøkere per 1000 innbyggere. Kypros er ett av få land i Europa der antallet asylsøkere har økt drastisk de siste årene. I 2004, da økningen var som størst, steg antallet asylsøkere med nærmere 500 prosent i forhold til året før. UNHCR mener dette skyldes at en stor gruppe studenter kom fra Bangladesh og Pakistan for å studere og ble feilinformert om at de automatisk fikk arbeidstillatelse sammen med studievisumet. Etter endte studier har svært mange av disse studentene søkt om asyl i stedet. Kypros er også et ytterpunkt i EU og en inngangsport til EU-land for båtflyktninger. ■

ØKT FOKUS PÅ RETUR

NORGE I DAG Norge mottok 6530 asylsøknader i 2007, 23 prosent flere enn i 2006, men kun en tredjedel av antallet i 2003. Av disse er 400 enslige mindreårige. Vel 4500 personer fikk oppholdstillatelse etter søknad om asyl. 1350 fikk opphold gjennom FN's høykommissær for flyktninger (kvoteflyktninger), mens 17 900 fikk oppholdstillatelse gjennom familieinnvandringsordningen. Tallet på familieinnvandrere er det høyeste noensinne.

NY INNVANDRINGSLOV Den rødgrønne flertallsregjeringen fremmet i juni 2007 forslag til ny utlendingslov, som ble vedtatt av Odelstinget i april 2008. Forskriftsarbeidet pågår, og loven ventes å tre i kraft 1. januar 2010. To hovedpunkter er at flere skal få flyktningstatus i stedet for bare opphold på humanitært grunnlag, og at barns rettigheter skal styrkes. Landets største opposisjonsparti, Fremskrittspartiet, fremmet et alternativt lovforslag i Stortinget der de foreslo å skille ut bestemte grupper som «ønsket, blant annet «muslimske fundamentalister», analfabeter og andre «ressurssvake», samt mennesker fra land som Somalia, Afghanistan og Pakistan, som partiet mener det er vanskelig å integrere i Norge.

De fleste asylsøkere i fjor kom fra Irak (1227), deretter Russland (863) og Eritrea (789). Fra Somalia kom 187 i 2007, mot 632 i 2006, en nedgang på 70 prosent. Samtidig doblet antallet somaliske asylsøkere seg i Sverige.

Vel 45 prosent av familieinnvandrerne kom i forbindelse med arbeidsinnvandring. Andelen som får opphold gjennom familieinnvandring i forbindelse med arbeidsinnvandring, har økt de siste årene. Stadig flere arbeidsinnvandrere som får oppholdstillatelse i Norge over lengre tid, velger å ta med seg familien. Polakker og tyskere utgjør den største gruppen.

TILBYR PENGER I mars 2008 opprettet Norge i samarbeid med International Organization for Migration (IOM) et returprogram

som tilbyr afghanere og nordirakere 10 000 kroner i kontanttilskudd for frivillig retur og overføring av 25 000 kroner i etableringsstøtte når de er på plass i sitt opprinnelsesland.

Rundt 23 000 asylsøkere har forsvunnet fra asylmottak siden 2000 uten å oppgi ny adresse. Organisasjonen Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF) anslår at mellom 5000 og 10 000 lever i skjul. Stadig flere går ifølge SEIF direkte i skjul uten å registrere seg hos myndighetene.

Rundt 7800 bor i norske asylmottak. Norge har 54 ordinære mottak; mange har sprengt kapasitet. Mer enn 2000 av beboerne er barn. I 2007 ble ansvaret for enslige asylsøkere under 15 år overført til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Det er en mål å oppspore barnets foreldre for gjenforening. I 2007 sporet ikke myndighetene opp én eneste omsorgsperson for enslige asylbarn. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) undersøkte tilsvarende arbeid i åtte europeiske land i fjor, og også der har denne innsatsen mislyktes.

MIDLERTIDIG OPPHOLD Norge har utstrakt bruk av «svake oppholdstillatelser», såkalte midlertidige oppholdstillatelser uten rett til familieinnvandring (MUF). Disse ble benyttet overfor kurdere fra Nord-Irak som av praktiske grunner ikke kunne returneres. Det innledet en av de mest kaotiske og ustrukturerte behandlingene av en gruppe asylsøkere som man har sett i norsk asylpolitikk. Samme status er gitt en rekke somaliske krigsflyktninger. Kritikerne mener det medfører en uforutsigbar tilværelse for mennesker som burde ha krav på trygghet og stabilitet.

Regjeringen har hatt som uttalt mål å ta imot 1500 kvoteflyktninger i året, men i 2008 er grensen satt til 1200. Flyktninghjelpen mener målet burde være 3000, og kaller 1500 flyktninger «et absolutt minimum». Myndighetene uttalte at de «dessverre ikke fant rom i årets budsjett». ■

KONSOLIDERER SEG SOM STORMAKT

RUSSLAND I DAG Russland styrker stadig sin status som stormakt, både militært og økonomisk. Dette viser seg ikke minst gjennom opprustning og økt militær aktivitet samt økt politisk og økonomisk press på nabostater. Ved presidentvalget i mars 2008 sørget avtroppende president Vladimir Putin for at valgobservatørene fra OSSE og ODIHIR fikk så dårlige arbeidsforhold at de nektet å gjennomføre sine valgobservasjoner. Russlands politikk i Tsjetsjenia og resten av Nord-Kaukasus har det siste året kommet helt i bakgrunnen.

BLODIG BORGERKRIG Da Sovjetunionen gikk i oppløsning i 1991, fikk mange tidligere Sovjetrepublikker sin selvstendighet. I republikkene Tsjetsjenia, Dagestan og Ingusjetia i Nord-Kaukasus var det et sterkt ønske i befolkningen om å løsrive seg fra Russland. I 1994 brøt det ut borgerkrig i Tsjetsjenia, og dette skulle bli begynnelsen på en langvarig konflikt mellom russiske styrker og forskjellige geriljabevegelsler.

I 1996 undertegnet man en fredsavtale som ga Tsjetsjenia stor grad av selvstyre innenfor den russiske føderasjonen. Men i 1999 invaderte Russland på nytt, etter at landet hadde vært utsatt for en rekke terroraksjoner. Ansvaret for disse aksjonene ble lagt på tsjetsjenske separatister. Flere hundre tusen mennesker har omkommet eller er drevet på flukt som følge av konflikten.

HARDHENDT BEHANDLING Tross alvorlige menneskerettighetsbrudd og beskyldninger om grov mishandling, er verden i stor grad passiv til Russlands hardhendte behandling av den tsjetsjenske befolkningen. Russland viser til krigen mot terror og avviser all kritikk. Stadig flere tsjetsjenere søker tilflukt i utlandet, og tsjetsjenere er i dag blant de største gruppene av asylsøkere til europeiske land.

Ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) er det opptil 159 000 internt fordrevne i Russland, de fleste av dem fra Tsjetsjenia. Praksisen og innvilgelsesraten blant land i Europa vari-

erer. Noen mener at gruppen trenger beskyttelse, mens andre mener at de trygt kan etablere seg andre steder i Russland.

SKAFFER BOLIGER TIL INTERNT FORDREVNE I mars 2008 annonserte myndighetene i Tsjetsjenia at de vil skaffe boliger til 3000 tsjetsjenske familier som lever i midlertidige boliger. Asu Dudarkajev, sjefen for den tsjetsjenske grenen av den føderale russiske migrasjonstjenesten, uttalte at 80 prosent av de midlertidige boligsentrene i republikken skal stenges innen utgangen av 2008. Enkelte kategorier av beboerne i disse vil få tilbud om alternative boliger. Blant kategoriene som skal få hjelp, er familier som bodde i leilighetsblokker som ble ødelagt av krigshandlinger og individer og familier i en særlig sårbar situasjon.

FORARGET PÅ NATO Russland har det siste året blitt stadig krassere i tonen mot NATO, USA og EU. Listen over frustrasjoner er lang: USAs rakettskjoldplaner, planene om utvidelse av NATO med statene Ukraina og Georgia og europeiske staters anerkjennelse av republikken Kosovo som selvstendig stat. Putin uttalte i juni 2007 at hele sikkerhetsbalansen i Europa nå er i ferd med å forskyve seg og truer med å sikte atomraketter inn mot Georgia og Ukraina. Russland har også varslet at de vil legge ned veto i FN's sikkerhetsråd mot å akseptere et uavhengig Kosovo. Høsten 2007 stengte Russland sine siste militærbase på georgisk jord, men de har fredsbevarende styrker i utbryterrepublikkene Abkhasia og Sør-Ossetia og har derigjennom fremdeles et betydelig militært nærvær i Georgia. Jevnlige skjer det konfrontasjoner mellom georgiske militære og russiske militære langs grensen til utbryterrepublikkene. ■

NØKKELTALL > SERBIA

Folketall (mill)	9,9
Areal km ²	88 361
Flyktninger fra Serbia*	97 620
Internt fordrevne*	247 000
Flyktninger i Serbia fra andre land*	98 000
Frivillige tilbakevendinger til Serbia*	870
Asylsøkere fra Serbia til Norge i 2007*	585

*Omfatter også Kosovo. Tall fra 2007

MÅTTE AVSTÅ KOSOVO

SERBIA I DAG Den 17. februar 2008 erklærte den serbiske provinsen Kosovo seg uavhengig under navnet Kosova. Kosovo er siste kapittel i oppsplittingen av den tidligere jugoslaviske føderalstaten, som gikk i oppløsning på 1990-tallet. Serbere flest anser Kosovo som det serbiske folk og kulturs vugge og har sterke følelser knyttet til området. Serbia motsetter seg også uavhengighet for Kosovo, ettersom de hevder det strider mot internasjonal rett.

LITE HÅP OM RETUR Etter NATOs bombekampanje i 1999 flyktet rundt 250 000 serbere og andre minoriteter fra Kosovo. Disse har nå mindre håp om en dag å kunne returnere til sine hjem enn noensinne. Men fortsatt bor det rundt 100 000 serbere i Kosovo. Det internasjonale samfunn er bekymret for deres sikkerhet, og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) anbefaler sine medlemsland å innvilge opphold til kosovoserbere som søker om det.

Serberne i Nord-Kosovo ønsker å løsrive den serbisk-dominerte nordlige delen fra resten av Kosovo og søke sammen med moderlandet Serbia i nord. Samtidig lever serbere som flyktet fra andre deler av det tidligere Jugoslavia under vanskelige kår i Serbia. Millioner ble drevet på flukt, og Serbia var landet som tok imot flest flyktninger. Mange av dem etniske serbere som flyktet fra nabolandene.

INTEGRERING AV FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE De siste årene er tallet på flyktninger i Serbia imidlertid blitt redusert. Årsaken til dette er først og fremst at mange av dem har fått serbisk statsborgerskap og ikke lenger regnes som flyktninger. Ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) hadde Serbia og Montenegro 98 000 flyktninger innenfor sine grenser ved utgangen av 2007. Videre anslo IDMC i desember 2007 at det befant seg 260 000 internt fordrevne i Serbia. 21 000 er internt fordrevne i Kosovo. Etter tolv års opphold i landet er integrasjon i Serbia en foretrukket løsning

for mange, og i løpet av 2007 ble det bygget hundrevis av leiligheter av lokale og internasjonale organisasjoner. Antallet flyktninger som bor midlertidig ble redusert fra 29 000 til 6700 fra 2001 til 2007.

PRO-EUROPEERE VANT VALGET Selv om de serbiske reaksjonene på Kosovos selvstendighetserklæring har vært sterke, har man gjort det helt klart at det ikke er aktuelt med militære aksjoner. Serbia har midlertidig kalt hjem sine ambassadører fra land som har anerkjent Kosovo, deriblant Norge. Landet har i tillegg søkt enda nærmere kontakt med Russland.

På den annen side ble parlamentsvalget den 11. mai sett som noe av en folkeavstemning over hvorvidt Serbia bør gå videre i retning av tettere integrasjon med EU og et framtidig EU-medlemskap. Den pro-vestlige blokken vant valget, men fikk ikke absolutt flertall. Arbeidet med å sette sammen en regjeringkoalisjon kan i verste fall ta flere måneder. ■

NØKKELTALL > SPANIA

Folketall (mill)	44,3
Areal km ²	504 782
Flyktninger fra Spania	40
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Spania fra andre land	5 150
Frivillige tilbakevendinger til Spania	-
Asylsøkere fra Spania til Norge i 2007	-

Tall fra 2007

HAVARERTE DRØMMER

SPANIA I DAG I fjor søkte 7460 mennesker asyl i Spania. Med en økning på 41 prosent i forhold til 2006 er Spania blant de landene med størst økning i asylsøkere, tross innskjerpet adgang til asyl. Spania mottok 1564 irakiske asylsøknader i 2007. 94 prosent av disse ble tatt imot ved den spanske ambassaden i Kairo, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

Spania har nær tre millioner lovlige innvandrere, ifølge egne myndigheter. Tallet på lovlige og ulovlige innvandrere kan være over fem millioner – mer enn ti prosent av Spanias innbyggertall på 44 millioner.

MINDRE TOLERANTE Spanias tradisjonelt tolerante holdning overfor immigranter er i ferd med å forandre seg, særlig etter terrorangrepet mot i Madrid i mars 2004, viser en undersøkelse gjort for avisen El Mundo. Den spanske organisasjonen Movimiento contra la intolerancia, Bevegelsen mot intoleranse, hevder at om lag 5000 mennesker vil bli angrepet, sparket eller slått ned i Spania i 2008 på grunn av sin hudfarge, sin tro eller sine meninger, og at tallet vil øke.

Spanjoler flest har ennå ikke noe problem med å ta imot spansk-talende immigranter fra Sør-Amerika. Den største gruppen asylsøkere i 2007, med 2437 søknader, kom fra Colombia. Det er noe annet med dem som kalles «subsaharianos», innvandrere fra Afrika. Båtflyktninger fra Afrika har vært en av de viktigste sakene i spansk asylpolitikk. Småbåter med flyktninger har kommet siden 1994, da de første dukket opp på øya Fuerteventura. I 2006 kom nesten 32 000 immigranter med båt til Kanariøyene, ifølge anslag fra observatører fra UNHCR og Røde Kors. De har blitt internert i provisoriske teltleire på Tenerife og Las Palmas.

Det er som regel en farlig ferd i små båter. De fleste ankommer papirløst for ikke å bli returnert. De betaler dyrt for turen, mange med sitt eget liv. Hvor mange som ikke overlever er ukjent.

FRONTEX TIL SJØS Spania har iverksatt flere tiltak for å komme disse problemene til livs, blant annet økt patruljering langs kysten med både båter og helikoptre. I tillegg har Spania i samarbeid med byrået for EUs eksterne grenser, FRONTEX, kjørt patruljebåter langs kysten av Senegal og Mauritania for å avskjære flyktningbåter på vei ut før de når internasjonalt farvann. EU har bedt Tunisia, Algerie, Marokko og Libya om tillatelser til det samme.

Operasjonene er kritisert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) fordi det fratras mennesker rett til å forsøke å søke asyl i et annet land. Båter har også blitt avskåret i internasjonalt farvann. EU-landene har dessuten vært uenige seg i mellom om hvem som skulle ta ansvaret for eventuelle skipbrudne som patruljebåtene kom over.

PROPAGANDA OG HØYE GJERDER Spanske myndigheter har brukt åtte millioner kroner på en skremselsfilm rettet mot afrikanere som drømmer om et bedre liv i Europa. Hensikten er å hindre folk i å legge ut på den livsfarlige, 100 mil og tolv dager lange båtturen til Kanariøyene. TV-reklamen ble sendt i flere afrikanske land, særlig Senegal. Over 80 prosent av immigrantere som kommer seg til Spania, tar ruten via Senegal. «Ikke risiker livet for ingenting! Dere er Afrikas fremtid,» sier den senegalesiske artisten Youssou N'Dour.

De spanske enklavene Ceuta og Melilla i Marokko er en del av EUs sørlige grense, der tusenvis av flyktninger fra Afrika har tatt seg inn. Spania har på egne og EUs vegne nå bygget flere kilometer lange, seks meter høye gjerder med lyskastere, lyd- og bevegelses-sensorer, videokameraer og kontrolltårn rundt områdene. EU har finansiert store deler av det åtte kilometer lange gjerdet rundt Ceuta og ti kilometer lange gjerdet rundt Melilla med rundt 60 millioner euro. Gjerdene er utstyrt med barberblad og pigger ikke bare på toppen, men over hele, for å hindre grupper av immigranter i å «raide» gjerdet. ■

DEN BRITISKE BORG

STORBRIANNIA I DAG Ved inngangen til 2008 huser Storbritannia færre asylsøkere enn land som Tanzania, Jordan, Syria og Iran. Det tidligere forjettede land for flyktninger har hevet festningsmuren betraktelig. Antall avslag og deportasjoner er på sitt høyeste noen gang.

ÉN RETUR HVERT ÅTTENDE MINUTT 23 430 søkte asyl i Storbritannia i 2007. 12 525 asylsøknader ble avslått, en økning på 127 prosent siden 1997. Flest asylsøkere kommer fra Afghanistan (2815), Iran (2510), Zimbabwe (2300), Kina (2185), Irak (2075), Somalia (1960) og Eritrea (1905). Andelen fra Irak er økende.

«Strengere grensekontroll fører til færre asylsøknader – som nå er på laveste nivå på 14 år. De gjenværende behandler vi også raskere enn noen gang tidligere. Vi har slått statsministerens mål og deporterer én asylsøker hvert åttende minutt», uttalte grense- og immigrasjonsminister Liam Byrne i februar 2008.

RETUR TIL SUDAN I april 2007 ble et regjeringsvedtak om å sende asylsøkere fra Darfur tilbake til Sudan stanset av en ankedomstol. Tre personer identifisert som AH, IG og NM hevdet at de risikerte å bli torturert av sudanske myndigheter. De hevdet også at levekårene i flyktningleirene i utkanten av Khartoum, dit regjeringen ville sende dem, er ekstremt dårlige. Retten avviste påstandene om at mennene ville risikere tortur, men la derimot vekt på at livet som flyktning i Khartoum ville være «urimelig hardt». Regjeringen anket vedtaket, som kunne ha utvidet det britiske asylgrunnlaget til å omfatte levestandard i hjemlandet.

I november 2007 fikk regjeringen imidlertid medhold i Høyesterett, som avviste at tilbakesending til Sudan ville være «urimelig hardt», og konkluderte med at utvisningen ikke ville være ulovlig. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) kritiserte vedtaket og mener at vanskeligheter flyktninger vil møte som internt for-

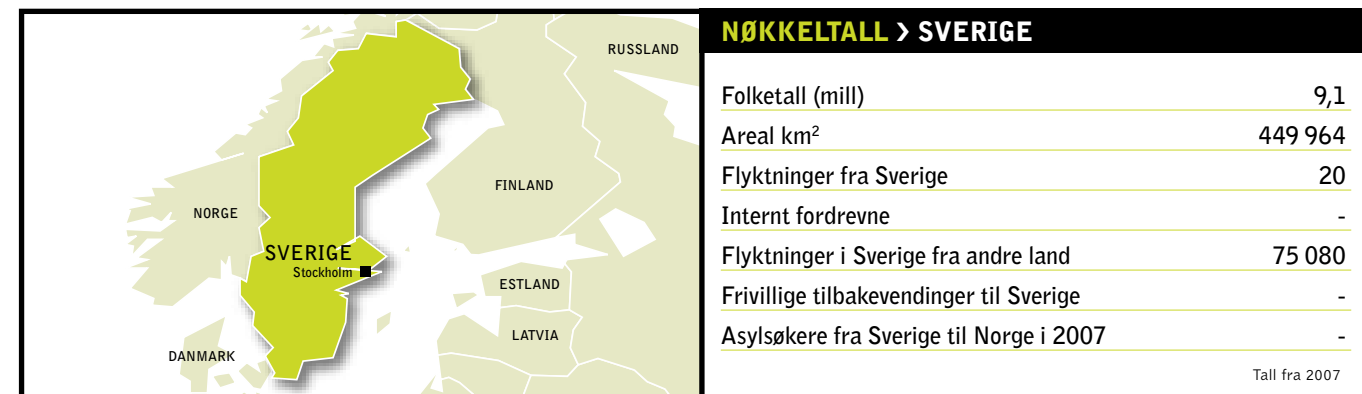
drevne må tas med i vurdering av asylsaker. Avgjørelsen kan få betydning for opptil 1000 personer fra Darfur som venter på behandling av sin asylsøknad i Storbritannia.

NYE RUTINER Britenes nye system som skal bedre rutineene ved behandling av asylsøknader, New Asylum Model (NAM), ble tatt i bruk ved inngangen til 2008. En representant for UNHCR roser deler av systemet fordi asylsøkere nå får raskere behandling og nærmere kontakt med dem som avgjør søknaden. UNHCR har arbeidet tett med britiske myndigheter siden 2004 for å bedre systemet og heve kvaliteten på vedtakene.

ELENDIGE FORHOLD Storbritannia har fått sterk kritikk for at mange mindreårige asylsøkere i England og Wales ender på gaten uten mat eller penger. Den uavhengige The Independent Asylum Commission har kritisert forholdene ved flere av korttidsasylsentrene, der asylsøkere venter på retur. Kritikken går på forhold som langvarige isolat, utilstrekkelig personell og elendige levekår.

I april 2007 ba UNHCR Storbritannia, et av de mest delaktige landene i Irak-krigen, om å ta imot flere flyktninger fra Irak og å stanse hjemsendelser til landet. FN påpekte at Storbritannia bare gir opphold til tolv prosent av asylsøkerne fra Irak. Til sammenligning er tallet i Sverige 91 prosent.

Da den franske regjeringen våren 2007 kunngjorde et mulig nytt asylsenter nær Calais, uttrykte Storbritannias utenriksminister John Reid bekymring for at senteret kunne bli et nytt Sangatte, asylmottaket ved Den engelske kanal som i mange år var regnet som et «springbrett» for asylsøkere for å ta seg ulovlig inn i Storbritannia, og som de to landene vedtok å stenge i 2002. Planene om et «Sangatte 2» er ikke satt ut i livet. Den nyvalgte borgermesteren i Calais, Natacha Bouchard, har uttalt at hun vil gå imot planene. ■

SETTER PÅ BREMSSEN

SVERIGE I DAG Sverige tok imot flere asylsøkere enn noe annet land i Europa i 2007 og er på andreplass i verden i antall mottatte asylsøknader. 36 207 asylsøknader i 2007 er en økning på 49 prosent i forhold til 2006. 48 prosent av søknadene ble innvilget. Halvparten av asylsøkerne kommer fra Irak, og tallet på somaliske asylsøkere doblet seg i forhold til året før. Den svenske kommunen Södertälje tok i fjor imot flere flyktninger fra Irak enn både USA og Canada til sammen, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

FÆRRE INNVILGES I 2007 innvilget Sverige totalt 86 000 oppholdstillatelser. Av disse var 16 000 flyktninger, mens rundt 30 000 fikk opphold på grunnlag av familiegjennforening. Rundt 19 000 fikk opphold for arbeid eller studier, og en viss andel var søknader fra året før.

Etter den raske økningen i 2006 og 2007 ville svenske myndigheter sette på bremsene. Det vakte en viss oppsikt da Migrationsverket i fjor sommer besluttet at det ikke er noen «indre væpnet konflikt» i sentrale og sørlige deler av Irak, men «alvorlige motsetninger». Dermed kunne ikke lenger en irakisk flyktning få oppholdstillatelse på kollektivt grunnlag, men må bevise at han eller hun har vært utsatt for eller risikerer forfølgelse.

UNHCR påpekte at det faktisk er væpnet konflikt i Irak. Regionalkontoret i Sverige tok initiativ til felleskampanjen «Ikke send flyktninger tilbake til krig». En rekke organisasjoner i Norge, Sverige, Danmark, Finland og Island sluttet seg til oppfordringen til nordiske myndigheter om en mer humanitær flyktningpolitikk, og i det minste følge UNHCRs anbefalinger.

Svenske myndigheter har utformet tiltak som skal gjøre det mer fristende for irakere å vende hjem. De tilbys blant annet etableringsstøtte på 20 000 kroner for voksne og 10 000 for barn. Antall innvilgede asylsøknader fra Irak sank fra nær 90 prosent til rundt 50 prosent fra 2005 til 2007. Over tusen irakere med avslag på asylsø-

naden venter på retur. Svenske myndigheter fikk returnert knapt 280 personer i 2007.

POPULÆRT ASYLLAND Migrationsverket har ansvaret for hele asylprosessen i Sverige, også administrasjon av ordninger for frivillig tilbakevendning. Ankeinstansen Utlänningsnämnden ble nedlagt i 2006. Migrationsverket er også motpart til asylsøkere i asylsaker, som nå føres for regionale domstoler.

Når en flyktning får oppholdstillatelse overtar kommunene og Integrationsverket ansvaret. Asylsøkere er pålagt å delta i ulike aktiviteter, enten de velger å bo på boligsentre for asylsøkere, eller hos familie eller venner, eller om de finner bolig på egen hånd. Brorparten av asylsøkerne bor i mottakssentre eller hos venner og familie. Bare et lite mindretall bor i egen leilighet. Rundt 500 personer jobber i det svenske mottaksapparatet, og årlig koster det to milliarder svenske kroner å drive det, ifølge Migrationsverket.

En OECD-studie i 2006 påviste at 64 prosent av utlendingene i Sverige var i jobb. Bare Canada, Portugal og Sveits hadde høyere grad av sysselsetting. Den Brussel-baserte organisasjonen Migration Policy Group rangerte Sverige som nummer to etter Belgia i en studie som bedømte de europeiske landenes integrasjonspolitik. ■

NØKKELTALL > TYRKIA

Folketall (mill)	74,9
Areal km ²	780 580
Flyktninger fra Tyrkia	221 940
Internt fordrevne	953 680-1 200 000
Flyktninger i Tyrkia fra andre land	6 960
Frivillige tilbakevendinger til Tyrkia	160
Asylsøkere fra Tyrkia til Norge i 2007	49

Tall fra 2007

NØKKELTALL > TYSKLAND

Folketall (mill)	82,6
Areal km ²	357 021
Flyktninger fra Tyskland	130
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Tyskland fra andre land	578 880
Frivillige tilbakevendinger til Tyskland	-
Asylsøkere fra Tyskland til Norge i 2007	1

Tall fra 2007

FREMSKRITT FOR INTERNT FORDREVNE

TYRKIA I DAG Ved utgangen av juli 2007 var antallet registrerte asylsøkere til Tyrkia mer enn 4000. Det utgjør nesten en dobling av tilsvarende antall fra juli 2006. Rundt 40 prosent av asylsøkerne i 2007 var fra Irak. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) utgjør Tyrkia et knutepunkt for innvandring fra Afrika, Sør-Asia og Midtøsten til Europa, og landet står overfor spesielle utfordringer med titusener ulovlige innvandrere i året. Myndighetenes utfordring nummer én er likevel landets internt fordrevne.

NYE TILTAK OVERFOR INTERNT FORDREVNE Ifølge Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) markerte besøket fra FNs representant for internt fordrevne i 2002 en ny utvikling i regjeringens politikk overfor landets fordrevne. IDMC rapporterer videre at viktige fremskritt har funnet sted i perioden 2003 til 2007. Blant annet har regjeringen finansiert en uavhengig undersøkelse og kartlegging av de internt fordrevne, gjennomført av forskere fra Hacettepe-universitetet. Rapporten, som ble publisert i desember 2006, konkluderer med at antallet internt fordrevne ikke er 355 807, slik regjeringen tidligere har oppgitt, men mellom 953 680 og 1,2 millioner. Den kommer også frem til at 88 prosent av de anslagsvis 124 000 som har vendt tilbake til landsbyene sine, har gjort det uten å få noen assistanse fra regjeringen.

Mye kan derfor tyde på at de offisielle tiltakene, som den nasjonale handlingsplanen for internt fordrevne og loven om kompensasjon for eiendomsskader, har vært for dårlig finansiert og har manglet politisk oppbakking. Menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch har for eksempel påpekt at repatrieringspolitikken har vært gjennomført på en inkonsekvent måte.

USIKKERHET HINDRER HJEMREISE Majoriteten av internt fordrevne er kurdere som ble drevet fra sine hjem i perioden 1986 til 2005,

som følge av den væpnede konflikten mellom den kurdiske separatistbevegelsen Partiya Karkeren Kurdistan (PKK) og regjeringsstyrkene i Øst- og Sør-Tyrkia.

I 2008 er det fare for at konflikten igjen skal eskalere etter en oppsving i væpnede sammenstøt mellom militære styrker og PKK høsten 2007. I februar 2008 angrep tyrkiske militære styrker PKKs baser i Nord-Irak. Tyrkia har også trappet opp sitt militære og paramilitære nærvær i grenseområdene, der mange av de internt fordrevne har sine opprinnelige hjem. Landminer utgjør ytterligere en kommende sikkerhetstrussel som avskrekker internt fordrevne fra å vende hjem. Ifølge regjeringen er det rundt én million miner på tyrkisk jord. Spesielt minebelagt er grenseområdene til Irak og Syria, hvor mange av de internt fordrevne stammer fra.

LIVSFARLIG UTVISNING AV FLYKTNINGER UNHCR melder at tyrkiske myndigheter i april i år forsøkte å deportere 60 mennesker av ulik nasjonalitet til Irak, ved en offisiell grensepost. Da 18 av disse, av syrisk og iransk nasjonalitet, ble nektet innpass til Irak, tvang tyrkisk politi dem til å ta seg over en stri elv som skiller de to landene. Fire menn, inkludert en iraner med flyktningstatus, druknet i forsøket. UNHCR uttrykker sjokk over hendelsen og har bedt regjeringen om å gjøre nærmere rede for hva som skjedde.

Tyrkia utviste også rundt 135 irakere til hjemlandet i juli i fjor. Noen av dem hadde etter det UNHCR forstår angivelig søkt om asyl. UNHCR tok i desember i fjor sikte på å overføre 4000 irakiske overføringsflyktninger til bosetting i tredjeland i løpet av 2008 og 2009. ■

TÅLMODIGE FÅR BLI

TYSKLAND I DAG I 2007 mottok Tyskland 19 160 asylsøknader. Dette er en nedgang på ni prosent fra 2006. De største gruppene asylsøkere kommer fra Irak (4171), Serbia og Montenegro (1923) og Tyrkia (1368). Av de tyrkiske asylsøkerne i første halvdel av 2007 regner Bundesamt für Migration und Flüchtlinge med at 80 prosent er kurdere.

54 MILLIONER OVER GRENSENE Av Tysklands 82,5 millioner innbyggere anslår Statistik Deutschland (SD) at 7,3 millioner har migrasjonsbakgrunn. Rundt 600 000 av disse er flyktninger. Tallet er redusert med nær 100 000 fra året før (2006) grunnet et forbedret registreringssystem som gjengir mer korrekt statistikk, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

De største innvandrerguppene fra 1960- til 1980-tallet kom fra land der Tyskland rekrutterte såkalte gjestearbeidere: Tyrkia, Italia, Spania, Hellas, Portugal og det tidligere Jugoslavia.

Etter jernteppets fall i 1989 kom en rekke flyktninger og asylsøkere fra krigsområder på Balkan. Fra 1984 til 1992 var det en enorm økning i antall asylsøkere til Tyskland. Det høyeste antallet var i 1992, med 440 000 asylsøknader. 4,2 prosent av søknadene ble innvilget dette året. I tillegg innvandret store grupper fra tidligere stater i Østblokken som Polen, Romania og det tidligere Sovjetunionen.

REFORM FOR «VENTENDE» En ny innvandringslov trådte i kraft i Tyskland i 2005. For tiden er denne under omarbeidelse til EUs felles asylsystem, som etter planen skal innføres innen 2010. Mange av de felles EU-reglene er av flere organisasjoner som Amnesty International, Pro Asyl og andre betegnet som «flyktningfiendtlig, bakstreversk og integrasjonshemmende».

21. desember 2007 ble Schengen-avtalen om passfrie grensepasseringer utvidet til å omfatte ni nye land, blant dem Polen og Tsjekia. Opphevelsen av grensekontrollen mellom Tyskland, Tsjekia og

Polen i desember 2007 medførte ingen vesentlig oppgang i tallet på ulovlige innreiser, ifølge tyske myndigheter.

I Tyskland lever rundt 200 000 som «Geduldet» («ventende» eller «tålmodige»). Det er flyktninger som «tolereres» av myndighetene fordi hjemsendelsen er utsatt av humanitære eller juridiske grunner, men som ikke har fått oppholdstillatelse. Etter at UNHCR, Amnesty International og Pro Asyl satte søkelys på denne gruppen, ble de tyske regjeringspartiene i mars 2007 enige om å reformere innvandringsloven som trådte i kraft i 2005 på et viktig punkt for denne gruppen: Single som har oppholdt seg i Tyskland i minst åtte år (for familier gjelder seks år), får opphold dersom de innen utgangen av 2009 har skaffet seg fast arbeid. For å få opphold, må de kunne tysk, være straffet og ikke under mistanke for terroraktiviteter. De som søker om familiegjenforening som gift, må ha fylt 18 år.

OVERVÅKING OG PATRULJERING Våren 2007 hadde Tyskland presidentskapet i EU og gikk da særlig inn for tiltak som styrker overvåkingen av asylsøkere og patruljeringen av EUs yttergrenser. Blant de tyske forslagene var å utvide militærets mulighet til å avskrekke migranter og sette inn politiet i forsvaret av nasjonale grenser også utenfor sine egne land. Tyskland gikk også inn for å overføre mer ressurser på grensebyrået FRONTEX, som patruljerer middelhavskysten og EUs østlige grenser for å hindre innsig av ulovlige immigranter. ■

INNHOLD >> TALL

- 146 Det globale flyktningbildet 2007/2008
- 151 Verdens flyktninger og internt fordrevne 2001-2008
- 151 Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel, 2008
- 152 Verdens største produsenter av mennesker på flukt
- 152 Flyktninger i eksil 1999-2008
- 153 Flyktninger i eksil fordelt på verdensdel, 2008
- 153 Viktigste opprinnelsesland for flyktninger i eksil, 2008
- 154 Største konsentrasjoner av internt fordrevne
- 155 Internt fordrevne fordelt på verdensdel, 2008
- 156 Frivillige tilbakevendinger, 2007
- 157 Forhold flyktninger/befolkning, 2008
- 158 Land som er tilsluttet FNs flyktningkonvensjon
- 159 Asylsøkere til industriland, 2007
- 159 Asylsøkere til industriland, 2001- 2007
- 160 Viktigste opprinnelsesland for personer som søkte om asyl i industriland i 2007
- 160 Asylsøkere til Norge, 1996-2007
- 161 Asylsøkere til Norge, 2007 – etter nasjonalitet
- 162 Asylvedtak i Norge, 2007
- 162 Overføringsflyktninger til Norge, 2007
- 163 Asylsøkere i mottak fra Flyktningshjelpens programland pr 31.12.2007
- 163 Andre store nasjonalitetsgrupper i mottak pr 31.12.2007
- 164 Største mottakere av norsk bistand, 2007

Om statistikkene

Tallene i Flyktningregnskapet 2008 for flyktninger i eksil baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs organisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA). I tidligere utgaver av Flyktningregnskapet har flyktningtallene vært hentet fra den amerikanske flyktningorganisasjonen U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI). Tallene for flyktninger i eksil i årets utgave er dermed ikke umiddelbart sammenlignbare med tallene i tidligere utgaver.

Når tallet på palestinske flyktninger i årets utgave av Flyktningregnskapet er nesten to millioner høyere enn i fjorårets utgave, henger det sammen med skiftet av kilde og reflekterer ikke en reell økning i flyktningtallet. Den store forskjellen skyldes at USCRI har en mer restriktiv vurdering enn UNRWA av hvem som skal inkluderes i gruppen palestinske flyktninger.

Også noen av UNHCRs tall skiller seg markant fra tallene fra USCRI og andre kilder. Et eksempel er antallet flyktninger i Bangladesh. Ifølge UNHCRs statistikk er det mindre enn 30 000 flyktninger fra andre land i Bangladesh, mens USCRI i fjor oppga tallet til å være om lag 180 000. Forskjellen skyldes ulik beregning av antallet flyktninger fra Burma. Mens UNHCR bare regner med flyktninger fra Burma som bor i flyktningleirer i Bangladesh, regner andre troverdige kilder med at det i tillegg er 100 000-200 000 burmesiske flyktninger utenfor leirene. På tilsvarende vis oppgir UNHCR langt lavere tall for burmesiske flyktninger i Thailand enn USCRI og andre kilder.

Manglende tilgang til informasjon kan forklare de lave tallene UNHCR oppgir for enkelte land, deriblant Nord-Korea. Ifølge UNHCRs statistikk er det bare 610 flyktninger fra Nord-Korea i andre land, mens anslag fra andre kilder varierer fra 30 000 til 300 000. Det store spriket må ses i sammenheng med at kinesiske myndigheter hindrer UNHCR i å kartlegge situasjonen for nordkoreanere i Kina og i å vurdere hvem og hvor mange av disse som er flyktninger med behov for beskyttelse.

UNHCRs tall for flyktninger i Russland skiller seg også påfallende fra tallene fra andre kilder. Ifølge UNHCR er det 1660 flyktninger fra andre land i Russland, mens USCRI i fjor oppga tallet til å være 187 000. Hovedforklaringen på denne forskjellen er at mer enn 100 000 afghanere og 50 000 georgiere som anses som flyktninger av USCRI, ikke inkluderes i UNHCRs flyktningtall.

UNHCRs samlede tall for flyktninger i eksil i verden ved inngan-

gen til 2008 var om lag 1,5 millioner høyere enn organisasjonens egne tall fra året før. Størsteparten av økningen skyldes endringer i UNHCRs kriterier for hvem som innlemmes i statistikken. I motsetning til tidligere år inkluderer UNHCR nå personer i en flyktninglignende situasjon, selv om deres formelle status som flyktninger ikke er avklart. Samtidig har UNHCR tatt ut overføringsflyktninger fra tallene for flyktninger i industriland. Flyktningtallene for industrilandene baserer seg på antall asylsøkere som har fått opphold de siste ti årene.

Selv når tallene justeres for disse endringene, økte imidlertid tallet på flyktninger i 2007. Trolig var det i realiteten om lag 600 000 flere flyktninger i eksil ved inngangen til 2008 enn ett år tidligere. Samtidig økte tallet på internt fordrevne med om lag 1,5 millioner. Det samlede antallet mennesker som lever på flukt økte dermed reelt med godt og vel to millioner i løpet av 2007.

Tall for internt fordrevne er i denne utgaven av Flyktningregnskapet, som i tidligere utgaver, hentet fra Flyktningshjelpens dokumentasjonssenter for internt fordrevne, Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). Siden det ble etablert for ti år siden, har IDMC utviklet seg til å bli den ledende institusjonen internasjonalt for dokumentasjon om internt fordrevne. IDMCs tall baserer seg på informasjon fra en rekke ulike kilder, deriblant ulike FN-organer og andre internasjonale organisasjoner, myndighetene i ulike land og ikke-statlige organisasjoner.

Internasjonal statistikk for asylsøkere er hentet fra UNHCR, mens Utlendingsdirektoratet er kilde til statistikkene over asylsøkere og overføringsflyktninger som har kommet til Norge. Tall for norsk bistand kommer fra NORAD.

For kildebruk for øvrig og for utfyllende forklaringer vises det til fotnotene i de ulike tabellene.

Det globale flyktningbildet 2007/2008

Land	Folketall (mill) ¹⁾	Gjennomsnittlig forventet levealder ²⁾	Bruttonasjonalinntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall flyktninger fra andre land ⁴⁾	Antall internt fordrevne ⁵⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁶⁾
AFRIKA						
Algerie ⁷⁾	33,9	71,7	3 030	94 140	Ukjent antall	10 620
Angola	17,0	41,7	1 980	12 070	20 000	186 160
Benin	9,0	55,4	540	7 620		270
Botswana	1,9	48,1	5 900	2 470		20
Burkina Faso	14,8	51,4	460	540		560
Burundi	8,5	48,5	100	24 480	100 000	375 730
Den sentralafrikanske republikk	4,3	43,7	360	7 540	197 000	98 100
Djibouti	0,8	53,9	1 060	6 650		650
Egypt	75,5	70,7	1 350	97 560		6 800
Ekvatorial-Guinea	0,5	50,4	8 250			410
Elfenbenskysten	19,3	47,4	870	24 650	709 000	22 230
Eritrea	4,9	56,6	200	5 040	32 000	208 750
Etiopia	83,1	51,8	180	85 180	200 000	59 860
Gabon	1,3	56,2	5 000	8 830		120
Gambia	1,7	58,8	310	14 900		1 270
Ghana	23,5	59,1	520	34 960		5 060
Guinea	9,4	54,8	410	25 230		8 280
Guinea-Bissau	1,7	45,8	190	7 860		1 030
Kamerun	18,5	49,8	1 080	60 140		11 510
Kapp Verde	0,5	71,0	2 130			30
Kenya	37,5	52,1	580	265 730	300 000-350 000	7 550
Komorene	0,8	64,1	660			100
Kongo-Brazzaville	3,8	54,0	950	38 470	7 800	19 730
Kongo-DR	62,6	45,8	130	177 390	1 400 000	370 370
Lesotho	2,0	42,6	1 030			10
Liberia	3,8	44,7	140	10 470	Ukjent antall	91 540
Libya	6,2	73,4	7 380	4 100		1 950
Madagaskar	19,7	58,4	280			280
Malawi	13,9	46,3	170	2 930		100
Mali	12,3	53,1	440	9 200		4 490
Marokko	31,2	70,4	1 900	790		4 040
Mauritania	3,1	63,2	740	30 470		33 110
Mauritius	1,3	72,4	5 450			70
Mosambik	21,4	42,8	340	2 770		220
Namibia	2,1	51,6	3 230	6 530		1 130
Niger	14,2	55,8	260	320		830
Nigeria	148,1	46,5	640	8 460	Ukjent antall	13 900
Rwanda	9,7	45,2	250	53 580	Ukjent antall	80 960
São Tomé og Príncipe	0,2	64,9	780			30
Senegal	12,4	62,3	750	20 420	14 000-22 000	15 900
Seychellene	0,1	72,7	8 650			60
Sierra Leone	5,9	41,8	240	8 800		32 130
Somalia	8,7	47,1	*	900	1 000 000	457 360
Sudan	38,6	57,4	810	222 720	6 000 000	523 030
Swaziland	1,1	40,9	2 430	790		20

Land	Folketall (mill) ¹⁾	Gjennomsnittlig forventet levealder ²⁾	Bruttonasjonalinntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall flyktninger fra andre land ⁴⁾	Antall internt fordrevne ⁵⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁶⁾
AFRIKA FORTS.						
Sør-Afrika	48,6	50,8	5 390	36 740		470
Tanzania	40,5	51,0	350	435 630		1 250
Togo	6,6	57,8	350	1 330	1 500	22 500
Tsjad	10,8	50,4	480	294 020	179 000	55 720
Tunisia	10,3	73,5	2 970	100		2 510
Uganda	30,9	49,7	300	228 960	1 119 000	21 340
Vest-Sahara ⁷⁾	0,5	65,0	*			116 590
Zambia	11,9	40,5	630	112 930		200
Zimbabwe	13,3	40,9	340	3 980	570 000	14 370
AMERIKA OG KARIBIA						
Antigua og Barbuda	0,1	73,9	11 210			30
Argentina	39,5	74,8	5 150	3 260		1 170
Bahamas	0,3	72,3	*			10
Barbados	0,3	76,6	*			40
Belize	0,3	75,9	3 650	360		20
Bolivia	9,5	64,7	1 100	630		430
Brasil	191,8	71,7	4 730	20 780		1 620
Canada	32,9	80,3	36 170	175 740		530
Chile	16,6	78,3	6 980	1 380		970
Colombia	46,2	72,3	2 740	170	2 390 000-4 000 000	551 740
Costa Rica	4,5	78,5	4 980	17 190		360
Cuba	11,3	77,7	*	620		7 500
Den dominikanske republikk	9,8	71,5	2 850			360
Dominica	0,1	75,6	3 960			60
Ecuador	13,3	74,7	2 840	264 910		1 330
El Salvador	6,9	71,3	2 540	40		6 020
Grenada	0,1	68,2	4 420			300
Guatemala	13,4	69,7	2 640	380	Ukjent antall	6 160
Guyana	0,7	65,2	1 130			680
Haiti	9,6	59,5	480			22 280
Honduras	7,1	69,4	1 200	20		1 240
Jamaica	2,7	72,2	3 480			770
Mexico	106,5	75,6	7 870	1 620	5 500	5 570
Nicaragua	5,6	71,9	1 000	180		1 900
Panama	3,3	75,1	4 890	16 890		110
Paraguay	6,1	71,3	1 400	60		100
Peru	27,9	70,7	2 920	1 000	150 000	7 740
Saint Lucia	0,2	73,1	5 110			230
Saint Vincent og Grenadinene	0,1	71,1	3 930			650
Surinam	0,5	69,6	3 200			60
Trinidad og Tobago	1,3	69,2	13 340	20		210
Uruguay	3,3	75,9	5 310	140		200
USA	305,8	77,9	44 970	281 220		2 170
Venezuela	27,7	73,2	6 070	200 910		5 090

Land	Folketall (mill) ¹⁾	Gjennomsnittlig forventet levealder ²⁾	Bruttonasjonalinntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall flyktninger fra andre land ⁴⁾	Antall internt fordrevne ⁵⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁶⁾
ASIA						
Afghanistan	27,1	42,9	*	40	161 000	3 057 400
Bangladesh	158,7	63,1	480	27 570	500 000	10 240
Bhutan	0,7	64,7	1410			110 600
Burma	48,8	60,8	*		500 000	191 310
Filippinene	88,0	71,0	1 420	110	120 000-300 000	1 550
India	1169,0	63,7	820	161 540	600 000	20 460
Indonesia	231,6	69,7	1 420	320	100 000-200 000	20 560
Japan	128,0	82,3	38 410	1 790		520
Kambodsja	14,4	58,0	480	180		17 700
Kasakhstan	15,4	65,9	3 790	4 290		5 240
Kina	1328,6	72,5	2 010	301 180		149 120
Kirgisistan	5,3	65,6	490	720		2 250
Laos	5,9	63,2	500			10 010
Malaysia	26,6	73,7	5 490	32 660		610
Maldivene	0,3	67,0	2 680			20
Mongolia	2,6	65,9	880	10		1 100
Nepal	28,2	62,6	290	130 680	50 000-70 000	3 360
Nord-Korea ⁹⁾	23,8	66,8	*			610
Pakistan	163,9	64,6	770	2 034 760	Ukjent antall	31 860
Singapore	4,4	79,4	29320	10		120
Sri Lanka	19,3	71,6	1 300	180	460 000	134 950
Sør-Korea	48,2	77,9	17 690	120		1 190
Tadsjikistan	6,7	66,3	390	1 130		890
Thailand	63,9	69,6	2 990	125 640		2 330
Tibet ⁹⁾						20 170
Turkmenistan	5,0	62,6	*	130	Ukjent antall	680
Usbekistan	27,4	66,8	610	1 050	3 400	5 660
Vietnam	87,4	73,7	690	2 360		327 780
Øst-Timor	1,2	59,7	840		100 000	10
MIDTØSTEN						
Bahrain	0,8	75,2	*			70
De forente arabiske emirater	4,4	78,3	*	160		310
Irak	29,0	57,7	*	42 350	2 778 000	2 309 250
Iran	71,2	70,2	3 000	963 550		68 400
Israel	6,9	80,3	18 580	1 160	150 000-420 000	1 540
Jemen	22,4	61,5	760	117 360	25 000-35 000	1 630
Jordan	5,9	71,9	2 660	2 403 770		1 790
Kuwait	2,9	77,3	30 630	38 160		750
Libanon	4,1	71,5	5 490	464 300	90 000-390 000	13 090
Oman	2,6	75,0	*	10		40
Palestina	4,0	72,9	1 230	1 793 900	25 000-115 000	4 904 000
Qatar	0,8	75,0	*	50		60
Saudi-Arabia	24,7	72,2	12 510	240 740		750
Syria	19,9	73,6	1 570	1 955 240	430 000	13 690

Land	Folketall (mill) ¹⁾	Gjennomsnittlig forventet levealder ²⁾	Bruttonasjonalinntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall flyktninger fra andre land ⁴⁾	Antall internt fordrevne ⁵⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁶⁾
OCEANIA						
Australia	20,7	80,9	35 990	22 160		60
Fiji	0,8	68,3	3 300			1 830
Kiribati	0,1	62,0	1 230			40
New Zealand	4,2	79,8	27 250	2 740		10
Papua Ny-Guinea	6,3	56,9	770	10 000		40
Salomonøyene	0,5	63,0	680			50
Tonga	0,1	72,8	2 170			10
EUROPA						
Albania	3,2	76,2	2 960	80		15 340
Andorra	0,1	*	*			10
Armenia	3,0	71,7	1 930	4 570	8 400	15 440
Aserbajdsjan	8,5	67,1	1 850	2 350	690 000	15 910
Belgia	10,5	78,8	38 600	17 580		60
Bosnia-Hercegovina	3,9	74,5	2 980	7 370	132 000	78 270
Bulgaria	7,6	72,7	3 990	4 840		3 310
Danmark	5,4	77,9	51 700	26 790		10
Estland	1,3	71,2	11 410	20		260
Finland	5,3	78,9	40 650	6 200		
Frankrike	61,6	80,2	36 550	151 790		100
Georgia	4,4	70,7	1 560	1 050	222 000-247 000	11 810
Hellas	11,1	78,9	21 690	2 230		90
Hviterussland	9,7	68,7	3 380	650		4 960
Irland	4,3	78,4	45 580	9 330		10
Island	0,3	81,5	50 580	50		10
Italia	58,9	80,3	32 020	38 070		90
Kroatia	4,6	75,3	9 330	1 640	3 200	100 420
Kypros	0,9	79,0	*	1 190	Ukjent antall	10
Latvia	2,3	72,0	8 100	30		660
Liechtenstein	0,1	80,0	*	280		
Litauen	3,4	72,5	7 870	690		470
Luxembourg	0,5	78,4	76 040	2 740		
Makedonia	2,0	73,8	3 060	1 240	790	8 080
Malta	0,4	79,1	13 610	3 000		10
Moldova	3,8	68,4	1 100	150		4 920
Montenegro	0,6	74,1	3 860	8 530		560
Nederland	16,4	79,2	42 670	86 590		40
Norge	4,8	79,8	66 530	34 520		
Polen	38,1	75,2	8 190	9 790		2 920
Portugal	10,6	77,7	18 100	350		30
Romania	21,4	71,9	4 850	1 760		5 310
Russland	142,5	65,0	5 780	1 660	19 000-159 000	92 860
Serbia ¹⁰⁾	9,9	73,6	3 910	98 000	247 000	97 620
Serbia og Montenegro ¹¹⁾						68 030
Slovakia	5,4	74,2	9 870	280		340

Land	Folketall (mill) ¹⁾	Gjennomsnittlig forventet levealder ²⁾	Brutto nasjonalinntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall flyktninger fra andre land ⁴⁾	Antall internt fordrevne ⁵⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁶⁾
EUROPA FORTS.						
Slovenia	2,0	77,4	18 890	260		50
Spania	44,3	80,5	27 570	5 150		40
Storbritannia	60,8	79,0	40 180	299 720		200
Sveits	7,5	81,3	57 230	45 650		30
Sverige	9,1	80,5	43 580	75 080		20
Tsjekkia	10,2	75,9	12 680	2 040		1 380
Tyrkia	74,9	71,4	5 400	6 960	950 000-1 200 000	221 940
Tyskland	82,6	79,1	36 620	578 880		130
Ukraina	46,2	67,7	1 950	7 280		25 990
Ungarn	10,0	72,9	10 950	8 130		3 390
Østerrike	8,4	79,4	39 590	30 770		20
Statsløse						13 170
Diverse nasjonaliteter						194 180

¹⁾ Kilde: FNs statistikkavdeling, UNSD. Tallene er anslag for 2007.

²⁾ Kilde: FNs utviklingsprogramms rapport om menneskelig utvikling, Human Development Report 2007/2008. For Kiribati, Liechtenstein og Vest-Sahara er tallene hentet fra 2007 World Population Data Sheet, Population Reference Bureau.

³⁾ Kilde: Verdensbanken. Tallene gjelder 2006. For Kongo-Brazzaville, Israel, Kuwait, Malta, Saudi-Arabia, Palestina og Zimbabwe gjelder tallene 2005.

⁴⁾ Omfatter flyktninger og asylsøkere som har kommet fra andre land. Tallene inkluderer personer i en flyktninglignende situasjon, selv om deres flyktningstatus ikke er formelt avklart. Tallene for industrilandene er basert på antall asylsøkere som har fått opphold de siste ti årene. Overføringsflyktninger er ikke inkludert. Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA). Tallene er fra årsskiftet 2007/2008.

⁵⁾ Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). De fleste tallene er fra 2006, 2007 eller tidlig i 2008. For enkelte land er tallene eldre. Der det er oppgitt to tall, varierer anslagene fra ulike kilder. I noen land endrer situasjonen seg raskt, så antallet internt fordrevne i dag kan avvike fra det som er oppgitt i tabellen. I noen land er det umulig å tallfeste anslag over internt fordrevne til tross for at man vet at et betydelig antall er fordrevet. I disse tilfellene vil det stå antall ukjent.

⁶⁾ Omfatter innbyggere i landet som er flyktninger i andre land. Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA). Tallene er fra årsskiftet 2007/2008.

⁷⁾ Myndighetene i Algerie oppgir at det er 165 000 saharawiske flyktninger i leirer i Algerie.

⁸⁾ Det lave tallet for flyktninger fra Nord-Korea henger sammen med at UNHCR ikke har fått tilgang til nordkoreanere i Kina og dermed ikke har hatt mulighet til vurdere hvor mange som har behov for beskyttelse. Anslag for nordkoreanske flyktninger fra andre kilder varierer fra 30 000 til 300 000.

⁹⁾ Tibet er styrt av Kina, men UNHCR fører separat statistikk for tibetanske flyktninger i eksil.

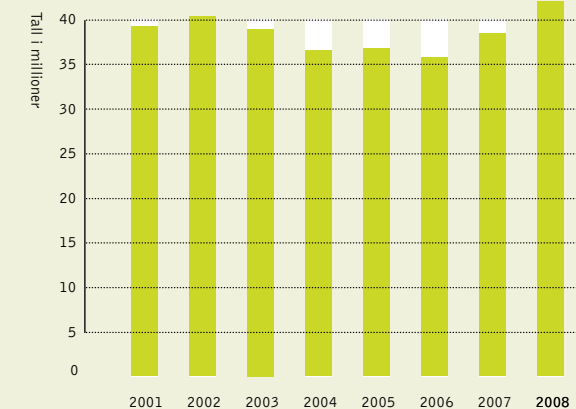
¹⁰⁾ Omfatter også Kosovo, som erklærte seg uavhengig i februar 2008.

¹¹⁾ Refererer til statistikk fra tiden da Serbia og Montenegro var ett land.

¹²⁾ Tall ikke tilgjengelig.

Verdens flyktninger og internt fordrevne 2001-2008¹⁾

År	Antall i millioner
2001	39,2
2002	40,3
2003	38,9
2004	36,5
2005	36,7
2006	35,7
2007	38,4
2008	42,0

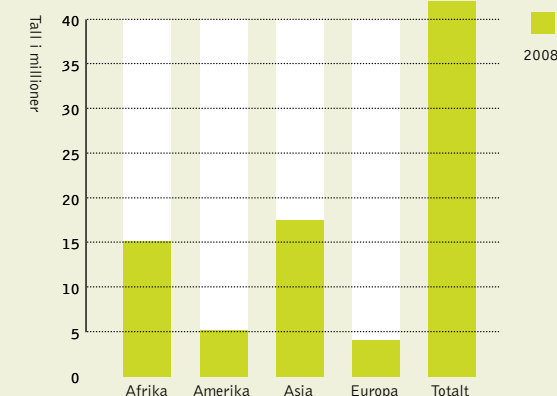

¹⁾ Tallene gjelder for inngangen til hvert år. De omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter – både internt fordrevne og flyktninger i eksil. I tidligere utgaver av Flyktningregnskapet er U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) brukt som kilde for antall flyktninger i eksil, mens tallet for 2008 baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA). 2008-tallene er derfor ikke direkte sammenlignbare med tallene for foregående år.

Kilde når det gjelder antall internt fordrevne: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel, 2008¹⁾

Kontinent	2008
Afrika	15,2
Amerika	5,2
Asia ²⁾	17,5
Europa	4,1
Verden totalt	42,0

¹⁾ Tall i millioner ved inngangen til 2008, etter oppholdsland. Tallene omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter – både internt fordrevne og flyktninger i eksil.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oceania.

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA).

Verdens største produsenter av mennesker på flukt ¹⁾

Land	Antall
Sudan	6 523 030
Irak	5 087 250
Palestina	4 929 060 - 5 019 060
Colombia	2 941 740 - 4 551 740
Afghanistan	3 218 400
DR Kongo	1 770 370
Somalia	1 457 360
Tyrkia	1 171 940 - 1 421 940
Uganda	1 140 340
Elfenbenskysten	731 230
Aserbajdsjan	705 910
Burma	691 310
India	620 460
Sri Lanka	594 950
Zimbabwe	584 370
Bangladesh	510 240
Burundi	475 730
Syria	443 690
Israel	151 540 - 421 540
Libanon	103 090 - 403 090
Kenya	307 550 - 357 550

Land	Antall
Serbia ²⁾	344 620
Vietnam	327 780
Filippinene	121 550 - 301 550
Den sentralafrikanske republikk	295 100
Etiopia	259 860
Georgia	233 810 - 258 810
Russland	111 860 - 251 860
Eritrea	240 750
Tsjad	234 720
Indonesia	120 560 - 220 560
Bosnia-Hercegovina	210 270
Angola	206 160
Peru	157 750
Kina	149 100
Vest-Sahara	116 590
Bhutan	110 600
Kroatia	103 620
Øst-Timor	100 010
Liberia	91 540
Vest-Sahara	116 600

¹⁾ Omfatter både internt fordrevne og flyktninger i eksil.

²⁾ Omfatter også Kosovo, som erklærte seg uavhengig i februar 2008.

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA)

Flyktninger i eksil 1999-2008 ¹⁾

År	Antall i millioner
1999	13,5
2000	14,1
2001	14,5
2002	14,9
2003	13,0
2004	11,9
2005	11,5
2006	12,0
2007	13,9
2008 ²⁾	16,0

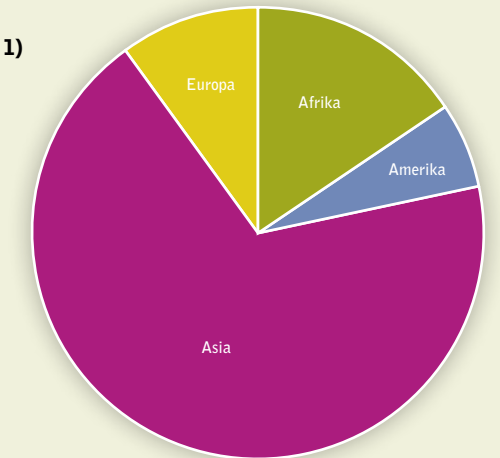
¹⁾ Tallene gjelder for inngangen til hvert år, og omfatter bare dem som har flyktet ut av landet.

²⁾ I tidligere utgaver av Flyktningregnskapet er U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) brukt som kilde for antall flyktninger i eksil, mens tallet for 2008 baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA). Mye av økningen fra 2007 til 2008 skyldes endring i kildebruken, blant annet at det er en vesentlig forskjell mellom USCRI og UNRWAs tall for palestinske flyktninger. Opplysninger fra UNHCR indikerer at den reelle økningen i tallet på flyktninger i eksil var på omlag 600 000 i løpet av 2007.

Kilde: U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) fram til 2007, FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA) for 2008.

Flyktninger i eksil fordelt på verdensdel, 2008 ¹⁾

Kontinent	Antall i millioner
Afrika	2,5
Amerika	1,0
Asia ²⁾	10,9
Europa	1,6
Verden totalt	16,0

¹⁾ Omfatter flyktninger og asylsøkere i eksil, etter oppholdsland. Tallene er fra årsskiftet 2007/2008.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oceania.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs organisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA)

Viktigste opprinnelsesland for flyktninger i eksil, 2008 ¹⁾

Land	Antall flyktninger
Palestina ²⁾	4 904 060
Afghanistan	3 057 400
Irak	2 309 250
Colombia	551 740
Sudan	523 030
Somalia	457 360
Burundi	375 730
DR Kongo	370 370
Vietnam	327 780
Tyrkia	221 940
Eritrea	208 750
Burma	191 310
Angola	186 160
Kina	149 100
Sri Lanka	134 950
Vest-Sahara ³⁾	116 590
Bhutan	110 600
Kroatia	100 420
Den sentralafrikanske republikk	98 100
Serbia ⁴⁾	97 620
Russland	92 860
Liberia	91 540
Rwanda	80 960
Bosnia-Hercegovina	78 270
Iran	68 400
Serbia og Montenegro ⁵⁾	68 030
Etiopia	59 860
Tsjad	55 720
Mauritania	33 110

Land	Antall flyktninger
Sierra Leone	32 130
Pakistan	31 860
Ukraina	25 990
Togo	22 500
Haiti	22 280
Elfenbenskysten	22 230
Uganda	21 340
Indonesia	20 560
India	20 460
Tibet ⁶⁾	20 170
Kongo-Brazzaville	19 730
Kambodsja	17 700
Aserbajdsjan	15 910
Senegal	15 900
Armenia	15 440
Albania	15 340
Zimbabwe	14 370
Nigeria	13 900
Syria	13 690
Statsløse	13 170
Libanon	13 090
Malawi	9 100

¹⁾ Tallene er fra årsskiftet 2007/2008.

²⁾ Tallet omfatter 4 563 000 palestinske flyktninger som er registrert av FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA), samt 341 000 palestinere som er registrert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

³⁾ Myndighetene i Algerie oppgir at det er 165 000 saharaviske flyktninger i leirer i Algerie.

⁴⁾ Omfatter også Kosovo, som erklærte seg selvstendig i februar 2008.

⁵⁾ Refererer til flyktninger fra tiden da Serbia og Montenegro var ett land.

⁶⁾ Tibet er styrt av Kina, men UNHCR fører separat statistikk for tibetanske flyktninger i eksil.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA)

Største konsentrasjoner av internt fordrevne ¹⁾

Land	Antall internt fordrevne	Tidspunkt for beregning
Sudan	6 000 000	November 2007
Colombia	2 390 000-4 000 000	Januar 2008, februar 2008
Irak	2 778 000	Mars 2008
DR Kongo	1 400 000	Desember 2007
Tyrkia	950 000-1 200 000	Desember 2006
Uganda	1 119 000	Mars 2008
Somalia	1 000 000	November 2007
Elfenbenskysten	709 000	Mars 2007
Aserbajdsjan	690 000	Mars 2007
India	600 000	Mai 2007
Zimbabwe	570 000	Juli 2005
Bangladesh	500 000	2000
Burma	500 000	Oktober 2007
Sri Lanka	460 000	Desember 2007
Syria	430 000	November 2007
Israel	150 000-420 000	Juli 2001, mai 2006
Libanon	90 000-390 000	2005, 2006, 2007
Kenya	300 000-350 000	Januar 2008
Filippinene	120 000-300 000	Mars 2006, januar 2008
Serbia ²⁾	247 000	Desember 2007
Georgia	222 000-247 000	2006, februar 2007
Etiopia	200 000	August 2007
Indonesia	100 000-200 000	Desember 2007
Den sentralafrikanske republikk	197 000	Desember 2007
Tsjad	179 000	Oktober 2007
Afghanistan	161 000	Januar 2008
Rusland	19 000-159 000	Desember 2007, desember 2006
Peru	150 000	Mai 2007
Bosnia-Hercegovina	132 000	Oktober 2007
Palestina	25 000-115 000	Oktober 2004, oktober 2007
Burundi	100 000	November 2006
Øst-Timor	100 000	Juli 2007

Land	Antall internt fordrevne	Tidspunkt for beregning
Nepal	50 000-70 000	Juli 2007
Jemen	25 000-35 000	Oktober 2007, mai 2007
Eritrea	32 000	Mai 2007
Senegal	14 000-22 000	September 2006
Angola	20 000	November 2005
Armenia	8 400	2005
Kongo - Brazzaville	7 800	November 2004
Mexico	5 500	Oktober 2007
Usbekistan	3 400	Mai 2005
Kroatia	3 200	Oktober 2007
Togo	1 500	November 2006
Makedonia	790	Oktober 2007
Algerie ³⁾	Ukjent antall	
Guatemala ⁴⁾	Ukjent antall	
Kypros ⁵⁾	Ukjent antall	
Liberia ⁶⁾	Ukjent antall	
Nigeria ⁷⁾	Ukjent antall	
Pakistan ⁸⁾	Ukjent antall	
Rwanda ⁹⁾	Ukjent antall	
Turkmenistan ¹⁰⁾	Ukjent antall	
Totalt	26 000 000	Desember 2007

¹⁾ Flyktninghjelpens dokumentasjonssenter for internt fordrevne – Internal Displacement Monitoring Centre – samler dokumentasjon om internt fordrevne over hele verden, basert på en rekke ulike kilder. I mange land er det svært vanskelig å få oversikt over antallet internt fordrevne, og de fleste tallene i denne oversikten er anslag. Tallene omfatter bare mennesker som er fordrevet på grunn av krig og konflikt, og ikke mennesker som er rammet av naturkatastrofer. Der det er to ulike anslag, refererer det første tidspunktet for beregning til den laveste tallet,

mens den andre tidsangivelsen gjelder det høyeste anslaget.

²⁾ Omfatter også Kosovo, som erklærte seg avhengig i 2008.

³⁾ Antall internt fordrevne i Algerie ble anslått til 1 000 000 i 2002. Nyere tall er ikke tilgjengelige.

⁴⁾ Regjeringen i Guatemala har ikke kommet fram til kriterier for å utbetale erstatning til internt fordrevne, og det er usikkert hvor mange

som fortsatt kan anses å være internt fordrevne.

⁵⁾ Det er uklart hvor mange som fortsatt kan regnes som fordrevne av de 210 000 som ble fordrevet på Kypros på 1970-tallet.

⁶⁾ 23 000 antas fortsatt å befinne seg i det som har vært leirer for internt fordrevne i Liberia.

⁷⁾ Det finnes ingen pålitelige tall for hvor mange som er fordrevet på grunn av konflikter i Nigeria.

⁸⁾ I oktober 2007 førte konflikter til at 80 000

ble fordrevet i Nord-Waziristan og minst 500 000 i Swat-dalen. Det er uklart hvor mange som hadde vendt hjem ved årets slutt.

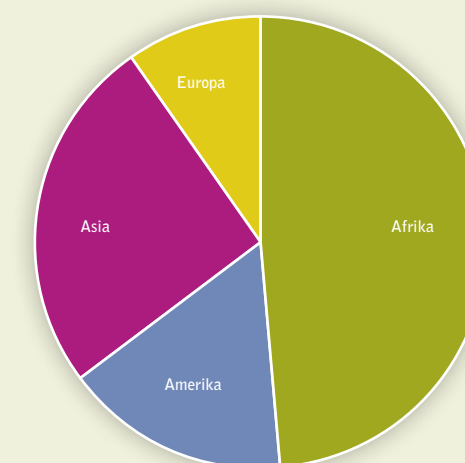
⁹⁾ I 2000 regnet man med at det var mer enn 600 000 internt fordrevne i Rwanda, men det er uklart hvor mange som fortsatt er fordrevne i dag.

¹⁰⁾ Det foreligger ingen anslag over antall internt fordrevne i Turkmenistan.

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

Internt fordrevne fordelt på verdensdel, 2008 ¹⁾

Kontinent	Antall i millioner
Afrika	12,7
Amerika	4,2
Asia ²⁾	6,6
Europa	2,5
Verden totalt	26,0

¹⁾ Tallene er anslag for årsskiftet 2007/2008.

²⁾ Inkluderer Midtøsten

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

Frivillige tilbakevendinger, 2007 ¹⁾

Tilbakevendning til	Fra	Antall
Afghanistan	Pakistan, Iran	373 860
Sudan	Etiopia, Kenya, Uganda, Den sentralafrikanske republikk, DR Kongo, Egypt	130 690
DR Kongo	Tanzania, Kongo-Brazzaville, Zambia, Rwanda, Den sentralafrikanske republikk	59 840
Irak	Syria, Iran, Libanon	45 420
Liberia	Sierra Leone, Ghana, Guinea, Elfenbenskysten	44 360
Burundi	Tanzania, Rwanda	39 820
Angola	DR Kongo, Zambia, Kongo-Brazzaville	12 020
Rwanda		9 500
Togo		3 400
Bosnia-Hercegovina		3 090
Somalia		2 210
Kroatia		2 140
Sri Lanka		2 000
Serbia ²⁾		870
Sierra Leone		360
Russland		260
Tyrkia		160
Kongo-Brazzaville		150
Nigeria		110
Andre land		380
Totalt		730 640

¹⁾ Tabellen viser hvor mange flyktninger som i løpet av 2007 vendte tilbake til sitt hjemland og som er registrert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Det totale antallet tilbakevendinger er imidlertid høyere, fordi mange flyktninger vender hjem på egen hånd uten at det registreres av UNHCR. Tallene er avrundet til nærmest titall.

²⁾ Omfatter også Kosovo, som erklærte seg selvstendig i februar 2008.

For land med flere enn 10 000 tilbakevendte oppgir tabellen hvilke land flyktningene vendte hjem fra.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Forhold flyktninger/befolkning, 2008 ¹⁾

Land	Folketall (mill)	Antall flyktninger fra andre land	Forhold flyktninger/befolkning
Palestina	4,0	1 793 900	1:2
Jordan	5,9	2 403 770	1:2
Libanon	4,1	464 300	1:9
Syria	19,9	1 955 240	1:10
Tsjad	10,8	234 020	1:46
Ecuador	13,3	264 910	1:50
Montenegro	0,6	8 530	1:70
Iran	71,2	963 550	1:74
Kuwait	2,9	38 160	1:76
Pakistan	163,9	2 034 760	1:81
Tanzania	40,5	435 630	1:93
Kongo-Brazzaville	3,8	38 470	1:99
Serbia ²⁾	9,9	98 000	1:101
Mauritania	3,1	30 470	1:102
Saudi-Arabia	24,7	240 740	1:103
Zambia	11,9	112 330	1:106
Gambia	1,7	14 300	1:119
Djibouti	0,8	6 650	1:120
Sverige	9,1	75 080	1:121
Malta	0,4	3 000	1:133
Uganda	30,9	228 360	1:135
Venezuela	27,7	200 310	1:138
Norge	4,8	34 520	1:139
Kenya	37,5	265 730	1:141
Tyskland	82,6	578 880	1:143

¹⁾ Tabellen viser forholdet flyktninger/befolkning for utvalgte land, basert på flyktningtallene ved inngangen til 2008.

²⁾ Omfatter også Kosovo, som erklærte seg selvstendig i februar 2008.

Den venstre delen av tabellen viser hvilke land som har størst antall flyktninger i forhold til landets befolkning og hvor mange innbyggere det er for hver flyktning. Den høyre delen viser forholdstallet mellom flyktninger og befolkning i andre utvalgte land.

Kilder:

Folketall: FNs statistikkavdeling, UNSD

Flyktningtall: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA)

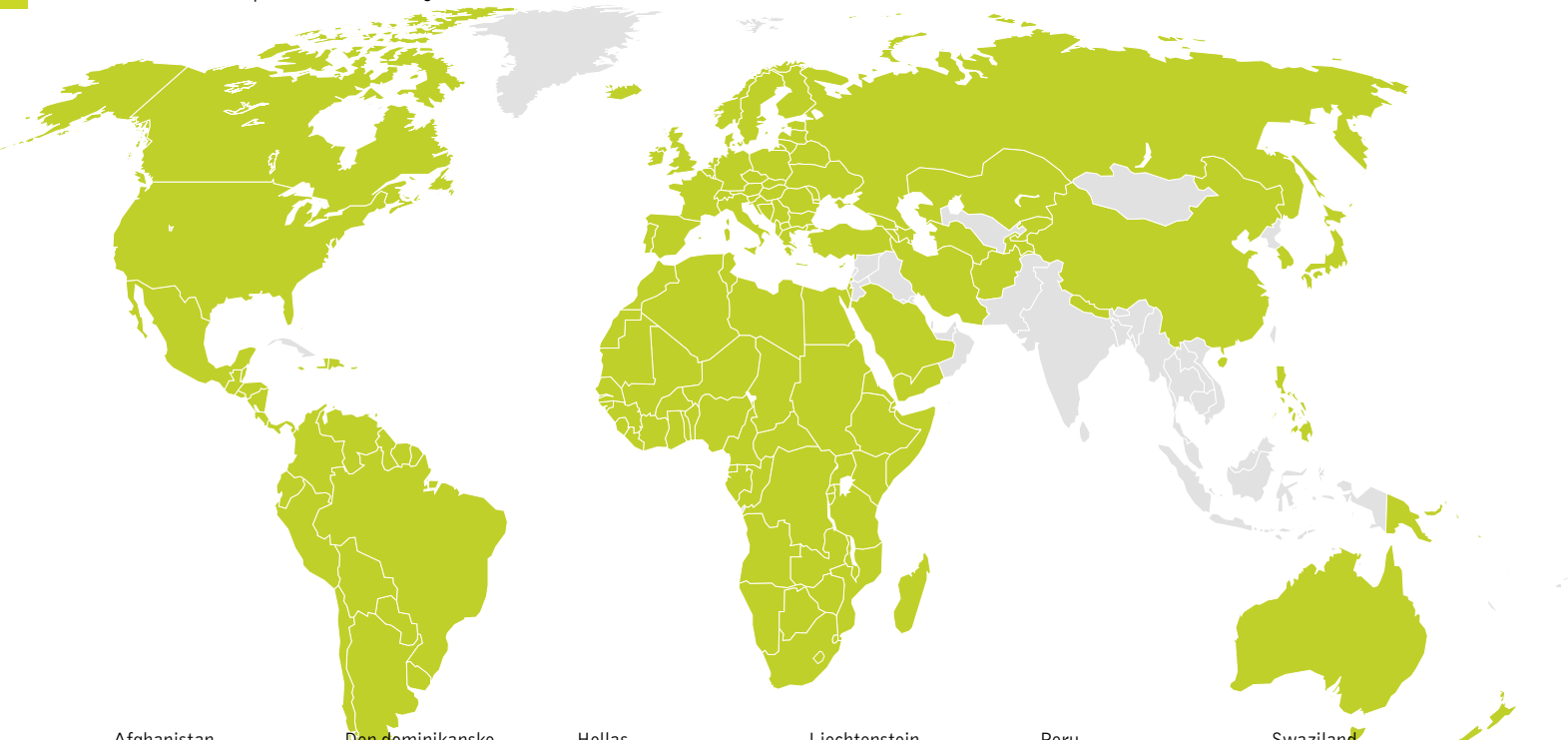
Land	Folketall (mill)	Antall flyktninger fra andre land	Forhold flyktninger/befolkning
Gabon	1,3	8 830	1:147
Sudan	38,6	222 720	1:173
Rwanda	9,7	53 580	1:181
Canada	32,9	175 740	1:187
Nederland	16,4	86 590	1:189
Jemen	22,4	117 360	1:191
Panama	3,3	16 830	1:196
Danmark	5,4	26 790	1:202
Storbritannia	60,8	299 720	1:203
Guinea-Bissau	1,7	7 860	1:216
Nepal	28,2	130 680	1:216
Costa Rica	4,5	17 130	1:263
Østerrike	8,4	30 770	1:273
Algerie	33,9	94 140	1:360
Liberia	3,8	10 470	1:363
Guinea	9,4	25 230	1:373
Frankrike	61,6	151 790	1:406
Thailand	63,9	125 640	1:509
Bosnia-Hercegovina	3,9	7 370	1:529
Kongo-DR	62,6	117 330	1:534
Den sentralafrikanske republikk	4,3	7 540	1:570
Papua Ny-Guinea	6,3	10 000	1:630
Armenia	3,0	4 570	1:656
Sierra Leone	5,9	8 800	1:670
Irak	29,0	42 350	1:685
Elfenbenskysten	19,3	24 650	1:783
Kypros	0,9	1 130	1:796
Malaysia	26,6	32 660	1:814
Finland	5,3	6 200	1:855
Australia	20,7	22 160	1:934
USA	305,8	281 220	1:1 087
Sør-Afrika	48,6	36 740	1:1 323
Italia	58,9	38 070	1:1 547
Kina	1 328,6	301 180	1:4 411
India	1 169,0	161 540	1:7 237
Spania	44,3	5 150	1:8 602
Brasil	191,8	20 780	1:9 230
Argentina	39,5	3 260	1:12 117
Mexico	106,5	1 620	1:65 741
Japan	128,0	1 790	1:71 508
Russland	142,5	1 660	1:85 843

Land som er tilsluttet FNs flyktningkonvensjon

FNs flyktningkonvensjon fra 1951 og tilleggsprotokollen til konvensjonen fra 1967 er de viktigste internasjonale instrumenter for beskyttelse av flyktninger. Land som har sluttet seg til konvensjonen og protokollen, er forpliktet til å følge internasjonale regler for behandling av flyktninger. Konvensjonen og protokollen gjelder bare mennesker som har flyktet fra et land til et annet og gir dermed ikke regler for beskyttelse av internt fordrevne – mennesker på flukt inne i sitt eget land.

Nedenfor er en oversikt over landene som har ratifisert 1951-konvensjonen og protokollen fra 1967 pr 1. november 2007. Land merket med (K) har bare ratifisert konvensjonen, mens land merket med (P) bare har ratifisert protokollen.

Kilde: UNHCR

Afghanistan	Den dominikanske republikk	Hellas	Liechtenstein	Peru	Swaziland
Albania	Den sentralafrikanske republikk	Honduras	Litauen	Polen	Sør-Afrika
Algerie	Djibouti	Hviterussland	Luxembourg	Portugal	Sør-Korea
Angola	Dominica	Iran	Madagaskar (K)	Romania	Tadsjikistan
Antigua og Barbuda	Ecuador	Irland	Makedonia	Russland	Tanzania
Argentina	Egypt	Island	Malawi	Rwanda	Togo
Armenia	Ekvatorial-Guinea	Israel	Malta	Saint Kitts og Nevis (K)	Trinidad og Tobago
Aserbajdsjan	Elfenbenskysten	Italia	Marokko	Saint Vincent og Grenadinene	Tsjad
Australia	El Salvador	Jamaica	Mauritania	Salomongyene	Tsjekkia
Bahamas	Estland	Japan	Mexico	Samoa	Tunisia
Belgia	Etiopia	Jemen	Moldova	São Tomé og Príncipe	Turkmenistan
Belize	Fiji	Kambodsja	Monaco (K)	Senegal	Tuvalu
Benin	Filippinene	Kamerun	Montenegro	Serbia	Tyrkia
Bolivia	Finland	Kapp Verde (P)	Mosambik	Seychellene	Tyskland
Bosnia-Hercegovina	Frankrike	Kasakhstan	Namibia	Sierra Leone	Uganda
Botswana	Gabon	Kenya	Nederland	Slovakia	Ukraina
Brasil	Gambia	Kina	New Zealand	Slovenia	Ungarn
Bulgaria	Georgia	Kirgisistan	Nicaragua	Somalia	Uruguay
Burkina Faso	Ghana	Kongo - Brazzaville	Niger	Spania	USA (P)
Burundi	Guatemala	Kongo - DR	Nigeria	Storbritannia	Vatikanstaten
Canada	Guinea	Kroatia	Papua Ny Guinea	Sudan	Venezuela (P)
Chile	Guinea-Bissau	Kypros	Paraguay	Surinam	Zambia
Colombia	Haiti	Latvia		Sveits	Zimbabwe
Costa Rica		Lesotho		Sverige	Øst-Timor
Danmark		Liberia			

Asylsøkere til industriland, 2007 ¹⁾

Land	Antall asylsøkere
Albania	30
Armenia	300
Aserbajdsjan	540
Australia	3 970
Belgia	11 120
Bosnia-Hercegovina	570
Bulgaria	980
Canada	28 340
Danmark	2 230
Estland	10
Finland	1 430
Frankrike	29 160
Georgia	20
Hellas	25 110
Hviterussland	50
Irland	3 990
Island	40
Italia	14 050
Japan	820
Kroatia	200
Kypros	6 790
Latvia	30
Liechtenstein	30
Litauen	120
Luxembourg	430
Makedonia	30
Malta	1 380
Moldova	80
Nederland	7 100
New Zealand	250
Norge	6 530

Land	Antall asylsøkere
Polen	7 120
Portugal	220
Romania	660
Russland	3 370
Serbia ²⁾	80
Slovakia	2 640
Slovenia	430
Spania	7 460
Storbritannia	27 900
Sveits	10 390
Sverige	36 210
Sør-Korea	720
Tsjekkia	1 880
Tyrkia	7 640
Tyskland	19 160
Ukraina	2 270
Ungarn	3 420
USA	49 170
Østerrike	11 880
Totalt	338 350
Gamle EU-land ³⁾	197 450
Nye EU-land ⁴⁾	25 460
EU totalt	222 910
Norden	46 440
Vest-Europa ⁵⁾	214 440
Europa totalt	254 220
Land utenfor Europa ⁶⁾	83 270

¹⁾ Denne tabellen omfatter flere land enn den tilsvarende tabellen i tidligere utgaver av Flyktningregnskapet. Det samlede asylsøkertallet i tabellen er derfor ikke sammenlignbart med totaltallene i tidligere utgaver av Flyktningregnskapet. Alle tall er avrundet til nærmeste titall.

²⁾ Omfatter også Kosovo, som erklærte seg selvstendig i februar 2008.

³⁾ Omfatter de 15 landene som utgjorde EU før EU-utvidelsen 1. mai 2004.

⁴⁾ Omfatter de ti landene som ble medlemmer av EU 1. mai 2004, Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia og Ungarn, og de to landene som ble medlemmer i 2007, Romania og Bulgaria.

⁵⁾ Omfatter «gamle» EU-land pluss Island, Liechtenstein, Norge og Sveits.

⁶⁾ Omfatter følgende seks land: Australia, Canada, Japan, New Zealand, Sør-Korea og USA.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Asylsøkere til industriland, 2001-2007

År	Antall asylsøkere
2001	655 000
2002	628 700
2003	508 060
2004	394 550
2005	338 130
2006	306 330
2007	338 350

Tallene er avrundet til nærmeste titall.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Viktigste opprinnelsesland for personer som søkte om asyl i industriland i 2007 ¹⁾

Opprinnelsesland	Antall asylsøkere
Irak	45 247
Russland	18 781
Kina	17 141
Serbia ²⁾	15 366
Pakistan	14 262
Somalia	11 487
Mexico	9 545
Afghanistan	9 309
Iran	8 627
Sri Lanka	7 548
Eritrea	6 896
Tyrkia	6 814
Nigeria	6 659
Haiti	6 619
Colombia	6 561

¹⁾ Baserer seg på informasjon fra 43 industriland.

²⁾ Omfatter også Kosovo, som erklærte seg selvstendig i februar 2008.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Asylsøkere til Norge, 2007 - etter nasjonalitet

AFRIKA	AMERIKA	EUROPA
Algerie	Brasil	Albania
Angola	Canada	Bosnia-Hercegovina
Benin	Chile	Bulgaria
Botswana	Colombia	Hellas
Burkina Faso	Cuba	Hviterusland
Burundi	Guatemala	Latvia
Den sentralafrikanske republikk	Haiti	Litauen
Egypt	Mexico	Makedonia
Elfenbenskysten	USA	Moldova
Eritrea	Totalt Amerika	Nederland
Etiopia		Polen
Gabon	ASIA ³⁾	Romania
Gambia	Afghanistan	Russland
Ghana	Armenia	Serbia ²⁾
Guinea	Aserbajdsjan	Slovakia
Guinea-Bissau	Bangladesh	Slovenia
Kamerun	Bhutan	Storbritannia
Kenya	Burma	Tsjekkia
Kongo – Brazzaville	Filippinene	Tyrkia
Kongo – DR	Georgia	Tyskland
Liberia	India	Ukraina
Libya	Indonesia	Ungarn
Marokko	Irak	Totalt Europa
Mauritania	Iran	
Mosambik	Israel	Statsløse
Niger	Jemen	Asylsøkere i alt
Nigeria	Jordan	
Rwanda	Kasakhstan	
Senegal	Kina	
Sierra Leone	Kirgisistan	
Somalia	Kuwait	
Sudan	Libanon	
Sør-Afrika	Malaysia	
Tanzania	Maldivene	
Togo	Mongolia	
Tsjad	Nepal	
Tunisia	Nord-Korea	
Uganda	Pakistan	
Vest-Sahara	Sri Lanka	
Zimbabwe	Syria	
Totalt Afrika	Sør-Korea	
	Tadsjikistan	
	Turkmenistan	
	Usbekistan	
	Vietnam	
	Totalt Asia	

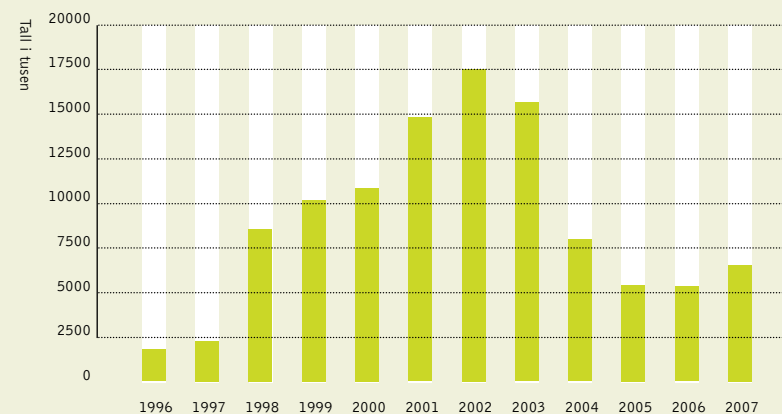
³⁾ Inkluderer Midtøsten og noen land som ellers i denne rapporten regnes til Europa, men som i UDIs statistikker plasseres i Asia. Dette gjelder Armenia, Aserbajdsjan og Georgia.

²⁾ Omfatter også Kosovo, som erklærte seg uavhengig i 2008.

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)

Asylsøkere til Norge, 1996-2007

År	Antall asylsøkere
1996	1 778
1997	2 273
1998	8 543
1999	10 160
2000	10 843
2001	14 782
2002	17 480
2003	15 613
2004	7 950
2005	5 402
2006	5 320
2007	6 527

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)

Asylvedtak i Norge, 2007

	Asyl ¹⁾	Beskyttelse ²⁾	Opphold på humanitært grunnlag ³⁾	Avslag	Dublin ⁴⁾	Henlagt, trukket, annet	Totalt
Afrika	534	301	379	552	247	150	2163
Amerika		1		7	2	1	11
Asia	183	452	193	1 135	344	261	2 568
Europa	147	10	414	435	169	125	1 300
Andre	150	100	10	49	61	29	399
Totalt	1 014	864	996	2 178	823	566	6 441

¹⁾ Omfatter personer som har fått beskyttelse i henhold til kriteriene i FNs flyktningkonvensjon.

²⁾ Omfatter personer som ifølge norske myndigheter ikke tilfredsstiller kravene til å få asyl, men som har fått oppholdstillatelse av beskyttelsesgrunner.

³⁾ Omfatter personer som har fått oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn og/eller på grunn av en særlig tilknytning til Norge.

⁴⁾ Omfatter personer som har fått avslag på grunnlag av Dublinkonvensjonen. Det vil si at de enten har søkt asyl i et annet land som er medlem av Dublinkonvensjonen eller at de har kommet til Norge på visum gitt av et av landene som er med i Schengensamarbeidet. Søknad om

asyl vil i disse tilfellene ikke bli realitetsbehandlet i Norge, men i stedet bli behandlet av et av de andre Dublinlandene.

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)

Overføringsflyktninger til Norge, 2007 ¹⁾

Land	Antall ankomster
Afghanistan	7
Angola	1
Burma	551
Burundi	24
DR Kongo	317
Egypt	1
Elfenbenskysten	1
Eritrea	4
Etiopia	10
Filippinene	9
Irak	78
Iran	8
Jordan	1
Kambodsja	19

¹⁾ Overføringsflyktninger er flyktninger som får komme til Norge etter et organisert uttak, vanligvis i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Etter forslag fra

regjeringen fastsetter Stortinget hvert år en kvote for hvor mange overføringsflyktninger Norge kan ta imot.

Land	Antall ankomster
Kina	3
Nepal	1
Rwanda	9
Somalia	3
Sri Lanka	28
Sudan	5
Syria	1
Uganda	1
Usbekistan	5
Vietnam	5
Zimbabwe	1
Statsløse og andre	13
Totalt	1106

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)

Asylsøkere i mottak fra Flyktninghjelpens programland pr 31.12.2007

Flyktninghjelpens programland	I mottak	Vedtatt i 2007	Opphold i 2007 ¹⁾	Avslag i 2007 ²⁾	% avslag	Asylsøkere i 2007
Afghanistan	384	150	114	36	24	234
Angola	50	21	8	13	62	20
Burundi	139	95	15	80	84	70
Colombia	2	3	1	2	67	1
Den sentralafrikanske republikk	2					1
Elfenbenskysten	14	8	3	5	63	10
Georgia	11	4	0	4	100	2
DR Kongo	95	65	31	34	52	54
Libanon	75	67	4	63	94	58
Liberia	19	22	2	20	91	13
Nepal	11	84	0	84	100	46
Pakistan	50	47	6	41	87	43
Somalia	788	788	632	156	20	189
Sri Lanka	122	230	45	185	80	238
Sudan	44	45	20	25	56	37
Uganda	20	16	5	11	69	15
	1826 av i alt 7 599 beboere					1031 av totalt 6 527 asylsøkere

¹⁾ Inkluderer innvilget asyl, opphold av beskyttelsesgrunner og opphold på humanitært grunnlag.

²⁾ Inkluderer saker som er henvist til behandling i andre land i henhold til Dublinkonvensjonen og saker som er henlagt eller trukket.

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)

Andre store nasjonalitetsgrupper i mottak pr 31.12.2007

Land	I mottak	Vedtatt i 2007	Opphold i 2007 ¹⁾	Avslag i 2007 ²⁾	% avslag	Asylsøkere i 2007
Irak	1342	1216	467	749	62	1227
Russland	801	701	433	268	38	863
Eritrea	771	506	361	145	29	793
Serbia ³⁾	569	382	135	247	65	585
Iran	417	304	65	239	79	222
Etiopia	370	297	116	181	61	241
Nigeria	83	75	1	74	99	108
Nord-Korea	81	19	7	12	63	72
Syria	78	41	16	25	61	49
Aserbajdsjan	68	17	2	15	88	23

¹⁾ Inkluderer innvilget asyl, opphold av beskyttelsesgrunner og opphold på humanitært grunnlag.

²⁾ Inkluderer saker som er henvist til behandling i andre land i henhold til Dublinkonvensjonen og saker som er henlagt eller trukket.

³⁾ Omfatter også Kosovo, som erklærte seg uavhengig i 2008.

Kilde: UDI

Største mottakere av norsk bistand, 2007

Land	Bistand i 2006 (mill. NOK)	Bistand i 2007 (mill. NOK)
Sudan	686	701,3
Tanzania	483,5	669,6
Palestina	562,9	621,9
Afghanistan	447	553,1
Peru	9,1	553
Mosambik	412,1	469
Filippinene	30	462,6
Zambia	424,8	436
Uganda	323,7	408,7
Malawi	322,4	321,2
Nepal	160,4	259,7
Sri Lanka	239,1	258

Tallene gjelder bilateral (tosidig) bistand, inkludert multi-bilateral bistand (øremerket støtte gjennom multilaterale organisasjoner som er godkjent av OECDs utviklingskomité, DAC.

Kilde: Norad

INNHOLD >> FAKTA

163 Konvensjoner og regelverk
166 Begreper

BESKYTTELSE AV FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE

Flyktningretten, menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett er folkerettslige, juridisk bindende regelverk. De består av både globale og regionale bestemmelser. I tillegg er stater også bundet av folkerettslig sedvanerett, som gjør at stater er forpliktet til å følge regler som i utgangspunktet ikke var juridisk bindende, men som gjennom statspraksis over lang tid har antatt bindende form.

Folkerettslige regelsett

Flyktningrettslige instrumenter, menneskerettighetsinstrumenter og den internasjonale humanitære folkeretten sier noe om blant annet hvem som er å anse som flyktning og hvem som ellers har rett til internasjonal beskyttelse, hva slags beskyttelse som skal gis og byrdefordeling mellom land. Den primære beskyttelsen er i utgangspunktet ment å skulle gis i ens eget hjemland gjennom menneskerettighetene. Denne beskyttelsen er imidlertid fremde-

les fraværende i store deler av verden i dag. Det sentrale i flyktningretten er derfor at personer som ikke kan få beskyttelse i sitt eget hjemland, kan søke om å få internasjonal beskyttelse. Flyktningkonvensjonen av 1951 er det viktigste beskyttelsesinstrumentet. Kunnskap om menneskerettighetskonvensjonene er viktig blant annet for å kunne tolke flyktningkonvensjonen.

Menneskerettighetsinstrumentene utgjør den primære beskyttelsen for internt fordrevne. Disse vil ikke kunne påberope seg vernet etter flyktningkonvensjonen. FNs retningslinjer for internt fordrevne (av 1998) er en samling prinsipper hentet fra forskjellige menneskerettighetsinstrumenter, internasjonal humanitær rett, flyktningretten og internasjonal sedvanerett som hver for seg er bindende. Retningslinjene fastsetter både de internt fordrevnes rettigheter, samt myndigheters og opprørstyrkers plikter i alle fluktens faser.

GLOBALE REGELVERK

Flyktningkonvensjonen av 1951 inneholder bestemmelser om hvem som er å anse som flyktning, om beskyttelse og om hvilke rettigheter en flyktning har.

En flyktning er en person som med rette frykter for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en bestemt sosial gruppe. Det er et vilkår at hun/han befinner seg utenfor sitt hjemland, det vil si har krysset en internasjonal grense. Grunnsteinen i all flyktningbeskyttelse er også nedfelt i Flyktningkonvensjonen: non refoulement-prinsippet (artikkel 33). Dette prinsippet innebærer at ingen må sendes tilbake til et område der liv og sikkerhet er i fare.

1951-konvensjonens anvendelsesområde ble utvidet gjennom 1967-protokollen, som opphevet begrensninger med hensyn til tid og rom.
■ <http://www.unhcr.org>

FNs retningslinjer for internt fordrevne (UN Guiding Principles on Internal Displacement) fra 1998 er en samling av de viktigste rettighetene til internt fordrevne. Prinsippene – eller rettighetene – er hentet fra internasjonal sedvanerett og forskjellige juridiske instrumenter i internasjonal rett, deriblant Verdenserklæringen om men-

neskerettighetene av 1948, Konvensjonene om sivile og politiske rettigheter og om sosiale, økonomiske og kulturelle rettigheter av 1966 samt de fire Geneve-konvensjonene om beskyttelse av personer og gjenstander i krig. Retningslinjene er gruppert i fire hovedtema: ikke-diskriminering, bevegelsesfrihet, fysisk sikkerhet og humanitær assistanse.

■ <http://www.unhchr.ch/html/menu2/7/b/principles.htm>

Menneskerettighetserklæringen av 1948 inneholder fundamentale menneskerettigheter. Fra å være en ikke-juridisk bindende erklæring i 1948, er det i dag ingen som vil bestride at mange av disse menneskerettighetsprinsippene er juridisk bindende sedvanerett. De er nedfelt i en rekke menneskerettighetsinstrumenter og i nasjonal lovgivning og grunnlover i mange land. Sentralt i Menneskerettighetserklæringen står artikkel 14 som omfatter retten til å søke asyl («Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot asyl mot forfølgelse.»).

■ <http://www.unhchr.ch/udhr/lang/nrr.htm>

FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 (SP) omhandler viktige sivile og politiske rettigheter, som forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse, forbud mot tortur, ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet.

■ http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_ccpr.htm

FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 1966 (ØSK) omhandler tema som arbeid, sosial sikkerhet, familie og levestandard inkludert mat, klær og husvære, helse og utdanning. Dette er rettigheter som i større grad enn de sivile og politiske rettighetene er avhengige av økonomiske ressurser for å kunne sikres.

■ http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_ceschr.htm

Torturkonvensjonen av 1984 definerer hva som er tortur og har som mål å hindre at mennesker blir utsatt for tortur eller sendt tilbake til land der de står i fare for å bli utsatt for tortur. Konvensjonen inneholder oppfølgingsmekanismer både i form av straffe- og utleveringsmekanismer. Det er også etablert en egen komité som enkeltpersoner kan sende klager til.

■ http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/h_cat39.htm

Den internasjonale straffedomstolen (ICC) er en permanent internasjonal domstol som kan straffefølgge enkeltindivider for alvorlige internasjonale forbrytelser: folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser. Domstolen er den første faste institusjonen i sitt slag og representerer et viktig framskritt for menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett. Domstolen startet sin virksomhet i 2003. Den er lokalisert i Haag i Nederland, men kan gjennomføre rettssaker andre steder for å komme nærmere samfunnet som er blitt rammet av overgrepene.

■ <http://www.icc-cpi.int>

REGIONALE REGELVERK

Regionale systemer har vokst fram under tankegangen om at det ofte er lettere å finne en felles forståelse av problemene innen en region enn på verdensbasis. Instrumenter framforhandlet innen disse regionale systemene er i utgangspunktet bare bindende for denne regionen.

Afrika

Den afrikanske menneskerettighetskonvensjonen (African (Banjul) Charter on Human and Peoples' Rights)

Konvensjonen omhandler viktige sivile og politiske rettigheter slik som forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse, forbud mot tortur, ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet. I motsetning til andre menneskerettighetskonvensjoner, som er individfokuser, inneholder denne også referanser til folk og gruppers rettigheter.

■ <http://www.africa-union.org/root/au/Documents/Treaties/Text/Banjul%20Charter.pdf>

Den afrikanske menneskerettighetsdomstolen (African Court of Justice)

Den afrikanske union har også et eget domstolapparat. Dette er imidlertid så nytt og uprøvd at det er vanskelig å si noe om effektiviteten.

■ http://www.africa-union.org/root/au/organs/Court_of_Justice_en.htm

OUA-konvensjonen av 1969 inneholder en utvidet flyktningdefinisjon som både viser til og supplerer 1951-konvensjonen. Ifølge denne er en flyktning en person som er utsatt for individuell forfølgelse eller generell vold, krig, borgerkrig, intern uro og liknende, å anse som flyktning.

■ http://www.achpr.org/english/_info/refugee_en.html

Latin-Amerika

American Convention on Human Rights (Pact of San Jose, Costa Rica) omhandler viktige sivile og politiske rettigheter, som forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse, forbud mot tortur, ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet.

■ <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/b-32.html>

The Inter-American Court of Human Rights

Denne regionale domstolen har en lang og solid tradisjon og har vært en viktig institusjon i det amerikanske rettssystemet.

■ <http://www.corteidh.or.cr/>

Cartagena-erklæringen av 1984

En samling prinsipper som i utgangspunktet ikke er juridisk bindende, men som etter hvert har blitt inkludert i en rekke nasjonale lovgivninger. Den inneholder blant annet en utvidet definisjon av flyktningbegrepet på samme måte som den afrikanske konvensjonen.

■ <http://www.asylumlaw.org/docs/international/CentralAmerica.PDF>

Europa

I Europa er det to aktører som arbeider med menneskerettighets- og flyktningsspørsmål. Den ene er Europarådet, og den andre er EU.

• EUROPARÅDET

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen av 1950 inneholder fundamentale menneskerettighetsprinsipper. Noen av dem er ufravikelige, som forbud mot tortur, forbudet mot slaveri, forbud mot lovers tilbakevirkende kraft. Konvensjonen har også etablert menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg, hvis avgjørelser er av fundamental betydning for eksempel når det gjelder vurdering av om retur av asylsøkere er trygt.

■ <http://www.hri.org/docs/ECHR50.html>

Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg Domstolens oppgave er å sikre at de forpliktelsene statene har påtatt seg ifølge Menneskerettighetskonvensjonen blir overholdt.

■ <http://www.echr.coe.int/>

• EU

Felles europeisk asylsystem 1. mai 2004 etablerte EU et Felles europeisk asylsystem (Common European Asylum System – CEAS). Bortsett fra Dublin-forordningen og Eurodac-forordningen er ikke disse instrumentene bindende for Norge.

■ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l14561.htm>

De mest sentrale instrumentene er:

■ **Statusdirektivet:** Inneholder bestemmelser om hvem som er å anse som flyktning etter 1951-konvensjonen, og hvem som ellers trenger internasjonal beskyttelse («subsidiary protection»). Bestemmelsene inkluderer hva dette medfører av rettigheter.

■ **Dublin-forordningen:** Bestemmer hvilket land som skal være ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad. Også Norge er med i dette samarbeidet gjennom en særavtale med EU.

■ **Eurodac-forordningen:** Inneholder bestemmelser om fingeravtryksregister som gjør Dublin-samarbeidet praktisk gjennomførbart. Norge er med i dette samarbeidet.

■ **Direktiv om midlertidig beskyttelse:** Gir regler om midlertidig beskyttelse i masseflyktsituasjoner.

■ **Direktiv om mottak av asylsøkere:** Inneholder krav til minimumsstandarder for innkvartering, skolegang, arbeid, osv. for asylsøkere.

■ **Proseduredirektivet:** Fellesregler for asylprosedyrer er vedtatt, men har ennå ikke trådt i kraft.

Asia

For Asia finnes ingen regionale organisasjoner eller konvensjoner som tilsvarer de som er nevnt under Afrika, Amerika og Europa.

NASJONAL LOVGIVNING

Utlendingsloven inneholder blant annet bestemmelser om beskyttelse, hvem som er flyktning, hvem som skal ha asyl og hvem som kvalifiserer til annen form for beskyttelse. Flyktningkonvensjonens definisjon av flyktning er innarbeidet i loven. Ifølge utlendingsloven skal en person som oppfyller kriteriene til Flyktningkonvensjonens definisjon av «flyktning», etter en nærmere vurdering få asyl i Norge. Ekspertlovutvalget la fram sitt forslag til ny utlendingslov 1. oktober 2004. Loven ble vedtatt av Odelstinget i april 2008. Forskriftsarbeidet pågår, og loven ventes å tre i kraft 1. januar 2010. To hovedpunkter er at flere skal få flyktningstatus i stedet for bare opphold på humanitært grunnlag, og at barns rettigheter skal styrkes.

■ <http://www.lovdato.no/all/hl-19880624-064.html>

■ <http://www.lovdato.no/all/nl-20080515-035.html>

Menneskerettighetsloven av 1999 har innarbeidet tre menneskerettighetskonvensjoner: Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen av 1950 og de to FN-konvensjonene av 1966. I tillegg ble FNs barnekonvensjon innarbeidet i juni 2003. I tilfelle konflikt med annen norsk lovgivning skal disse konvensjonsbestemmelsene ha forrang.

■ <http://www.stortinget.no/inno/199899-051-012.html>

48-timersregelen: 48-timers prosedyre for asylsøkere med antatt grunnløse asylsøknader i Norge. Tiltak for at asylsøkere som antas å ikke ha et reelt beskyttelsesbehov får en raskere saksbehandling og skal være ute av landet i løpet av 72 timer. Besluttet i oktober 2003 og trådte i kraft fra 2004. Ordningen inneholder alle elementene i en ordinær asylsak.

Asyl: Asyl betyr beskyttelse. Dette er primært beskyttelse mot å bli sendt tilbake til det stedet man blir forfulgt. Hvert land definerer imidlertid selv hva som legges i begrepet. I Norge gis asyl til personer som med rette frykter forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en spesiell gruppe. Utlendinger som defineres som flyktninger etter Flyktningkonvensjonen av 1951, innvilges asyl. Asyl innebærer i Norge også visse rettigheter.

Asylintervju: Asylsøkeren skal intervjues så raskt som mulig etter ankomst til landet. Under intervjuet må søkeren gjøre rede for grunnen til at hun/han søker asyl. Opplysningene som blir gitt i intervjuet danner grunnlag for asylsøknaden. Asylintervjuet utføres av en saksbehandler fra Utlendingsdirektoratet. Asylintervjuets gjennomsnittlige varighet er fire timer. Intervjuer med en varighet på seks – åtte timer er ikke uvanlig. Asylintervjuet fokuserer på spørsmål om

- asylsøkerens identitet – hvem hun/han er
- asylsøkerens familiemedlemmer
- hvorfor asylsøkeren forlot hjemlandet sitt
- hvorfor asylsøkeren er redd for å reise tilbake til hjemlandet
- reiserute – hvordan asylsøkeren kom til Norge

Asylsøkere som er omfattet av prosedyrer for «åpenbart grunnløse» saker gjennomgår et kortere og forenklet intervju. Det legges i Norge opp til at søkeren skal ha mulighet til å bli intervjuet av en av samme kjønn.

Asylmottak: Tilbud fra staten om bosted for asylsøkere mens de venter på behandling av asylsøknaden. Etter vedtak er det vanlig at søkeren blir boende enda en periode i statlige mottak før bosetting i en kommune eller utreise. Beboere i statlige mottak får hjelp til det mest nødvendige av mat og klær, og de har ulike plikter og tilbud. Mottakene holder nøktern standard og er fortrinnsvis basert på selv-hushold.

Asylsøker: Person som på egen hånd ankommer et annet land og som normalt søker om asyl ved ankomst eller kort tid etter ankomst. Retten til å søke asyl er nedfelt i artikkel 14 av Verdenserklæringen om menneskerettighetene, som sier at «Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot beskyttelse mot forfølgelse». Personen omtales som «asylsøker» fram til søknad om asyl er avgjort.

Beskyttelse: Begrep som i flyktningssammenheng henspiller på det behov og krav til så vel juridisk som fysisk beskyttelse enhver flyktning har i henhold til internasjonale konvensjoner.

Bortvisning: Begrep som i Norge brukes når en utlending i henhold til utlendingsloven nektes adgang til landet på grensen eller må reise ut av landet etter et kortere eller lengre opphold. Vedtak om bortvisning er ikke til hinder for senere innreise. Bortvisning i henhold til utlendingsloven foretas blant annet når en utlending kommer til landet uten gyldig pass eller visum eller når vedkommende «ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelige midler til opphold i riket og til hjemreise». Bortvisning må ikke forveksles med utvisning eller uttransportering fra landet.

Bosetting i kommune: Personer med flyktningstatus, opphold på humanitært grunnlag eller kollektiv beskyttelse, som flytter ut av statlig mottak og bosetter seg som ordinær innbygger i en kommune. Dersom søkeren er i stand til å forsørge seg selv og eventuelle familiemedlemmer, kan hun/han fritt bosette seg i en ønsket kommune, også før hun/han har fått oppholdstillatelse. Begrepet omfatter også overføringsflyktninger og andre som ikke er innom statlige mottak.

Bosettingstillatelse: Tre år med gyldig oppholds- eller arbeidstillatelse i Norge danner normalt grunnlag for bosettingstillatelse. Tillatelsen gir rett til varig opphold og generell adgang til å ta arbeid i Norge. Den gir også utvidet vern mot bortvisning og utvisning.

Enslig mindreårig: Asylsøker, flyktning eller person med opphold på humanitært grunnlag som er under 18 år og som er uten foreldre eller andre med foreldreansvar i landet.

Flyktning: En flyktning er i henhold til FNs flyktningkonvensjon en person som «har flyktet fra sitt land og har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk overbevisning eller medlemskap i en bestemt sosial gruppe, og som ikke er i stand til eller på grunn av slik frykt ikke villig til å påberope seg sitt lands beskyttelse». Brukes også ofte om personer som har fått beskyttelse av andre grunner enn det som er lagt ned i Flyktningkonvensjonen.

Flyktningkonvensjonen: FNs konvensjon om flyktnings rettstilling av 28. juli 1951 og Protokollen av 31. januar 1967.

Flyktningstatus: I henhold til flyktningkonvensjonens artikkel 1A defineres en person som flyktning hvis hun/han har «velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk overbevisning eller medlemskap i en bestemt sosial gruppe, og som ikke er i stand til eller på grunn av slik frykt ikke villig til å påberope seg sitt lands beskyttelse». Denne definisjonen blir stort sett brukt eller referert til ordrett i de forskjellige lands regelverk for flyktninger og asylsøkere, men siden det i praksis ikke finnes noen internasjonal myndighet som kan avgjøre tolkningsspørsmål, blir artikkelens innhold tolket og praktisert ulikt fra land til land. FNs høykommissær for flyktninger har imidlertid laget en håndbok, med diverse vedlegg, som blant annet inneholder retningslinjer for fortolkning. I tillegg har EU vedtatt et eget statusdirektiv, som inneholder en utdypende fortolkning av artikkel 1A som skal gjelde likt i alle medlemslandene.

Flyktningpolitikk: Flyktningpolitikk omfatter mål, regelverk og tiltak i arbeidet for å forebygge og løse flyktningproblemer og hjelpe flyktninger, både internasjonalt og nasjonalt. Flyktningpolitiske virkemidler er blant annet forebyggende virksomhet, nødhjelp, asylvern, gjenbosetting og tilbakevendings tiltak.

FNs retningslinjer for internt fordrevne: Guiding Principles on Internal Displacement. Vedtatt av FNs generalforsamling i 1998. En samling og sammenstilling av prinsipper fra forskjellige konvensjoner som er relevant for internt fordrevne.

Gjenbosetting: Overføring av flyktninger for bosetting i et annet land. Brukes som regel i forbindelse med mottak av overføringsflyktninger. Man bruker også betegnelsen «kvoteflyktning»

IASC, Inter-Agency Standing Committee: Internasjonalt samordningsorgan for humanitær bistand bestående av FN-organisasjoner og frivillige organisasjoner. Jobber for en styrket koordinering av humanitær assistanse.

IDP: Se «Internt fordreven person».

Innvandrer: En innvandrer er en person som er født i utlandet og fast bosatt i Norge, med begge foreldre født i utlandet.

Innvandringspolitikk: Innvandringspolitikk i vid forstand omfatter målsettinger, regelverk og tiltak som gjelder for innvandring og innvandrere, det være seg flyktninginnvandring, familieinnvandring eller arbeidsinnvandring. Politikken består av følgende hoveddeler: regulering og kontroll av innvandring og oppholdet til utlendingene i riket (utlendingspolitikk), tiltak rettet mot ulike grupper av innvandrere og utlendinger som oppholder seg i Norge og tiltak for å skape gode forhold mellom innvandrere og befolkningen ellers. Den innenlandske flyktningpolitikken er en del av innvandringspolitikken. Integrering: Inkludering av individ eller av grupper (som minoriteter) på like vilkår i samfunnet, i en organisasjon eller ulike samsfunnsområder som for eksempel utdanningsystem, arbeidsliv eller boligmarked. I begrepet ligger det at det må være gjensidig tilpasning mellom gruppene i samfunnet.

Internt fordreven person (IDP, Internally Displaced Person): Internt fordrevne er personer som har blitt tvunget til å flykte fra sine hjem og bosteder på grunn av – eller for å unngå følgene av – væpnede konflikter, situasjoner med generell voldsutøvelse eller menneskerettighetsbrudd samt naturkatastrofer, som ikke har krysset en internasjonalt anerkjent statsgrense. Blir også kalt internflyktninger, men internt fordrevne er den korrekte betegnelsen.

Kollektiv beskyttelse eller midlertidig beskyttelse: Personer i en massefluktsituasjon kan få innvilget midlertidig oppholds- eller arbeidstillatelse på kollektivt grunnlag. En slik tillatelse danner ikke grunnlag for bosettingstillatelse de første fire årene. Normalt skal alle asylsøkere få en individuell behandling av sine søknader, men midlertidig beskyttelse er en kollektiv beskyttelse som innebærer at asylsøkeren får beskyttelse på grunnlag av vedkommendes tilhørighet til en spesiell gruppe som anses som utsatt for forfølgelse. Ble innført i tilknytning til krigen i Bosnia og har senere bare blitt brukt overfor flyktningene fra Kosovo.

Midlertidig oppholdstillatelse: Såkalt «svake oppholdstillatelser», midlertidige oppholdstillatelser uten rett til familiegjenforening (MUF). Praksisen ble i utgangspunktet innført i 2000 for nord-irakiske (kurdiske) asylsøkere, som norske myndigheter mente ikke hadde et reelt beskyttelsesbehov, men som ikke kunne returneres til Irak av praktiske årsaker. Den midlertidige oppholdstillatelsen er gyldig for ett år, er ikke fornybar og danner ikke grunnlag for familiegjenforening eller bosettingstillatelse. Samme status er gitt en rekke somaliske krigsflyktninger.

Migrant: Individ som deltar i migrasjon – se «migrasjon».

Migrasjon: Betegner forflyttingen av enkeltmennesker eller grupper over landegrenser. Brukes også for forflyttinger innenfor et land. For å skille de to gruppene brukes gjerne «internasjonal migrasjon» om forflytting over landegrenser.

NGO: Non-governmental organisation – ikke-statlig organisasjon. Brukes blant annet om ideelle, frivillige organisasjoner som driver med nødhjelp, bistand, miljøspørsmål og annet.

Non refoulement: Folkerettslig sedvanerettsprinsipp som innebærer at ingen må sendes til et område hvor liv eller sikkerhet er i fare.

Opphold på humanitært grunnlag: Tillatelse som gis til en asylsøker som ikke oppfyller kravene til flyktningstatus, men som er i en flyktningliknende situasjon. Man har nå begynt å skille mellom «opp- hold av andre beskyttelsesgrunner» og mer rene humanitære grunner. For eksempel kan det gis der andre sterke menneskelige hensyn taler for at en person bør få bli i landet. En oppholdstillatelse på humanitært grunnlag er normalt gyldig for ett år av gangen og for- nyes årlig. Etter tre år innvilges normalt en permanent oppholdstil- latelse. Myndighetene vil automatisk vurdere en person opp mot denne bestemmelsen der en person får avslag på søknad om asyl.

Overføringsflyktning: Person som kommer til Norge etter avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Stortinget fast- setter en kvote for hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot, og dette bestemmes for perioder på tre år av gangen. Ved vur- deringen av hvem som bør utvelges, legges det vekt på flyktningens bakgrunn, forutsetninger for integrering og om hun/han har nære slektninger i Norge. Se «gjenbosetting».

Permanent oppholdstillatelse – se «bosettingstillatelse».

Repatriering: Innebærer at en person reiser tilbake til sitt hjemland etter å ha hatt en form for tillatelse (beskyttelse). Må ikke forveksles med retur.

Retur: Begrepet retur benyttes for eksempel når en asylsøker har fått avslag på asylsøknaden og må returnere til et transittland eller til hjemlandet. En person med avslag plikter å organisere sin egen retur til transittland eller hjemland. Norge tilbyr de som har fått avslag på søknad å kontakte Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) som kan fasilitere eller bistå returen. I noen tilfel- ler tilbyr IOM vesentlig økonomisk støtte/reintegreringsstøtte. De som velger å ikke organisere sin egen reise eller å kontakte IOM, blir uttransportert av politiet. Må ikke forveksles med repatriering.

Retursamtale: I henhold til Utlendingsdirektoratets retningslinjer til ansatte i mottak, skal det gjennomføres en individuell retursam- tale med asylsøker etter at første gangs negative vedtak er fattet. Retursamtalen har som formål at søkeren er forberedt (han/hun er fremdeles i asylsøkerprosessen) på at søknaden kan bli avslått og at dette medfører at han/hun plikter å forlate landet. Samtalen gir også informasjon om muligheten til å ta kontakt med IOM som kan støtte/organisere returen til hjemlandet.

Statsløse: Personer som av ulike grunner ikke har, eller har blitt fra- tatt sitt statsborgerskap.

Tilbakevendning: Innebærer at en flyktning eller en internt fordrevet person reiser tilbake til sitt hjemland eller hjemsted. Se «Repatri- ring».

Tilbakevendingsstøtte: Alle personer som har blitt innvilget opp- holdstillatelse i Norge, men som likevel ønsker å vende tilbake til hjemlandet på permanent basis, har rett til en tilbakevendingsstøtte på 15 000 kroner. For afghanere og nordirakere opprettet Norge i mars 2008 et returprogram i samarbeid med International Organi- zation for Migration (IOM) som tilbyr 10 000 kroner i kontanttil- skudd for frivillig retur og overføring av 25 000 kroner i etablerings- støtte når de er på plass i sitt opprinnelsesland. Man har ikke krav på støtten under behandlingen av søknaden eller dersom man har fått avslag på den. I tillegg til tilbakevendingsstøtten dekker norske myndigheter også flyutgiftene til hjemreisen. Disse utgiftene dekkes også dersom man har fått avslag på søknaden og selv ikke har pen- ger til reisen. Hvis asylsøkeren er tvunget til å komme tilbake til Norge på grunn av fare for overgrep i hjemlandet, må vedkommende ikke betale tilbake tilbakevendingsstøtten. Tilbakevendingsstøtten gjelder kun dersom man kommer til Norge som flyktning med et reelt beskyttelsesbehov.

Transittmottak: Midlertidig bosted for asylsøkere inntil de er inter- vjuet av myndighetene og har gjennomgått helsesjekk.

Uttransportering: Utlendinger som ikke har opphold i Norge, plik- ter å forlate landet frivillig. Dersom utlendingen nekter å forlate Norge frivillig, kan politiet føre vedkommende ut av landet. Utlen- dingen har plikt til å dekke utgiftene til sin egen uttransportering. I praksis er det likevel slik at staten dekker de aller fleste utgiftene ved uttransportering fra Norge. Dersom utlendingen kommer tilbake til Norge igjen, vil vedkommende ha gjeld til staten.

Utvisning: Vedtak som innebærer at en utlending må reise ut av landet og bare unntaksvis kan komme tilbake, eller bare kan komme tilbake etter et visst tidsrom.

